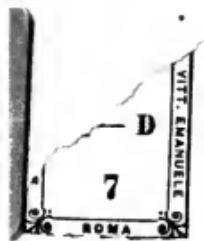

E

H

A D R. P.
CAROLUM NOCETIUM
EPISTOLÆ OCTO
DE SINGULARIBUS ARGUMENTIS

In ejusdem Libro inscripto VERITAS VINDICATA contentis.

ACCEDUNT

Opiniones laxæ quamplurimæ ex variis Casuistis collectæ : item
Censura R. P. EUSEBII AMORT Canonici Lateranensis
in Theologiam Moralem R. P. C. L. C.

Item

EPISTOLA NONA

*Ad eundem P. CAROLUM NOCETIUM de nonnullis ejusdem
antitbetis in Epistolam secundam P. M. DINELLII.*

VENETIIS MDCCCLV.

APUD SIMONEM OCCHI
SUPERIORUM FACULTATÆ.

EPISTOLA PRIMA.

A D

P. CAROLUM NOCETIUM

S O C. J E S U.

A R G U M E N T U M.

Mordax scribendi genus (Theologiae P. Concinæ) acres declamationes, incitatissimi impetus, turpissima convicia, & nota in omnium oculos statim incurruunt. Exquisitum artificium quo Jesuitæ nominatim, ac proprie in odium adducuntur, & apud accedentes ad Panitentie Tribunal in suspicionem vocantur, nemo non videt. P. Carolus Nocetius in Praef. pag. 3. & 4. ad Librum inscripum Veritas Vindicata.

I. **P**romptius, quam par erat, mi Noceti, prima Magistri Dinellii Epistole responsum dedisti. Quo hacc pertinet, amabo te, tanta respondendi celeritas? Ut ab instituto examine eorum, quæ aduersus Theologiam Christianam tuner opposuisti, Dinellum abducas? Non ergo plenam, absolutamque oppositionum tuarum solutionem aves, sed tricari, jurgari, & susdeque omnia miscere, ne veritas in omnium oculis refulgeat? At mirum in modum falleris, & tua, morumque commilitonum consilia in fumum occidunt. Ut tranquille Dinellius faum persequi examen, & integrum libri tui confutationem queat, alio te ego convenire epistolorum genere statui. Neque a me reselli epistolam tuam expectes. Id enim præstabit Dinellius. Quanquam adeo imbecilla & vacua rationum est, ut seipsa, nemine impellente,

A 2 cor-

E P I S T O L A I.

corruat. Alia sunt in libro tuo argumenta, ab iis, quibus detruncatas, & adulteratas Casuistarum Societatis opiniones contendis, diversa, que, ut illustrerentur, fas est. Horum primum, quod initio proposuit, rationem scribendi, qua usus Concina est, spectat. Hanc tu *mordacem, declamatoriam, turpissimis conviciis, & noris respersam incusas*. At Concina sepius tuos commilitones, suosque adversarios omnes provocavit; & temetipsum nunc ego provoco, urgeoque, ut vel unicum convicium, scisma, contumeliamve ex omnibus ejusdem operibus excerptam, quam in personas, seu *auctores ille contorserit, designes, evulgesque in publicum*. Si id tu praefliteris, palinodiam canere paratus ipse es. Utique Concina, opportunitate data, vocem exaltavit, declamavit, derisit errores, & opiniones, quas aeternæ Animarum saluti pernicioſas reputavit. At summo obsequio Auctores suspexit, illosque pia intentione, rectoque animo tales opiniones evulgasse non semel, sed centies testatus est; adeo ut Concinam plerique redarguerint, quod tam frequenter Casuistarum piam intentionem laudaret. Verum Concina reponebat, se seire quibuscum dimicaret. Tu, mi Noceti, aliquie tecum in eo scripto, ad quod illa declaratio exacta est, ut inquis in tua prefatione pag. 5. plures exclamations, & acres detestations ex variis Theologis Christianæ tomis decerpstis, sed alto silentio occultata opinationes fuere, in quas illæ directa sunt. Hac ne accusatio-
nis ratio ad Justitiae, vel Caritatis, aut honestatis normam exacta est? ex-
aggeratur censura, erroris gravitate occultata, ut injustitiae argui pro in-
genio censor queat? Et ne quis suspicetur, hæc a me gratis singi, in me-
dium adducam & illa que vos vocatis scismaticæ, & convicia, & propo-
sitiones cate absconditas, in quas eadem contorta sunt.

Tu mi Noceti ex decem Christianæ Theologiarum tomis censuras latae contra opiniones Casuistarum collectas exhibes pag. 233. grandioribus characteribus inquiens: P. Concina eas appellat *laxas laxissimas, laxitatis plenas, horrendas, plis auribus horrem incutientes, scandali plenissimas, portentosas, de sentia Probabilitatis effuentes, erronea commenta, monstra, paradoxa inaudita*.

II. Hæc ex decem Tomis collegisti, quæ objiceres. Nihil hic adversus Auctores, quos bona intentione, pioque animo succurrendi humanæ im-
becillitati hæc commenta invexisse millies Concina testatur. Videndum nunc superest, num re ipsa opiniones, quas Concina ut laxas, & absurdas rejecit, tales sint. Tu censuras exaggerasti, & opiniones, ut dixi, & dicendum sepius est, absconditas reliquisti. Paucas ex centenis lectorum oculis subiicio.

1. „ Filii exoptare possunt absque gravi culpa mortem Parentibus, ut „ quamprimum in hereditatem succedant, vel ut liberentur a dura illorum

„ cu-

„ custodia. Et haec sententia, quia favorabilis est paenitentibus, illa in causa occurrenti, ne in peccatum ex fragilitate irruant, est eis CONSU-
„ LENDA.

2. „ Qui ex habitu blasphemat absque plena, & sufficienti advertentia ad peccatum mortale, tunc non commitit novum peccatum mortale.

3. „ Qui inadvertenter blasphemat, quique ita dispositus est ut etiam si adverteret, blasphemaret, PROBABILIS EST nec hunc peccare mortaliter actu in proprio casu.

4. „ Posset occidere furem unius aurei, vel pomii, si tibi verteretur probro, nisi rem furi extorques.

5. „ Licitum est occidere OCCULTE litigatorem, si constet aperte, & omnino certo dictum litigatorem omnino injuste, & per calumniam procedere, & etiam si sit omnino certum, quod innocens sua bona recuperabiliter amissurus est, nec aliud sibi remedium ad ea recuperan-
„ da suppetat.

6. „ An post Innocen. XI. licitum sit occidere eum, qui dixit mentiris, aut contumeliam profert perfecte, ut: *Tu es infamis*, malagentis &c. vel imperfecte; ut: *tu es infam... mal... gen...* Si aliter injuria repelliri non posset? Probabilis respondeo affirmative.

7. „ Possunt famili tuta conscientia meretricis, aut pellicis mensie ministrare cibos non solum communes, sed etiam calidos, & provocantes ad venerem condire.

8. „ Possunt lectum domino, & amasit citra culpam venialem sterne-
„ re. Non esset peccatum mortale, domino, & pellici, alias rem habi-
„ turis, aut lectum procurare hospitio, aut parare meliorem solito, aut
„ floribus fulcire. Ratio est: quia aliud est fornicari, aliud majorem in
„ ipsa fornicatione habere delectationem in genere luxuriae.

9. „ Quod Histriones ex cohabitatione cum mulieribus sint fere semper
„ in occasione concubinatus, & adulteriorum, fornicationumve, cum mulieres
„ iste semper fere sint malae, & inordinatee vita, nihil obstat, quominus
„ possint absolviri, si dum ad Confessionem sacramentalem accedunt, ha-
„ beant illa quatuor quae supradicta sunt.

10. „ An sit casus, in quo communicari quis sine Confessione, & etiam
„ sine contritione, atque adeo in peccato mortali possit? Tamen benigna
„ sunt visceria misericordiae Domini, ut non dedignet exculpare aliquan-
„ do pervicaciam nostram. Invenio enim unum, & alterum catum, in
„ quo quis purissimam communionem in peccato sumere sine peccato
„ possit.

11. „ Cum Magister veritatis sis, adeo humanitatem condescendis iustitiae,
„ ut in sue Veritatis Tribunalis ERROR inculpatus ipsam coequet viriatem
„ Eum

„ Eum enim non accusas, sed excusas: non plectis, sed *præmiaris*: ipsam „ tuam legem habendo pro non-lego: & tuam non-legem habendo pro „ lege; si lex ut non-lex, & non-lex ut lex invincibiliter proponatur.

„ 12. „ Nullum absurdum est quod Christus Dominus dicat, *Veni Benedit-
us accipere Regnum, quia mensitus es invincibiliter*, putans me in tali „ casu *præcepisse* mendacium.“

III. Duodecima tantum ex sexcentis, quæ in Theologia Christiana re-
censentur, hic transcripti opiniones, quas Concina appellat *laxas, para-
doxa inaudita, que borrom, & scandalum ingerunt, portem laxitatis in u-
niversa Philosophia Paganorum non reperienda*. An forsitan in Platone, in
Ethica Aristotelis, in Marco Tullio, in Plutarcho, in Seneca similia com-
menta occurruunt? Aut vos, ut probabiles, & tutas conscientie regulas,
prefatas opiniones propugnatis: aut eas ut falsas, & animarum saluti
infestas, pernicioſasque rejicitis? Si primum, laxitatis patronos vosmeti-
pſos perhibetis. Si secundum, cur Concinam accusatis, cur eum criminamini, ut impotorem, & calumniatorem, quod errores, qui Evangelicæ
legi hostiliter adversantur, qui horrorem piis auribus ingerunt, scandalumque
pariunt gravissimum, oppugnet, derideat, infectetur? Typis quippe
publicis editi errores sunt. Auctores, quos vos Doctores gravissimos ap-
pellatis, has propositiones docent, ceu principia, unde absurdia alia pro-
ficiuntur immaniora. Magnam eidem conciliant auctoritatem, & pos-
titis Probabilismi principiis, probabiles evadunt. Quamobrem Sacramen-
tum administrat ejusmodi libros legentes, Christianorum animas his do-
ctrinalis dirigunt, curant, & in desideriis suis fide bona confirmant.

IV. Quæſo te, mi Noceti, missis, ut tu dicas, declamationibus Conci-
nianis, & sarcasmis, blande, & amice parumper invicem colloquamur. Vos Concinam accusatis, quod recensitas, & sexcentas similes opiniones
aci stylo, & vehementi oratione figuris, salibusque respersa execratur, &
deridendas, exibilandasque propinet? At rufus vos ego urgeo. Aut vos
Probabilisſe prefatas opiniones amore prosequimini, ut probabiles, aut
illas, ut falsas rejicitis. Si primum, cur earumdem patrocinium respui-
tis? Si secundum, injuria summa redarguitis Concinam, quod easdem infes-
tetur. Quid hilcis? Ais, opiniones oppugnet Concina si velit, sed stylo
blando, & miti oratione. At reponit ille. Lenis, & blanda disputatio,
non plus animos benignitatis hodiernæ illiciis præventos movet, quam
tenuis auro spiritus movere montes queat. Natura ad blanda, & dulcia
propensa, communis consuetudo, festatorum amplissime turbæ, benignæ
Theologiz auctoritas apud vulgus summo in pretio habita, & plura alia,
qua filere expedit, impetu vehementi ad laxam vivendi formam im-
pellunt. Executiendus propterea est acri stylo harum mentium sopor,
&

& vehementi oratione, atque acutis figuris perstringendæ obtuse aures sunt.

V. Ita ne vero? Quid, opponis tu, præscripsit Innocentius XI. in suo Decreto, damnatis thesibus præfixo? En illius verba: *Caveant ab omni censura, & nota, nec non a quibusvis convictiis contra eas propositiones, que adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur.* Reponit P. Concina, Pontificem haud loqui de opinionibus erroneis, quas excogitare in dies hic, aut ille Casuista potest, alioquin quisque impune evulgare hæreses absque oppositore posset; sed de iis sententias, quæ defenduntur inter Catolicos, seu inter dissidentes Scholas, ut essent exempli causa, Decreta prædeterminantia, Scientia media, Decreta concomitantia, & his simili a. At ego, infistis, in meo libro *Veritas vindicata* hanc interpretationem pag. 234. his verbis labefactavi. Primum si quis JESUITA uteretur hac interpretatione, clamaret statim P. Concina studi disindivulculis Decreta Pontificia.

VI. Est scilicet, mi Noceti, est JESUITA, & quidem præstantissimus, qui hac utitur interpretatione, eamque omnibus adhibendam præbat. Is est P. Ignatius de Camargo, qui hac tibi, ut serio perpendas, exhibet. *Hoc nimurum præceptum benigni Recentiores suscepisse quam libentissime, ac liberalissime videntur. Nam cum reliqua fere omnia tamquam onerosa, ac odiosa, restringenda esse pronuntient, sive, ut iidem ajunt, benignè interpretanda; hoc tamen Pontificium Decretum adeo severè, & rigide intelligendum censem, ut nemini liceat post illud opinionem cuiusvis Viri Catholicæ vel falsam simpliciter dicere: quin vix prodeat in lucem liber ullus contra moralè laxam doctrinam, quem non statim deferant ad Fidei Tribunalia tamquam reum violati Decreti Pontificii cii. Quo tendat rigor iste benignitatis, difficile non est divinare . . . . Itaque cum constet, Decreta Pontificia, de quibus hic agitur, ad hunc finem potissimum dirigi, ut doctrinæ morales Christianis moribus perniciose eliminentur, & ab eorum praxi oves Christi deterreantur, nemo sibi persuadeat in ea peccare, & non pro iis potius pugnare Theologos, qui totis viribus concurrunt ad ea radicitus convellenda, ex quibus veluti principiis doctrinas ejusmodi suum traxisse virus arbitrantur . . . . Insu per nemo jure reprehendet eum, qui disputans in sententiam benignam deduxerit ex ea sequelas plurimas, quas affirmet, aut probet esse longe horrendissimas, vel hæreticas etiam, aut blasphemias &c.* (a)

VII.

(a) In præf. ad Reg. Mor. pag. 28.

VIL. Hic Sapientissimus Jesuita altius loquitur, & secretiores subit recessus, quam Concinia ipse. Verum habet, inquis, sed Jesuita iste fuit acerrimus Antiprobabilista. Tyrso Gonzalez suo Praeposito Generali adhaerens, & Societati insensus, saltem non obsequens ejusdem filius. Jure propterea illius testimonium rejicio. Dabo itaque alium Jesuitam omni exceptione majorem, benignissimum nempe Probabilistam. Is est P. Dominicus Viva. Paucis rem perstringo. Summus Pontifex Alexander VII. peculiare Decretum edidit, quo cavetur, ne quisquam censura notare eudeat alterutram opinionem de attritione servili his verbis. *Sanctitas sua hoc presenti Decreto in Virtute Sanctae Obedientie, & sub pena excommunicationis latae sententiae (hanc penam non infligit Innoc. Decretum) huius Sanctae Sedi reservatae, alijque penae ejusdem Sanctae Sedis arbitrio taxandis, precipit cunctis Eccl. ut si deinceps Eccl. non audeant, alicujus Theologicae censure, alteriusve injurie, aut contumelie nota taxare alteram sententiam fave negantem, sive afferentem aliam dilectionis necessitatem Eccl. Quia interpretatione exponit hoc Decretum Pontificium unice in hunc finem editum P. Dominicus Viva? En illius verba. *Prohibitio autem illa Alexandri VII. ne alterutra ex iis opinioribus censuretur, non inferi utramque opinionem esse probabilem, cum hujusmodi prohibitione SÆPE fiant in bonum pacis, & ad vitandas discordias, NON IN GRATIAM VERITATIS.* (a)*

VIII. Audistin' mi Noceti? Pax, & Concordia sine Veritate splendent? Decreta Romanae Sedis non in gratiam veritatis prodeunt? Qui hoc docet, non est neque Antiprobabilista, neque Jansenista, sed est P. Dominicus Viva benignus Probabilista. Ego contra, & Concinia mecum, incepside propugno, omnia Romanae Sedis Decreta in gratiam veritatis emanatae, & oppositum rejicio ut errorem Sanctæ Sedi injuriosum. Nulla pax vera, nulla Christiana concordia sine veritate. Exempla plurima in hac materia, & vetera, & nova, quæ fileo, tibi minime ignota sunt. Hæc P. Vivæ interpretandi Pontificia Decreta ratio, tibi ne, P. Noceti, arsideret?

IX. Insistis ibidem rursus, & clamans, interpretationem Concinæ, Camargo, aliorumque Theologorum, atque Episcoporum nullo nisi fundamento. Decretum non dicit: *Propositiones, quæ adhuc inter Scholas Catholicas hinc inde controvèrtuntur, sed quæ adhuc inter Catholicos.* Quæ ratio est concendi decretum, & explicandi de solis propositionibus, quæ inter Scholas Catholicas disputantur?

Qæ

(a) In Thes. 15. Dam. ab Alex. VII. n. 31.

Quæ ratio coercendi Decretum ad Scholas Catholicas? Maxima, gravissima, validissima. Quenam hæc? Decus Romanæ Sedis, honor, & fama Catholicorum. Te Judicem, mi Noceti, appello. Audes ne afferere, duodecim theses, quas modo rescripsi, libere disputari inter Catholicos in utramque partem? Audes ne propugnare doctrinam illarum thesuum (idem dico plus minusve de sexcentis aliis) esse inter Catholicos probabilem, & libere hinc inde eamdem oppugnari, & defendi? Alterutrum ergo. Aut confirmare ore tuo interpretationem Concinæ; aut infamare adstrangeris Romanam Sedem, & Catholicos omnes, afferendo doctrinam dictarum, aliarumve similium Thesum, esse penes Catholicos indifferentem, quam quisque amplecti, & propugnare pro suo arbitrio valeat. Reponis, dictas theses non esse damnatas. Opposito hæc tuam non decet eruditio-
nem. Ecclesia Christi area est, quæ triticum, & paleam, frumentum & zizania continet, usque ad ultimum ventilabrum. At non propterea zizania errorum, aut paleas falsarum opinionum approbat. Tolerat illa plu-
res, juxta Christi oraculum, errores. Sinit utraque crescere usque ad mes-
sem (a). Quid quod ipse Summus Pontifex in illo ipso Decreto, quod
opponis, inquit: *Non intendens tamen Sanctitas sua per hoc Decretum alias propositiones non expressas . . . approbare?* In aurem dicas velim, num eo
tendant vota vestra, ut, nemine reclamante, propugnare quascumque opi-
niones valeatis?

X. Verum quia argumentum istud dignum est, ut pleno in lumine con-
stituatur, cedo mi Noceti. Cur vos adeo affligit, & altius vulnerat, quod
Concinus declaret, exalteat vocem, & incitato impetu irruat in opiniones
quas resellit? Qui veritatem a se stare certo credunt, gaudent, latentur,
& veluti triumphabundi discurrunt, dum audiunt eamdem veritatem
gradi voce efferi, extolli, propugnari. Jubilant, cum vident doctrinas
falsas, bonisque moribus exitiosas, acri stylo, & vehementi oratione im-
probari, conteri, proculcari. Contra, qui minus probabiles, minus veri-
fimiles sententias defendunt: qui dulcia pollicantur: qui pulvillo sub o-
mni cubitu manus considunt, submissa voce, & blandiloquentia tractari o-
mnia vellent, aut suppressi, si possent, ut omnium animos sibi devinci-
rent. Hæ sunt, inquies, figure Concinianæ. Pressius ergo disputemus.

XI. Qui docerent, adversus hæreses, quæ Christianæ Religionis dogmata
pervertunt, non esse exaltandam vocem; non vehementi, & acri stylo con-
figendas; non alto clamore excitandos, animandosque Catholicos, ut vigi-
les sint, & fortes, ut strenue pugnent ad doctrinam evangelicam vindic-
candam, nec illiciis, fucis, & blanditiis decipi se finant; non ne in sus-
pi-

picionem isti venirent, se hæreses istas fovere, atque eisdem patrocinium impendere? Te autem, utpote doctum Theologum, haud latet, æque Mortalis Evangelicæ præcepta quæ appetitiones coercent, & voluntatem morum integritate imbuunt, divinitus esse revelata, atque divina fide tenenda, non secus ac speculativa fidei dogmata quæ mentem illuminant. Quare qui theses oppositas Evangelio, sive illæ mores a mandatis Decalogi præscriptos, sive articulos in Symbolo contentos spectent, defendit, hæreses propugnat. Olim contra fidei dogmata, nunc contra Evangelii præcepta errores graflantur. Sed omnes errores isti hæreses sunt, ut Theologi docent. Unum allegare sufficiat S. Thomam (a). *Quicumque enim dicit non esse peccatum id quod est contra præceptum Dei, hæreticus judicatur; sicuti hæreticus judicaretur quicumque diceret, quod fornicatio simpliciter non sit peccatum: est enim contra hoc præceptum Non macaberis, ut Sancti exponunt.* Qui in doctrina articulorum fidei a communi Sanctorum. Patrum consensu, & Ecclesiæ traditione recedit, hæres plus & minus notam non declinat. Idem autem dicamus oportet de illis, qui in moribus formandis, communi antiquorum Patrum, & Ecclesiæ doctrina se se opponunt. Non me, neque te forsan latet, *P. Valerii Reginaldi Societatis tue Theologi* sententia, *qua contendit, recentiores Casuiftas in moribus formandis Patribus Ecclesiæ antiquis præferendos esse.* Te oro, obteftorque, ut vitio mihi vertere nolis, si, ut hanc Socii tui mirificam doctrinam explicem, a semita digredi aliquantulum coger. Ecce illius verba. *In definiendis quidem (inquit ille) circa credenda occurrentibus difficultatibus, quo antiquiores fuerint Auctores, et majoris ponderis censeri ipsorum placita, tamquam viciniora traditioni, doctrinæque Apostolorum. In dirimendis tamen controversiis circa agenda enatis, potiorem ex adverso baberi rationem Doctorum Recentiorum, quos consenserit excelluisse in doctrina, ac diligentes extiruisse in evolvendis, & expendendis aliorum sententiis, atque pondcrandis de novo emergentibus agendorum, quæ ex eorum inspectione definienda sunt, circumstantiis: quatum tanta est inconstans ex varietate personarum, locorum, temporum, ut plerumque nihil aliud in genere statu posse, quam TOTUM ESSE relinquendum prudentis arbitrio, qui illis inspectis, ac ponderatis statuat, quid RATIONI consentaneum videatur.* Qua in re potiores partes MERITO tribuuntur Recentioribus, quæ præsentium temporum, morumque conditiones perspectas habent. (b)

XII. Nullus dubito quin tu ipse, mi Pater, gravem experturus sis commotionem, dum hæc serio recogitaveris. *Sanchez ergo, Diana, Caramuel, Tamburinus, Castropalaus, Escobarius, Zanardus, Bonacina, aliique Casuiftæ*

(a) Quodlib. 3. a. 12. (b) In Monito ad Lectorem Praxis Fori Pœnitentialis Edit. Colon, 1633.

se peritores, sapientiores Cypriano, Athanasio, Basilio, Chrysostomo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino in dirimendis morum controversiis Praefati SS. Ecclesiae Patres, quia viciniores traditioni, & doctrinae Apostolorum clarius percipiebant speculativa fidei dogmata; verum Sanctitatis Evangelicæ controversias, illis docti, illis sapientius penetrant *Tamburinus, Castropalaus, Escobarius, Sanchez, Bonacina?* Animadveritas velim, facilius errores in morum, quam in fidei controversiis excogitare homines consuescere. Mente sola fidei implentur præcepta, & in eadem hæc sicut sunt. Morum mandata bellum acerrimum, contiauumque indicunt, & gerunt carni, sanguini, & concupiscentiis. Quare omnes internæ appetitiones, & præsertim vaserrimus ille, & versutissimus amor boni proprii, propriarumque commoditatum sunt eloquentissimi Oratores, qui causam orant humanarum appetitionum, qui rationem obnubilant, & inflectunt, ut præcepta divina temperet, deliniat, accommodetque carni, & sanguini, ambitioni, eeterisque desideriis: & tamen Reginaldo tuo judice, hac in re potiores partes merito tribuuntur *Recentioribus Doctribus Casuisticis?* Cur hoc? Quia isti presentium temporum, morumque conditiones perspectas habent. Nam tanta est rerum inconstans, tanta personarum, locorum, & temporum varietas, inquit *P. Valerius Reginaldus*, ut plerumque nibil aliud in genere statui possit, quam totum esse relinquendum Prudentis arbitrio. Iste autem prudens Casuista, ad quam normam suam conformare decisionem debet? Ad Regulam Evangelii, Patrum, & traditionis? Quid in his morum controversiis Evangelia, Patres, & Concilia comminisceris? Debent prudentes Recentiores omnibus inspectis, ac ponderatis statuere quid rationi consenstaneum sit. Exterminanda ergo Evangelia, & omnium SS. Patrum opera, ut superflua: nam hæc omnia morum scientia plena sunt. Quo, quæsō, Opera Cypriani, Nazianzeni, Chrysostomi, Basilii, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, & aliorum omnium in primis tendunt, nisi ut fidelium mores informent, & Sanctos efficiant Christianos? Sicut Evangelia Christi, ita & Patres paucis expedient dogmata fidei: in morum præceptis exponendis, eorumque observantia persuadenda omnes vires exerunt, & eloquentiam occupant. De fidei controversiis tunc disputant, cum refellere emergentes hereses occurrit. Ceterum præcipuum omnium Patrum institutum eo pertinet, ut fideles in morum doctrina a Christo Jesu, ab Apostolis, & istorum Discipulis accepta instruant. Et Sancti isti Doctores in morum controversiis postponendi sunt *Tamburino, Diana, Caramueli, Castropalaus, Escobario, Lacroix*, aliisque rei casuisticæ peritis?

XIII. Hæc ne, mi Noceti, leni stylo, voce submissa, & languida oratione refellenda? Nihil plerumque absolute, in genere de morum integritate statui valet? Plerumque igitur superflua sunt Evangelia Christi, Epistole Apostolorum, Conciliorumque Canones? Ad temporum, locorum, & per-

sonarum vicissitudines inflestanta est evangelica lex? Moralium controversiarum negotium *prudentis arbitrio* derelinquendum est, ut omnibus inspectis, & ponderatis statuat, quid rationi consentaneum censeatur? Hoc Hobbesianum systema redolet, & *Naturalismum* promovet. Non itaque quod legi evangelicæ, non quod antiquæ traditioni, non quod sacris Canonibus, sed quod rationi consentaneum sit, definiri debet? Singuli igitur *Moralis Evangelicæ* Judices erunt, non secus ac Lutherani suo privato instinctu controversias fidei dirimunt. At illi ea decernunt, quæ verbo scripto magis consentanea reputant; iuxta autem *P. Valerium Reginaldum*, ea decernere debent prudentes Casuistæ, quæ rationi conformia judicabunt. An heinc non consequitur, Moralem Evangelicam in purum putumque *Academicum*, & *Pyrrhonismum* recidere? Æque revelata est a Christo Jesu doctrina morum, ac doctrina fidei. Si privati homines judices federent controversiarum fidei, tot essent fere Religiones, quo homines, ut apud Protestantates plerumque evenit. Ergo si privati homines Casuistæ judices instituantur *REVELATÆ* a Christo Jesu doctrinæ morum, actum de Morali Evangelica erit, & tot erunt morales opiniones, quot Casuistæ. Aperiantur opera Dianæ, Escobarii, Lacroix, & similium, ut, an aliiquid simile advenierit, quisque deprehendat.

XIV. Quid, inquis tu, opiniones Catholicorum cum hæreticorum erroribus confers? Absit, ut Hæresiarchas æquiparem Casuistis. Sed aio, omnes Hæresiarcas, fuisse prius Catholicos. Catholici Arius, Nestorius, Eutyches, Maeodonius, *Wicleffus*, *Lutherus*, *Calvinus*, ceterique omnes, qui primum, ut opiniones protulerunt suos errores, deinde pervicacia, & obstinatione Hæresiarchæ evasere, & segregati ab Ecclesia fuerunt. Plures Catholicæ Scriptores errarunt: quia vero bona fide, & docili animo judicio Ecclesiæ se subjecere, Catholici, perseverarunt. Verum sicuti veritas a quo cumque sit, bona est; ita errores a quibuscumque prodeant, noxii, perniciosi, & malorum fontes existunt, atque adeo manifestandi sunt, ut veritas custodiatur.

XV. His latius pausulum disputatis, tecum nunc, mi Noceti, colloqui lubet. Tu *Concinnam* redarguis, quod opiniones Casuistarum quas laxas, & perniciose ipse reputat, aci declamatione, salibus, jocis, convictis, mihi quoque impetu infestatus sit. At roto oberras, pace tua dixerim, ostio. Evidendum tibi prius est, tales opiniones, neque falsas, neque laxas, neque Evangelicæ *Moralis* integritati adversas, neque Christianorum saluti perniciose esse; & postea ignorantiae, audacie, temeritatis arguere *Concinnam* jure, & merito vales. Veruqæ tu nec ausus quidem es, ejusmodi opiniones ab errore, a laxitate, & animarum pernicie purgare. Ergo injuria summa, & manifesta redarguis *Concinnam*, quod easdem vehementer, & acriter profligare studuerit. Perlege, mi Noceti, omnes Scriptores

pturas divinas, omnesque Patres, eosque invenies altius exaltasse adversus errores vocem, & vehementi, acrius oratione infectatos fuisse falsas doctrinas. Lege Praestationem ad Theologiam Christianam, ubi quinque prolixis capitibus omni argumentorum genere suam styli rationem. Concinna asseruit. Nusquam legi in Scripturis sanctis Deum redarguisse Prophetas suos, quod aequo fortius, acrius, vehementiusque falsas doctrinas resellerint. Contra frequenter Doctores blandos, molles, benignos severe redarguit. *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant: clamat Isaia Propheta (a).* Lamentatur Jeremias: *Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & falsa, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad paenitentiam provocarent. (b)* Vehementius Deus per Ezechiem. *Vae Prophetis insipientibus. Quasi vulpes in desertis Prophetæ tui, Israel, erant... Vae qui consuunt pulvilos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas. (c)* Christus Jesus peccatores incredibili mansuetudine tractavit. Falsarum doctrinarum Doctores severissime increpuit. Legantur quæ scribit Evangelista Matthæus adversus Pharisæos, qui erant Doctores Casuisticæ Veteris Ecclesiæ (d). Quid si scribere testimonia Patrum vellem? Verum ne longius sim, referam tantum quæ scribunt duo sapientissimi Jesuitæ, quorum stylum similiter. Probabilistis displicuit, ut hinc pateat vetuslam esse illis hanc consuetudinem criminandi stylum, cum causam non audeant impetrare. P. Michael Elizalde inquit: *Sed præter causam ipsam stylus eriam, dicoque vehementer displicuit. An vero de ala musæ compositione quæstio vertitur, & non de salute in primis nostris, & dein etiam reliquorum, ut quantacumque orationis vi, & efficacia uti non liceat? Num Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, ubi de moribus causa vertebatur, molli oratione fluxerunt? An unus Magister noster adversus falsas morum opiniones Doctorum legis leniter babeatur. (e)* Similia P. Camargus scribit, qui ob sanæ doctrinæ defensionem, ad Sacré Inquisitionis Tribunal semel & iterum, ut ipse testatur, (f) delatus fuit, ejusque stylus severitatem ferre adversarii non poterant. Profeto, inquit, *SS. Patres Ecclesiæ Augustinus, Chrysostomus, Hieronymus, Cyprianus, Prosper, Bernardus, & alii, qui, sicut in doctrina, sic etiam in modo dicendi primi post DOMINUM magistri nostri sunt, dum similes errores oppugnant, non molli, ac platiada oratione fluere, sed torrentis adinflar ruere solent. (g)* Sed unum pro omnibus referre sufficiat Cardinalem Baronum splendidissimum Romanæ Ecclesiæ lumen, & ornamentum. *Habeo, inquit, Sanctissimos Patres, quorum in scribendo sequar exemplum, qui infra dicta animi constantia pro tuenda veritatem*

te

¹¹ (a) c. 3. (b) c. 2. (c) c. 13. (d) c. 23. (e) in Praef. ad 2. part. (f) part. 1, lib. 1, contr. 2. a. 3. n. 22. (g) in praef. 4. 2.

te adversus eam pugnantes, non humili enervato, mollique stylo sunt usi, sed gradi, fortique miscentes etiam reprobensionum acrimoniam, in eos sententias aculeatas inflar fulminis intorserunt. Sunt innumerae horum exempla annis ferre singulis in ipsis Annalibus Ecclesiasticis recentissima, quorum ex usu, dum lego frequenter, atque describo, idem mibi dicendi genus inbrevi, quod hanc despiciendum putavi, probe sciens illud dono Spiritus potius, quam humana industria compatum (a).

XVI. Alterutrum itaque tibi, mi Noceti, praestandum est. Aut ostendas oportet universae Reipublicae litterariorum opiniones, quas, ut falsas, laxas, & animarum saluti perniciose proposuit P. Concina, tales non esse; aut si hoc non vales, probare ejus stylum, quo illas confutavit, debes. An dicturus es leni, blandoque stylo confutandas illas opiniones esse, in quibus eternae salutis negotium periclitatur? Hocce ne propugnare audebis? Tuam hanc, atque tuorum censuram jam in praesatione ad primum *Christianae Theologie* tomum penitus in antecessum Concina labefactavit. Asumadvertisit ibidem graffari opiniones falsas, & laxitatis plenissimas, dominari scelerum monstra, serpere errores gravissimos, laxatam disciplinam, contemptas leges. Lugent docti, indolique impietatem erecto vultu, & aperta fronte vexillum explicare. Quid postea? Si aliqui foras erumpant, vocemque extollant: si pro domo Dei stare, & divina cueri jura velint: si opiniones falsas seductionis plenas, & benitatis fuso illitas intrepide refellant, & deridendas pro meritis propincent: continuo murmurata, & clamores usquequa resonant; lesam caritatem, diffamatos Casuistas, obscuratum eorumdem Institutum vociferantur. Quod divinae veritatis facies decolorata, & meretriciis doctrinarum fucis deformata jaceat, quod saerarum legum depositum prodigatur, & expiletur, quod sulphure vitorum flammæ a quatuor angulis ardeant, bitumina evomant, ultimamque minentur ruinam, nec tantillum commovet istos novos misericordes homines; immo respondent aureum esse *Seculum nostrum*. Tantum ne Casuistas laxarum opinionum Auctores, vel oblique occasione veritatis asserentes lendarunt, omnia falsa, & tuta sunt. Numquam ergo implendum divinum mandatum? *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelerum eorum, & Domui Jacob peccata eorum* (b). Si dicatur Doctores Casuistas publicis typis suas evulgando opiniones, universi generis humani iudicio, & censuræ illas subjecisse, atque adeo in omnes leges peccare, dum aliorum justas subire censuras recusant, nihil efficitur; & quando aliud non habent, quod reponant, obmurmurant violari caritatem, ac si haberi caritas sine veritate posset. Clamat quippe S. Paulus: *Eo quod caritatem VERITATIS non*

(a) *Apol. Resp. adv. Card. Colum. Praef.* (b) *Ist. 58.*

non receperunt, ut salvi fierent: ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio (a). Verendum prosector, ne qui pro falsitate obfirmate pugnant, huic formidando supplicio obnoxii subjaceant.

XVII. Quid, mi Noceti, si Commilitonum tuorum stili acerbitatem incredibilem, & impetum incitatissimum, quo opera sua adversus libros P. Concinæ exararunt, describerem? Concinæ opiniones, quas existimavit falsas, Evangelio adversas, aeri stylo confixit, & interdum calibus perficuit, atque deridendas, execrandasque perhibuit; eorumdem vero Auctorum piam intentionem, animum rectum prædicavit, ut dixi alias, & dicendum sepius est. Contra vos ipsam personam, ipsum Concinam aggressi estis, illum, ut *Rigoristam*, *Tutoristam*, *fanaticum*, *malignum*, *impostorem*, *calumniatorem* traduxistis. Sed parva hæc fuit. *Ario*, *Lutero*, *Calvino* nequorem *Cacodæmone obsecrum*, *triplici spiritu editi*, *invidiæ*, & *maledicendi* exagitatum, *meritumque*, ut *igne comburatur*, illum declaratis, & quidem repetitis publicis typis: infortunium tandem non nemo vestrum eidem comminari visus est. Hæc omnia christiana patientia Concinæ tulit, nullo reposito verbo, quo suam defendere personam. Et cum hæc ita se certissime habeant, quorum omnium luculentissima documenta Urbi, & Orbi nota sunt; nihilominus stili Conciniani acrimoniam accusare audetis? Excusatio unica occurrit, quod ab integro seculo, ut ex Elizalde, & Camargo patet, hoc remedium in usu fuit ad benignam tuendam doctrinam. Audiamus P. Ignatium Camargum id testantem: *As video complices esse Probabilitas sane DELICATISSIMOS*, qui cum ipsi AUDACISSIME non modo de nostra sententia, verum & de PATRONIS ipsius, quidvis loquantur, & scribant, benignam tamen suam opinionem vel LEVITER tangi non ferunt (b). Lege quæso, mi Noceti, Epistolas Eusebii Eranistes, ubi incredibilem conviciorum, scismaticum, & contumeliarum congeriem invenies, quam in Personam P. Concinæ scripserunt socii tui, non secus ac tu, qui illum calumniæ, & imposturæ reum publicis typis traducis, propterea quod ad salivam tuam non ratiocinatur.

XVIII. Alterum propositi argumenti qui punctum paucis expediam. Exquisitum artificium (inquis) quo Jesuitæ nominatim, ac proprie in odium adducuntur, & apud accedentes ad Penitentia Tribunal in suspicionem vocantur nemo non videt. Jesuitæ nominatim in odium adducuntur? Te provoco, mi Noceti, ut vel unicum locum, sive ex Theologia Christiana, sive ex aliis operibus Concinianis designes, in quo Jesuitæ in odium nominatim, & proprie adducantur. Nisi hunc locum designes, falsitatis reum te perhibes. Ea cautela Concinæ opera sua scripsit, ut numquam sine laudis præfatione Societatis meminerit. Si opiniones Casuistarum

(a) 2. Thes. 2. (b) in Praef. §. 2.

rum Societatis improbavit, numquam dixit illos esse Jesuitas. Contra, cum Sapientiorum Societatis Theologorum meminit, tum palam fecit Jesuitarum nomen, quia id cedere in decorem Societatis existimavit. Et ut te, tuosque commilitones omnes ad incitas redigam, responde, si potis sis. Casuistæ, quorum opiniones singulariter refutavit Concina, sunt sequentes: *Sanchez, Escobarius, Tamburinus, La-Croixius, Castropalaus, Viva, Gobatus, Terillus, & alii similes.* Numquam scripsit istos fuisse aut Jesuitas, aut Societatis Jesu. Theologos quos contra Jesuitas appellat, sunt sequentes: *Cardinales Toletus, Bellarminus, Pallavicinus, Praepositi Generales duo: Vitellescus, & Gonzalez, Comitulus, Blancus, Elizalde, Camargus, Muniesa, Antoine.* Hos sæpe opportuna distributione appellat Splendissima Societatis Astra, Ecclesiarum Ornamenta, Sapientissimos, Celeberrimos Jesuitas. Dic fidēs, mi Noceti: quænam istius duplicitis Jesuitarum classis luculentius eminet in Republica Literaria: secunda, an prima? edidisse. Nulla hic ad effugium via patet. Explica sententiam tuam. Audebis ne tu præferre Bellarmino, Toletu, Pallavicino, Comitolo, Gonzalejo, Vitellesco; Elizalde, Camargo, Escobarios, Palaos, Tamburinos, Sanchezios, La-Croixios, Burgaberos, Gobatos, Terillos? Quid præbes responsi? Quid turbaris? Nonne isti Casuistæ Probabilistæ noctuæ sunt, si cum Theologis a Concina laudatis comparentur, in conspectu Solis? Hoc certum, compertumque est apud universam Rempublicam Literariam. Ergo Sapientiores Theologi Jesuitæ a P. Concina stant, ejus doctrinam confirmant, atque illius causam patrocinantur. Benemeritus igitur de Societate Concina, velis, nolis, est, cum præcipios ejusdem, & Sapientiores Theologos, miris extollat præconiis, eorumque sententias amplectatur. Urgeo te pressius. *Bellarminus, Pallavicinus, Gonzalez, Elizalde, Camargus, & alii Jesuitæ eamdem ac Concina causam defendunt, doctrinam propugnant; & nulla damnata thesis, nulla æquo rigidiæ opinio in eorum operibus occurrit.* Contra *Sanchezii, Tamburini, Castropalai, Escobarii, Gobati, Moja, Viva, La-Croixii, & aliorum opera plus, & minus opinionibus aut damnatis, aut laxis, & laxioribus scatent.* Si hos Casuistas præferatis aliis Theologis, quos Concina extollit; vos ipsi sponte fatemini vos esse laxioris Ethices patronos, & defensores. Si contra, doctrinam Bellarmini, & ceterorum defenditis, rejiciatis, & detestemini simul cum Concina laxas Tamburini, Sanchezii, Gobati, aliorumque opiniones oportet. Nullum hic effugium patet, rima nulla. Aut cum Concina adhærendum *Bellarminis, Pallavicinis, Toletis, Gonzalezis, Elizaldis, Camargis;* aut pro laxa doctrina in *Sanchezii, Tamburini, Escobarii, Palais, Gobatis* contenta pugnandum. Tempus ad deliberandum exhibeo. Antequam huic Epistole finem impono, scias velim, mi Noceti, P. Concinam non adeo insanire, ut stylum suum purgare ab omni nævo contendat. Cum Sancto Augustino fatetur: *Ego me longe*

longe esse sentio ab illa perfectione, de qua scriptum est: *Si quis verbo non offendit, hic perfectus est vir a. (a)* At simul cum eodem Sancto Augustino reponit: *Numquam errari tutius existimo, quam cum in amore nimio veritatis, & refectione nimis falsitatis erratur. (b)* Tandem ejusdem S. Doctoris verbis huic Epistole finem impono. *Capi non dicere bona, cum timeo ne dicam aliqua mala, & reprehendi consilium meum. Silui enim a bonis, & dolor meus renovatus est. A dolore, quippe quodam, quem mihi infixerant calumniatores, & reprobatores, tamquam requieveram in silentio, & cessaverat dolor ille, qui factus erat a calumniatoribus: sed ubi filius a bonis, renovatus est dolor meus. Capi plus dolere tacuisse me que dicere deberem, quam dolueram dixisse que dicere non deberem. (c) Fac ut valeas.*

(a) Epist. 151. (b) Lib. I. de mend. c. 2. (c) In Psal. 38.

16
E P I S T O L A II.

A D

P. CAROLUM NOCETIUM
S O C. J E S U.

A R G U M E N T U M.

E quidem de ceterorum Ordinum Theologis eamdem curam non suscepit : Sed ideo fuit, quia illi, quos hujusmodi res proprius contingit, multo quam ego sapientiores sunt : neque mea opera egent, ut idem copiose, luculenterque perficiant. P. Carolus Nocetius pag. 5.

I. **N**ON scriptis modo, verum etiam voce, confilio, adhortationibus, aliorum Ordinum Theologos, mi Noceti, tu, tuique Socii plures provocatis, ut illi *Leandrum*, isti *Dianam*, alii *Sporerium*, ceteri *Salmantenses* a calumniis, ut vestra phrasi utar, P. Concinze vindicarent, ut ex transcriptis tuis verbis compertum est. Adhortationum vestrarum pertinus unus prudentia, & doctrina clarus reposuit : *Nos tanta non laboramus flutitia, ut Auctores nostros fallinefios reputemus, aut ut eorumdem laxas opiniones defendamus.* Dignum praelario viro responsum.

II. Sponte itaque, mi Noceti, & libere sateris, P. Concinam non solius inclytæ Societatis, sed cuiuscumque Ordinis Casuistarum laxas opiniones designasse, atque pro viribus labefactare nisum esse. Neque solus es, qui hanc sinceram confessionem promas. Fassi sunt ante te & P. Franciscus Antonius Zaccaria (a) inquiens : *In catalogis propositionum laxarum, quas singulis dissertationibus præmittit, emicant Diana, & Sporer, luculentius splendet Leander a SS. Sacramento, Salmantenses : & P. Jacobus Sanvitale, cujus verba latine redditæ lubet hic dare, ut ea lectores meditentur.* P. Concin afferit, se non minus Casuistarum aliorum Ordinum, quam Societatis laxas opiniones confutasse, & præsertim Salmanticenium. Et nihilominus isti silentio litarunt. Si hoc prudens est,

„ xem-

(a) Lib. I. Hist. lit. 1. 3. pag. 54.

exemplum imitati Jesuitæ fuissent, magnam sibi, & proprio Instituto gloriam, & existimationem comparassent, multumque detrimenti in re literaria declinassent: "

" Respondeatur. *Silentium illud Filiorum S. Therese actum esse HEROICUM, & Religiosis viris, qui vitam profentur austerrissimam, & intimam conjunctio- nem cum Deo naturalem. Quare tanto in precio habentur ab omnibus, ut nihil a P. Concinis maledicis timere possint. Verum ipse P. Concina expellere a Jesuitis ACTUS HEROICOS nequaquam debuerat.*" Quid? Falleris mi Pater, & quidem summopere. Tam altam de inclita Societate preconceptam existimationem P. Concina habet, ut heretica acta, & mirabilia facinora expectare ab eadem paratus ille semper fuerit. Minus digne scribere de Jesuitis hic videtur P. Sanvitalis, digniusque de iisdem sentit P. Concina.

III. Indiscriminatum itaque, vobis fatentibus, Casuistarum cuiuscumque Instituti Concinna falsas opiniones refutavit. Cur igitur vos soli ceteris omnibus silentibus, ad arma conclamat? Cur vos soli, explicatis vexillis, in arenam descenditis, & ad fodus insundum adversus Concinam, ceteros Sacros Ordines invitatis, allicitis, adhortamini? Quo recidant haec consilia, & conatus vestri, forsitan ipsis non advertitis; sed quo tendat rigor iste benignitatis facile est divinare, inquit doctissimus Socius vester Camarus. Pandam ego & manifestabo consecratio absurdula, que heinc manant. Vos contenditis Casuistas Societatis a laxitatis uota immunes esse: idem de aliorum Ordinum Theologis judicium fertis, cum eisdem in fodus vocatis, & ad eamdem pugnam, quam vos Concinæ intentatis, peragendam, animare satagit. Quid heinc? Necesario consequitur, nullos in Catholica Religione laxioris Ethices Casuistas reperiri, nullos, qui theses a Romana Sede damnatas contineant. Theses istæ line patre, absque matre, seipsi prodiere. Sobiles haec venefica parentes non agnoscit, quia non habuit. Commentitias ergo, & chimæricas propositiones damnavit Romana Sedes, cum iuxta vos in nullo reperiantur Auctore. Quam sit hoc absurdum grave, quam Sanctæ Romanae Sedi injuriosum, ipsis percipitis.

IV. Verum, ut luculentius veritas splendeat, opere premium existimo palam facere consilium hoc vestrum cum evidentissima veritate pugnare. Nam communis Episcoporum Gallicanæ, Hispanæ, & sere universalis Ecclesie sensus est, in Moralem Evangelicam laxatum opinionum fermentum irreplisse. Testatur Summus Pontifex Alexander VII. complures opiniones christiane disciplina relaxativas, & animatum perniciem inferentes . . . . prodire: & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrecepit alienus omnino ab evangelica simplicitate. Hoc confmetat Ecclesia Gallicana, testantur Episcopi Hispani plures, & communis omnium sensus.

fus. Sed testem adducere volo omni exceptione, penes vos, maiorem, nempe insignem Probabilistam.

V. Is est P. Antonius Terillus Societatis Jesu, *Probabilismi reflexi Probabilismo directo longe pejoris inventor, & parens, qui hæc in præfatione ad tractatum de conscientia inter plura scribit.* „ **INNUMERABILES** „ funt, qui a triginta annis summis Casinum, rerumque moralium tractati- „ bus Bibliothecas impleverunt.... Ad nova promenda animosiores effecti „ in *opiniones laxiores oculos, animumque conjecerunt, gnari eis præ omnibus* „ *radiori legentium vulgo placituras...* Vidi ergo ex hisce recentioribus non- „ nullos viros, ceteroquin egregios, qui cum in rebus summi momenti ad „ Dei legem, & conscientiæ obligationem pertinentibus ab unaniimi „ omnium sententia *ad intolerabilem opinandi laxitatem declinassent*, aliud „ tamen, quo moverentur, quam a simili ductum non habebant. Vidi, & „ exborru: quis enim non horret?... Neque hic stetit quorundam *au- dacia*. Plurimi enim, eti doctrina longe inferiores, similem quoque ar- „ guendī modum sibi licitum existimantes ex laxis resolutionibus ad alias „ laxiores iter sibi, rectius dixerint, & sibi, & aliis præcipitum aperuerunt: „ atque ita brevi effectum est, ut plures laxitatem vere non ferenda, in ocul- „ los legentim non sine plurimorum scandalo frequenter incurrent. Nee „ defuerit, qui laudi sibi verterent *laxiores sententias in unum colligere, eas- que tamquam legitimas conscientia regulas sub specioso PROBABILITATIS* „ *tegnine venditare*. Cum enim apud Auctores iam in ore vulgi ob suam „ *laxitatem celebres resolutionem aliquam invenissent*, illicio eam pro vere „ *probabili* habuerunt... Unde factum est, ut quascumque *opiniones ex- pressæ ab Ecclesia non condemnatas apud quemcumque reperissent, eas* „ *pro vere probabilibus & ipsi haberent, & aliis pro regula ad conscientiæ* „ *tranquillitatem oportuna traderent*. Immo incredibile non est, eos „ *subtili SATANÆ insinuatione deceptos sub humanitatis cuiusdam lenocinio,* „ *mutuusque bonoris specie, quibusque aliorum dictis probabilitatem ideo attri- buisse*, ut quam ipsi *prærogativam prioribus ultro dedissent, eam ipsi post- riores non intiderent*. Hac arte dolosus inimicus postquam doctiores, qui & „ sibi invigilare, & aliis prospicere debuerant, prægustato plausu ampli- „ *ris famæ per laxarum opinonum evulgationem sibi certo acquirendæ, fascinat- set, per eos nimis incautos in Campo Moralis Theologiæ optimo severa- rum opinionum tritico abunde fato, detestanda laxitatis zizania superse- minavit, & abiit: consensu quippe erat, ea absque boni tritici jactura nur- quam evellenda. Quid enim? tolerandæ erunt scandalose laxitatis opinio- nes nocivæ? At hoc ipsum erat, quod omni cura, ut fieret, conabatur. „ Quid ergo? eradicanda erant non tam emergentes gemmeæ, quam adul- „ itæ, vinculataeque cum tritico zizaniorum herba? At id absque tritici iactu- ra, idest absque sinceræ doctrinæ radicitus non tam convellendæ, quare „ evel-*

„evelendæ periculo fieri haudquaquam posse non immerito g̃ociabatur.“

VL Qui h̃c docet, mi Noceti, non est Pascalis, non Arnaldus, non aliquis Jansenista; sed est P. Antonius Terillus Jesuita, Probabilista, immo Probabilismi reflexi Parens, & Princeps. Qui clamores, quæ murmura, quæ turbæ non concitarentur, si Concina, si Antiprobabilistarum quispiam talia scriberet! P. Antonius Terillus testatur *innumerabiles esse Casuistas*, qui moralibus controversiis bibliothecas replevere: qui, ut *ad famam*, quam *auctupabantur*, pervenirent, *in opinione laxiores oculos conjecterunt*. Videlicet, & exhorruit Casuistas istos plurimos, qui ex laxis resolutionibus *ad alias laxiores animosiores fædi, præcipitum & sibi, & aliis aperuerunt*. Advertit has scandalosæ laxitatis opiniones sub probabilitatis tegmine venditasse. Terillus igitur ipse laxitatis fontem Probabilismum designat. Immo subdit: incredibile non esse eos, *subtili Satane insinuatione* deceptos, acquirendæ popularis famæ lenocinio *deteftanda laxitatis zizania*, & laxarum opinionum scandalum in Campum moralis Theologiarum invexisse. Duo itaque ut certa constituit P. Antonius Terillus. Primum, *innumera laxarum opinionum paradoxa*, quæ horrorem ingerunt, sub probabilitatis tegmine inventa in Theologiam Christianam esse. Alterum, Casuistas plurimos, has laxas opiniones, quibus & sibi, & aliis præcipitum præpararunt, excoxitasse, ut famam, plausum, & populorum frequentiam, & existimationem conciliarent. Concina contra continentem inculcavit, Casuistas istos; pia intentione succurrenti humanæ imbecillitatæ delinivisse legis evangelicæ severitatem. Quid ergo est quod Concinam traducatis tamquam calumniatorem Casuistarum; Terillum autem vestrum, qui ea de Casuistis scripsit, quorum nec meminit quidem Concina, præconis efferatis? Verum hoc dicitis gratia, & id quod præcipuum est cause argumentum urgeamus.

VII. Compertum itaque est, atque ineluctabile, tum Summorum Pontificum, tum universæ sere Ecclesiarum, tum ipsorum Probabilistarum testimonio, tum denique manifesto librorum Casuistarum experimento, laxarum opinionum zizania immixta esse moralis Evangelicæ tritico. At Terillus neminem designavit Casuistam. Verum habet. At in hoc erravit. Sævit pætis in Civitate, & non sunt manifestandæ domus, in quibus grassatur, ut sani cavere sibi ab eisdem queant? Libri plurimi Casuistarum scatent, redundantque, ut demonstratum est, *scandalosæ laxitatis zizaniis*, ut fatetur Terillus: & monendi imperiti lectors non sunt, quibus in libris serpentizizania ista, quæ animas Christi Sanguine redemptas trucidant, & in Orcum æternum immittunt? Auderes ne, mi Noceti, in conspectu Reipublicæ Christianæ propugnare, tegendos, occultandoisque esse libros istos? Auderes ne defendere, non esse laxas ejusmodi opiniones super tecta manifestandas, clamandumque, quibus in libris reperiantur? Quid hiscis?

Dicitur

Dispendio ne, & æternæ animarum damnatione parcendum est librie, quos Casuistæ libere, & sponte publici juris feeserunt, & sicuti P. Antonius Terillus ait, ut plausum amplioris famæ sibi compararent?

VIII. Jam mihi videte videor te, mi Noceti, his argumentis pressum, duo fateri, nempe & libros morales plurimos opinionibus laxis redundare, & libros istos una cum laxitate opinionum manifestandos esse. His duobus tamquam certis constitutis, tertium patescendum supereft, quod est invidiæ, periculique plenissimum. Qui scilicet sint hi Auctores, quinam libri, isti? Ego qui rei Casuistica decenium eirrecte operam dedi sedulam, eos designabo, quos tales inter omnes eminere, nî fallar ipse, deprehendi. Hi autem sunt Thomas Sanchez, Joannes Sanchez, Diana, Caramuel, Burgaber, Tamburinus, Escobarius, Zanardus, Castropalaus, Lacruz, Leander, Gobatus, Bordonius, Antonius a Spiritu Sancto, Bonacina, Sporer, Pasqualius, La-Croix, Mazzotta, Viva, aliique itorum affecti. Jam te audio, o Noceti, mihi impropereantem, & calumnia redarguentem, quod his recensitis Auctoriibus notam laxitatis affinxerim. Tuum ergo est manifestare, quinam sint Auctoriibus a me recensitis laxiores. Jam duo mihi concessisti: unum plurimos esse morales libros laxitatis lue inquinatos: alterum ejusmodi libros designandos esse, æternæ animarum salute id postulante. Tertium necessario consequitur, quod nempe nostrum alter designare istos Casuistas, & laxarum opinionum ziania debeat. Ego manifestavi illos, quos printos laxarum opinionum reputavi magistros, a quibus ceteri Summista, & Casuistæ inferioris subsellii suas opiniunculas transcribunt. Si tu contra a laxitatis nota immunes istos asseris, designa, quinam alii sint Casuistæ, qui morales cursus, ut vocant, ediderint, & laxiores sint iis, quos ego designavi. Evadere hinc nullo modo vales. Duo itaque tibi, mi Noceti, præstanta sunt. Primum retractare consilia, & adhortationes debes, quibus & tu scripto, & Commilitones tui voce, aliorum Ordinum Theologos provocasti, ut & ipsi exemplum vestrum imitarentur, suosque Casuistas a laxitatis nota asserenter. Alterum autem præstes oportet, ad majorem Dei gloriam, nempe: aut Moralistas a me designatos præcipuos esse laxarum opinionum Magistros fateare necessum est: aut* tu alios designare Casuistas debes, qui laxiora doceant. Hic est hujuscce controversiaz finis unicus: & nulla heinc ad effugium rima patet. Quare, ne te diutius in quæstione torqueam, plurimam tibi adprecos salutem, ut solidum Reipublicæ Literariz responsum præbere queas. Iterum vale plurimum.

EPISTOLA III.²²

A D

P. CAROLUM NOCETIUM S O C. J E S U.

A R G U M E N T U M.

Illiud addo: sat est Epistolas Provinciales, Theologiam Moralem Jesuitarum, Henricum a S. Ignatio, Synnichium, Gennetum, paucosque alios severioris disciplinae Patronos, vel cursim perlastrasse, ut intelligatur, unde tandem fere tota Theologia exscripta sit. P. Nocetius in Praef. pag. 4.

FAcillimæ decisionis est, mi Noceti, hoc, quod ex tuo libro excerptum est argumentum, quodque non in praefatione modo proponis, sed frequenter in universo tuo libello repetis, & Concinæ exprobras. Epistolas Provinciales, Theologia Moralis Jesuitarum, opera Henrici a S. Ignatio, Synnichii, & Genneti ex una: & opera P. Concinæ ex altera parte publici juris sunt. Facillime ergo demonstrari, quod objicis, plagium, & furtum potest. Adfirmanti autem probare incumbit, quod evulgit. Surda pertransire aure decreveram hanc, quam tu vocares manifestam imposturam, & invidiosissimam calumniam, sed ego rancidam, & veruam cantionem appello, quam ab integro fere sacculo canere coepitis plurimi. Verum dum serio recognito, nullum hodiem in lucem de morum integritate opus prodire, ex Evangelio, ex Patribus, ex Sacris Canonibus conflatum, quod continuo non traducatur ut plagium Epistolarum Provincialium, Theologiae Moralis Jesuitarum, Sancirani, Vendrochii, Janifenistarumque; deliberavi vos ad incitas redigere, atque urgere, ut vel hoc factum probetis, vel falsitatem retractetis, vel universa Respublica Christiana sciat, vos falsa crimina imponere senioris Theologie vindicibus.

II. Et ut ab Epistolis Provincibluis Paschalis incipiam, praescius Concinæ hujusce criminacionis, cum coepit suam scribere Theologiam Christianam, Epistolas Provinciales e cella sua extraxit, easque P. Vincentio Patuzzio Concellitæ suo consignavit, dicens: Has tu conserva Epistolas, ne Jesuitæ Scriptores veruam suam cantilenam adversus me recinere de morequeant,

Theo-

Theologia Christianæ. Auctorem has expilatæ litteras. Factum hoc verum est; & testis vivus; non ideo tamè illud narrò, ut fidem tu eidem adhibeas, sed ut ceteri illud legentes, parumper rideant.

III. Ut vero te falsitatis revincam, non multis est opus. Epistolarum Provincialium alia Jansenii factum tractant, & Molinismum, atque Portus Regii tricas discutiunt. Has ne Epistolas expilavit Concina? Video te hic obinutescere. Aliae Epistolas plures laxas propositiones Casuistarum Societatis, jocis, salibus perspicant, atque deridendas, & detestandas propinant. Ubinam in Epistolis Provincialibus controversie morum ex instituto discutiuntur, & explicantur? Ad propositiones laxas Jesuistarum quod attinet, olim Socius tuus P. Monti in suo libello inscripto *Difesa della Dissertazione Teologico Morale Critica &c.* nempe Defensio eorum qui in *Quadragesima ob pescium nauseam, & incommode carnes manducant, tum mane in prandio, tum fero in cena,* Concina accusavit, quod laxas de jejunio opiniones recensitas in suo libro nuncupato *La Quaresima appellante exscriptis* set ex Epistolis Provincialibus, & ex altero Libro inscripto *Artes Jesuicæ.* Hanc falsitatem Concina evidenter demonstravit in Appendice ad *Tom. II. Hist. Probab.*, & *Rig. adjecta*, ubi 49. opiniones laxas de jejunio in Artibus Jesuicis contentas attrulit, quarum nec una rescripta erat in libro *La Quaresima appellante.* Obmutuit Socius tuus, nec amplius in arenam descendit. Eodem te nunc arguento aggrediar. Nimium excreceret Epistola hæc, si Paschalis propositiones isthuc transcriberem. Sed te provoco, ut propositiones Provincialium simul cum omniibus propositionibus Theologie Christianæ collatas in publicum edas, ut quod scripsisti evincas. Alioquin reus falsitatis apud universam Christianam Rempublicam perpetuo apparebis. Intervim perpendas velim quæ adversus Provinciales Epistolas Concina scripsit *Tom. X. pag. 89.* Epistolas Provinciales ab Ecclesia damnatas detestor: *tum quod Janseniana lucis inquinatae, tum quod quorundam Casuistarum laxas opiniones Jesuiciæ, & ipsi Inclitæ Societati impingere videantur; quam ego calumniam millies exercitus sum, eternumque execrabor: cum & leges Societatis, & Sapientiores Jesuicæ sicut probabilissimum, ita & laxas, que inde veluti ex fonte profundunt, opiniones, improbent.* Ceterum unum adjicio, Montaltum ut plurimum fide summa transcribere opiniones Casuistarum & quantum ad verba, & quantum ad sensa. Ad hæc ultima verba tu reponis *pag. 283.* *Ottavum fuisse Terrarum Orbis miraculum, nisi P. Concina assertus fidei Epistolis Provincialibus, quas, ut suam Theologiam locupletaret, expilavit.* Sed non est aptus assertor alienæ fidei, qui tam frequenter deficit in sua. Num Concina, ut tu urbanissime asteris, iura bonæ fidei læserit, Dinellius, & Eusebius Eraniste demonstrarunt, & rursus patet. Quod a Paschale propositiones Casuisticæ sincere relatæ sint, facti veritas est adeo luculenta, ut nemo haec tenus integro seculo evincere oppositum potuerit. In Dialogis Cleandri, & Eudoxii paucæ in discriben-

ad-

addicuntur infelici eventu, & Dialogi isti latine editi damnati fuerunt. *Oblatum orbis miraculum* fuisset, nisi, tu mi Noceti, ad hoc Epistolarum effigium te receperisses.

IV. Mirifici sane plures vestrum estis, cum Casuisticæ laxitatis censoribus invidiam confare deliberatis. Cum primum Paschalis evulgavit Epistolas Provinciales, eum maiores tui, mi Noceti, accusarunt omnia ab Hæretico Molinæo hauisſe, atque, non secus Paschalem Societatem calumniari, ac Calvinistas infamare Ecclesiam Catholicam. Vendrochius in notis paucis rem in tuto ponit his verbis. *Ecce enim probatum iri sperant Jesuissæ et Molinæi fontibus baſta, que Montaltius, ex Casuisticis profert, cum illi, quibus frequentius utitur, Amicus, Baunius, Escobarius, Cellarius, Sirmundus. bād paulo post Molineum scriferint?* (a) Notæ Vendrochii non sunt, quod sciam, damnatae, ut notæ P. Honorati Fabri in ejusdem notas. Hac eadem ratione ego evidentissime patefacio falsum esse, quod tu, mi Noceti, adversus Concinam scribis. *P. Claudius La-Croix, P. Dominicus Viva, P. Picbler, P. Sporer, P. Leander, quos p̄æ aliis scribat, & exētit Concina, pluribus lustris post Epistolas Provinciales sua evulgarunt opera. Decretoria hæc sunt; mi Noceti, contra ea, que tu scribis adversus Theologiam Christianam. Alterutrum ergo. Aut retractandum, quod adversus Concinam scripsisti, tibi est: aut subeunda injuste criminationis macula. Sed ultra pergamus.*

V. *Theologia Moralis Jesuitarum*, aliquam ne controversiam Theologicam interpretatur? Quid hæc Theologia continet, nisi Episcoporum, & Archiepiscoporum censuras in Apologiam Casuistarum evulgatam a P. Pirot Jesuita: & plura alia scripta adversus laxiorem Ethicen Sanchezii, Tamburini, Baunii, & aliorum?

VI. Similiter Vendrochius notas in Provinciales Epistolas, dissertationem in Probabilismum adornavit, & laxitatem opinionum moralium, quas recensuit Paschalis, validius exigitare studuit. Nullum vero Theologiaz Moralis tractatum, quod ego sciam, edidit. Quid igitur ex Vendrochio transcriptis Concina?

VII. Joannes Synnichius opus edidit inscriptum *Saul Exrex* in capita cxlv. tributum. A capite xciv. usque ad caput cxxii. idest capitibus xxix. adversus Probabilismum, & contra laxitates Tamburini, Caramuelis, aliorumque Neotericorum calamum acuit. Felicius autem, & validius posteriores Synnichio Theologi, præsertim Baronius, Contensonius, Gonetus, Elizalde, Camargo, Tyrus Gonzalez, aliique Probabilismum, & Tamburini, Caramuelis, aliorumque laxas doctrinas profligarunt. Inepte igitur, & facti veritate repugnante Synnichium obtrudis. Quid plura? Non modo Concina quidquam a Synnichio adversus Jesuitas non transcripsit,

D

sed

(a) In Not. p̄æamb. n. 2..

sed Jesuitam Tamburinum a laxa opinione quam eidem Synnichius adscribit, vindicat, accusatque Synnichium in iustæ criminatiois. Si hoc verum esset, ajunt omnes, nimio suffundi pudore Nocetius deberet. En splendissimum veritatis proposita monumentum. P. Concinna. Tom. IV. Theolog. Chrif. pag. 657. num. 111. hæc scribit: *Joannes Synnichius in suo Saule Exegi capite cxix. iustæ vexat Thomam Tamburinum, quasi istius opinionis inventorem, atque laxitatis reum postulat. Verum quemadmodum frequenter iusto vapulat Tamburinus a Synnichio, sic in præsens Synnichius immerito, ut ego quidem arbitror, & ut id, quod sentio, nullo partium studio prævenitus dicam, Tamburinum torquet, cum is talem opinionem a Cajetano, Lessio, aliisque mutuatus sit. Quid ad hæc, mi Noceti? Quid tibi superest, ut honestati tue consulas? Non aliud sane, nisi eorum, quæ adversus Concinam scripsisti, sincerissima Palinodia.*

VIII. Non minorem ingerit admirationem, quod auctus fueris in medium asseire *Henricus a S. Ignatio*, quem ex instituto Concinna confutat in præcipuis controversiis, præsertim de operibus Infidelium, de contractibus, aliisque plurimis, ut quisque videre potest. Quid quod non modo Concinna resellit plures Henrici a S. Ignatio sententias, sed præterea monet lectores Theologum hunc minus esse sincerum in referendis aliorum Theologorum sententiis, & celeberrimum Theologum Jesuitam vindicat ab eisdem criminacione? Verum ne hoc? Verissimum. En Concinæ verba, quæ licet prima Dinelli Epistola data fuerint vulgari lingua, habet eadem latine redditæ ob oculos revocare. *Cardinalis de Lugo alter est antiquorum Theologorum, qui teste P. Viva, docuit Philosophiæ innoxium, ab Alexandro VIII. minime confixum. Ut veritati, & P. Viva æquitati faciam satis, fateor de dictum hunc Cardinalem loqui in sensu hypothetico, & Philosophiæ proscriptum, ut mihi videtur, non docere. Pater HENRICUS A S. IGNATIO peccati Philosophici Autoribus accenset etiam hunc insignem Theologum, adducitque testimoniū excerptum ex Disp. 3 Sec. 5. de incarnat. Proliaam testimoniū legi, & testimonium non esse sincere transcriptum deprebendi, quoniam doctrinæ ibidem occurunt, quibus sano in sensu exponi illud testimoniū valet. Fato sum veritatem oportet. Præfatus Henricus a S. Ignatio sepe minus exalte Autorum sententias refert. Id autem idcirco monco, ne lectores eidem fidem adhibeant. Haud exiguis defectus est adscribere gravi Theolog erroniam adhuciam. Ne in hunc ego errorem incidam, omnem adhibeo diligentiam; & semper reveror, ne par muneri meo studium respondeat: quare sepe in antecessum retraldo, quod calamo, voluntate mea repugnante excidere posset. Facilius est in fadorum narratione lapsus. (a) Hoc idem confirmat Concinna Tom. II. Appar. ad Theolog. Chrif.*

(a) Hist. Prob. Diff. I. c. 5. n. 23.

Chris. pag. 357. ubi hæc in defensionem Cardinalis de Lugo contra Henricum a S. Ignatio scribit. Inter Philosophistas collocat P. Henricus a S. Ignatio etiam Cardinalem de Lugo, cuius textum afferit ex disp. 3. Sec. 3. de iace. sed ut veritati hincem, dico integrum me legisse citatem sectionem, & nihil inventissi, quod non queat sano in sensu exponi: Lugo siquidem in sensu hypotheticus loquitur.

IX. Celebrem Jesuitam a nota Philosophis, quam eidem affinxerat Henricus a S. Ignatio, Concinuā vindicat; huic Auctori non esse fidem adhibendam ille inclamat, monetque de hoc lectors; eumdem opportune refellit: & tu, mi Noceti, audes hujusce Auctoris exscriptorem Concinuā evulgarē? Nihil reformidas publicum. judicium? Cedo. Nonne Paschalis Epistolæ, Vendrochii varia opera, & Henrici a S. Ignatio Ethica amoris, proscripta sunt, tamquam Jansenistæ lue inquinata? Si hæc opera Concinuā expilavit, Jansenistæ peste Concinuā volumina plena essent. Hoc est confessarium quod necessario manat. Cur ergo Concinuā Jansenistæ non accusastis, cum accusatio hæc adeo vobis pluribus familiaris sit? Expurgavit ne Concinuā istorum doctrinam ab erroribus? Ergo non exscriptis, sed Evangelicam doctrinam errorum expertem docuit. Plurima catholica dogmata, immo omnia, si Jansenistæ excipias, docent indicati Auctores, & divina præcepta defendunt. Abjicenda ne propterea sunt? Quaro abste etiam: cur Episcopi Genneti Theologiam ab omni censura immunem, Paschalis, Vendrochii, Theologiae Jesuitarum, Henrici a S. Ignatio operibus accensuistis? Eodem ne loco habes Episcopi Genneti Theologiam, ac Epistolas Provinciales, notas Vendrochii, Ethicam amoris, & Theologiam Jesuitarum? Vel ipsi Episcopis insultare non reformidas? Sed argumentum concludamus. Aut tu offendere, adductis documentis, debes Theologiam Christianam ex indicatis fontibus haustam esse: aut illam subire notam adstringeris, cui illi obnoxii sunt, qui fallæ crimina honestis viris imponunt.

X. Mutuum sincerumque colloquium instituamus. Quænam est, mi Noceti, Theologia Moralis, quam amplecti tutæ conscientia in Animarum regimine prænitentia administri valent? Theologia Probabilistica? Hæc modum opinandi continet, qui per universum corpus serpit, & grassatur, quem si pro re dæ regula fideles in præsé fôquerentur, ingens eruptura esset Christianæ vite corrupta, ut testatur Summus Pontifex Alexander VII., & universa Ecclesia Gallicana latius declaravit: & re ipsa, ut nobis videtur, Theologia Probabilistica Sanchezii, Caramuelis, Dianæ, Tamburini, Castropalai, Leandri, Bonacinae, La-Croix, Vivæ, Candidi, Zanardi, & aliorum scatet opinionibus laxis. Contra Theologia Merbesii, Natalis ab Alexandro, Genneti, Antoine nullam continet doctrinam justo rigidiorem. Quod si tu inficjaris, urgeo, ut designes in his Auctoriibus aliquam sententiam censura dignam. Conatus omnes exeruit Francolinus, ut rigorismum.

in Merbesio, & Genneto designaret, præsertim quod Merbesius exigat caritatem initialem, & Gennetus propositum constans pro vera, & sufficienti dispositione ad Sacramentum Pœnitentia. Verum censura Francolini ab omnibus senioris doctrinae Theologis improbatur. Tu acutior Francolino designa aut rigorismum, aut laxismum in quatuor recensistis Auctorialibus. Hunc numquam designabis. Nihilofecius veluti ex asse heres effugii, quo majores⁹ tui usi sunt, quælibet tibi Theologia antiprobabilistica, *Rigorismum*, & *Jansenismum* practicum redolet. Nulla itaque Theologia patet, qua animarum Rectores uti tuto queant. Non probabilistica, quia re ipsa opinionibus laxis redundat; non antiprobabilistica secundum vos, quia sicut vitiam præsert. Nulla ergo tuta Theologia in manibus Parochorum adest? Paschalis a Molinæo *Calvinista*, a Paschali *Jansenista* Merbesibus, Gennetus, Synnichius, Concina sua hauserunt opera. Et hoc tandem conatus, & studia vestra recidere videntur, ut nulla Theologia senam Evangeliæ doctrinam contineat. Nam, ut illi Theologizæ, quæ Evangelio conformior est, invidiam extremam confletis, notam Rigorismi, & Jansenismi eidem appingitis, eamquem ab Hereticis suam trahore originem affirmatis.

XI. Hæc sunt rationum momenta, quæ me cogunt, ut te P. Nocetium provocem, ut, documentis allatis, evincas Theologiam Christianam exscriptam esse ex Epistolis Provincialibus, Theologia Morali Jesuitarum, Synnichio, Henrico a S. Ignatio. Si hoc non prætas, sons eris apud universam Rempublicam Christianam apertissimæ falsitatis. Neque dicas, Epistolas Provinciales, Artes Jesuiticas, Henricum a S. Ignatio plures Casuistarum laxas opiniones collegisse. Quid enim inferre heinc contendis? Et primo numquid Paschalis, Synnichius, Henricus a S. Ignatio recensent laxas opiniones *Vive*, *La-Croixii*, *Mazzottæ*, *Sporrii*, *Leandri*, *Salmanticensium*, *Lasruzii*, sicut eas collegit Concina? Præterea numquid opera Tamburini, Escobarii, Castropalai, Amici, Sanchezii, Dianæ, Caramuelis, Baunii, &que Concina obvia non sunt ac Paschali aliisque? Sunt ne opera Casuistarum, veluti rarissimi Codices in archivis absconditi? An nos Itali, non secus ac transalpini, legere, intelligere, & deprehendere laxas Casuistarum opiniones non valemus? Immo Itali primi fuere, qui ante Sancyranum, ceterosque transalpinos bellum Probabilismo, & relaxatæ Morali indixere: Quid ergo inaniter obtrudis, aliquas laxas opiniones Gobati, Tamburini, Escobarii, aliorumque a Paschali, ab Henrico a S. Ignatio recenser? Ad hoc iam responsum est. Nunc addo, te hinc colligere, hoc potius debere: quæ a pluribus testibus asseruntur, communiter vera esse. Verum ut ut res hæc se habeat, Fodina Casuistica adeo vasta, adeo secunda est, ut quisque inde eruere amplam laxitatis copiam queat, quin egeat ministerio vel Paschalis, vel Henrici a S. Ignatio, aut Vendrochii. Quid, quod Concina numerum non duplo, non tri-

triplo, sed quadruplo, & amplius maiorem laxarum opinionum collegit, quam citati Auctores? Ergo injuria summa illum criminari.

XII. Dicturus forte eris ab Gennetum, Merbesium, Pauchalem, Vendrechium, Henricum a S. Ignatio doctrinas plures defendere non diversas ab eis, quas Concina propugnat? Bene habet. Debet ne propterea, si veræ sunt, Concina illas respuere? Decalogum, Symbolum, Trinitatem, Incarnationem defendunt Luterani, Calviniani, aliqui Hæretici; repudiandæ ne propterea ejusmodi veritates sunt? Vel ipsi doctiores Philosophi ethniæ plures opiniones laxas improbant, quas non pauci Casuistæ defendunt. Ideo ne prætermittere nos veras doctrinas debemus, quia ex eisdem vel a Paganiis, vel ab Hæreticis propugnantur? Eadem est Patronum omnium de moribus doctrina. Propterea ne mutuo se transcriperunt Pares? Ut saniori, & Evangelio propinquiori Theologiaz invidia creetur, ab Hæreticis illam proficiens evulgatur. Quemadmodum Julianus Pelagianus Manichæismi populabat Catholicos, ut testatur S. Augustinus (a); ita Probabilistæ non pauci Jansenisti, & Rigeristi accusant, & excriptores Janfenistarum evulgant Sanioris Theologiaz, quam rigidissimam appellant, vindices. Verum famatio hæc nimium dedecet honestatem, & exsibilanda potius, quam confutanda est.

XIII. Ceterum sub huiusce Epistolæ finem ineluctabili argumentatione, extrinsecus accessit te, mi Noceti, stringere volo. Si Concina fidem adhibuisse quibuscumque auctoribus in excribendis opinionibus, quæ recentur in suis Catalogis, nisi fontes adiisset, duplicitis stultitiaz reus fuisset. Et primo insanum se perhibuisset, si libros Casuisticos obvios, & laxarum opinionum plenos, legere neglexisset. Quis est, qui suam, absque ullo gravi incommodo, prodigere famam velit? Nemo nisi aperte insanus. Præterea ignorabat ne Concina quæ sint inclita Societatis vires, quæ illius potentia, & quas clientelas habeat? Ignorabat ne quanto studio, quanto virium conatu Societas hæc gloriam, & famam ab integro & amplius seculo suorum Auctorum propugnare, & qua justitia severa animadverte, si velit, in suos adversarios queat? Ex altera parte Concina homuncio, solus, humanis subsidiis omnino destitutus, & hostium legionibus circumdatus bellum calumniis, & imposturis peragendum tam insigni Religioni intentasset? Quid, quod in ipso certamine talia expertus Concina est, qui nisi clypeo, & armatura veritatis instructus fuisset, in primis veritationibus extinctus periret? Se vidit libellis famosis, ceu impudentissimum sycophantam traductum, desertumque ab omnibus. Hæc omnia & ante certamen, & in ipsa pugna comperta Concina suere. Stultissimus ei-

go

(a) Lib. I. cont. Jul. cap. n.

go ille fuisse, si falsitate, & imposturis potentissimos hostes aggressus fuisset. Numquid quindecim annorum intervallo bellum continuum intrepido animo sustinuissest veritate destitutus? Numquid Societas adeo potens, adeo sapiens in tam longo intervallo non debellasset homunculum calumniatorem, & impostorem? Credat Iudeus appella. Concinna adversus hos formidandos, atque potentissimos adversarios intrepide dimicat, quin vel tantillum animos remiserit, sed contra robustior, atque valentior evasit. Ergo invidissimo veritatis clypeo obarmatus pugnat. Ergo ab ipso stant iustitia, veritas, & aequitas. Si his spoliatus armis manus vobissem conferuissest Daniel, non fecus ac pulvis, qua ab impetu venti agitata per aerem distrahitur, ille disceptus in partes disperriisset. In questionibus facti, mendacia, & impostura protinus se produnt. Igitur etsi aliae causa ad veritatem inveniendam Coneinam non impellerent, ex sola virium suarum, & Societatis diversitate incredili, intelligeret, quanta vigilancia diligentia, & dexteritate illi opus sit, ut laxas valeat oppugnare Casuistarum vestrorum opiniones, quin potentiam vetram nihil penitus reformatum. Unum sub istius Epistolæ finem addam nempe te, mi Noceti, imitatum omnino esse tuos quinque Socios, Casuistarum Societatis Apologistas, Pirotum, Danielm, Mojam, Honoratum Fabri, Raynaudum, omnes proserptos. Et sane si liber tuus ad Tribunal deferatur, non meliorem, ut ego quidem arbitror, experietur fortis. Vale.

EPISTOLA IV.

A D

P. CAROLUM NOCETIUM
S O C. J E S U.

A R G U M E N T U M.

Theologia Probabilistica levella est a' Patribus Dominicanis prater propter post celebratum Concilium Tridentinum. Theologia Probabilistica vigeat in certis quibusdam terrarum Orbis partibus, in certis aliis vigeat potius Theologia Probabilioristica. Utrum abundantior peccatorum torrens inundaverit Christianismum post Concilium Tridentinum an ante: utrum abundantior peccatorum torrens eas regiones insundet ubi vigeat Probabilismus, an alias, ubi vigeat Probabiliorismus, judicabunt alii, qui in rebus facti multo magis quam ego, versati sunt. Unum ego dicam, quod a peritis, & fide dignis audiui: Peccata quorunq[ue] torrens Christianismum inundat non ea esse, de quibus hinc inde a Catholicis Theologis disputatur utrum peccata sint; sed ea qua Rigorista, Benignista, Probabiliorista, Probabilista, Dolli, Indolli, Senes, Pueri, Mares, Femina evidentissime aorunt, & concedunt esse peccata. P. Nocetius Verit. Vind. cap. LXII. pag. 147.

I. **A**rgumentum hoc tribuo in paragraphos plures, quod gravia, & scitu dignissima puncta contineat. Frequentissime, mi Pater, in hoc tuo libro opponis Concinam invidiam constasse Theologis Jesuitis, occultatis Dominicanis: passim inclamas: a' Dominicanu Magistro didicit Jesuita Discipulus pag. 67. Iterum repetis eamdem cantilenam pag. 102. A Dominicanis Magistris Jesuitae Discipuli didicerunt. Rursus pag. 169. En a quibus Magistris (Bannez, & Lopez) didicerunt portenta hac opinionum Lugo, & Pellizarius. Ipsi samen Discipuli opinionem illam temperarunt. Vix crederent lectores, nisi paginas indicarem, RR. PP. Jesuitas Fratrum discipulos se se ostentare. Aliiquid arcani cubare hic intelligunt omnes. Illud infra patefaciam.

Theologia Probabilistica inventa est a Patribus Dominicanis preter propter post celebratum Concilium Tridentinum. Inquit P. Nocetius Jesuíta.

II. **A** Patribus Dominicanis inventa est Theologia Probabilistica? Quem nam tante narrationis monumenta perhibes? Ubi, quando, quibus in Comitiis, in quo Capitulo, in qua Congregatione Patres Dominicani de Theologia Probabilistica docenda, & propugnanda aut Decretum ediderunt, aut mutuo consensu deliberarunt, aut tacite connivere? Edisse. Non ne, inquis, P. Bartholomaeus Medina Dominicanus in suis commentariis in Primam Secundam Partis S. Thomae primus omnium Probabilismum excogitavit? Negant plures Probabilismi Subjediti Medinam Parentem esse. Sed ipse, ceteris liberalior, concedere hunc Dominicanum volo Probabilismum excogitasse, atque ab altero Dominicanu Lopez adoptatum eumdem fuisse. Propterea ne, mi Noceti, absolute, & indefinite affingere hanc doctrinam Dominicanis non reformidas? Dic fides: si quispiam laxitates Tamburini, Sanchezii, Escobarii, Mojæ, Jesuítis, aut Societati Jesu absolute adscriberet, non ne continuo omnes Jesuítis jure inclamarent, & cælum terræ miscerent? Quid? Privati hujus, aut alterius Scriptoris errores universæ Societati tribuuntur? Invidia omnibus Jesuítis creator, omnes Jesuítæ disamantur, ob quorumdam Jesuítarum oberrationes. Ut proscriberetur ejusmodi libertas, curarent illi. Tu vero, mi Noceti, Dominicanis absolute Probabilismum adscribis, quia octo, vel decem ejusdem Ordinis Scriptores talem docuere doctrinam? Cur hæc mensuræ, & stateræ diversitas tanta?

III. Quid, quod Probabilismus a duobus Dominicanis Medina, & Lopezio traditus, & angustis limitibus circumscriptus a primoribus Societatis Jesu Theologis Valentia, Vasquezio, Sanchezio adoptatus fuit, & sublatis limitibus, dilatatus, atque propagatus? P. Thomas Sanchez Jesuíta, ineunte seculo decimo septimo Probabilismum in quacumque materia sive Sacramentaria, sive Justitiae, sive Fidei amplificavit. Ex plurimis unam in transcursum istius Jesuítæ doctrinam dabo. *Dum Infidelis sibi persuasum habet, suam sc̄iam esse probabilem, quamvis contraria sit probabilior, tenetur utique in articulo mortis constitutus veram fidem, quam probabilem judicat, amplecti, utpote qui in eo articulo est constitutus, in quo de extrema salute agitur, ac proinde partem quam tutiorem, & probabilem judicat, amplecti tenetur. At extra HUNC ARTICULUM NON TENETUR, quod adhuc prudenter existimet, se posse in sua sc̄ia perseverare, tempusque rei melius examinandæ superstis. Adde Mysteria fidei tam sublimia esse, ac Christianos mores adeo carnis, & sanguinis legibus regu-*

repugnare, ut NON quævis **MAJOR PROBABILITAS** sufficiens reputetur ad inducendam **CREDENDI** obligationem. (a) Numquid hic **Jesuita** discipulus didicit ab aliquo **Dominicano Magistro** hanc doctrinam, quæ est ultimus veneficus succus Probabilismi, quam **Romana Sedes** damnavit? Viden', hunc tuum Theologum duplēcēm excoxitasse Theologiam, alteram mortis articulo opportunam, vītē intervallo consentaneam alteram. Rationem istius duplēcēs Theologiæ perhibet satis lepidam. Mysteria fidei Christianæ, inquit, **sublimia** valde sunt: mores, quos Evangelia præscribunt, adeo **carnis**, & **sanguinis** (N. B.) legibus repugnant, ut non quævis **major probabilitas** sufficiens reputetur ad inducendam credendi obligationem. In sua ergo minori probabilitate tranquille derelinquendi Pagani, & Sectarii omnes sunt, dum corporis sanitatem fruuntur, ut **carni**, **sanguini**, & voluptati, quibus nimium infesti sunt Christiani mores, indulgere queant. Ceterum in mortis articulo, cum tempus amplius non sit deliciis carnis vacandi, **major probabilitas** inducit obligationem, veram Religionem carni, & sanguini infestam suscipiendi. Quid tibi, mi Noceti, de hac duplēcē Theologia videatur? Quid respondes? Quid boni sperari a Theologis, qui talia paradoxa docent, potest? Et tu similium Theologorum persuadere lectionem Confessariis audes? Non te terret, non te deprimit hoc inventum? Vītē tempore Theologia Probabilistica, seu minus probabilis, quæ carni, & sanguini conformis sit? Mortis vero articulo Theologia **Probabilior**, severiorque, quia tunc tempus voluptatis transit? Oro te, mi Noceti, obtestorque, ut alta recogitare mente velis inauditum hoc duplēcē Theologiæ genus, quia plurima, quæ dicere ipse possem, alto præterire silentio decrevi. Sanchezii, Vasquezii, Valentii, aliorumque Societatis Theologorum auctoritate munitus Probabilismus universas fere Casuistarum Scholas invasit. P. Mutius Vitelleschi Inclita Societatis Præpositus Generalis, ut ejusdem cursum in sua Religione abrumperet, hanc anno 1617. Epistolam ad Superiorēs scripsit. **Nonnullorum ex Societate Sententia in rebus præsertim ad mores spēdantibus**, plus nimio liberæ, non modo periculum est ne ipam evertant, sed **NE ECCLESIAE ETIAM DEI UNIVERSÆ insignia afferant detrimenta**. Omni itaque studio perficiant, ut qui docent, scribunt, minime hac regula, & norma in delectu sententiarum utantur: Tueri quis potest, Probabilis est, Audire non caret. Non modo præclarissimus iste Generalis Præpositus nihil prosecit, sed post hanc Epistolam, Jesuitæ præ ceteris Probabilismum propagarunt. Vix Dominicanum unum reperio, qui extra Hispaniam, hoc Probabilismi commentum ex instituto docuerit. Contra Casuistæ Jesuitæ per universam ferme Europam eumdem evulgarunt, aut

E

repa-

(a) Lib. 2. in Decal. c. 1. n. 6. pag. 87.

repararunt, nempe *Fillicius*, & *Baldellus* in Italia : *Laymanus*, & *Gobatus* in Germania : *Reginaldus*, & *Baunius* in Gallia : *Lessius*, & *Conink* in Belgio : *Fagundez* in Lusitania. Sed ne videar Jesuitis invidiam conflare, transcribam ipsius *P. Antonii Escobarii* Celebris Jesuitæ verba. Edidit ille Summam XXIV. Doctorum ex Societate, qui pro Probabilismo strenue dicunt, & contrarias doctrinas propugnant. Hanc Summam XXIV. Seniorum comparat *P. Escobarius* quinto capiti libri Apocalypseos, inquiens: „*Ioannes* videns Apocalypseos cap. v. methodum meo operi indulget, ut „Theologiae Moralis tractatio positiva sapiat interpretem. Agnus JESUS „Theologiae moralis librum obsignatum ostentat. Septem Sigillis, leges „peccata, Justitia, Censura, Virtutes, Status, ac Sacraenta occuluntur : quæ quatuor animantibus Bovi fortissimo agri versatori *Suario* : „volanti Aquilæ *Vasquez*; prudenti juris Homini *Moline*; ac Leoni ad- „versus Hæreses rugienti *Valentie* referavit. Confident Lectores viginti „quatuor Jesuitæ Senioræ quidem, non ætate solum, sed scientia, videlicet „*Sandius*, *Azorius*, *Toletus*, *Henriquez*, *Lessius*, *Rebellus*, *Conink*, *Avila*, „*Reginaldus*, *Fillicius*, *Salas*, *Hurtado de Mendoza*, *Gaspar Hurtado, Lay-* „*manus*, uteque *Lugo Franciscus*, & *Joannes Sanguinis*, & *Sapientia germani*. Hunc virtutes, & *Sapientia ad Sacra Romane Ecclesie Principatum ex-* „*venerunt*. *Becanus*, *Fagundez*, *Granados*, *Castropalaus*, *Gordonius*, *Baldel-* „*lus*, *Sá*, ac *Meratius*. Legunt & *Præpositus Gretherus*, *Turrianus*, *Pola-* „*nus*, *Buscus*, *Fernandez de Cordova*, & alii &c. „ Summa hæc Escobariana tanto plausu excepta a Probabilistis est, ut intra paucos annos quadragies edita fuerit. Quoniam in qualibet re probabiliter controversa Christiani alios Seniores Jesuitas habent probantes hanc actionem esse honestam, & simul habent alios Seniores Jesuitas eamdem omnino actionem, ut inhonestam reprobantes. Evidentiorem Pyronisimum, ut mihi videatur, desiderare nemo potest.

IV. Sacer Prædicatorum Ordo, ex variis, dissitisque Orbis Terrarum regionibus, in Comitiis Generalibus Rome anno 1636. congregatus, ut primum vidit Probabilismi consecraria absurdæ, & perniciosa, solemne Decretum edidit, quo novus hic opinandi modus ab universa sua Religione exterminaretur, tamquam fermentum veneficum, quod maximam Theologiae partem controversam adulterat, atque corrumpt. Præterea Summus Pontifex Alexander VII. huic Sacro Ordini significavit, se sedere novarum opinionum hoc seculo ad moralem materiam introductorum, quibus Disciplina Evangelica resolvitur, ac conscientiis cum gravi animarum periculo illuditur, maximeque velle a Theologis Ordinis Prædicatorum in Ecclesiæ morbo laborantis remedium opus parari, ex severiori, & tuta S. Thomæ doctrina, qua hæc morum licentia, quæ in dies grassatur, quasi cauterio cobiberetur. Pontificium Decretum non modo Baronius, Gonettus, aliquie Dominica-

ni,

ni, sed etiam Sapientes Jesuitæ Elizalde, Gonzalez, Camargo referunt, extollunt. Quæso te ne graveris audire quæ hac de re scribit Celeberrimus Cardinalis AGUIRRE in praestatione ad Concilia Hispana. Sed laudandus est, inquit, maxime inter Regulares Clarissimus Ordo S. Dominici, qui hortatu laudati Alexandri VII. vexillum extulit adversus Moralism laxam per doctissimos alumnos suos Joannem Martinez de Prado, Julium Mercorum, Vincentium Baronium, Vincentium Contensonum, Picinardum, Gonettum, aliosque similes amplissimo fructu. Et merito quidem ita se gesit, cum nihil aliud discere potuerit ab incomparabili suo Magistro Doctore Angelico, immo ab Augustino, ac ceteris Patribus, quorum germanam mentem circa fidem, ac mores ille divina ingenio, admiranda claritate explanavit, atque in methodum redigit. Pro eo, quo ego erga Inclitam Societatem tuam amore, & obsequio feror, vellem, mi Noceti, ut, quemadmodum tot Summi Pontifices insignia & ingentia Jesuitarum merita datis diplomatis jure commendarunt, extuleruntque; ita in posterum unus effet Pontifex futurus, qui Societatem vestram celebratissimam hoc singulari titulo commendaret, quod scilicet laxiori Ethicæ doctissimi Jesuitæ, ejusdem Societatis in Comitiis Generalibus Congregata nomine, bellum implacabile denuntiarent, & re ipsa gererent. Hoc unum deesit ad completam Societatis vestra gloriari videatur. At in semitam, unde paululum discessi, revertor. Solutis Generalibus Comitiis, Patres Ordinis ad proprios lares remigrantes, tam solempne Religionis Dominicanæ Decretum, quam Pontificium mandatum, ac vocum, per universum fere Orbem evulgariunt. Lege promulgata, Theologi Dominicanæ Evangelicæ Doctrinæ amore succensi, continuo, tum e Cathedris, tum e Suggestis, qua voce, qua scriptis novam Probabilismi doctrinam resellere, & penitus labesfactare satagerunt. Explicatis Vexillis in arenam præ ceteris descenderunt Julius Mercorus, & Picinardus in Italia: Martinez de Prado in Hispania: Petrus Labat, Vincentius Baronius, Baptista Gonettus, Vincentius Contensonius, Ludovicus Bandellus, Dominicus a S. Dominico in Galliis. Posteriores Theologi Dominicanii omnes tribus, aut quatuor demptis ab integro fere seculo Probabilistho bellum denunciarunt implacabile, omni prorsus radice funditus ex hoc Dominicanoo solo avulsa. Dixi supra, te injuria summa Probabilismum a paucis privatis Dominicanis Hispanis inventum, & a Jesuitis per Orbem propagatum adscripsiisse Ordini Dominicano, qui numquam tanta laboravit dementia, ut privatorum Fratrum suorum errata defenseret. Nunc ultra pergo, & luceulentius evinco criminatiois tuæ gravitatem. Disputant Theologi num culpa praescriptione deleatur? Adfirmant omnes. Finge, Probabilismum adoptasse Dominicanos. Ab integro fere seculo solemni Decreto eundem ejurarunt, errore cognito. Cedo. An tu, Probabilista cum sis, negabis integrum praescriptionis seculum satis esse ad abluendam maculam, quam.

ex Probabilismo contraxissent Dominicani? Consule Theologos omnes, sive laxioris, sive severioris Disciplinæ: invenies eos unanimi consensu gravis culpæ reum damnare, qui crimen a seculo patratum, & a seculo publica penitentia improbatum, proximo exprobrat. Peccares itaque affingendo Dominicanis Probabilismum, etiamsi integer Ordo eumdem docuisset, quod a seculo integer Ordo illum proscripterit, & longæva præscriptione contractam eluerit maculam. Nunc ipse Judex sede, & sententiam dico, cujusnam gravitatis sit criminatio tua, qua indefinite Dominicanis vanum Probabilismi commentum adscribis, cum isti numquam Probabilismum adoptaverint, sed illico, deprehensa ejusdem noxia pernicio, publico Decreto exterminarunt.

§. II.

Responsum genuinum, & nitidum a P. Carolo Noceti Jesuïta Theologo: enixe imploratur ad id, quod mox proponam.

V. **T**U, Noceti Pater, veritatis vindicator, passim in tuo libello, ut jam dixi, Concinæ exprobras quod Jesuitæ Discipuli didicere a Dominicanis Magistris Probabilismum, & quod Theologia Probabilistica inventa a Dominicanis ad Jesuitas immigraverit. Nihil in præsentia dico de hoc inaudito humilitatis portento, quo Jesuitæ se Dominicanorum discipulos ostentant. Quid? Vos Reverendi Patres, Fratres, & quidem Fratres Dominicanos, ut Magistros colitis? Vos Fratrum esse discipulos jactatis? Serio ne hoc dicitis, an irrisorie? Si secundum, causa caditis. Si primum, aliquid sane hic arcani redolet. Nec qui in vivis sunt, nec secura posteritas tantam animi demissionem crederent, nisi in libro tuo, mihi Noceti, pluries id legerent. Verum hoc nunc prætermisso, te enixe rogo, ut hisce meis interrogatiunculis germana præbere, & nitida responsa velis. Vos octo, aut decem, plus, minusve, Dominicanos privatos a via veritatis aberrantes, ut Magistros, tum in Probabilismo, tum in ejusdem laxis consecutariis sequuti cæco obsequio estis? Tantum apud vos decem Dominicanorum errantium, & laxe de Morali Evangelica scribentium valet auctoritas? Sed cur, amabo vos, integrum Ordinem Dominicanum Probabilismum cum omnibus consecutariis suis solemnni Decreto ejurantem, atque Pontifice Summo Alexandre VII. animante, & hortante, contra Probabilismum strenue dimicantem, sequuti non estis? Cur his vestigiis non institistis? Pluris ne apud vos fuit decem circiter Probabilistarum Dominicanorum exemplum, quam gravissima universi Ordinis auctoritas, qui Summi Pontificis consilio directus, & voto animatus Probabilisticam Theologiam execratur, atque terra, marique eam exterminate.

cum

cum laxis opinionibus inde proficiscientibus fatagit studio summo? Simplex ego a te, mi Noceti, expecto responsum. Et interim ultra pergo. Quid quod non modo nonnulli vestrum Inclite Societatis vestrae Preceptorum Generalium Vitelleschi, & Gonzalezii Consiliis hoc de argumendo non paruerunt, nec universi Prædicatorum Ordinis egregiū imitati exemplum sunt, sed præterea ultra omnes limites prætergressi, novum, & quidem periculoso rem *Probabilismum*, nempe *Reflexum* post hæc omnia novissime excogitarunt? Hic *Probabilismus Reflexus* non extrinsecus a Dominicanis prodiit, sed intra Societatis viscera conceptus, natus, educatusque universam Theologiam morum contentiosam penetravit, ut ipsi Sapientissimi Jesuïtæ basilice testantur. Hujuscem *Probabilismi Reflexi* Patens est P. Antonius Terillus Jesuïta, qui duas voluntates, seu leges in Deo excogitavit: alteram *directam*, quæ peccata vetat, & detestatur; alteram *reflexam*, quæ eadem peccata probat, & aeterno præmio digna efficit, posita ignorantia invincibili in humana mente. In hoc sistemate error æquat veritatem, & media probabilitate, æque meretur, qui mentitur, ac qui veritatem profet. Adversus hunc novum *Probabilismum* vehementer invehitur doctissimus Jesuïta Camargus. *Hoc*, inquit, *primum portentum est*, quod *nova lex* Terilli *trudit in mundum*. (a) *Provocat* vos omnes socius vester, ut aliquem Terillo antiquorem istius *reflexi* *Probabilismi* inventorem promatis. *Prodat* Terillus nobis, aut *Recentior* alius pro ipso, vel *unum saltem Antiquum*, aut *Modernum* clari, aut *obscure nominis* *Theologum*, qui *mutuoratam legem* *existentem in Deo*, non dico *exprimerit*, vel *affirmaverit*, sed *vol* leviter quidem aliquando *meminerit*. (b) *Et post plenam* Terilli doctrinæ expositionem exclamat Camargus: *Quid possum objicere Benigne Theologiae Terilli ultro admittenti peccatum boneflum*, *Deo placens*, ut illud etiam *precipiat*, *aut consulat*? *Tot*, & *tanta* Terillus miscet *absurda*, etiam *aperte secum pugnantia*, ut *modernum sustineat Probabilismum*. (c) *Et paulo ante testatur* Camargo: *Horrendum diuine esse*, quod excogitavit Terillus. *Hunc* Terilli *Probabilismum* *reflexum*, *hac lege indirecta*, seu *cosequentie Dei munitum*, *acceptariat* *ambabus manibus posteriores* *Jesuïtæ Probabilistæ*, *Segneri*, *Casnedi*, *La-Croix*, *Viva*, & *aliis* *sere communiter*. *Nec est quod opponas*, inquit P. *La-Croixius*, *absurdum esse Deum dicere*: *Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum*, *qui furati esis*, *qui mentiti esis*, *qui sequuti esis* *Arium*, *Lutherum*, *Calvinum*. *Respondet enim intrepide*. *Absurdum est dicere*, *quod voluntas mentiendi possit PER SE loquendo a Deo exigere præmium*, *Concedo*. *PER ACCIDENS*, *si mendacium; invincibiliter representetur ut*

bo-

(a) *Lib. I. contr. 10. ar. 2. §. 1. n. 31.* (b) *Ioc. cit.* (c) *ibid. a. 3. n. 64.*

bonum, & obligatorium; Nego. (a) Clarius, & animosius id exprimit Cagli-
nedi, inquiens: (b) Ita quoque nullum est absurdum quod Christus Dominus
dicat: *Veni benedicto accipere Regnum, quia mentitus es invincibiliter, punitus
me in tali casu præcepisse mendacium.* Sed alia mirabilia audiamus. Si-
quidem Tom. 2. in dedicatione ad Christum Jesum hæc scribere non dubita-
vit, utpote Probabilismi reflexi confessaria legitima: *Cum Magister verita-
tis sit, adeo humana condescendis in scitie, ut in Tuo Veritatis Tribunal ER-
ROR inculpatus ipsam COÆQUET VERITATEM.* Eum enim non accusas, sed
excusas, non pœdis, sed PRÆMIARIS, ipsam tuam legem habendo pro non le-
ge, & tuam non legem habendo pro lege; si lex ut non lex, & non lex ut lex
invincibiliter proponatur.

VL Hæc omnia in solo, non Dominicanu, sed probabilistico concepta,
sata, & propagata sunt. Quibus constitutis, interrogatiunculas meas in-
stauro. Omnes Jesuitæ Probabilistæ a paucis Dominicanis Probabilismum
coercitum, & angustis limitibus circumscriptum, se accepisse jastant;
quem Probabilismum ipsi postea propagarunt, amplificarunt, atque novis,
& inauditis, ut Jesuita Camargus dicit, paradoxis, & commentis obarma-
tum ultra omnia confinia dilatarunt. Cur ad conspectum totius Ordinis
Prædicatorum, ad Summi Pontificis Alexandri VII. adhortationes, & vota,
Probabilismum non ejurastis? Si paucos errantes Dominicanos sequuti
tamquam Discipuli Magistras estis; cur universum Prædicatorum Ordinem
paucorum Dominicanorum aberrationes improbantem, & saniorem Evangelicam
doctrinam strenue ex instituto propugnantem non estis imitati?
Arcanum hoc reserate. Cur contra post hanc Prædicatorum Epocham,
nempe post annum 1636. vehementius pro Probabilismo veluti pro aris,
& foci pugnare viribus instauratis prosecuti estis? Cur, ut patrimonium
vestrum constituitis, sicuti asserunt P. Claudio La-Croix, P. Fibus, &
alii, quod solemní Decreto Dominicaní repudiarunt, improbarunt, & ex-
ternum ejurarunt? Cur Jansenismi, & Rigorismi notam post dictam Epo-
cham impingere omnibus illis cœpistis, qui Probabilismum, & inde laxas
opiniones manantes una cum Dominicanis oppugnare vehementer, acri-
terque improbare, atque penitus conterere satagunt? Cur Generalem ve-
strum præstantissimum Gonzalez de solio detrudere, quod Probabilismum
evellere e Societate studuerit, tentatis? Cur Elizalde, & Camargo Sapienti-
ssimi Jesuitæ adeo male de Societate meriti sunt; propter oppugnatio-
nem Probabilismi, ut Camargus ipse testatur non semel ob id ad Inquisi-
tionis Tribunal se delatum fuisse? Cur tanto amoris æstu Probabilismum
prosequimini, ut, vel ipsis juvenibus, qui Logicam addiscunt, eundem
scri-

(a) Lib. 1. n. 24. (b) Tom. 1. disp. 6. scit. 1. 6. 3. pag. 193.

feripto dictetis, & animo imprimere conemini? Cur omnes fere Jesuitæ in hanc Theologiam Probabilisticam ab integro Prædicatorum Ordine ejurata, hortante ipso Pontifice Alexandro VII., qui eam ab Evangelica simplicitate, Patrumque doctrina alienam declaravit, & ab universa Ecclesia Gallicana diris devoutam manibus, pedibusque itis? Quamobrem lectores tui, mi Noceti, haudquaquam excipiunt hanc tuam deprecationem, quam cap. 73. pag. 180. iisdem porrigis: *Rego Lectores, ut commiserationem aliquam adhibeant Jesuitis, si vos Magistros Fumum, & Tabacum Dominicanos fecuri sunt: præfertim cum Magistrorum Sententiam temperaverint.* Nullam, crede mihi, adhibere commiserationem volunt Probabilistis, quia contempta universi Prædicatorum Ordinis, & S. Patriarchæ Ignatii, & duorum Præpositorum Generalium auctoritate, adhærescere osto aut de cem Dominicanis errantibus obfirmare malunt.

VII. Plurimi, mi Noceti, quorumdam vestrum summopere admirantur dexteritatem, sublimem rei politicæ rationem, & ad omnem eventum constantiam. At ego hocce in negotio, ut tibi candide cor meum aperiam, nihil horum in hac re video. Id forsitan eveniet, quod nimium obtusa sit ingenii mei acies. Sed præter ea, quæ tibi proposui, audias velim alia, quæ nunc adjicio. Quid causæ est, cur natum in Societate Probabilismum inficiamini, & adoptatum fere communiter a Jesuitis, eundem confiteri minime erubescitis? Quid vobis præsidii affer, quod a Dominicanis mutuati Probabilismum sitis? Illud enim unice dissentendum occurrit, ut alias vobis dictum fuit, num Probabilismus Doctrina vera, an falsa, fana, an venefica sit? Num ad cælum ducat, vel ad infernum impellat? Si primum, cur vos puderet esse veritatis, & sanioris doctrinæ Auctores? Cur in Dominicanos regeritis doctrinam hanc? Ut Dominicanorum Ordo splendidus resulgeat? Hæc vestra adscribendi Dominicanis Magistris hanc Probabilismi doctrinam nimia sollicitudo, & studium argumento prudentibus est vos de istius doctrinæ veritate, & sanitate diffidere. Sic enim ratiocinantur. Si Theologia Probabilistica vera, & fana esset; numquid Jesuitæ plures per universum Orbem clamarent, Dominicanos esse istius veritatis inventores? Tanto ne Dominicanæ gloriæ fervore hi Jesuitæ ardent, ut cum proprii decoris dispendo plaudere Dominicanis velint? Cur itaque in hac controversia continenter clamitatis, Dominicanorum Discipulos esse Jesuitas? Aliquid hic, & quidem præter naturam, arcani est. Quid autem? Cogitatio, & quidem gravis animum subit, ut Jesuitæ Probabilistæ suspectam habent hanc Probabilismi doctrinam, cuius odium, & invidiam in Dominicanos rejiciunt. Verum enim vero, si hæc Probabilistica doctrina falsa sit, & venefica (si enim vera, & fana non est, falsa, & venefica sit oportet) quid Jesuitis his prodeat, quod Dominicani illam docuerint? Qui venenum hominibus propinant, numquid excusare se valent, quod alii

prius

prius illud bibendum præbuerint? Si illorum, qui nos præcesserunt, criminis, nostra honestarent flagitia, nulla in Mundo sceleris essent. Alterum ergo. Aut Doctrina Probabilistica vera, & sana est: & hac in hypothesi Dominicanorum scuto vobis opus non est, ut illam propugnetis. Aut est falsa, & pestifera: & tunc patrocinium Dominicanorum inutile vobis est. Quin hac in hypothesi, eo est crimen vestrum gravius, quo, repudiato integri Prædicatorum Ordinis exemplo, vos præ ceteris omnibus, Probabilismum & studio, & auctoritate, & Ordinis vestri splendore propagare, ut docti ajunt, & amplificare in dies conamini. His omnibus, Dinnellio relisto, respondere prompte debes.

§. III.

Contractus, sedusque reciprocum Dominicanos inter, & Jesuitas, omni aequationis simulatione sublata, incundum proponitur.

VIII. **C**entes, mi Noceti, in tua *Veritatem vindicata* Concinæ exprobasti, quod occultatis Dominicanorum laxis doctrinis, solas Jesuitarum propalaverit. Plura ille reposuit, & primum, quod ex Dominicanis hodie duo tantum Moralistæ Natalis ab Alexandro, & Wigandt communiter legantur. In his autem vix unica opinio laxa occurrit. Adjectit data occasione, Dominicanorum opiniones se confutasse. Præmisit tomo secundo Apparatus Monitum Generalis *Turco*, quo prohibet lectionem operum P. Candidi, licet Sacri Palatii Magistri; subjunxit Medinam, Lopizium, Ledesimam, Mercadum, Lacruzium, Zanardum, Bannesium, Serram, aliosque paucos Scholasticos latitare in Bibliothecis, quorum vix nomina comperta Confessariis sunt. Accedit istos omnes Probabilistas fuisse, & ideo in laxas opiniones lapsos fuisse. In hos scopulos impingant Probabilistæ omnes necessum est. Verum cum fere omnes præfati Dominicanii ante Epocham Capituli Generalis an. 1656. sua opera evulgaverint, illos, ceu errantes in morum scientia, rejicit Prædicatorum Ordo. Insuper adjectit Concinæ Probabilistæ Jesuitas paucas Dominicanorum laxas opiniones magnopere auctas, & multiplicatas in populis innumerabilium Casuistarum ministerio disseminasse. Et postremum concludit, ideo opiniones Casuistarum præsertim Societatis, quas laxas reputavit, oppugnassem, quia vos fere soli arma stringitis, & bellum intentatis illis, qui Probabilisticam Theologiam labefactare student. Vos soli pro Doctrina, quam reputatis benignam, conclamatis ad arma, & calatum acutis, & trahere in partes vestras fatigatis plurimos, qui suam extollere, dum vobis adhærent, fortunam sibi blandiuntur. Tu reponis hæc a Vendrochio accepta esse. Catone ne opus est, ut hæc concipientur? Nil amplius vobis superest; nisi, ut di-

ca-

catis, senioris doctrinæ defensores bibere, manducare, dormire, spuere a Vendrochio, ab Arnaldo, a Quesnello, a Jansenistis didicisse. Reipublicæ literariae respectus nihil vos, dum talia scribitis, tangit? Soli ne Jansenistæ ratione prædicti? An ignoratis, vos summis laudibus Jansenistas effere, illo ipso tempore, quo deprimere illos intenditis? Quid enim ad Jansenistarum gloriam magis accedit, quam illos Magistros declarare omnium illorum, qui pro seniori doctrina pugnant? Contineanter quippe vos adversariis vestris obtruditis: *Hæc Paschalis*, *hæc Vendrochius*, *hæc Arnaldus*, *hæc Duguetus*, *hæc Janseniste* docuere. Hi sunt fontes, unde hæc sententiae istæ sunt. Gaudent, lætantur, triumphant Jansenistæ, dum talia scribi a vobis audiunt. Et nihil vos angit tantum lætitiae, & exultationis argumentum præbere Jansenistis, ut alios adversarios pungatis?

IX. Verum ego, ut hæc omnia de medio tollam, rationem excoigitavi, qua invicem controversiam hanc transfigis reciprocum utriusque partis gaudio, & universæ Ecclesiæ commodo. Confilium meum tibi, mi Noceti, tuisque candide aperio. Concinna Casuistarum Societatis laxas doctrinas excerptis, & deridendas lectoribus proposuit. Vos Casuistarum Ordinis Dominicanum summa diligentia, & severitate easdem colligite. His laxis doctrinis Dominicanorum, Jesuitarum, Franciscanorum, & quorumcumque Ordinum, simul conquisitis, Dominicanis, & Jesuitæ mutuo consensu, & consilio sumnum adite Pontificem, & enixis precibus implorate, ut omnes istas opiniones sive Dominicanorum, sive Jesuitarum, sive quorumcumque Ordinum anathemate configat, & flammis devoveat. Deinde, datis dextris, viribus, animisque fœderatis, simul certate adversus hostes humani generis. Antequam tamen fœdus hoc utrinque signetur, vos Decreto Solemni ebellatis, atque exterminetis oportet, quemadmodum præstiterunt Dominicanis, Probabilismum. Quamdiu enim planta hæc radices egerit, tamdiu laxitas, quæ inde necessario proficiuntur, regnet necessum est. Eulso Probabilismo, & actibus retractatis adversus Prepositum Generalem Gonzaleziū, ejusque adhærentes, tunc reciprocum fœdus verum solemni ritu signabitur, atque uno Divino Spiritu animati meliora, & sanctiora charismata simulabimini.

X. Quid est Viri Fratres, Patresque, quod retrahere ab hoc ineundo mutuo fœdere nos debeat? An simulatio prævalendi, & dominandi in Clero? Absit. Heinc enim reprobatio Phariseorum manavit. An respectus, ne mundus dicat, nos tandem *aperuisse oculos*, & *mutata doctrina*, *veritatem demum agnoscisse*? Si hæc intestina ambitione a laxa doctrina exterminanda, mutuoque contrahendo fœdere nos abducere, astum de utriusque partis salute æterna esset. Quid? Mundo, & omnibus quæ Mundi sunt, nuncium remisimus, atque præter fidem in baptismate datam, novo, & solemni Sacrificio animas nostras Deo immolavimus. Corpora, appetitio-

F nes,

nes, & concupiscentias nostras jejuniis, vigiliis, laboribus coercere, afflere, atque continuo studio frenare fatigimus: & ut hoc assequamur, non precibus, non sollicitudini, & gravissimis incommodis ferendis parcimus. Confliktus istos laboriosissimos quotidie sustinemus, incommoda hæc gravissima continenter patimur, ut carnem nostram cum suis concupiscentiis, quibus nihil intimus nobis est, crucifigamus. Et post hæc omnia, adeo infelices erimus, ut ob vanum illud famæ Ordinis, Societatisque Idolum, ob illudentis illius gloriæ, & splendoris simulacrum ineptissimum, animas nostras æternum damnandas exponere velimus? Ut eas salvemus, quæ intra nos sunt, nobisque carissima cruciamus; easdem vero perpetuis tormentis subjiciemus, cur? Ut quæ extra nos sunt, quæ nos, nonnisi longius tangunt, ut denique Communilitatis nostræ vanissimam gloriam, & chimericam famam sustineamus, & conservemus? An in Mundo reperiri infirmitati nostra similis posset? Et eo est imbecillitas nostra funestior, quo nos non modo nostras, sed fidelium quoque animas in Orsum detrudimus. Disputant Medici, & Ægroti moriuntur. Controversantur Theologi, & animæ Christi sanguine redemptæ æternum pereunt. Altera enim pars erit necessum est, cum oppositæ doctrinæ vera esse simul nequeant. Lex autem Divina veritas est. Falsitas, quacumque probabilitatis larva induita, ingredi Cælum nequit. Unica est veritatis via arcta, & angusta, quæ dicit ad vitam, ut Christus Jesus nobis testatur. Heinc est quod S. Paulis his verbis nos alloquatur: *Obscro autem vos, Fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis sobismata, sicut autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Etiam tunc alli dicebant: *Ego quidem sum Pauli: Ego autem Apollo: Ego vero Caphe: Ego autem Christi:* Hos graviter redarguit Paulus inquisiens: *Nunquid divisus es Christus?* (a) Una est Christi doctrina, una sola vera, una sola, quæ omnem falsitatem execratur: cum Paulo clamat S. Augustinus: *Sumus enim, inquit, Christiani, non Petriani, non Pauliani;* atque adeo non Dominicani, non Franciscani, non Ignatiani, quories Christi doctrina periclitatur: sed singuli proprii Instituti rationibus contemptis, pugnare pro Christi doctrina debemus, & contra Fratres nostros errantes, si opus fuerit, calamum acuere, ut & nostras, & aliorum animas liberare a damnationis periculo valeamus.

XI. En, mi Noceti, apertum consilium meum, en contractum, en fodus, quod reciproco consensu celebrandum, & publico ritu signandum & tibi, & sociis tuis omnibus, sincero animo, & Universi Ordinis Predicatorum nomine offero, atque subjicio. Ad hunc ineundum contractum, ad hoc

(a) 1. Cor. c. 1.

hoc reciprocum fœdus celebrandum urget nos propriæ æternæ salutis negotium : urget salus æterna populorum, qui ex contrariis doctrinis nostris æternum periclitantur : urget professio nostra, urget illud, quod pro stemmate habemus, *Major Dei gloria*. Dominicani contractum hunc sincero corde offerunt. Fœdus istud, ut reciproce celebretur, summopere cupiunt, enixe orant, & obsecrant. Si vos contractum hunc rejicitis, si fœdus istud respuitis, si preces, & obsecrations Dominicanorum contemnitis, universæ Reipublicæ Christianæ denunciatis, vos retinere blandæ & benignæ doctrinæ patrimonium velle. Hanc vestram repulsa, & repudiationem oblati mutui fœderis afflito, moxloque animo Dominicani, ut malum quod avertere non posunt, patiatur. Illud dumtaxat amaritudinis suæ macrarent paululum deliniet, quod nihil eorum, que ad reciprocum pacem vobiscum firmaadam requiruntur, pratermissum ab illis sit. Nec propter hanc recusationem vestram Canes muti erunt, animosque despondebunt; sed contra instigatis viribus, & novo spiritu roborati, Bellum Domini præliabuntur, ac si tempus ab Apostolo Paulo prædictum advenisset. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. Bellum adventus Probabilismi a sæculo incepturn invito animo persequuntur, Pontificiis adhortationibus animati. Oppositiones, & contradictiones vestrae nec tantillum a proposito illos abducunt.

iij. 1. 55. LV.

Theologia Probabilistica viget in certis quibusdam terrarum Orbis partibus, in certis aliis viget potius *Theologia Probabilioristica*. Uirum abundantior peccatorum torrens inundaverit Christianissimum, post Concilium Tridentinum, antea utrum abundantior peccatorum torrens eæ regiones inundet, ubi viget Probabilismus, an alias ubi vigeret Probabiliorismus; judicabunt alii, qui in rebus fadili multa magis quam ego, versati sunt. P. Carolus Nocetius pag. 147.

XII. *Q*uid est, mi Noceti, quod palam loqui non aedes? Quid est, quod sub figurarum velamine, qua dicas, obumbrare satagis? Non destraham dictis tuis figuris, & tropos, sed textos sermones persequor. Olim quidam veteris Ecclesie Doctor, hoc pacto Deum orabat: *Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum*. Sed Deus illi reposituit: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*. Alibi inundat torrens, ut tuis verbis utas, carnalium criminum, fornicationum, adulteriorum. Sed alibi etiam inundat torrens spiritualium flagitorum, superbiz, invidiz, ambitionis, avaritiz. Hæc secunda pejora primis, quia mentis aciem fligunt, & virtutis induere larvam consuebunt,

F 2.

sc.

securius decipiunt, atque ampliorem parere ruinam adfirmant omnes. Sed ut ut de hoc res se se habeat, missis figuris, quæ aperte prodis, sub examen veniant.

XIII. *Theologia Probabilistica* viget in certis quibusdam terrarum Orbis partibus, in certis aliis viget potius *Theologia Probabilioristica*. Quænam sunt, amabo te, istæ Orbis partes, in quibus viget Probabilistica Theologia? quænam alia, ubi Probabilioristica Theologia dominatur? Num regiones istæ Turcarum sunt? Num Synensem? Num Japonenium? Cur has regiones files? Cur eas patescere reformidas? Ego me in illa Orbis parte degere fateor, quam peccatorum torrens inundat, & Antiprobabilismus dominatur; nihilsecus continenter clamo: *Deus propius esto mihi peccatori.* (a) Sed rem ipsam ingrediamur. Pelagiani sola lege extrinsecus illuminante caveri posse peccata contendebant. Hresim hanc damnavit Ecclesia. Doctrina Evangelica requiritur ad hominum sanctificationem, sed hæc sola haud sufficit: gratia præterea efficacissima Dei adsit oportet, quæ culpas deleat, quæ intus sanet vulnera nostra, atque vires roboret, instauretque. Fieri utique potest, ut quis veram, sanamque doctrinam defendat, siquæ corruptis moribus inquinatus. Quid inde? Propterea ne sana doctrina superfluit? In pauca contraho sermonem tuum, qui huc recedit. Sive *Theologia Probabilistica* dominetur in Ecclesia Catholica, sive *Probabilioristica*, nihil omnino consert ad modum sive integratatem, sive laxitatem. Hoc clarius exponis pag. 284. inquiens: *Quod demum ait P. Concina laxis opiniones ex Probabilismo, velut ex fonte, profluere, alias dixi, & aperte iterum dico, SCIOLIS, & imperitis hoc artificio potest imponere.* Quid scripisti, mi Noceti! *Scioli ergo Patres Gallicani, & imperiti*, qui in publicis Comitiis anno 1700. celebratis declararunt adducta auctoritate *Alexandri VII.*, & *Concilii Generalis Viennensis*, Probabilismum esse omnium corruptelarum fontem, & caput? *Scioli ergo, & imperiti* nè, mi Noceti, Patres Coneilii oecumenici Viennensis, qui Probabilorem doctrinam amplectendam decrevere? *Scioli ergo, & imperiti* Summi Pontifices *Alexander VII.*, & *Innocentius XI.*, qui Probabilismum alienum ab Evangelica simplicitate, & Patrum doctrina manifestarunt; qui plures ejusdem tamos præciderunt, & anathemate eonfixere? Et tu, mi Noceti, audes iterum repetere pag. 306. *Sæpe diximus PROBABILISMUM nullam cognitionem habere, nulloque nexo contineri cum sententiis DIRECTIS, seu laxe sint, seu non laxe.* Hæc tua doctrina, mi Noceti, mi fallor ipse, damnata ab Ecclesia est. Probabilismus nullam cognitionem habet cum opinionibus laxis, sive in administrandis Sacramentis, sive in dirimendis justitiaz contro-

(a) *Luc. 18.*

troverhis! Nullam habet Probabilismus cognitionem cum his similibus materiis! Dic fides, mi Noceti. Sapientior ne tu Pater tuo Thoma Sanchezio Probabilista, qui vi Probabilismi administrati Sacra menta posse docet, Juxta opinionem minus probabilem? Sapientior ne tu Pater tuo Leonardo Lessio, qui Judicent ferre sententiam juxta minus probabilem posse defendit, & in favorem amici? Hę duę sententiaę ex Probabilismę genitę sunt, ut doctissimi isti Probabilistę cum plurimis aliis docent. Sententiaę quę & cognitionem, & consanguinitatem, non secus ac filii cum parentibus, cum Probabilismo habent, damnataę sunt. Ergo damnata est quoque assertio tua, mi Noceti. I nunc, & scribe. *Ad hanc opellam, qualiscumque sit, consueta diverticula, mordaces declamationes, scommata, ultrices Satyras, quas ipse appellat plauinos sales, expedio: respon siones ad rem, respon siones nimirum, quibus superiora Capita percurrente docent quodnam sit, in quo modo plus, modo minus a bona fide non defecerit, non expedio.* Quid quod re ipsa Probabilistę Sanchez, Escobarius, Moja, Gobat, Tamburinus, Lessius, Diana, Caramuel, Leander, & centum similes scatent opinionibus laxis, damnatis, & damnandis, ut ego quidem arbitror. Contra Antiprobabilistę Merbesius, Pontasius, Gennetus, Natalis ab Alexandre, Antoine, & alii similes immunes ab ejusmodi laxitate sunt, & a rigore æquo rigidiore. Provoco te, Noceti Pater, ut aliquas ex his Auctori bus opiniones laxas designes. Ego vero ex Probabilistis tuis sexcentas spondeo. Et nihilominus tanta præsidentia vel in afflictissimis causis loqui Probabilistę solent? Errare utpote homo Concinna potuit: deficere a bona fide non potuit, nisi prius in stultitiam incidisset. Laxa quippe opiniones plurium Casuistarum adeo sunt obviae, frequentes, & abundantes, ut dementissimus esset, si habita uberrima laxitatum copia, sanas adulterare, aut detruncare doctrinas tentasset. Verum hęc dicas gratia, & interim expecto, ut tu, nullam cum laxitate Probabilismum habere cognitionem evincas. Et ut sublimis ingenii tui facere periculum securius in hac controversia valeas, tibi recordos Probabilismum, licitum defendere usum duplicitis opinionis contradicitorię, quarum, si una vera est, altera falsa sit oportet. Probabilismus fororem habet falsitatem, non secus ac veritatem. Et fororem non habet laxitatem? Urgeo pressius. Probabilis nus magis amat minus probabilem, quam probabiliorem doctrinam: Doctrina minus probabilis est minus veritabilis, & magis distat a veritate, quam a falsitate: Probabilismus ergo magis amat falsitatem, quam veritatem. Falsitas, quam amore prosequitur Probabilismus non est rigida, sed blanda, dulcis, consentanea carni, & sanguini. Ergo est falsitas laxa, & morum corruptrix. Ergo Probabilismus non modo cognitionem habet, & consanguinitatem cum laxitate, sed est ejusdem parens secundissimus, ut Pontifices Summi, & Sapientissimi Ecclesię Gallicanę Patres docent.

XIV. Antequam huic paragrapho finem impono, quero abs te, quid significet, *Probabilismum nullo nexo contineri cum sententiis directis?* quia *Probabilistæ* his voculis tegere sensus suos. confuscentur. *Probabilismus* non conjungitur cum *sententiis directis*, sive *laxæ* sint, sive *non laxæ*? Cur non dixisti, sive *veræ* sint, sive *falsa*? Cur semper *Probabilistæ* a veritate abstrahunt? Nullum forsitan illis cum veritate commercium? *Absit*. Cur ergo semper per *rigidum*, & *laxum*, per *blandum*, & *durum*, quæ *leæti* proprietas sunt, inquit doctissimus Elizalde Jesuita, non per *verum*, & *falsum*, quæ *doctrinæ prærogativæ* extant, *controversias* dirimunt? *Probabilismus* nullam habet cognitionem cum *sententiis directis*, sive *laxæ* sint, sive *non* sint. Et cum *sententiis reflexis* *laxis* habet ne *confanguinitatem*? *Sententiae directæ* sunt *regulæ Sententiarum reflexarum*: ergo si cum *istis*, etiam cum illis cognitionem *Probabilismus* habet. Verum quo tendat *doctrina tua*, mi Noceti, mox in sequenti paragrapho clarius explicabo.

§. V.

Unum ego dicam quod a peritis, & fide dignis audito. *Peccata quorum torrens Christianismum inundat, non ea esse de quibus binc inde a Catholicis Theologis disputatur, utrum peccata sint; sed ea quæ Rigoristæ, Benignistæ, Probabilioristæ, Probabilistæ, Dotli, Indolli, Senes, Pueri, Mares, Feminæ evidenter norunt, & concedunt esse peccata.* P. Carolus Nocetius pag. 147.

XV. Tempus jam est, mi Noceti, ut universæ tue doctrinæ, quam in quinque distribui paragraphos, censem plenius exponam, & quo tandem hæc tendat, luculentius patefaciam. Ut mea minima præfert opinio (argumentum ab absurdo in Theologia frequentissimum) eo hæc tua doctrina recidit, ut de medio tollat ipsum Evangelium Jesu Christi. Ecce exaggerationem Concinianam. Quæso te, ut exaggerationibus sublati, rem tranquillo animo, & pedetentim dissentiamus.

XVI. Sensus primus, & obvius doctrinæ tue ejusmodi est. Sive doctrinæ *rigidæ*, sive *blandæ*, sive *veræ*, sive *falsa*, sive *laxæ*, sive *severæ*, vigeat in Ecclesia Catholica, perinde est. Cur? Quia *peccata, quorum torrens Christianum inundat, non sunt ea, de quibus a Catholicis Theologis disputatur, utrum peccata sint*. Ergo sive doctrinæ Theologorum Catholicorum disputantium *falsa* sint, sive *veræ*, sive *laxæ*, sive *rigidæ*, negotium eodem recidit. Quoniam Theologi Catholici non disputant de *peccatis*, quorum torrens Christianum inundat: *Hæc peccata esse fatentur & Rigoristæ, & Benignistæ*: Ergo sive *Evangelium* vigeat, sive *secus*, perinde est. Probo.

con-

consequentiam. Peccata, quorum torrens Christianismum, Ethanicismum, & universum Mundum inundat, sunt fornicationes, adulteria, injusitiae, sunt peccata concupiscentiae, & cupiditatis. Habet ne quod opponas? At de his peccatis neque Ehnici, neque Judæi, neque Turcæ disputation: Ergo sicut superfluz per te sunt doctrinæ, sive veræ, sive falsæ sint, ita superfluum erit Evangelium. Quandoquidem sine Evangelio, peccata, quæ Orbem inundant, omnes, sive Docti, sive Indocti, sive Probabilistæ, sive Probabilioristæ, sive Rigoristæ, sive Benignistæ, sive Mares, sive Feminæ, sive Turcæ, sive Judæi, sive Lutherani, sive Calviniani fatentur esse peccata.

XVII. Tu respondes, mi Noceti, te *a peritis, & fide dignis id audivisse*. Sed cujus rei periti sunt viri isti? Artis amatoriae, voluptatum, convivandi, conuersandi, ludendi, saltandi, tripudiandi? Sint autem in quacumque arte periti, rei verte Christianæ, si talia sunt, periti non sunt. Et ne plus justo sermonem protraham, seductionem, quæ, te non advertente, in hac doctrina continetur, patescere lubet. Ne commoveare, mi Noceti, quoniam ea est Probabilismi vis, & efficacitas, ut vel sapientiores hoc malorum detrudat. Audias tranquillo animo *velim* sequentem argumentationem.

XVIII. Verum habet, nullam inter Theologos Catholicos haberi disputationem de fornicationibus, de adulteriis, de injusitiis, quæ per universum Orbem gravantur, sicuti ante ipsum Christi adventum, saltem inter cultiores gentes de his peccatis vix disputabatur. Christus nihilominus suum prædicavit Evangelium, ut hunc torrentem exsiccaret. Siquidem universum Mundum docuit, comprimendam esse jejuniis, pœnitentiis carnem, & concupiscentiam, ut Castitas conservetur: contemnendas divitias, honores, ceterasque mundi præstigias, ne justitia lœdatur. Docuit vitanda pericula, occasiones promiscuas seminarum, atque sine intermissione orandum, & toto corde, totisque viribus Deum amandum continenter esse: profundaque humilitate divinam gratiam incessanter implorandum. Hæc, & plura alia Evangelium Christi inculcat, suadet, & præcipit. Quæ si ad amissum fervarentur, protinus aresceret, & exsiccaretur torrens peccatorum, quæ Christianismum inundant.

XIX. Vis autem scire, mi Noceti, quodnam discrimen Probabilistas inter, & Antiprobabilistas sit? Paucis explicabo. Probabilistæ Doctrinæ Evangelicae severitatem deliniunt, & tantum non auferunt. Præceptum amandi Deum, quod est universæ Christianæ Religionis fundamentum, alii de medio sustulerunt, alii ejusdem obligationem ad quinquennium, alii ad biennium, alii ad mortis articulum limitant: idemque præstiterunt de aliis virtutibus theologicis. Jejunia, quibus crucifigitur caro, aut sustinere, aut ita extenuarunt, ut itritent potius concupiscentiam, quam document.

ment. Probabilistæ et publico Suggeru docent posse Christianos hodierna adire Theatra, in quibus mimi, & mimæ causam amoris orant; juvenes, & pueras ducere choreas posse; conversationes promiscuas amasios inter, & amasiunculas permittunt. Probabilistæ hos omnes Christianos ad Sacra- menta suscipienda admittunt: & quamquam in eadem frequenter relabantur peccata, eosdem absolvunt, nullo imposito perpetuæ separationis debito. Probabilistæ Nobilibus, & Magnatibus, qui debita solvere negligunt, qui luxum, fastum, & pompas fovent, atque in triumphum deferunt, qui mercenariorum sanguine madent, qui mercatores opprimunt, Sacra- menta administrant. Et ecce rivuli quibus inflatur, & tumescit iniquitatis tor- rens. Hos rivulos exsiccare, & occludere Probabilistæ nolunt, & ideo fla- gitiorum torrens inundat Christianismum.

XX. Contra Antiprobabilistæ severa Jejunia secundum Ecclesiæ discipli- nam, preces, vigiliæ, præscribunt. Abstinendum a Theatris, a Choreis, a promiscuis conversationibus Virorum, & Mulierum docent, & penitentibus suis id in mandatis dant. Succurrentum pauperibus, visitandoz æ- grotos, & cetera misericordiz opera implenda inculcant. Verum quia hæc dura, & humanis appetitionibus incommoda sunt, Christiani renunt ea exequi, & hos Theologos, ut *Rigoristæ, fanaticos, & inhumani* dete- stantur: & turmatim adeunte suos Benignos Probabilistæ, a quibus Sacra- menta recipiunt, quamquam inter mundi illecebras, & præstigias du- cant dies suos. Paucis diebus quibusdam devotionibus, & piis operi- bus dant operam, & totius anni reliquum suis saturandis desideriis impen- dunt.

XXI. Multa in pauca contraho. Quid ad hæc, mi Noceti? Inficiari ne audebis ideo flagitorum torrentem inundare Christianismum, quia fideles implere recusant, quæ Christus in suo Evangelio præcipit? Hoc sane non negabis: alioquin assereres Christum non præbere opportuna remedia, qui- bus flagitia vitentur, & mores ad sanctitatis normam. instituantur. Fatear- re ergo velis, nolis necessum est, ideo torrentem scelerum, fractis aggeri- bus, usqueque inundare, quia Christiani vitare pericula, & occasionses peccandi, comprimere penitentia severitate concupiscentiam, & prava desideria, orare, meditari, se se quotidie exercere in Theologicis Virtu- tibus, & cetera, quæ Christus Dominus jubet, prætermittere se posse credunt, ita docti a Magistris benignæ Ethicæ sectatoribus. Hæc omnia cer- ta, luculenta, & inconcussa sunt. Ergo a falsis, & laxis doctrinis pendet, quod torrens iste flagitorum intumescat. Contra si doctrinæ veræ, & se- veræ, quas Evangelium Christi docet, ubique prædicantur, & executioni demandandas unanimiter omnes docerent, fortasse decreceret iniquitatis flumen. Ergo retractes doctrinam tuam oportet. Theologia Antiprobabili- stica, & Probabilistica invicem hostiliter pugnant. Si una vera est, altera fal-

falsa sit oportet. Falsa Theologia non modo morum honestatem non inducit, sed ipsos honestos mores corrumpit. Falsa itaque, & rejicienda est sententia tua, quæ docet nihil ad morum reformationem, & auferenda peccata referre, sive probabilistica, sive antiprobabilistica Theologia yigeat. Ambæ istæ Theologæ falsæ, & antievangelicæ esse nequeunt, alioquin nulla esset in Ecclesia Christiana Theologia vera. Ambæ Evangelicæ esse non queunt, cum sint oppositæ, & contradictoriæ. Evangelium autem Christi contrarias, & invicem pugnantes doctrinas non continet. Ergo si una est Evangelica; Antievangelica altera sit, necessum est. *Qui non est mecum, contra me est.* Matt. 12. Ergo evidentia falsum est, quod tu assertis, nihil videlicet referre, quod una præ altera in Christi Ecclesia vigeat. Hæc omnia, mi Noceti, luculentia sunt, & nulli cavillationi ohnoxia, atque tuam sententiam penitus labefactant. Utique qui docent Theologiam Antiprobabilisticam, & Evangelicam, abuti eademi possunt & flagitia patrare gravissima. At quid hinc? Defectus hi sunt non doctrinæ, sed Doctorum. Illud autem certum, absque doctrina vera, & Evangelica morum sanctitatem splendere non posse.

XXII. Priusquam huic Epistola finem impono, aliud dictum tuum in proposito arguento contentum, expendere clarius volo. *Utrum abundantior peccatorum torrens inundaverit Christianismum post Concilium Tridentinum, an ante, aliis judicandum relinquis.* Scelerata ante Tridentinum larva positæ incedebant. Concubinatus, Simoniae, homicidja, & cetera crimina graftabantur; sed crimina esse compertum omnibus erat. Flagitiosi homines a Sacramentis Christi abstinebant, & veluti Antichristiani habebantur. Splendidissimam morum, & Disciplinæ reformationem invexit Sacrosancta Tridentina Synodus, plurimasque abolevit corruptelas. At elapsò seculo decimosexto, continuo amplificari per universam Europam Probabilismus cœpit, & tunc virtus virtutis larvam induere. Amiserunt scelerata horrorem suum, & Probabilismi clementio incrustata domestica, & familiaria evaserunt. Ætate nostra, tremendum, sinestumque Iсаіæ Oraculum obtinet: *Ve qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras . . . Ve qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobis metipis prudentes.* (a) Tempus prænuntiatum a S. Paulo Apostolo advenit: *Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed coacervabunt fibi Magistros PRURIENTES auribus, & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.*

XXIII. Duo hic animadvertis serio velim, mi Noceti. Primum. S. Paulus prædictit tempus futurum esse, in quo & Magistri, & Discipuli sa-

(a) Cap. 5.

nam doctrinam non sustinebunt. Corrumpi sana doctrina nequit, nisi per contrariam falsitatem. Doctrina enim vera sana quoque est. Falsitas, quae sanam doctrinam corruptit, aut est nimis severitatis, aut nimis laxitatis. Hæc extra disputationem constituta sunt. Alterum quod altius animo tuo insculptum volo, hoc est. S. Paulus non minatur, futuros fore Magistros Rigoristas, Savios, Misanthropos, Crudeles, qui perterrefaciant, qui auribus terrorem, & horrorem ingerant; sed Magistros venturos prædixit Apostolus, qui auribus pruriunt, qui veritate neglecta, fabulas, idest humana commenta, evulgent, & opiniones hominum, & seminarum desideriis, & appetitionibus contentaneas propugnant, & in animarum regimine adhibeant. Has falsas doctrinas ætate nostra obtinere evinco. A qualitate fructuum dignoscendam plantam Christus ipse docet. Fructus adeo corrupti, atque pestiferi numquam præcedentibus faculis visi fuere. Cedo mi Noceti. Impietas, quæ quamlibet de medio ausert Religionem, & est omnium malorum ultimum, & supremum, non ne ætate nostra erecta fronte incedit? Revolvito omnium Christianorum Volumina: percurre singula Religionis nostra secula, numquam invenies, quemadmodum diebus nostris, tot verutra commenta aduersus Religionem divinitus revelatam. Risu, & caciennis exsibitatu Religio Divina. Hæreses exsaturare non valent amplius hominum concupiscentias. A Catholica Religione ad schismata; a schismate ad hæreses; ab hæresi ad impietatem, seu ad omnium iniquitatum cumulum, & extrellum dilapsi prævaricatores sunt. Edisserito. Quandonam tot libri e Christianorum sinu prodiere, qui ex instituto aut omnem Religionem divinitus revelatam impugnarent, aut Religionem proprio cerebro fabricatam promulgarent? Torrens, te farent, flagitorum Christianismum inundat: impietatis lues dire grassatur. Religio Sancta derisus habetur; a quacuor angulis in Domo Dei incendium excitatur: & nihilofecius vos Probabiliste seculum nostrum aurum esse deprædicatis, defenditis, & eos, qui contra asserunt, ut Rigoristas, ut Fanaticos, ut Turioristas depingitis? At scias oportet, & Scripturas Divinas, & Patres Sanctos uno ore clamare, falsos. Doctores dulcia, & placenta polliceri. Contra Christus suos Apostolos instruens ait: *Vos effis sal terra, idest, exponit S. Joannes Chrysostomus, non adulantes, neque palpantes, sed aspere, acriterque agentes, sicut sal...* Illud enim salis est opus, ut molles mordeat, & pungat (a). Testatur Princeps Apostolorum Petrus, futuros Magistros mendacis in Ecclesia nostra esse, non secus ac in Veteri: *Fuerunt Pseudoprophete in populo, scilicet & in vobis erunt Magistri mendaces.* (b) Subdit Magistros istos ambitiones.

(a) Homil. 16. in Matth. c. 6. (b) Epist. 2. c. 2.

tionis, avaritiae æstu abreptos negotiaturos fore salutem nostram: & in avaritia filii verbis, ut vobis negotiabuntur. (a) Insignis esse; si omnia Scripturarum oracula, quæ huc pertinent, rescribere vellem. Unanimi consensu Patres clamant: *Pseudoprophecia semper dulcia pollicentur.* Tu contra, mi Noceti, nullos esse Magistros mendaces contendis; nihil referre, quod alterutra Theologia sive vera, sive falsa, sive rigida, sive blanda prevaleat.

XXIV. Si prolixa Epistola hæc fuit, argumentum nimis secundum. quod tu subministrasti, mi Noceti, in causa fuit. Paucis tamen eam concludo. Grassançem impietatem post Concilium Tridentinum, inficiari nullo modo vales. Ergo confiteare necessum est post Tridentinum, atque adeo post inventum amplificatumque Probabilismum torrentem flagitiorum, quæ inundant Christianismum, inumescere, despumare, omniesque aggeres prætergressum esse. Consequentiā hanc legitimam, atque ineluctabilem, neque in disputationem adducere potes. Ergo retractanda est doctrina illa tua sepius repetita: *Sciatis, & imperitis connexis luxuriam opinionum cum Probabilismo suaderi potest, Doctis non potest.* Hanc tuam doctrinam injuriosam Summis Pontificibus, Ecclesiæ Gallicanæ, & ipsi comuni sensui repugnantem retractes, & detesteris oportet. Has argumentationes, quæ certe nullam solidam excipiunt rēspōsionem, more tuo, appellabis *ultrices satyras, scommata, & actes declamationes!* Sed certus sis, fecus ratiocinari. Sapientes. Vale.

(a) ibi.

50
E P I S T O L A V.

A D

P. CAROLUM NOCETIUM
S O C J E S U.
A R G U M E N T U M.

*His ergo eensis adductus sum ; ut hanc opelam emitterem , suamque
innocentiam NOSTRIS Auctoribus falso accusatis affererem .*

P. Nocetius in Præfat. pag. 5.

Nemo est , mi Noceti , qui non adfirmet , probetque sanctum
esse consilium tuum , quo Auctoribus tuis falso , ut tu con-
tendis , accusatis , innocentiam afferere deliberasti . Quid e-
niam sanctius , quam innocentiam a falsis criminibus vindicare ? Illud in discrimen vertitur , num falso accusati Auctores tui fuerint ,
& tu opere exequutus , quod animo intendebas , fueris . Hac ego Epistola
demonstrandum , & quidem , nisi me omnia fallunt , evidenter fuscipio , &
Auctores tuos jure summo accusatos fuisse , & hanc accusationem a temer-
ipso , mi Noceti , evidentissime confirmari . Quid? commoveris forsitan ,
quod tam aperte afferam , te ipsum obstricatum esse , ut , velis , nolis , confitearis ,
jure laxarum opinionum postulatos fuisse Auctores tuos ? Immo addo ,
te jam apertissime hoc fastum esse . Nisi id evincam tam luculenter ,
quoniam nec hiscere ipse valeas , amittere sponte causam meam velim .

Ill. Tu , mi Noceti , imitatus Chirurgum illum es , qui singularis infirmi-
cationem fuscipit . **A**egrotus vulneribus mortiferis , profundis ulceribus ,
gangrenis dilaceratus semivivus jacer ; testa tamen sua putrida ulcerata , &
letalia vulnera fasciolis , & vestibus custodit . Chirurgus , dissimilatus ulce-
ribus , quæ **A**egroti vita insidiantur , nōnos nonnullos , quos in fasciolis , &
vestibus deprehendit , auferre fatagit . Huc curationis suæ studium unice-
conserit . Hoc idem tu peregristi . Ex centenis opinionibus laxis , quæ in
Catalogis *Theologie Christianæ* cuilibet fere Libro præmittuntur , vix undecim
carpere inselici conatu aitus es , & istæ omnes , de quibus tu vitil itigas
sinceritate summa relate sunt , & jure laxitatis accusatæ . Quid de illis di-
cam , quæ in universo Theologiz corpos ut laxæ improbantur ? His vul-
ne-

neribus mortiferis, & multiplicatis ulceribus pretermisſis, & alto silentio testis, tu mi Noceti, n̄os quosdam in diſputationem adduxisti, nempe citationes nonnullas, graviorum Theologorum testimonio fultas, verborum indices, argumentationes, & ratiocinia, quæ tibi non arriſtent. Nihil grave, nihil ſolidum expiſcari in duodecim Christianæ Theologiæ Tomis potuisti, quod objiceres. Quare etiamſi vera eſſent, quæ oppoſita a te ſunt, non propter ea a laxitatis nota immunes eſſent Autores tui. Nam laxiores opinioneſ, quæ in diſtis Catalogis, & in universo Theologiæ corpo- re recenſentur, tuo alto silentio publice, & ſolēmniſter fassus es ſincere re- lataſ, & n̄illi exceptioni, aut cavillationi eſſe obnoxias. Non me latet, te in præfatione ſcribere quæ ſequuntur. „ Alias permultas, ut ſancte af- „ firmo, paratas apud me, & digeſtas habeo, quas huc conſiſcendas non „ eſſe duxi propter ea quod.. longam habeant, & litigioſam diſputationem. Nullus dubito, quin integra duodecim Christianæ Theologiæ volumina ti- bi, & Probabiliftis omnibus diſpliceant. Ex hiſ, quæ haſtenus oppoſuisti, colligere quisque valet, cuius naturæ ſint opinioneſ alia, quas digeſtas te- nes. Si ipſas ſyllabas, particulas, & verborum ſignificatus, & vocum indi- eces reperitis vitilitigationibus oppoſuisti, quid ſupereſſe tibi, niſi quisquili- liatum farrago, potest? Si haſtenus nihil præter mera aut ſophiſmata, aut vana commenta obtrudere tibi confeſſum eſt, quid objicieſ impoſterum niſi, quod babrat (ut tu ipſe conſiſteris) longam, & litigioſam diſputatione- m? Ex ore tuo te diſciſo.

III. Interim nullam Theologiæ Christianæ approbationem tam ſolēmniem, tam authenticam, tam numeriſ omnibus abſolutam expeſtare, aut deſide- rare Concina potuit, quam tuam hanc, mi Noceti, tuorumque Sociorum cenſuram. Vix Liber aliquis haſtenus tam ſtudioſe, & lente, tantaque ſe- veritate excuſiſ, atque cribratus fuit, ſicut duodecim Theologiæ Christianæ volumina diſcuſiā a vobis ſunt. Illa ad Supremum Tribunal detuliſtis. Non labore, non induſtria, non arti parcitum fuit, ut anathemate conſi- ventur. Primus iſte conatus, & præcipuum ſtudium iſuſtra concidit. Se- cundum Libri tui evulgandi conſilium magis Theologiæ Christianæ ſincerita- tem conſiſtavit. Quisque nunc inoffenſo pede legere opus iſuſt valet, hac P. Noceti & Sociorum cenſura expenſum, atque probatum. Labefac- ſtatis enim cenſuris veltris, omnia, quæ in hoc opere remanent, aurum- purum, & veltrō publico iudicio probatum, conſiſtatumque eſt. Nemo impoſterum ſuſpicari poterit minus ſincere eſſe recenſitas centenaſ & eentenaſ laxas Caſuistarum Societatis opinioneſ, quas tu, MI NOCE- TI, tuique Socii ſeveriſſime expendiſtis, & nihil vel cavillationis obtrude- re potuistiſ, nihil vel quod antecedat, vel quod ſubsequatur ad minuendam propositioſis laxæ invidiam. Verborum apices vellicare non prætermiſtiſ, & paradoxa inaudita profundo silentio teſta a vobis prætermiſſa erunt?

IV. II-

IV. Illud nunc superest ut distinctis paragraphis rescribam propositiones laxas Casuistarum Societatis in *Theologia Christiana* collectas, & contra quas nihil omnino habuistis, quod opponeretis. Quoniam, vero sepe conquereris, mi Noceti, quod in verborum indicibus eadem opinio laxa bis repetita fuerit, compensationem dabo redundantem. Ducentæ & quinquaginta præter propter in solis Catalogis relatæ sunt, præter alias plurimas, quæ in Theologiaz Christianaz corpore continentur. Ex his, ut sèpius jam dixi, vix undecim carpere ausus es. Ceteræ omnes ducentæ trigesæ & octo, te fatente, & facto confirmante, sinceritate summa rescriptæ sunt. Porro istæ satis superque evincunt Casuistarum tuorum laxitatem. Verum, ut luculentius hanc Casuistarum, pro quibus tu pugnas, laxitatem patefaciam, alias nunc ducentæ & amplius adjicio. propositiones laxas quæ nulla indigent *litigiosa disputatione*. Nisi has quadragesæ & quadraginta tres opiniones a laxitate purges, vani sunt conatus tui. Ordini, quem in refellendis tuis opinionibus servatus est, inhærebo in rescribendis propositionibus laxis, quas intactas, & supra omnem disputationis aleam constitutas, reliquisti. Scias, tamen velim, me non ut censorem notare, sed ut privatum Theologum sequentes omnes, opiniones, quas descripturus sum, sapientum, & eorum, ad quos attinet, judicio humillime subjcere. Fac ut valeas.

§. I.

Patris Francisci Amici Societ. Jesu propositiones laxæ.

„ **N**egari non potest, quin saltem honorem, famamque illam, quæ ex virtute, & sapientia nascitur, quique verus honor est; justè defendere Clerici, & Religiosi valeant, & sèpe debeant, cum hic sit proprius Professionis ipsorum, quam si amittant, maximum bonum amittunt. Nam per hoc redundunt summopere estimabiles, & conspicuæ secularibus, quos sua virtute dirigere, & juvare possunt, quo sublati, nec illos dirigere, nec juvare poterunt. Ergo saltem hunc honorem poterunt Clerici, ac Religiosi cum moderamine inculpatæ tutelæ etiam cum morte invasoris defendere. Quin interdum lege saltem caritatis videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione propriæ famæ integra Religio in fametur. “ *Tom. V. Disput. 36. num. 118. Edit. Ant.*

§. II.

§. II.

P. Roderici Arriage Soc. Jesu propositiones laxæ.

L. 4 **P**robabiliorē tensio secundō sententiam Molinē, quam facile in-
" de probō. Nam, ut supra ostensum est, non est veritas per se
" nota Deum existere. Debet ergo &c. . . . Ego sane vix dubito, quin
" multi possint inveniri, in quibus, nec per umbram similis excitetur ra-
" tiocinatio. Poterunt ergo habere ignorantiam invincibilem Dei. "Tom. 1.
Disput. 2. Sec. 3. nn. 17. pag. 31. Edit. Lugdunen. 1669.

2. „ Ultimo objicies. Ergo talis homo ignorans Deum non peccabit
" mortaliter, etiam si alium occidat, & putet, se malefacere. Nam pecca-
" tum mortale definitur communiter: *Est dictum, factum, vel concupitum*
" *contra legem aeternam Dei*. Ille autem eam legem ignorat. Ergo non
" peccat, licet noscat, se contra rationem agere. R. De hoc egi in materia
" de actibus humanis, ubi proprius est illius locus: *dixique talem non prome-*
" *riturum per illud factum poenam aeternam, sed temporalem graveam ad mo-*
" *dum quo a Republica sufficienter punitur furtum, quatenus est contra*
" *illam, vel virgis, vel suspedio*. Nam ratio promerendi poenam aeternam,
" nam, solum desumitur ex eo, quod aliquis homo saltē in confusio no-
" scat se offendere Deum summum, quod in id ignorantē non reperitur.
" *Nec inconveniens est in tali concedere eam actionem non esse aeterna poena*
" *dignam ex ignorantia illa invincibili*. " Ibidem. num. 22.

3. „ Et hoc est valde considerandum in praesenti nos hic agere de igno-
" rantia culpabili. Non est autem omnis ignorantia invincibilis culpabilis. Ratio
" est, quia multæ sunt res, de quibus mihi occurrit ratio dubii, non tamen
" pecco non ulterius inquirendo, sunt enim res, quarum mea non interest: &
" de his non teneor amplius inquirendo, ut per se patet. Quo posito et-
" iam si aliquod dubium suboritur in multis barbaris hominibus, an sit
" aliqua causa V.G. que produxit Cælos, non tamen propterea excitatur
" species quod illa sit legislator, vel veneratione aliqua digna, quod illa
" dederit præcepta, quæ ego debeam inquirere. Immo forte sæpe in con-
" trarium ad me talia discutere non pertinet, nec utile est. Sicut si jam
" excitetur dubium in aliquo quo pacto arbores crescent, non peccat certo
" ulterius non inquirendo causam. Unde infertur non esse culpabilis in tali igno-
" rancia, etiam si fuerit invincibilis physice. " Ibidem p. 32. n. 21.

Descriptæ sunt haec opiniones Tom. 2. App. ad Theolog. Christian. Nihil op-
" posuit P. Nocetius, sed obmutuit. Ergo sincere relatæ.

§. III.

§: III.

P. Joannis Azorii Soc. Jesu *opiniones laxæ.*

L. „ **P**ostrema est eorum sententia qui volunt extremo vitæ tempore caritatis præceptum suam obligationem inducere. Sic Angelus, „ Tabiensis, Navarrus, Sotus locis supracitatis, & alii. Quorum tamen „ sententiam ea ratio videtur nonnihil posse infringere, infirmare, & e- „ vertere, quod aliquando accidit, ut is, qui vicinus est morti, justus sit „ vir, gratia, & caritate prædictus, aut faltem *probabiliter* opinetur, se „ Dei caritatem minime amisisse. “ *Tom. 1. Lib. 9. cap. 4. q. 1. columna 849. Edit. Lugdun. anno 1625.*

2. „ **P**raterea quid, si aliquot ante obitum diebus, fuerit omnia sua peccata rite confessus, & detestatus? Arbitror sane hosce *Auctores* solum docere voluisse eo tempore esse ex præcepto, & lege actum caritatis præstandum, quando quis est letalium criminum conscient.

„ **S**ed nec hoc omnem ex animo plane dubitationem evellit. Quoniam „ tunc pœnitentia præcepto obligamur ad peccata omnia odio habenda, & „ detestanda; quod quia sine actu caritatis in Deum præstare, ut oportet, non possimus, ideo ad actum caritatis adstringimur, ratione præcepti pœnitentia, non autem præcise lege caritatis. “ *Ibidem.*

3. „ **N**os autem in præsenti querimus quo tempore præcise præcepto caritatis cogamur elicere amorem in Deum. Profecto videtur, ut quæstionem solvamus, ejusmodi præceptum esse constitutum eo modo, quo „ diximus esse datum, & impositum divinitus Fidei præceptum, & Spei, „ nimis tamquam remedium ad justificationem impii. Quare iis temporibus suam obligationem assert quibus improbum hominem oportet sua peccata per veram pœnitentiam odio habere, & detestari, ut obtenta venia ad divinam gratiam revocetur. “ *Ibidem.*

4. „ **A**n lucrum cessans possit solvi anticipata solutione? Respondeatur, ex communi omnium consensu non posse solvi. Sed notandum est hoc intelligi sic. V. G. Titius mutuat Cajo centum, & quia convenit inter eos, ut ratione lucri cessantis Cajus solvat Titio quinque, dicitur anticipata solutio, si Titius solum det Cajo nonaginta quinque, & ratione lucri cessantis retineat sibi quinque. Hoc omnino est illicitum, quia est usura manifesta, nam perinde est, ac si mutuet nonaginta quinque, ut postea sibi reddantur centum. “ *3. par. Lib. 5. c. 5. quest. 3. columna 369.*

§. IV.

§. IV.

P. Hermanni Busenbaum Soc. Jesu propositiones laxe.

2. „ **R**ustici, aliique homines simpliciores in Germania, qui heretici
„ habentur, & tamen pertinaces non sunt, possunt absolviri a suis
„ Parochis. Ratio est, quia non sunt Heretici formales, habentque fidem
„ catholicam in Baptismo acceptam, quae non perditur, nisi errando per-
„ tinaciter. “ *Lib. 2. Cap. 4. Dub. 3. n. 5. Edit. Patav. 1708. pag. 48.* Relata
est Tom. I. Theolog. Christian. pag. 248.

2. „ Hinc quoque si quis iniuste lèdit famam tuam, nec potes eam
„ tueri, nec recuperare alia via, quam imminuendo quoque famam illius,
„ id licet, dummodo falsa non dicas, hoc enim prohibetur ab Innocentio
„ XI. proposit. 44. inter damnat. instantum quantum ad tuam famam
„ conservandam necesse est: nec magis lèdas, quam lèdaris, collata tua,
„ & alterius persona. Vide Card. de Lugo num. 50. “ *Lib. 3. Tract. 6. Cap. 1.*
„ *nu. 6. pag. 271. ejusd. edition.* Relata est Tom. IV.

3. „ Remedia cōscientiae scrupulosa sunt. 1. Scrupulos contemnere,
„ contra illos agere . . . . 4. assuefacere se ad sequendas sententias mitiores
„ & minus etiam tutas. Filliucius *Lib. 1. Tract. 1. Cap. 3. de Conscient.* “ *Apud*
la Croix. numer. 511. Resp. 4. pag. 11. ejusd. edit. Relata est Tom. 9.
Theolog. Christian.

4. „ Uerba turpia, lectio obscenorum, spectatio comediarum turpium,
„ castrationes inhonestae, gestus, litterae, & dona amatoria, si tantum fiant ex
„ curiositate, vel vano solatio, non sunt mortalia: fecus tamen si fiant
„ vel animo inhonesto, sive venereo, vel cum periculo ruinæ spiritualis
„ sive, vel aliorum. Sanchez de Matt. *Lib. 9. Dist. 46. 9. 3. ar. num. 31.*
Filliucius *Tr. 30. cap. 10. q. 3.* “ *Lib. 3. Tract. 4. Cap. 2. num. 8. pag. 17.*
apud la Croix n. 887.

5. „ Oscula, amplexus, compressiones mammum, &c. similia non obsec-
„ na, si fiant tantum officiis, aut amoris patrii, aut amoris honesti, vel
„ benevolentie augenda causa, etiamsi delectatio venerea suboriatur (mo-
„ do in eam non consentiatur) non sunt peccata. “ *ibi n. 3. pag. 169.*

6. „ Si vero ista fiant ex aliqua veniali vanitate, joco, curiositate, levi-
„ tate, petulantia, immo etiam sensualitate, sive affectu sensuali ac naturali,
„ (dummodo non cum delectatione venerea, nec ejus causa, et si præter in-
„ tentio nem suboriat, ea repulsa, ac tunc abstinendo ab illis) veniale
„ culpam non excedunt, ut Filliucius hic. Lessius num. 61. Sanchez lo-
„ co citato. Diana pag. 4. 4. K 136. Contrarium tamen est tutius. “ *Ibi-*
dem n. 4. pag. 170.

Tres iste sunt in compensationem.

7. „ Hinc probabile est quod docent Nav. Tolet. & non repugnat „ Layman, secluso scandalo, & aliis, veniale tantum esse usque ad vomi- „ tum se cib⁹, & potu implere: idque etiam si quis vomat, ut iterato possit „ bibere; quod tamen V. comedere, Sa, aliisque multi putant mortale. “ Lib. V. cap. 111. dub. 5. n. 2. pag. 390. Relata est Tom. X. Theolog. christ.

8. „ Si quis post potum discernere adhuc possit inter bonum & „ malum, licet non nihil phantasia turbata sit, aut sequatur vomitus, lin- „ gua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicitia, vel domus gyrari vlt- „ deatur, nondum plena est ebrietas, ideoque tantum peccatum veniale, „ quamvis ex gravioribus, si deliberate sit commissum. Vide Layman loc. cit. “ Ibidem art. 2. n. 7. pag. 393. Relata est Tom. X.

9. „ Si in scandalo communicantium recorderis peccati mortalis, quod „ oblitus es confiteri, nec sine nota, aut scandalo gravi possis recedere, ut „ habet Nav. Filliac. Reginald. Lugo n. 112, & alii, porrigenti autem „ Eucharistiam confiteri non expedit nec decet: quo casu etiam si ne possis „ quidem elicere contritionem, excusat a peccato Hurtad. loc. citat. immo „ quidam Doctores apud Henriquez excusant laicum ante confessum etiam „ praecisa nota & scandalo non recedentem, eo quod is dicatur iustificatus, „ & probatus per confessionem; quam sententiam probat Tamburinus in „ expedit. Commun. cap. 1. §. 8. potestque servire pro scrupulosis. “ Lib. VII. „ Tract. 3. cap. 11. dub. 2. n. 6. pag. 448. . . .

§. V.

P. Caroli Casnedi Soc. Iesu propositiones laxitatis.

1. „ **Q**uare Cella Dei (P. Michael Elizalde Jesuita) concordat cum „ Jansenio, & Bajo: in hoc, quod error positivus de honestate objec- „ tis, et si sit invincibilis, non sit satis ad honeste, & meritorie operan- „ dum. “ Tom. I. disput. 1. sed. 7. n. 129.

2. „ Cum Magister veritatis sis, adeo humanæ condescendis inficitur, „ ut in tuo veritatis Tribunali error inculpatus ipsam COÆQUET ve- „ ritatem. “ Tom. II. in Dedic. ad Christum. Jesum.

3. „ Eum enim non accusas, sed excusas, non plectis, sed premiaris, „ ipsam tuam legem habendo pro non legē, si lex ut non lex, & non lex „ ut lex invincibiliter proponatur. “ Ibidem.

4. „ Do damnari sententiam generalem de licito usu minus tuæ minus „ probabilis. Numquid cohibita erit laxitas opinandi? Numquid Christianorum „ mores reformati? nihil minus. Quin pejus errabitur. “ Tom. II. dis. 17. „ sed. 6. §. 1. n. 143.

5. „ Quare ego semper eis sententia fui, quod quæstio, qua bodie
„ tanto calore inter Probabilistas, & Probabilioristas agitur, num liceat
„ usus minus tutus, certo tamen probabilis, sit in ordine ad coercendam
„ opinandi libertatem prouersus inutilis. “ *Ibidem.*

6. „ Hinc Caramuel, & P. Terillus, quibus *inertia* esset in his præci-
„ pue fidem negare, cum inter Jansenistas diu vixerint, eorumque doctri-
„ nas apprime noverint, censem opinionem negantem licitum usum epi-
„ nionis prædictæ probabilis e Jansenii *Ferretro* vitam hausisse. “ *Tom. I.*
disp. 4. in Proem. pag. 94.

§. VL

P. Ferdinandi Castropalai Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. „ **Q**uinto afferunt alii, instante periculo mortis, etiam si peccati
„ mortalis conscius non sis, imino etiam si illius conscius sacramen-
„ taliter confitearis, te obligatum esse Deum super oinnia diligere.... Fa-
„ teor hanc obligationem esse satis probabilem, & in praxi semper consu-
„ lendam. At non est omnino certa, si peccati mortalis conscius non es.
„ Nam illam rejecunt Azorius, Sanchez. “ *Trad. 6. disp. 1. p. 4. n. 9. pag.
419. edit. Lugdunen. anno 1682.*

2. „ Septimo alii dicunt obligare hoc præceptum primo, cum marty-
„ rium subeundum, vel aliud egregient, difficileque opus aggrediendam,
„ quia expedit tunc firmare animum Dei obsequio. .... Sed esto conve-
„ nientiam agnoscam, obligationem improbo, quia nullo fundamento ni-
„ titur; oratione enim, aliisque virtutum actibus te munire potes. “
Ibidem.

3. „ Hac ergo obligatione existimus quilibet adulterii teneri, non
„ singulis annis, ut placuit Petro de Ledefina, quia hoc est *nimirum*
„ durum, & nullo fundamento nictitur; sed aliquoties in vita
„ . . . Reputarem autem dilationem trium annorum esse gravem. “
Ibidem n. 10.

4. „ Nihilominus credo, si cum debita moderatione facias, te posse absque
„ peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali
„ gandere, illam ineffaci affectu petere, & desiderare, non qui-
„ dem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum
„ inde secutum. Sic docere videtur Emanuellus *sa. Verb. Caritas*, in utraque
„ editione num. 8. ubi absolute dicit te proximo posse optare malum cor-
„ porale ad salutem animæ, & mortem ob Reipub. bonum, & hosti tibi
„ alioquin valde nocivo, mortem, non odio, sed ad vitandum damnum
„ tuum; iten de morte ejus gaudere ob bonum inde secutum. Azorius

„ p. p. Summ^z lib. 3. cap. 2. quest. 2. & Bonacina disp. 3. quest. 4.
 „ p. ultimo n. 7. affirmant licere Matri mortem Filiarum optare, eo quod
 „ ob deformitatem, vel inopiam non possit eas juxta suum desiderium
 „ nuptui tradere; & idem esse dicunt, si ob illarum causam male tracta-
 „ retur a Marito, posset illarum mortem optare, ut ab illo damno libera-
 „ retur. Consentit iis Joannes Sanchez disp^z. select. n. 9. ubi inquit. Lici-
 „ tum est optare tibi, vel proximo mortem ob evitandam molestiam, in-
 „ firmitatem, mendicitatem, vitam poenalem a Marito infestam, & alia
 „ hujus generis, dummodo desideres ut a Deo infligenda, non ab homine
 „ injuste, vel a Dæmone. Ratio est, quia hujusmodi desiderium, & gau-
 „ dium de malo proximi non iam est desiderium, & gaudium de malo il-
 „ lius, quam de bono inde secuturo: ergo non habet malitiam: quia il-
 „ lam habere non potest, nisi finis illius malus sit, cum tota species actus
 „ inefficacis ex fine desumatur. “ *Trad. 6. Disp. 4. punc. 1. n. 11. p. 455.*
 Relatæ hæ sunt Tom. I. Theolog. Christ.

5. „ Conink vero.... credit ob nullum metum licere pingere Idolum,
 „ vestem Sacerdotalem facere ad petitionem infidelis.... At credo gra-
 „ viissimo metu excusari posse, si a te non expostulantur fieri in contem-
 „ ptum Religionis, neque scandalum adsit, te ita contemnere. Nam fabri-
 „ catio idoli, & concubinæ pictura intrinseca mala non est, sed sepe ho-
 „ nestari potest. “ *Trad. 6. punc. 12. n. 7. p. 481.* Relat. Tom. II. Theolog. Christ.

6. „ Si indifferentia proximiora peccato subministres, & alias cau-
 „ sam graviorem honestandi administrationem expostulo, qualis esset, si
 „ pater torvis oculis te aspiceret, & timeres male tractari: vel si domi-
 „ nus a domo sua te expelleret, & expulsi cogereris mendicare, vel
 „ penuriam pati, præcipue cum non ita facile, alium dominum inve-
 „ nias, qui similia, vel pejora ministeria non petat: vel si in ejus domo
 „ te sustinet id si te objurgando, & increpando, vel debita mercede defraudan-
 „ do. Si enim aliquod ex iis damnis tibi provenit, eo quod non ministres
 „ actiones indifferentes de se, & prævo usu ex malitia domini deservien-
 „ tes, poteris illa ministrare, quia tunc non censeris peccato illius coope-
 „ rari, sed potius permittere. Unde licet tibi, tali urgente occasione
 „ pressio, concubinam portare, signare locum domino ubi sit. Item dicere
 „ concubinæ: Dominus meus dicit, ut illum hac nocte expesest, vel eum
 „ videoas. Item domino ascendere volenti per fenestram ad rem haben-
 „ dam cum semina, poteris pedem sustinere, scalam apponere, quia sunt
 „ actiones de se indifferentes, & ita tradit Navarrus. “ *Trad. 6. Disp. 6.*
punc. 11. n. 5. p. 481. Relata est Tom. 2. Theolog. Christian.

7. „ Hæc scribere, vel deferre non videntur intrinsece mala, si absit
 „ a te malus finis. Turpia enim verba scribi possunt, sicuti scribunt Do-

„ stores ad ponderandam malitiam illorum, qui ea ex malo fine profes-
 „ runt, possuntque scribi, & dici non tamquam ex proprio marte, sed ex
 „ alieno: item non serio, sed irrisorie. Ergo scribere hæc verba turpia
 „ de se non est intrinsece malum: quia solum sunt turpia, & mala, qua-
 „ tenus a pravo animo procedunt, & in pravum finem diriguntur. Ergo
 „ secluso hoc animo, & hoc pravo fine, mala non esse videntur: & a
 „ fortiori neque erit intrinsece malum scripta illa deferre ad concubinam: poterat
 „ enim illa deferre, non ut moveatur ad coitum, sed ut illa irrideat, & com-
 „ burat. Ergo illa actio deferendi quatenus a te procedit, bono usui de-
 „ servire potest: & idem esse videntur de scriptis ad duelum provocanti-
 „ bus. Et ideo Emanuel Sa verb. peccatum n. 9. excusat famulos has lit-
 „ teras amatoriaes deferentes.... hæc sub dubitatione dicta sint.“ *Tract.*
6. Disp. 6. punt. 11. n. 7. p. 481. Relata est Tom. II. Theolog. Christian.

8. „ Quid de voto abstinendi a vino? obligat sub gravi culpa, ne bi-
 „ batur in ea quantitate, quæ vino temperate utentibus sufficeret pro una
 „ comeditione.“ *Tract. 15. Disp. 1. punt. 12. n. 21. p. 82.* Sporer ad hanc
 Castropalaï opinionem tract. 3. in 2. præcep. Decal. cap. 2. sect. 3. §. 2.
 n. 86. inquit: *Certe nimis laxa etiam Germanorum sensu Castropalaus requirit*
eam quantitatem, quæ alicui temperate utenti sufficeret pro uno prandio. Re-
 lata est Tom. III. Theolog. Christian.

9. „ Mercatores, qui non possunt justum pretium ab emptoribus ob-
 „ tinere, nisi jurent tanti, vel tanti sibi mercem stare, cum de facto non
 „ stet, jurare quidem possunt tanti sibi stare, subintelligendo, computatis o-
 „ minibus expensis, vel tanti sibi stare cum alia merce, quam habent domi, vel
 „ alibi emerant.“ *Tract. 14. Disput. p. p. 7- n. 5- pag. 12.* Relata est Tom.
 III. Theolog. Christ.

10. „ Si enim aliqua causa honesta occultandi veritatem intercedat, qua-
 „ lis esset, si ad tuam, tuorumque salutem, honorem, rem familiarem
 „ tuendam conveniret occultatio: aut si conveniret, ne annueres interro-
 „ ganti, injuste, nullam culpam committis sic amphibologice jurans... Quod
 „ verum habet, tametsi non rogatus jures, sed te offeras ad jurandum; si
 „ tamen jurandi, occultandique veritatem honesta causa intercedat.“ *Tom.*
3. tract. 14. Disp. 1. punt. 7- n. 4. p. 21. Relata est Tom. III. Theolog.
 Christian.

11. „ Primo rogatus de delicto, quod saltem sub opinione probabili non
 „ teneris manifestare, vel ex eo, quod non juridice rogaris, vel ex eo
 „ quod tibi grave nocumentum ex manifestatione provenit; negare poten-
 „ tis fecisse, subintelligendo in carcere, vel ad dicendum.“ *Idem ibidem*
 Relata est Tom. III. Theolog. Christian.

12. „ Quarto Rogatus an promiseris matrimonium, a cuius obligatione
 „ secundum opinionem probabilem immunis es, jurare poteris non promisisse,
 „ sub-

„ subintelligendo, ut tenearis.“ *Ibidem*. Relata est Tom. III. Theolog. Christian.

13. „ Quinto Exemptus probabiliter a Gabellæ solutione, jurare poteris,
„ te non portare talem, aut talem rem, *est portes*, subintelligendo, ita ut
„ Gabellam debeas. Quia hic est finis, vel saltem debet esse interrogan-
„ tis.“ *Ibidem*. Relata est Tom. III. Theolog. Christ.

14. „ Pro supradictis est maxime advertendum, utentem aliqua ex dictis
„ amphibologiis debere scire, saltem in genere se posse absque mendacio
„ veritatem tegere. Non solum opus est in particulari cognoscere modum, quo
„ debet segi. Quo circa si intendat jurare eo sensu, quo vir doctus verum
„ reperiet, & sciat verum reperiri posse, sufficiet ad excusationem perjurii.“
Ibidem pag. 11. Relata est Tom. III. Theolog. Christian.

15. „ An sit aliqua causa excusans præbentem munera concubinæ judi-
„ cis, ab illaque petentem, ut judicem in negotio interpellet . . . . Si
„ negotium grave sit, videatque judicem non tibi esse propitium, speres
„ autem intercessione concubinæ, gratum fore, neque alia via appareat,
„ qua possis illum ad servandum tuum jus infletere: crederem tibi lic-
„ re petere a concubina ut in tali negotio intercedat . . . Quod vero me-
„ dia illa intercessione concubina, & judex periculo peccandi exponantur,
„ non obstat quo minus id licite fieri possit, urgente gravi causa.“ *Tom. I.*
Trad. 6. Disp. 6. punc. 15. p. 484. Relata est Tom. IV. Theolog. Christ.

16. „ Etiam si rogans omnem æquivocationem, vellet excludere, & ultra
„ de re facta petat juramentum de calumnia, exigatque juramentum di-
„ cendi veritatem sincere absque ulla æquivocatione: adhuc poteris jurare
„ amphibologico juramento, & restrictione facta: quia subintelligere potes te
„ juraturum absque æquivocatione, iuxta. Nulla enim propositio ita am-
„ ple sumi potest, quin aliquam restrictionem habere possit in mente.“
P. 3. Trad. 14. disp. p. punc. 7. n. 5. pag. 12. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

17. „ Quarto infertur impedientem a venatione, pescatione, aut segetes
„ aliorum injuste comburentem, aut damnificantem, non teneri Ecclesiæ
„ restituere decimam partem illarum, quia Ecclesiæ solum debentur deci-
„ mæ de fructibus collectis, & perceptis, non de colligendis.“ *Trad. 10.*
disp. unica punc. 2. n. 9. p. 75.

§. VII.

P. Claudio La-Croix Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. **P**robabilius videtur, quod etiam in Germania sint Hæretici tantum materiales. Inveniuntur enim aliqui ita simplices, vel præventi doctrina suorum Ministrorum, ut firmiter existimant, se non debere dubitare de fide sua: simulque ita sincere procedunt cum Deo in conscientia sua, ut si scirent fidem suam esse falsam, statim admittent nostram. Tales autem non sunt hæretici formales, sed materiales tantum. Et tales esse multos testantur Confessarii plurimi in Germania, auctoresque experientissimi. ⁴⁴ *Lib.2. tradi. p.c. 4. n. 94. p. 105. edit. Venet. 1734. Relata est Tom. I. Theolog. Christian.*

„ 2. Si voluisti redimere jacturam temporis, comprehendisti ludum etiam
„ moderatum, itemque lusum pro alio: quia vere luderes cum jactura
„ temporis. Poteris tamen per alium ludere, licet aspicioendo perdas
„ tempus. . . Si eo fine vovisti, ut vitares rixas, blasphemias, juramen-
„ ta . . . licebit tibi ludere nomine alieno, vel per alium, immo &
„ ludere licebit per alium; licet haec incommoda timeantur, quia reipfa
„ non ludis. " *Lib. 3. p. 1. n. 454. p. 175.* Relata est Tom. III. Theolog.
Christian.

„ 3. Non teneris fugere invasorem, si per hoc incurras gravem ignominiam. „ Lib. 3. p. 1. n. 803. p. 307. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

„ 4. Taberna . . . dicit puellam non peccare, si ob evidens periculum
„ mortis, vel ingentis infamie, non adhibeat omnia omnino media ad
„ depellendum stupratorem, v. g. si hunc, cum posset, non occidat, si
„ non clamet viciniam, sed mere patiatur coitum, tamen secluso omni
„ periculo consensus: & licet hanc propositionem editis Libris teneant
„ AA. plures quam 50. . . tamen non expedit eam publice proponere,
„ aut defendere, quia apta est causare abusus, præsertim apud rudes. "Lib.
3. p. 1. n. 916. p. 219. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

„5. Si necessitas gravis sit urgens, recte docent Lugo, Lessius &c. . .
„. . . privato esse licitum surripere necessaria ad illam sublevandam.“ *Lib.*
3. p. 1. n. 957. p. 224. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

„, huc manere probabilem. “ *Tom. I. Lib. 3. p. 1. de Obser. Feft. n. 611. p. 188.* Relata est Tom. V. Theolog. Christian.

„ 7. An ille, qui sub Missam per longum tempus confitetur, Missam „, audiat, variz sunt sententiz . . . . Alii dubitant . . . . Alii absolute ne- „, gant . . . . alii absolute affirmant . . . . alii distinguunt . . . Omnes hz sen- „, tentiz sunt probabiles. “ *Ibidem n. 655. p. 191.* Relata est Tom. V. Theo- log. Christian.

„ 8. Multi negant propter lucrum notabile posse omitti Missam; adfir- „, mant tamen Azor. Baff. Jord. Tamb. n. 7. Gobat a n. 492. qui etiam „, putat, si sis tenuis fortunz, te excusari ob lucrum duorum ducatorum, „, si sis vere pauper, unius ducati; quia hoc lucrum respectu illorum est „, notabile, quo non censetur Ecclesia velle eos privari. “ *Ibidem n. 682. p. 195.* Relata est Tom. V. Theolog. Christian.

„ 9. Si Missam negligas, ut iter agas cum aliquo, qui faciet expensas „, itineris, aut multum sublevabit, excusant te Suar, Dicastil. & alii cum „, Gobat. Immo (secundum aliquos) sola derelictio sociorum itineris vi- „, detur esse causa sufficienter excusans. “ *Ibidem n. 682. p. 195.* Relata est Tom. V. Theolog. Christian.

„ 10. Aurigz qui per consuetudinem habent jus vehendi aliqua die fe- „, sto, etiam habent jus omitendi Missam, si hac audita vehere non pos- „, sum . . . Addunt aliqui, etsi tu posses uestiram omittere sine notabili „, damno, tamen plerosque non posse, & ideo te posse cum illis uti pri- „, vilegio consuetudinis. “ *Loc. cit. n. 684. p. 195.* Relata est Tom. V. Theo- log. Christian.

„ 11. An peccet mortaliter, qui die festo mandat sex famulis, ut fin- „, guli una hora laborent. Respondeo, si mandet ut laborent simul; fe- „, sto scandalio, est veniale tantum. “ *Loc. cit. n. 580. p. 185.* Relata est Tom. V. Theolog. Christian.

„ 12. Excusat item, saltem a gravi peccato parvitas operis, seu tem- „, poris. Unde grave non videatur una hora laborare (die festo) . . . Im- „, mo durum videtur mortalis damnum, si quis duas, aut tres horas im- „, pendat. “ *Lib. 3. p. 1. n. 583. p. 186.*

„ 13. Quid dicendum sit in casu quo est speciale præceptum & in loco e- „, quo exit, & in loco ad quem venit? . . . Plures cum Castropalao dicunt teneri, „, sed Joannes Sanchez, Tamburinus, & Burgaberus probabiliter negant: quia „, in primis non tenentur ratione specialis præcepti in suo territorio ex quo „, exit . . . Deinde nec tenetur ratione specialis præcepti in altero territorio, ad „, quod venit: quia non est subditus jurisdictioni horum Superiorum. Ergo „, neutro præcepto tenetur: & consequenter si absit scandalum, poterit „, non jejunare, nec audire Missam, sed indulgere servilibus. “ *Lib. 1. cap. 2. Dub. 3. n. 686. p. 68.* Relata est Tom. VI. Theolog. Christ.

14. „ Dicendum est . . . eum non peccare mortaliter , qui in mortali
formam sacramenti inchoat , dummodo ante expressionem ultimæ par-
tis essentialis sit in statu gratiæ , quid quid in contrarium dicant Aver-
sa , & alii .“ *Lib. 6. p. 1. n. 102. p. 62.* Relata est Tom. VIII. Theolog. Christian.

15. „ Quid præterea notandum sit circa necessitatem , & ceremonias
Confirmationis? Resp. Fuisse olim præceptum Ecclesiasticum , ut susci-
peretur confirmatio , colligit Dicastillo hic n. 105. ex variis Conciliis
& dictis SS. PP. recte autem docet dub. 10. cum communis perdesuetudi-
nem nunc desisse illud præceptum .“ *Lib. 6. p. 1. dub. 3. n. 395. p. 90.*
Relata est Tom. VIII. Theolog. Christian.

16. „ Docent Suarez , Vafq. Say. Marchant. Nugh. Lugo n. 150. Diana
p. 2. t. 14. res. 61. Dicastillo n. 155. Avvers. 5. 5. Jo. Sanch. d. 31. n.
12. Gob. n. 440. Pelliz. de Regul. T. 6. c. 1. n. 69. Leander n. 385.
& in hoc convenienter fere omnes , inquit Moya t. 4. q. 5. 5. 1. citans
valde multos , quod Sacerdos non teneatur hoc præcepto , si habens copiam
Confessarii non sit confessus ex malitia : quia licet gravius peccet , tamen
in præceptis politivis , non valet argumentum a minori ad majus , vel
ad simile , uti cum Communi Lugo in *Resp. Moral. L. 4. Dub. 47. n. 5.*
Tridentinum autem tantum loquitur de eo , qui necessitate urgente cele-
bravit sine confessione prævia . Sed si fuerit copia Confessarii , non fuit
necessitas urgens celebrandi absque confessione prævia . Ergo nec tunc
tenebitur ad confitendum quam primum . *Hea sententia est probabilis .*“
Lib. 6. par. 1. de Euch. n. 546. 5. 4. p. 105. Relata est Tom. VIII. Theolog. Christian.

17. „ Pontifices sciunt sententiam , quæ ejusmodi obligationem (atten-
tionis internæ) negat , defendi ; & tamen , cum facile possent , non con-
tradicunt . Ergo agnoscunt legem illam non esse vertam : ergo nec ob-
ligat ; sed libertas nostra est in possessione contra eam .“ *Lib. 4. n. 1341. p.*
486. Relata est Tom. VIII. Theolog. Christian.

18. „ Mors , exustio domus , privatio rationis , motus vñereus dicuntur
effectus peccati : & de illis queritur , an , & quando fecuti sunt , etiam
sunt simul explicandi in confessione : an & contra fatis sit dicere : Trans-
fodi , intendens mortem proximi , Incendi domum proximi , Potavi
prævidens periculum ebrietatis , Locutus sum turpia prævidens motus
venereos , tacendo quod omnia ista re ipsa fecuta sunt .“

Probabilius videtur non esse obligationem per se loquendo confitendi
talem effectum peccati . Ita Vafq. Salas , Grasad , Lugo , Bonac . &c. . .
„ . . . Licet effectus fuerit in peccato , velut in causa prævisus , aut etiam
intentus , tamen talis effectus proprie dici non potest peccatum , uti pro-
batum est *Lib. 5. n. 33.* cum neque in se sit peccatum , neque etiam

„ externe compleat peccatum secundum dicta 943. Ergo non est obligatio
 „ illum confitendi , quia non est obligatio confitendi aliud quam pecca-
 „ tum. Nec obstar quod non retractari causam . Nam siue retractavit ,
 „ siue non, effectus manet suo modo æqualiter imputabilis , non tamquam
 „ culpa , sed tantum tamquam effectus culpa præterita , uti explicatur
 „ est Lib. 5. n. 42. Et consequenter talis homo satisfaciet dicendo : Projec-
 „ ti breviarium, prævidens me tanto tempore non posse orare , Porrexi
 „ proximo venenum intendens ejus mortem : tacendo an horas non ora-
 „ rit , & an mors sit secuta , nec ne. “ Lib. 6. p. 2. n. 944. Relata est
 Tom. IX. Theolog. Christian.

19. „ An illa , que ex consuetudine mortaliter mala , postea inadvertenter
 „ sunt, sint confienda ? Resp. n.974. si supponamus , quando ista sunt ,
 „ nullam prorsus adesse advertentiam malitiæ, talia non habebunt ullam
 „ novam maliciam formalem , uti constat ex dictis Lib. 5. a n. 16. &
 „ consequenter cum ista in se non sint peccata, nec externe compleant
 „ peccatum aliquod internum, sed tantum sint effectus peccati secundum
 „ dicta n. 944. non est obligatio , ista confiendi. . . . Quod verum est secun-
 „ dum multos cum Dicastil. quamvis illa confitudo non sit retractata.“
 Lib. 6. p. 2. n. 975. p.206. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

20. „ Qui sine ullo desiderio personam venerem aspicit , non tenetur di-
 „ cere (in Confessione) qualis persona fuerit.“ Lib. 6. p. 2. n. 1030. p.
 211. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

21. „ Qui sine desiderio venerem attigit puellam, secundum Dianam . .
 „ . . . satisfacit dicendo se toties attigisse turpiter, nihil dicendo de par-
 „ tibus in quibus attigit, alii probabiliter dicunt exprimendum, si partem
 „ turpem attigerit.“ Lib.6. p. 2. n. 1031. p.211. Relata est Tom. IX. Theo-
 log. Christian.

22. „ Qui fornicatus est cum tribus diversis, vel ter cum una, satisfacit
 „ dicendo, se ter fornicatum, nec tenerur dicere, an fuerit una , an plu-
 „ res, an fuerint meretrices an alia, dummodo non sit cooperatus ad im-
 „ pediendam generationem. Bonacina, Tamburinus.“ Ibidem n. 1040. p.
 212. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

23. „ Probabile est quidem quod oscula , tactus, asperitus, turpiloquia ,
 „ etiam publice facta in loco sacro, non habeant rationem sacrilegii; ideo-
 „ que opus non sit dicere esse ibi facta, uti tenent Sanchez, Avverfa, &
 „ alii cum Diana.“ Lib. 6. p. 2. n. 1072. p. 214. Relata est Tom. IX.
 Theolog. Christian.

24. „ Rigoristæ dicunt causam relaxandi disciplinam quoad pœnitentes
 „ esse refrigescentem caritatem fidelium . Sed contra est ; nam pótius int̄
 „ ter causas fuit. 1. ne confessio ab hereticis impugnata velut impossibilis;
 „ per duras pœnitentias magis redderetur odiosa. 2. quia successu tempori
 „ n sis, “

„ ris, plures fuere Sacerdotes, apud quos frequentarentur confessiones ad emendationem utilissimæ, & qui in hoc foro interno aliter mederentur peccatis pér medicinas benigniores. 3. quia animadversum est benignas pénitentias plus prodesse, quam rigidas, quod per benignas magis alli- cerentur fideles ad Sacraumentum pénitentiaz, & Eucharistiaz. 4. Quia occasione belli sacri contra Turcas inductus est usus indulgentiarum, qui . . . est modus satisfaciendi pro peccatis uilior, ac certior, quam observatio canonum pénitentialium. 5. Quia successu temporis instituti sunt Ordines Religiosi, qui sunt status pénitentium utilissimi. Vide Francolin. Cler. Rom. p. 2. Cap. 1. " Lib. 6. p. 2. n. 1255. p. 232. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

25. „ Putant *Lamas*, & *Stoz* ad hoc munus (Confessarii) satis DOCTOS esse illos, qui integrum *Summam casuum* diligenter legerint, vel attente audierint explicari. Quod si quis de se ipso dubitet, sicut se examinatoribus ab Episcopo vel Superiore constitutis; qui si eum satis scire judicent, potest acquiescere, & cum fiducia in Deum aggredi functionem, quamvis omnium maximam, & gravissimam. *Stoz*. " Lib. 6. pag. 2. num. 1788. pag. 284. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

26. „ Récte notat *Gobat* tract. 7. num. 321. Confessarium debere scire sententias plures, quia vere probabiles sunt circa materias morales, eo quod ssp. ubi non agitur de valore sacramenti, non possit, nec ex predictis pénitentes dirigere SECUNDUM UNICAM DOCTRINAM. " *Ibidem* num. 1791. pag. 284. Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

27. „ *Gobat* num. 10. putat in Germania licitum esse in Monasteriis per famulos vendere vinum, & panem, id enim proprie non esse habere tabernam, aut negotiari, sed sua vendere transiuntibus. " Lib. 3. p. 2. n. 1000. p. 330. Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

28. „ Quamvis prævideatur quod monitio sit profutura, si tamen conjuncta sit cum gravissimo incoimido alterius, v. g. prolium, Confessarius non tenetur monere, sed potest permittere eos in bona fide. " Lib. 6. p. 3. n. 3. n. 541. p. 452. Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

29. „ Qui probabiliter putat matrimonium esse validum, licite petit debitum: tum quia est postfatio pro illo, tum etiam quia aliquis potest hic, uti & alibi, sequi sententiam probabilem. . . . Addique *reule Averfa*, et iam si opinio pro invaliditate esset probabilior; & hoc est conforme dictis Lib. 1. a n. 268. de licto usu opinionis probabilis. " Lib. 6. pag. 3. n. 299. p. 387. Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

30. „ Si matrimonio bona fide contracto superveniat dubium de valore; & post inquisitionem nihil rescribi, nec dubium deponi possit; prima sententia, quam tenet S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, P. *Soto*, *Ledefina*, *Val. Vafq. Azor. Rebell. Pont. Hurt. Turt. Arr. Averfa*.

„ & alii 17. cum Schild. dicit, posse quidem reddere debitum, sed non petere, quia ita videtur esse decisum C. Inquisit. de Sen. Excom. . . . Secunda sententia, quam tenet D. Soc. Veracruz, Vict. Lopez; Suan. Con. Laym. Bon. Reg. Lef. Lorc. Bress. Lug. Bos. Bardi, Sanch, Dian, Dicasti, Terill. Carden. dicit posse etiam petere debitum . . . Aisque hoc secunda sententia videtur, saltem spedita ratione, esse probabilior. " Lib. 6. p. 3. n. 302. p. 387. Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

S. VIII.

P. Antonii Escobar Soc. Jesu propositiones laxae.

1. „ **Q**uod si sepe videar me laxioribus opinionibus adhærescere: id certe non est definire quod sentio, sed exponere quid sine conscientia lesionē docti poterunt, cum eis visum fuerit expedire ad sedandos penitentium animos, ad proximū adducere. " In Idea Operis, seu summa in fine. Edit. Lugdun. an. 1659.

2. „ Rogo an concubitus hic hominis soluti cum muliere soluta possit fieri sine peccato mortali? Peccatum quidem est, sed dari posse de eo invincibilem ignorantiam, Tannerus 1. 2. quæst. 9. Dub. 1. affirmat, quia naturalis commixtio est. " Trad. 1. Exam. 8. Cap. 3. n. 49. p. 140.

3. „ Scio attractus manuum in Chorois secundum consuetudinem non esse illicitos, sicut nec oscula urbanitatis gratia ubi hujusmodi confuetudo viget. Rogo num femina agnoscens unum, aut alterum, non sine beneficio geri, teneatur aut osculum, aut manuum contestationem abnegare? Minime, dum proprii confessus periculum abest, quia actio illa indifferens accidentaliter deturpatur a complice. Filiucius. Tom. 2. lib. 30. cap. 10. n. 198. " Ibidem. num. 65. pag. 144.

4. „ Pono opus esse illicitum, sed non in genere luxuriaz, & rogo, an inde sequens prævisa pollutio sit peccatum lethale? V. G. peccat quis mortaliter in nimio cibo, aut potu, tenetur ne se reum pollutionis sequens habere? Minime, si præter intentionem accidit. Vasquez. " Ibidem num. 77. pag. 146.

5. „ Quid si opus illicitum sit in genere luxuriaz, sed leve, V. G. levis tactus manus, visio, verba, leffio aliquantulum immodesta? Pollutio inde prævisa, sed non intenta: veniale solum peccatum est. " Ibidem n. 78. pag. 146.

6. „ Colligo feminam, quæ dum confabulatur cum viro sibi in matrimonium jungendo verba amatoria profert, solummodo peccati venialis rea, venialiter etiam peccare, si pollutionem patitur absque scandalo, & consensus periculo. Sanchez. " Ibidem n. 78. pag. 147.

7. „ Li-

7. „ Licitane oscula, & tactus inter sponsos de fatus? Hurtado illicita afferuit . . . Attamen Sanchez D. 46. num. 50. & alii multi affirmant licere, & abesse pollutionis, & consensu in rem illicitam periculum, quia sponsalia tamquam inchoacio matrimonii justificant tactus, & oscula, quae sunt quedam *conjugalis repulsa inchoatio*. Tactus, inquam, qui non sint nimium impudici, hi enim semper interdicuntur ob nimiam commotionem nem.“ *Ibidem* pag. 145. n. 74.

8. „ Circa verba querierim, an peccaret mortaliter, qui seminam follit, citaret sine intentione executionis ob, solam ostentationem amoris, si spissat certo illam iniuriam ad assensum alliciendam? Peccat plane, quia ad scandalum illam assert. Quod si tam effrenata libidinis sit, qui follicit, tantaque jam infamia circa libidinem labore, ut nullatenus femina ad scandalum afferenda sit, non delinquit mortaliter.“ *Ibidem* n. 89. p. 149.

9. „ Num Bulla Pii V, contra Clericos Sodomitas obliget in foro conscientie. Henriquez sentit usum non esse receptam probabiliter, nec in foro conscientie obligare.“ *Ibidem* n. 102. p. 151.

10. „ Quoniam tempore per se obligat preceptum Caritatis ad Deum? Addo ex Filliucio probabile esse non quinquennis singulis rigorose obligare, sed sapientius arbitrio.“ *Trad. 5. Exam. 4. n. 8. p. 600.*

11. „ Clerici Beneficiis Ecclesiasticis fruenter obligationem exprimas . . . Eorum, quae post congruam sustentationem superfluant, probabile est non habere dominium, debereque operibus piis impendere sub onere restitutio[nis]. Sed probabilius repuso cum Lasso, & alias, eorum absolutos dominos esse, nec obnoxios restitutioni futuros, licet ea profane expendant, sed tamen gravi criminis illigari.“ *Trad. 5. Exam. 5. numer. 60. pag. 610.*

12. „ Unde colligo teneri superflua illa pauperibus erogare, inter quos Tolleto auctore possunt propinquai preferri, accipientes quidem plus ceteris, etiam in status incrementum, non solum juxta qualitatem eorum, sed & juxta dan[tis] Episcopi, Pontificis, Parochi, qualitatem etiam ex Majoratus aut vinculi institutione, modo absit scandalum, & notabilis, fugiatur excessus.“ *Ibidem* pag. 611.

13. „ Invasorem quis potest licite occidere? Responder Molina . . . posse aggressum per se intendere mortem aggressoris, quando videt id necessarium esse ad illius impetum evadendum.“ *Trad. 1. Exam. 7. Cap. 3. 3. num. 34. pag. 117.*

14. „ Teneor ne fugere? Non si nobilis, si miles es.“ *Ibidem. num. 35. pag. 117.*

15. „ Licet ne occidere eum, qui non invadit actu, sed decrevit invadere? Docet Molina Tom. 4. Tr. 3. Disp. 22. n. 2. posse preventiri, quantum do

„ do ex aggressionis decreto vita tua periculo maximo capitali est obno.
„ xia. “ *Ibidem* num. 36. pag. 117.

16. „ Quæquierim quanti valoris debeat esse res pro cuius conseruatione
„ possum furem occidere? Non debet esse res parva, nisi, ut defendat
„ fur rem parvam velit repetentem invadere, vel res parvi momenti in se,
„ magna sit in virtute V. G. lapis medicus, vel tolleretur cum injuria. Lef-
„ sius. “ *Ibidem* n. 43. pag. 119.

17. „ Regulariter autem Molina Tom. 4. De Just. Tract. 3. Disp. 16.
„ num. 7. unum aureum assignat. “ *Ibidem* pag. 119.

18. „ Aggreditur quis virum nobilem seu alapa, seu baculo percutere:
„ licebit ne ei prius occidere aggressorem? Affirmat Lessius Lib. 2. Cap.
„ 9. Dub. 12. num. 77. quia maximum in aliquibus regionibus dederus est
„ alapas, vel baculi verbora absque vindicta relinquere. Limite tamen sen-
„ tentiam ad viros nobiles. “ *Ibidem* n. 46. pag. 119.

19. „ An liceat post impactam alzapam percutientem inseguiri, & interi-
„ mere? Aliqui negant. At Lessius licere existimat speculative, sed in
„ praxi non consulendum ob periculum odii, vindictæ, & excessum pu-
„ gnarum, & cardium in reipublice perniciem. Alii seclusis his periculis
„ in praxi probabilem, & tutam judicarunt. Henriquez Lib. 14. Cap. 10.
„ num. 3. Ratio est, quia quamdiu damnum illatum manet in suspenso
„ semper est locus defensioni, ut patet in eo, qui furem inseguitur fugien-
„ tem ad recuperandum ablatum. Nam quavis honor non sit apud per-
„ cussorem, sicut ablata res apud furem; potest tamen non secus, ac res
„ furtiva recuperari ostendendo signa excellentia, & existimationem apud
„ homines captando. An non alapa percussus censetur tamdiu bonore priva-
„ tus, quamdiu adversarium non interierit? “ *Ibidem* n. 47. p. 120.

20. „ Num liceat contumeliosum, seu profanum *mentiris* honorato vi-
„ ro inter necare. Negat Azorius? . At Baldellus Lib. 3. d. 24. num. 24.
„ putat licitum esse occidere contumeliosum; sed in casu, quo aliter ar-
„ ceri non potest, ne detur licentia improbitati optimos viros conve-
„ meliis afficiendi, quam facta acerbioribus. “ *Ibidem* numer. 48.
pag. 120.

21. „ Licet ne aliquando *mentiris* jactitare? Afferit Petrus Hurtado de
„ Mendoza falsum, seu verum occultum crimen objicienti posse respon-
„ deri: *mentiris*. At si hoc non sufficit ut adstantes credant illum esse
„ mentitum, objici ei posse alia vera crimina. “ *Ibidem* n. 49. p. 120.

22. „ Potest ne quis vir nobilis acceptare duellum in nobilitatis defensio-
„ nem? Potest, si ex illius recusatione honorem, aut munia publica es-
„ set amisurus. “ *Ibidem* n. 95. p. 130.

23. „ Accusator injustus me calumniis efficit morti addici: licitumne
„ eum ad certamen provocare? Ita quidem, si non est alia via injustæ mor-
„ tis

„tis evadenda: quia hujusmodi provocatio locum inculpatione tute-
„la. Nihil enim resert quod accusator, non per se, sed per judicem ag-
„grediatur. Ita Hurtado . . . Addit. Sanchez Tom. i. Lib. 2. quæst. 39.
„num. 7. tali in casu licet accusatorem occulte occidere. “ *Ibidem* num.
96. pag. 130.

24. „Quando nam hoc præceptum (diligendi Deum) sub mortali obli-
„gat? Cum sit affirmativum, non pro quoctunque obligat tempore. Exi-
„stimo itaque solum obligare pro eo tempore in quo homines tenentur
„actui contritionis operam dare. “ *Trad. 1. Exam. 2. Cap. 2. numer. 10.*
pag. 61.

25. „Dixisti præcepto caritatis teneri nos aliquando Deum astu eli-
„cito diligere: quoties, & quando tenemur? Putat Vasquez 1. 2. Tom.
„4. quæst. 86. art. 2. sufficere & diligamus in fine vite. “ *Ibidem Cap. 4. n.
21. pag. 63.*

26. „Si tantum hujusmodi equivocatio sit in mente, nec eam verba ipsa
„includant, probabili sententia est haud licitum esse jurare. Sed probabi-
„lius illicitum non esse. “ *Trad. 1. Exam. 3. cap. 4. n. 16. pag. 69.*

27. „Licet ne aliquem inducere ad jurandum falsum, quod tamen ipse
„juratus ex ignorantia verum putat? Negat Azor . . . Affirmat autem
„Petrus Hurtado. “ *Ibidem Cap. 7. n. 31. pag. 73.*

28. „A Judice interrogatus cum iuramento, an Franciscum interfec-
„tis? Si illum in propriam defensionem interfecisti, negare posse, subin-
„telligendo de homicidio criminoso. Lessius lib. 2. dub. 9. n. 47. “ *Ibi-
dem* n. 34. pag. 73.

29. „Si est probabilis opinio quod taxa alieujus rei sit injusta, & pro-
„pterèa venditor falsis ponderebus, vel alias injustitiam sibi compensat,
„a judice postea interrogatus potest id totum jurejurando negare subin-
„telligendo se iuste non egisse. “ Sanchez Tom. 1. Summ. Lib. 3. cap.
„6. num. 29. “ *Ibidem. p. 73.*

30. „Aliqua tibi necessaria bona abscondis, ne a creditore cipientur,
„& cogaris mendicare: potes interrogatus a judice jurare te nulla ab-
„scondita habere, subintelligendo quæ tenearis manifestare. “ *Ibidem.*
pag. 73.

31. „Quid si dubito me peccasse cum assensu probabili in utramque
„partem, & sit & que probabilis assensus? Non teneris hujusmodi piaculum
„confiteri, quia cum probabile sit, te non delinquisse, vel jam peccatum
„esse confessum, potes hanc sequi opinionem. Suarius in 3. par. Tom.
„4. Disp. 22. Sect. 9. n. 67. “ *Trad. 7. Exam. 4. num. 109. p. 784.*

32. „Probabilis si judico, me delinquisse, aut non esse confessum, quid
„geram? Afferit Conink . . . confiteri te debere cum dubio, & gradu pro-
„babilitatis, ne te periculo errandi circa Confessionis integritatem expo-
„nas

„nas Alii probabiliter affirmant, *modus senari*, quia potest. quis opinionem
„probabilem relicta probabiliori sequi.“ *Ibidem* n. 110. p. 724. 114. 1
33. „*Confuetudine quis gravatur aut jurandi mandatibus, aut voluntate*
„*ratio polluendi? Si regre ferat, haud ei absolutione differatur, praesuppose cum*
„*non adest spes reversionis ad Confessarium.*“ *Ibidem numer. 224.*
pag. 802.

34. „ Profecto quicquid aliqua adest causa notabilis, qua separatio fieri non potest, voluntaria occasio non erit, & præmissa dispositione, & prudentia ad cautionem futuram Confessoris adhibita, absolvit poterit. “ *Ibidem* n. 227. p. 803.

35. „ Quid si affectus sit *angens*, labilis *penitens*, exigua *spes emendationis*? *Absolutio* differatur. Quod si non omnino emendatus rursum *cedeat*; si tamen *Confessarius* cognoscet *affectum aliquantulum frigescere*, aliquamque *abstinentiam adhibitam* &c. *sepius* potest *cum absoluto* vere. „ *Ibidem* p. 803.

36. „Quam immerito aliqui meroe afficiuntur, quod in re morali tot
diversae sententiae a Doctoribus exponantur, cum potius solitae mate-
ries accrescat! Nam ex opinionum varietate jugum Christi suavius
deportatur.“ s. 33. in *Præf. ad Yolum. I. Problem: cap. 3. p. 4. Edit:*
Lugdun. 1652.

37 „Frequentem in problematibus *unius Doctoris* mens sufficit mihi, ut „opinione probabilem esse constitutam, cuius causam expendo.“ Ibi-
dem Cap. 4. num. 25. pag. 6.

38. „ Si res pro qua est opinio, ab Auctoribus agitata non sit, nemini potest esse dubium ~~ad hanc~~ ^{ad hanc} auctoris pii plane, quem ratione firma video moveri, sufficere, ad opinionem probabilem tam si, quam aliis constitueram.“ *Ibidem* pag. 6.

39. Ad hæc monuerim problematum titulos primo asperga, quam-
dam veluti contradictionem objicere. V. G. *Eft*, & non *eft*; *sufficit*, & non
sufficit; *potest*, & non *potest*; *excusat*, & non *excusat*; *infert*, & non *infert*; hu-
iustmodi contradictionum Speciem non facit mes sententiæ, inconstitutio,
sed anchorum probabiliter opinacioni diversitas. Unde semper propo-
sitione illa, que contradictionem importare videtur, sic separanda tibi. *Eft*,
sufficit, *potest*, *excusat*, *infert* ex aliquorum sententiæ. *Non eft*, *non sufficit*,
non potest, *non excusat*, *non infert* ex aliorum opinione. *Ibidem* numer. 29.

Vin' Pyrrhonismum, & Scepticismum luculentiorem? Plurimas alias ex sex
Voluminibus horum problematum transcriptore laxas opiniones possem,
sed brevitas gratia postfermitto.

S. IX.

P. Vincentii Fillucii Soc. Jesu propositiones laxae.

1. " **D**ico quinto sententiam, quæ censet satis esse dignos eligere ad Beneficia, quæ non dantur in concurso, esse probabilem ex Tridentino Sess. VII. Cap. 3. de Reformat. dicente: *Conferantur dignis; & universali estimatione in creatione Beneficiariorum, ut Cardinalium, Episcoporum, Abbatum &c. qui si inter dignos habeantur, laudatur Elektor, & Electio: non laudaretur autem communiter, si mala esset, & peccatum mortale.* " *Trad. 41. in Append. cap. 4. n. 181. pag. 34.* Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

2. " **Q**uando aggressus teneatur fugere, vel non occidere aggressorem? **R**espondeo, & dico primo: Si aggressus sit persona cui dedecus est fugere, non tenetur, sed potest consistere, & aggressorem occidere. **T**alis est quilibet nobilis, miles, & similes. " *Trad. 29. c. 3. n. 41. pag. 285. Edit. Lugdun. 1633.*

3. " **S**i tantum verbis impugnetur alterius honor, et si speculative probabilitis sit sententia Petri Navar. . . . licere contumeliosum occidere, quando aliter ea injuria repelli nequit, quam *valida ratione confirmat* Lessius; tamen prætice non est sequenda. " *Ibidem. n. 49. pag. 285.*

4. " **S**i factis, connitendo alapam, vel fustem impingeret, probabilis est sententia Doctorum dicentium fas esse viro honorato occidere talem invasorem. " *Ibidem. n. 50. pag. 286.*

5. " **S**i illata injuria, invasor fugiat, et si probabile sit speculative posse invasorem incontinenti actione repercuti, & in eum cursitando tantum verborum, vel vulnerum infligi, quantum putatur necessarium ad honorem recuperandum: ut Nav. Pet. Nav. Victor, Henriquez, & alii apud Less. n. 79. quorum sententiam multis rationibus ipse confirmat: tamen prætice verius est non licere. " *Ibidem n. 51. pag. 286.*

6. " **P**rovocans in casu positio ad Duellum est invasor honoris provocatus. At quando non possit aliter consuli honori, nisi invasorem occidendo, licet utique occidere; ergo &c. Secundo quia invaso fas est invasorem occidere, ut honorem tueatur, quando fuga sibi ignominiosa est, ut supra diximus. " *Ibidem Cap. 8. n. 145. pag. 294.* Subdit tamen n. 147. veriorem esse contrariam sententiam, sed admissio Probabilismo vanz sunt ejusmodi additiones.

7. " **A**n si sola mente amphibologia intelligatur sit licitum juramentum? . . . Dico secundo probabilius est, quod liceat etiam in tali casu jurare. " *Trad. az. Cap. 11. n. 325. & 326. pag. 161.*

K

8. " Di-

8. „ Dico tertio ejusmodi restrictionem, quæ mente concipitur, non debere esse ad libitum, sed proportionatam verbis, & materiæ, de qua agitur, ita ut, si verbis exprimeretur efficieret verum sensum, & congruum. „ Talem esse ait Suarez illam: *non comedî intelligendo hodie*, cum interrogans putet alioquin numquam comedisse rem illam. “ *Ibidem* n. 327. pag. 161.

9. „ Item illam, *Petrus non est domi*, cum tamen revera sit: verbum enim est sumitur a dicente pro comedit; idemque dici potest de aliis similibus. “ *Ibidem* pag. 161.

10. „ Dico secundo locutionem hanc per amphibologiam, & præsertim, cum *refractio mentalis* est, non esse usurpandam, nisi justa de causa . . . Quale peccatum sit uti amphibologia absque rationabili causa? Respondeo, & dico primo, probabile esse, quod sit mendacium, atque adeo perjurium si confirmetur juramento . . . Dico secundo probabilius videri rigore non esse mendacium, neque perjurium “ *Ibidem* n. 329. 330. 331. pag. 161.

11. „ An in articulo mortis ratione dubii probabilis num attritio sufficiat cum sacramento, teneatur quis habere contritionem? Respondeo ex vi iustitiae ad Deum homo attritus cum sacramento non tenetur conteri in articulo mortis, quia opinio de sufficientia attritionis cum sacramento est præstite certa post Tridentinum; ideoque homo cum ea satisfecit quantum debuit. Ex caritate tamen erga Deum, & erga se ipsum tenetur habere majorem dispositionem. “ *Trad. 6. Cap. 8. n. 197. pag. 123.*

12. „ Quod si contingere hominem, mori sine amore vel contritione, & recepto tamen sacramento cum attritione . . . nihilominus salvabitur, quia non est talis actus necessarius necessitate mediæ, sed præcepti, a quo excusat ob aliquam ex causis dictis. “ *Ibidem. pag. 123.*

13. „ Si Confessor non speraret fructum, sive quia penitens non faceret id, de quo admonendus esset, sive quia non posset, nisi cum gravi incommmodo, potest, & debet tacere. “ *Trad. 7. c. 12. n. 364. pag. 163.*

14. „ Quia prudentia agendum sit cum recidiris? Respondeo, & dico, primo Confessariis non debere esse admodum difficiles in iis absolvendis: tum quia ut plurimum in iis non adest, nisi remota occasio: tum quia non minus teretur quisque vitare omnia mortalia, quam singula: & tandem si quis SEMPER in aliquod mortale incedat, facile solet absolviri “ *Trad. 7. in Brevi instructione pro Confess. excipiend. Cap. 3. pag. 171.*

15. „ Esto sint hac de re opiniones, tamen communior, & probabilior est, posse, & debere Confessarium sequi opinionem in praxi probabilem, ipsiusmet penitentis. “ *Ibidem C. 4. pag. 172.*

16. „ An autem liceat feminæ, quæ nondum absolvit, viro jam abstractio a copula excitare se motu corporis, vel tactibus ut compleat? Res est potius

„ tuis servanda in sinu Doctoris, quam passim aperienda, ut alii casus particulares in hac materia. Utrumque appetit probabile ex iis, quia Sanctchez. " *Tradit. 10. Part. 1. cap. 9. n. 330. pag. 247.*

¶. X.

P. Georgii Gabat Societ. Jesu propositiones laude.

1. „ **P**robabilis multo est essentiam orationis vocalis confidere cum perpetuis voluntariis distinctionibus, seu evagationibus mentis. „ Ita Cardinalis de Lugo ex instituto, Tamburinus. " *In experim. Theol. 1. vol. 1. Tradit. 5. n. 820. p. 310. edit. Venet. 1698. Relata est Tom. II. Theol. Christian.*

2. „ Probabilis est non teneri ad ullam restitutionem, qui cum voluntariis, & perpetuis distinctionibus recitavit horas omnes. " *Tradit. 5. Disp. 2. n. 842. p. 311. Relata est Tom. II. Theolog. Christian.*

3. „ Quando est solum probabile te succubiturum temptationi, etiam communiter probabile est, te non succubiturum. Atque sicut in plurimis aliis materiis fas tibi est ex utralibet sententiarum speculative probabilitum deducere practicam conclusionem tibi gratam; ita licebit hic ita argumentari. Occurrunt mihi graves rationes, ob quas vir prudens sapienter iudicare potest me lapsorum in novum crimen mortale, si accesserit hanc dominum. Vice versa sunt aliae rationes etiam graves, ob quas alius aequo prudens probabilitate pronunciaret me non lapsurum. Ergo possum sine nota temeritatis, & imprudentiae me committere illi occasioni, certo non commissurus, si liquido scirem me in illa admissum istud grave peccatum. Aique adeo fas est per se loquendo committere se perieulo probabili peccandi mortaliter. " *Vol. 1. Tradit. 7. Cap. 16. n. 536. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.*

4. „ Liquido scio crebro fieri, preferitum inter plebejos, & rusticanos, ut eodem in lecto aliquot horas induit, & exiit cubent, & tamen nihil omnino impudicum agant, vel non nisi oscula, & turpes attrectationes exercantur.

„ Uade judico non posse a Confessario negari absolutionem: omnibus illis puellis plebeis (aliud ob. varias considerationes sentio de nobilibus,). quae non videntur habere propositum numquam amplius admittendi in lectum procum suum; sed si qua, ut quandoque fit, afferat illum sexies, vel octies secum in eodem lecto jacuisse, verum nihil mali petuisse, aut fecisse, absolvendam videri, esto non proponat non amplius illum admittere. " *Vol. 2. Tradit. 5. C. 32. Redit. 2. n. 19. & 20. p. 344. Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.*

Hæc opinio velit, nolit P. Carolus Noeetius, laxissima est, etiam si turpes actiones non succederent, quia iste cubationes pueræ exutæ cum proco exuto natura sua occasiones proximæ sunt.

5. „ Si concubinus nequeat dimittere suam concubinam sine iactura centum aureorum, seu ducatorum, poterit Confessarius pro re nata amplecti sententiam vel Joannis Sanchez, vel Oviedi paulo ante relatum. „ *Trad. 7. Cas. 16. n. 532. pag. 422.* Joannes autem Sanchez *disp. 16.* docet „ illum qui suæ concubinae dedit mutuos centum aureos, quos si eam dimitteret, esto versetur in proximo periculo relabendi in peccatum cum illa, si non dimittat. „ *Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.*

6. „ Si ipsa est ita effrons, ut dimissa propalatura sit occultum concubinatum, retinere eam volenti patrocinabuntur plerique ex citatis; sed utique munierendus erit peculiaribus propositis, & aliis mediis: sicut & patrocinabuntur, si ipsa sit ejus ancilla, & nequeat aliam adipisci absque pericolo; cum tamen haud possit ullo modo carere ancilla omni. „ *Ibidem num. 532.* *Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.*

7. „ Dominus, qui habet oratorium, non tenetur rogare, aut ullo stipendio conducere sacerdotem, qui faciat sacrum sibi non valenti adire Ecclesiam. „ *Trad. 6. n. 350. p. 252.* *Relata est Tom. V. Theolog. Christian.*

8. „ Pridie festi lasti nimio potu valetudinem, ut nequirem altero die adeni sacram subire, hancque impotentiam orituram prævidi. Resp. Tametsi perægre suscipio patrocinium lurconum; attamen illum de quo præponitur hæc quæstio, excuso a mortali, in quantum præcise ponit impedimentum Sancti de jure audiendi die sequenti. „ *Loc. cit. n. 425. p. 356.* *Relata est Tom. V. Theolog. Christian.*

9. „ Dico 2. nemo obligatur pridie Festi non ponere impedimenta sacri postridie audiendi. *Sic docui cit. Cap. 27. n. 35.* cum Suario, Becano, Bonacina, Palao, Dicastillo, quos ibidem refero, ubi etiam expressi, licet impedimentum ponatur per actionem *peccatum*, non tamen esse *necessum* in confessione *quidquam* dicere de *omisso sacro*.. Confirmo hanc doctrinam resolutione casus, quem *Tamburinus in Decalog. Lib. 4. Cap. 2. §. 3. n. 9.* recentet de duabus adolescentibus, destinantibus proficiendi die Sabbati ad veniam nationem instituendam loco tamen remoto ab omni Ecclesia, ut fuerit impossibile die Dominico audire Missam. . . . . Casus Venatorius.

„ Quidam ex Congregatione nobilium selecti adolescentes (Verba sunt Tamburini loc. cit.) ad seras in remoto nemore venandas se egressiros, ut sit ex compacto decreverunt; quo in nemore opportunitas audiendi sacrum nequaquam suppeditabat. Agebatur autem dies veneris illius hebdomadæ, & die consequenti iter arripere cum contenderent, interrogaverunt a P. Societatis Præfecto, an illis id liceret, quandoq;

„ dem

„ dem fore prævidebant ut, die Dominico instanti, in eo loco ab Ecclesiis remotissimo, Missæ non essent interfuturi? Respondit Pater *fine culpa licere* . . .

„ Verum adolescens quidam ex illis, paulo ceteris Religiosor hujus Partis consilio non acquiescens, P. Rectorem ejusdem Collegii, quid de hoc ipse sentiret, interrogavit, qui *nequaquam licere respondit* . . .

„ Haec tenus non solum narratio, sed etiam judicium P. Tamburini, qui licet utrumque responsum merito habeat pro probabili, *ego tamen pro probabiliore habeo Prædis* utpote nisi & melioribus rationibus, & auctoritate quinque DD. *Tract. 5. n. 447. & seq. p. 258.* Relata est Tom. V. Theolog. Christian.

10. „ Dico sexto. Probabile quidem est nullum extare præceptum de contritione per se loquendo elicienda ante articulum mortis; contraria tamen sententia (abstrahendo a perceptione sacramenti) est verisimiliior, & in praxi sequenda. Prima pars probatur auctoritate, & rationibus, quas pro ea adserunt Suarez *Disput. 5. s. 6.* atque Dicastillo *cit. Disput. part. 3. dub. ultimo*, qui Dicastillo *mordicus* defendit illam priorem partem, Suarezio habente eam solum pro probabili. *Tract. 6. n. 339. p. 333.* Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

11. „ Non contrahitur, adeoque confitenda non est malitia circumstantiæ mutantiæ speciem, nisi pœnitens, quando peccatum committebat saltu dubitarit; an non adest circumstantia talis; & an non contraheretur propter illam peculiare peccatum. Ita fert communior sensus Theologorum. *Utere mihi bone vir* frequenter hac regula, præsertim in excipiendis confessionibus rudium, & nominatim quando malitia circumstantia est nota foli Doctorum vulgo. *Tract. 7. n. 324. p. 400.* Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

12. „ Negat P. Conink loc. cit. n. 98. esse probabilem opinionem arbitrantium, quando adest tanta multitudo confiteri volentium pro aliquo celebri festo, ut Sacerdos nequeat omnibus satisfacere, audiendò omnes integre, posse singulis dicere, ut aperiant solum graviora & mortalibus, reliqua differant in aliud tempus. Censo ego, salvo meliori judicio, eam opinionem posse probabiliter sustineri, casu, quo multi e longinquo quo advenissent; obtinenda alicujus *grandis* indulgentiæ confessionem, & communionem requirentis causa. *Tract. 6. n. 479. p. 358.* Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

13. „ Certum est apud omnes DD. oscula, tactus, amplexus non impudicos licite fieri inter sponsos, quando fiunt secundum consuetudinem patriæ in signum benevolentiae ad conciliandum, & favendum futurum amorem in ordine ad matrimonium. Ita loquitur P. Perez . . . Et quidem sunt ob fidem prædictum liciti hi actus, licet adgit periculum pollu-

„ *tionis* , modo non sit periculum consensu . . . in veneream delectationem . . . nem . „ *Trad. 10. n. 671. p. 744.* Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

„ 14. *Sanchez loc. cit. n. 49.* utentem quidem nomine delectationis sensu *iuvare* , sed per hanc certe intelligi veneream , ut pat. ex n. 5. .... Fatorum tamen non raro fieri , ut Confessarius cogatur in praxi supponere sensu *tentiam Perezii* , nisi velit tales sponsos dimittere *sine absoluzione* , utpote quibus ægre persuadebit , *aut illos amplexus* , *oscula &c. esse mortalia* , *aut ut agnoscentes esse mortalia* , *forment propositum se emendandi* . „ *Trad. 10. n. 672. p. 745.* Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

15. „ Quid faciet Confessarius , si videat penitentem ex invincibili ignorancia obnoxium v. g. mollitie , cuius gravitatem edoctus , ob habitudinem pravum vix abstinebit ? His ipsis verbis proposita fuit illa questione , applicataque huic peculiari vitio , cum posset pluribus . Respondi autem ex scriptis *illo cap. 37. n. 61.* si , probe consideratis circumstantiis illius penitentis , omnino judicetur nihil plane profuturam monitionem , sed cognito a se committi grave scelus , nihilo rarius patraturum illud , quam fecit ignarus turpitudinis tantæ , coram Deo dissimulandam esse manifestationem veritatis . „ *Trad. 7. n. 315. p. 399.* Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

16. „ Et vero non semel didici , esse qui inculpabiliter ignorantem mortallem in omni casu malitiam hujus flagitii . . . Igitur prædictæ loquendo , non tam querendum est de illo , qui plane nunquam peccatum illud omittet ob cognitam turpitudinem , quam de illo solo , qui *vix omittet* , *seu vix abstinebit* , ut loquuntur illæ litteræ , idest qui quandoque , et si rarissime , abstinebit , scit , proh dolor ! gemunt Confessarii , se nactos complures hujus scèdissimi simul & scètidissimi furfuris . De hoc quoque ceasœo intertelligentiam sententiam D. *Augustini* : *moraliter enim non tam prodest , quam obest ILLA MONITIO* , quæ tantum impediet sex , octo , decem . peccata formaliter mortalia , causabit autem ducenta , trecenta itidem formaliter mortalia . „ *Trad. 7. n. 317. p. 399.* Relata est Tom. X. Theolog. Christian.

17. „ Qui *iter agit* , excusatetur , si audiendo sacrum sit amissurus socios , qui vel sint duces itineris ignoti , *Bonacina n. 6.* aut infesti latronibus , *Henriquez* cura communis : vel qui persoluguri sint expensas itineris *Suarez cit. ver. Tertium ex communi* , aut necessarii ad illas tolerandas : *Tannerus n. 87.* aut generatim allaturi aliquod notabile commodum , *Suarez* , *& Dicæillo n. 178.* aut prestituri societatem necessariam vel utilem . *Silvester loc. cit. seu bonam societatem* ; *Rodriguez loc. cit. adeo que levaturi ædium viæ longæ* . *Henriquez n. 10.* atque *Escobar lib. 43. n. 297.* Quamvis *Suarez* , *Nugnus* , *Bonacina* , *Tannerus* , *Jordanus* , *Basilicus* ,

„ *seus* ,

„ fœus, ac D. Reding. n. 23. exprimant, te non excusari, si eos cum jatura sacri sequaris solum ad levandum tedium viæ, seu, ut habeas solum itinoris. Sed affectionis Henriquæzio, quia scio ita solere fieri sine gravi scrupulo, nec posse sine gravi, & notabili incommmodo aliter fieri. Quin Tamburinus n. 5. absolute excusat itinerantes, ex eo etiam rapite ne amittant socios. Verè est perimolestum itet agere toto die sine comite, si possis habere, & jubearis carere. Ergo hoc ipso adest titulus expressus, atque auctoritate sufficiente probatus a nobis supra n. 442. Secus si tantum pauculas horas oportet carere dulci vehiculo, idest bono, & jucundo comite. " *Tract. 5. n. 496. & 497. p. 262.*

18. „ *An rependere communionis onus impendat illi, qui Paschalem percipit, indigne reus corporis & sanguinis Domini?* Resp. Probabilius est non impendere, Suarez, Tannerus, Card. de Lugo Disp. 16. de Eucharist. & aliis adversus Durandum, & alios. " *Tom. 1. Tract. 4. n. 43. & 44. p. 188.*

19. „ *At nonne Lateranense diserto decernit esse Christum reverenter sumendum?* Quæ autem adest reverentia, quando sumiuntur cum tanta irreverentia, ut a sumente avertat vultum abborrentem, sicuti noster casus testatur? Resp. Suadet illa Synodus reverentiam internam, non præcipit: nam sicut de occultis non potest Papa divinare . . . ita nec illa mandare. S. Thomas 1. 2. q. 91. a. 4. Vide Card. de Lugo. loc. cit. " *Ibidem num. 44.*

20. „ *Accedit, quod Alexander septimus, qui damnavit opinionem scribentium, Confessionis annuae præcepto satisficeri per sacrilegum, nihil autem statuerit de communione itidem sacrilega, videatur suisse contenus sacrilega, argumen. vulgaris doctrinæ desumptæ ex C. Non ne de præsumption.* " *Ibidem p. 188.*

21. „ *Viennæ moriebatur Vir dives, & probus, qui tamen fuerat in Religione Lutheri educatus. Adsumt Lutherani, & Catholici, & dum utrique illum ad se attrahere satagunt, ille inclamat: Deus! in re tanti momenti non me possum resolvere: moriar in vera Religione: utra talis sit nescio. Tu sis, & sic devixit.*

„ *Sic, inquam, devixit teste Caramuele Fund. 46. n. 1040. Hic fuit incapax absolutionis, quia non appetet ex hac narratione doluisse de peccatis, nedum ostendisse exterius ullum dolorem: si autem illis verbis subdidisset verba publicani, Proprius esso mibi Deus peccatori, videatur potuisse absolvi. Verba enim illa superiora, quæ refertur protulisse, satis demonstrabant, non suisse pertinacem in Lutheranismo, sed dumtaxat materialiter hæreticum.* " *Tom. 1. Tract. 7. n. 618. p. 439.*

22. „ *P. Fagundez Lib. IX. in Decal. cap. iv. n. 22. sic loquitur. Licitum est Filio gaudere de parricidio parentis a se in ebrietate perpetrato pro-*

» pter

„pter ingentes divitias inde ex hereditate confecutas.... illa P. Fagun-
„dez doctrina , quæ paradoxa videri possit , veritatem habeat speculati-
„vam , et si practice periculosam . “ *Tom. III. Tract. 5. cap. ix. sed. 8. n.*
54. pag. 253.

23. „ Sicuti licitum est gaudere , quod hi , aut illi mali effectus evene-
„rint inculpabiliter tempore ebrietatis : ita etiam fas esse optare , ut eve-
„niant , si quo casu contingat aliquem vino deponi . Vasquez... Lessius...
„Ratio est , quia quod est obiectum honesti gaudii , est etiam objectum honesti
„desiderii . “ *Ibidem. n. 57.*

24. „ Quamvis autem scripturæ paulo superius n. 567. Germanos non
„esse communiter pronunciando reos usurpant , quando dicunt , se huic ,
„aut illi dare centum e. g. aureos cum conditione , ut post annum illam
„summam , & præterea quinos aureos pro censu restituant : non auſimta-
„men hoc dicere de aliis nationibus , nominatim Gallis . “ *Tom. I. Tract. 7.*
n. 570. pag. 430.

25. „ Conveniunt DD. excepto Petro Soto , & Joanne Wigers mox re-
„ferendo , nullum esse præceptum suscipiendi extremam unctionem , quam-
„vis adsit opportunitas , aut commoditas illam suscipiendi . Ita expresse
„loquitur Hurtadus... Itemque Palau... nam revera nullum potest ex-
„hiberi . “ *Tract. 8. n. 816. pag. 561.*

26. „ Ergo per se loquendo , nec venialiter quidem delinquit , qui vo-
„lens prudens omittet ? Non est mala consequentia spectatis legibus po-
„nitivis solis . Nam verba S. Jacobi loquentis de hoc sacramento possunt
„apte intelligi de solo consilio . “ *Ibidem pag. 561.*

27. „ Si cui præbuiſti venenum , ex quo extinctus is est , satisfacis , per
„se loquendo , præcepto Christi de confessione , dicendo præcise : *Præbui vo-*
„*luntarie seu studio alicui venenum , animo illum necandi .* Et quando te vino
„plane inebriasti , sufficienter confiteberis dicendo : *Bibi ex voluptate vi-*
„*num prævio ebrietatis periculo .* “ *Ibidem n. 352. pag. 348.*

28. „ Furatus mille aureos sufficienter confitetur dicens : Commisi fursum
„mortale . Navarrus , Vasquez , Bonacina , Megala , Zanardus.... sequun-
„tur Diana , Lugo , Dicastro , & Leander... extendens hanc doctrinam
„cum Vasquez , Lugone , Dicastro , Velasco ad casum , quo illi mille
„aurei uno actu sublati , spectabant ad plures Dominos . “ *Ibidem n. 372.*
pag. 350.

29. „ Qui unico actu voluntatis desideravit , vel proposuit occidere de-
„cem homines , aut peccare cum decem mulieribus (satisfacit) si dicat:
„*babui propositum occidendi aliquos , desiderium quoque fornicandi .* “ *Ibidem*
n. 385. pag. 351.

30. „ Qui uno actu voluntatis statuit non jejunare tota quadragesima ,
„numquam toto anno vel recitare Breviarium , vel audire sacram , reus
„est

„ est tantum unius peccati.. P. Vincentius Filliucijs *Tract. 27. n. 87.*....
 „ contra Dianam..... Ideo recte confitebitur dicens: habui propositum
 „ non jejunandi, non audiendirem divinam, non recitandi Breviarium.“
Ibidem n. 410. pag. 353.

31. „ Tuto stabis opinioni inficiantium opus esse ut postquam depre-
 „ hendisti te certo contraxisse illum numerum peccatorum mortalium, de-
 „ quo te accusaveras subdubio per particulam *circiter*, seu *plus minus*, di-
 „ cas Confessario quid quam amplius de illo numero. Ratio est, quia id infi-
 „ ciantur gravissimi Doctores, Sorus, Vega, Ledesma, Suarez, Vasquez,
 „ & alii, quos nominat Card. de Lugo *Disput. 16. n. 78.* testans esse hunc
 „ communem sensum. “ *Ibidem n. 419. pag. 353.*

32. „ Tametsi recte afferunt Medina, Suarez, & alii eum, & apud
 „ Dicastillum esse repetendam Confessionem, in qua omisum est ex
 „ mortaliter mala negligentia, vel ignorantia aliquod peccatum mortale:
 „ est quippe valde difficile capere quomodo possit Sacramenti hujus va-
 „ lor, seu essentia consistere cum peccato *formaliter* mortali: quia tamen
 „ contraria opinio Cajetani, Soti, Victoria apud Dicastillum l. c. & ple-
 „ rorumque Thomistarum, ut testatur Diana... eos sequens, ac defendens,
 „ nequit adhuc vocari improbabilis, ideo non immerito dixi in Alphab.
 „ Confess. n. 278. non esse facile quemquam adigendum ad repetendam
 „ Confessionem ob culpam negligentie admissam in excutienda conscienc-
 „ tia. “ *Tract. 6. n. 568. pag. 363.*

33. „ Quando tuus ordinarius pénitens omisit *sacrilegio* per tres, quatuor,
 „ aut plures annos aliquod peccatum mortale, denique autem tactus divi-
 „ nitus aperit tibi uleus, nequaquam opus est, ut repeatat omne Confes-
 „ siones, peractas toto illo quadriennio. “ *Ibidem n. 561. pag. 363.*

34. „ Quando es confessus aliquod peccatum mortale vestitum circum-
 „ stantia mutante speciem, quam tamen omisisti per oblivionem, aut
 „ culpabilem negligentiam in discutienda conscientia.... non est opus, ubi
 „ proxime confiteberis, exprimere una cum circumstantia actum *principalem*.
 „ Suarez &c. “ *Ibidem 573. pag. 363.*

35. „ Deducet Confessarius lethalis noxæ non esse damnandum illum,
 „ qui per actiones ex le vel nullo modo, vel tantum leviter turpes dat oe-
 „ cationem his motibus (sensualitatis) nec statim cessat, dummodo non
 „ sit periculum consensus. Lessius Lib. IV. cap. 111. n. 102. cum multis.
 „ Suadenda tamen est vitatio talium actionum quoad commode potest. “
Tract. 7. n. 330. pag. 401.

36. „ Inter agrestes vigent verba, modique loquendi valde alieni a lin-
 „ guis, seu Dialectis, quas solas norunt illi Confessarii, & excipiunt illas
 „ Confessiones etiam communibus per annum festis, cum tamen sit cer-
 „ tum, quod primis mensibus quandoque errent, intelligentes *quid pro quo*,

„ immo interdum nulla ratione possint extorquere explicationem sufficientem nonnullorum: quia, inquam, video, audio ista fastidari a tot Superioribus, tot inferioribus virtute, & doctrina spectandis, judico nullum inferiorem debere, non dico detrectare, sed nec multum deprecari, si per ritus tantum unius Dialeti in alia exponatur ad excipias Confessiones utentium *alia admodum*, non tamen extreme diversa.“ *Trad. 7. n. 486. pag. 418.*

37. „ At illa cum qua peccavit (Confessarius) est sanguine proxime juncta, & præ pudore non audet alteri manifestare sacrilegum incestum? „ Resp. ob hanc ipsam causam respondi uni jam pridem ad plures evocato, posse ipsum omnino excipere confessionem talis complicitis.“ *Trad. 7. n. 582. pag. 434.*

38. „ Quidam vir nobilis est in mora solvendi debitum unciarum ducentarum ex contractu. *Sæpius confitetur*, & non solvit, habet tamen animum solvendi. Quærit Confessarius an sit illi absolutio neganda, maximus cum creditor multoties ab illo petierit solutionem. Videtur mihi non ita rigide procedendum esse. Nam quando debitor *habet animum solvendi*, neque creditor patitur ex dilatatione solutionis damnum, mortalis culpa minime dammandus videtur. Talis enim dilatio non est ipsi creditori adeo injuriosa, ut debitor judicandus sit lethalis criminis reus. Non auderem sequi hanc sententiam, nisi patronos haberem Molinam, de iustitia, & jure Tom. III. *Tract. 2. Disput. 753. n. 1.* & Bonacinam. de contract. disp. 1. quæst. 6. n. 4. Notent hanc decisionem Confessarii, quia tollit multos scrupulos, maxime in confessionibus nobilium, qui per multos menses, sine justa causa, differunt restitutionem, sed ingerunt semper propter solutionem maxime quando foret magna, & commode posset fieri restitutio.“ *Trad. 7. n. 563. pag. 428.*

39. „ Latro excitaret dolorem de suis furtis, seu latrociniis, idest gravitationibus ob infamem quidem mortem decretam a Latrunculatore, seu judice rerum capitalium; at decretam a Deo, tamquam supremo vindice omnium scelerum; nequaquam dubitandum foret, quin foret vera, & supernaturalis attritio; & consequenter juxta ea, quæ concludentur num. seqq. proportionata obtinendo effectui sacramenti pœnitentiae, cui jungitur.“ *Trad. 6. n. 47. pag. 325.*

40. „ Nunc primum autem diximus hæresim Lutheranam aut Calvinianam communiter, nec directe, nec indirecte officere valori Matrimonii: idcirco Ludovisiam illam, *per se loquendo*, non potuisse nostra opinione transire ad secunda vota vivente suo Calviniano Isaaco. Si tam men *re ipsa* transiit, non esse prorsus necessario ipsi movendum scrupulum, quia nostram Thesim nec facimus omni generale, nec statim mus tamquam certam, sed solum ut longe probabiliorem: & quia non

„ du-

„ dubitamus, quin aliquid viri docti, ac sapientes approbent suo calculo responsum illius Doctoris. “ *Trad. 9. n. 241. & 242. pag. 606.*

41. „ Radegundis maritata juvenis Joyialis genii, & calidi, maritum habet jam jam septuagenarium... jam seculo confectum, & impotentem. Radegundis urgetur stimulis: gravibus: maritus illam amat, & quia non potest aliter, rem agit tactibus. Radegundis etiam amat maritum, patitur, polluitur semel, bis, ter.... Respondi ex jam jam dictis, cum illi tactus videantur factitari ordinarie: sine pollutione, tametsi hæc quandoque sequatur preter directam utrufisque intentionem, cum deinde appareat fieri, non ex mera libidine, sed ad testandum, fovendum amo rem conjugalem, qui ceteroquin facile frigescit in tam impati connubio: ideo ex sententia Sanchezii, & Filiucii non videri delinquare mortaliter illis tactibus. “ *Trad. 10. n. 668. & 669.*

42. „ Confirmo auctoritate Dianæ, qui absolute, & fine limitatione respondit consultus, non peccare conjuges, qui in signum amoris. con jugalis se amplectuntur, quamvis prævideatur fecitura pollutione. “ *Ibidem pag. 744.*

43. „ Quia rectissima opinio fert Confessarium teneri accommodare se opinioni probabili pœnitentis; idcirco Confessarius non tantum licet potest, sed etiam tenetur omittere injunctionem pœnitentia vindicativa, quando pœnitens id petit ob indulgentiam a se paulo ante probabiliter obtentam, vel probabiliter mox obtinendam. “ *Tom. III. Trad. 4. cap. XXXIX. n. 719. pag. 221.*

44. „ Licet probabile sit id quod jam primum ex Bonac: retuli, negare tamen non possum, quin etiam sit probabile pœnitentem non teneri tempore indulgentia plenaria, quam lucrari decrevit, ullam etiam inde dicinalem pœnitentiam (nisi illam, quam forte ipsum jus naturæ citra omne Confessarii præceptum præscribit). admittere, nam ita fuse dicitur. Cardinalis de Lugo. “ *Tom. III. Trad. 3. cap. xxv. num. 174. pag. 94.*

45. „ An Eusebius, qui poterat penetrarevas, non autem immittere plausum solum, fuerit spoliatus jure petendi debitum quod acquisierat, quando adhuc integer iniit conjugium? Respondi ac respondeo id quidem negari a Petro. Ledesma.... at rectius afferi. ab eodem Sanchez, Perez. “ *Trad. 10. n. 606. pag. 736.*

46. „ At est ne illa nostra generalis doctrina vera, etiam casu, quo aliqua opinio habetur probabilis, non communiter a doctis, sed tantum a aliquo privato? Responder contra Salas, & Aversam affirmative P. Tamburinus.... cum Vericelli. “ *Trad. 7. n. 116. pag. 378.*

47. „ Vera ne etiam est, tunc quando probabilitas versatur circa solum factum; ut quando est probabile Episcopum dediti mihi facultatem.

„ absolvendi a' reservatis, *cum tamen ne cogitavist quidem?* Respondent
 „ iudicem Tamburinus, & Verricelli post Mascalci, contra Averfam,
 „ ac Salas rursum *affirmative* ob paritatem rationis cum probabilitate
 „ juris. Ego nequeo negare probabilitatem illis duobus responsis assertivis,
 „ abstineo tamen ab absoluta approbatione. " *Ibidem pag. 378.*

48. „ Est ut plurimum culpa venialis petere debitum uxore menstruis
 „ laborante, at non mortalis, quamvis conjuges credant fore ut Monstrum
 „ signatur. Sanchez Disput. 21. .... Haec tenus audivimus P. Thomam San-
 „ chezium virum plane virgineum. " *Tract. 10. n. 595.*, & *n. 596.*

49. „ Tametsi Navarrus... satis aperte excusat a mortali maritum, qui
 „ volens legitime copulari uxori, quo se excitet, vel majoris voluptatis
 „ captanda gratia, inchoat cum ea copulam sodomitac, non animo illic
 „ consummandi (foret enim tunc apertissime culpa lethalis) sed consummandi
 „ in vase naturali: Viri tamen doctissimi a me, inquit P. Sanchez, con-
 „ sulti, censent, & merito quidem esse culpam lethalem inchoata Sodo-
 „ mia. Disp. 37. n. 5. Quod si vit in superficie dumtaxat vasis præposte-
 „ ri uxoris refricaret sua verenda, vel in os ejus intromitteret, cessante
 „ omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale. " *Tract. 10. n.*
386. p. 734.

50. „ Scribitur Poligonus ideo impeditissimam effusionem semini
 „ nisi, ut hac ratione evitaret, seu impedit generationem proli; *probare*
 „ *billiter* non deliquit. Nam non solum non adest præceptum procurandi
 „ illam simultaneam seminationem, ... sed etiam immunis culpa lethalis
 „ est viri, tactibus irritans venerem, sciens se sic effectum, ut seminet
 „ prius quam mulier. " *Ibidem n. 597. p. 735.*

§. XL

Didaci Hurtado, Hurtado de Mendoza, Henriquez Soc. Jesu propositiones hæc.

1. „ **H**æc omnia demonstrant quam confuse, & indigeste illa proposi-
 „ **tio** (scil. 17. damn. ab Innoc. XI.) fuerit tradita tot diversis
 „ casus comprehendens pari regula, cum sint valde dispare, & quantis ad-
 „ ditamentis, limitationibus, fulcrisque indigeat ut ad praxiam secure re-
 „ vocetur. " *In Theolog. Reform. Dis. 23. cap. 1. n. 5.* Relata est Tom VII.
Theolog. Christian.

2. „ **Q**uæ autem de Famulis diximus, & ad quosvis alios stipendiarios
 „ extendimus, servata proportione locum habent in Sacerdotibus, qui Mi-
 „ fas celebrant, in vinea namque Domini operantur, & sicut alii opera-
 „ ri digni sunt sua mercede. Quapropter si merces justa, & recepta lege,
 „ consuetudine, aut conventione taxata eis non persolvatur, optimo jure
 „ se

„ se se compensare poterunt, & quod justo deest, sibi occulte accipere ex „ aliis pecuniis ejus, qui ipsis Missis commendavit, servatis his, quæ in „ ipsis compensationibus ab aliis servari debent.“ *Ibidem Disp. 23. cap. 5.*

2. 4. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

3. „ Gravis tamen insurgit difficultas, num scilicet is Sacerdos, cui re- „ compensatio ex justitia debebatur, supplementumque exigui stipendi, „ possit se indemnem servare non offerendo tot Missas, quot promisit ini- „ quo contrahenti, sed pauciores, & eas solum, quæ diminutis stipendiis „ simul sumptis respondent justo stipendio.... (Post multa, quæ brevitatibus „ studio omittuntur, respondet) Sicut alii operarii in iuste lœsi in contractu „ locationis circa stipendi justitiam, bifariam sibi consulere possunt, cum „ alia media deficiunt: nempe vel exhibendo totam operarii promissam „ dignam majori stipendio, & sibi accipiendo occulte, quod justo stipendio „ deest, saltem usque ad gradum infimum; vel potius minuendo operas „ nec præstanto nisi illas quibus ad æqualitatem correspondet stipendium; „ quod tribuitur; ita pariter huic Sacerdoti similiter iuste lœso circa sti- „ pendium Missarum licebit sibi consulere, quocumque ex prædictis me- „ diis: neutrum enim est injustum &c.“ *Ibidem n. 43.* Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

4. „ De sculptura, aut pictura idoli est dubium: & quidem ea est licita, „ quando nec queritur, nec timetur idololatria, cum autem timetur dico „ peccatum contra Religionem, qui eam præbet absque urgentissimo „ damno. Probatur tum ex lege caritatis; tum quia omnis virtus obli- „ gat, ut vitentur omnes occasiones eam violandi. Si autem non possum „ ego non præbere *idolum* absque gravi damno proportionato, non pecco in „ eo dando.“ *Hurtado de Mendoza in 2. 2. Disp. 66. S. f. 6. 9. r. apud Dianam Coord. Tom. VII. Tract. 5.* Relata est Tom. II. Theolog. Christian.

5. „ Qui cum attritione per absolutionem justificatur, non tenetur ad „ præceptum connaturale de contritione formalis, quia jam remedio per se „ instituto, & compensativo ex applicatione meritorum Christi consecutus „ est remissionem, & in *equivalenti* implevit priori, & meliori ratione „ finem totum, in quem contritio ordinatur. Contritio enim non remittit „ peccatum, nec compensat, nisi ut includit votum, & vicem sacramenti „ penitentiaz. Quare compensatione per sacramentum applicata magis con- „ tentus est creditor Deus, quam compensatione contritionis. Alias si con- „ tritio, dum haberi potest, esset necessaria, obligaret PER SE, etiam dum „ suscipitur absolutio, quia tunc haberi potest. Ac subinde Christus in le- „ ge Evangelica non LEVIGASSET ONUS, SED ADJECISSET GRA- „ VE ONUS CONFESSIONIS præter necessariam contritionem.“ *Hen- ricus Henriquez Lib. 4. Sum. cap. 6. n. 5. f. 155. edit. Venet. 596.* Relata est Tom. IX. Theolog. Christian.

§. XII.

P. Pauli Layman Soc. Jesu propositiones laxe.

1. „ **S**i vir equestris in Aula regia, officio, dignitate, Ducis, aut Principis favore ob ignavie suspicionem excidere debeat, nisi identidem provocanti (ad duelum) se fistat; non audeo damnare eum, qui meretur defensionis gratia paruerit. “ *Lib. 3. Tract. 3. part. 3. cap. 3. p. 317. edit. Venet. 1662.* Relata est. Tom. II. Theolog. Christian.

2. „ Idemque sentiendum, si ad pugnandum lacefessens alterum, crebra con-
vicia, & contumelias adjiciat; a qua ille molestia, & subeundo dedecore
aliter liberare se non possit, nisi armis. congregatur. Nam si ob defensio-
nem nem bonorum hominem, mutilare, vel occidere fas est; multo magis, si ita
necessit ad defendendum honorem, vel avertendam contumeliam: quan-
doquidem honor pluris valet, quam fortunæ bona, & injuria personæ ma-
jor est quam fortunarum, damnum. “ *Ibidem.* Relata est. Tom. II. Theolog. Christian.

3. „ **F**as est famulo. feminam cum. qua. Herus peccaturus est, per ja-
nuam intromittere, facem preferre, lectum sternere, sicuti docent San-
chez. Navar. Rodriguez. Azorius. “ *Lib. 2. Tract. 3. cap. 13. p. 214.* Re-
lata est Tom. II. Theolog. Christian.

4. „ **L**icet Navar. Philiar. Azor. existimant etiam conjugatum: peccare
mortaliter, si voluntarie delectetur commotione sensitiva, ac venerea,
orta ex conjugis absentis apprehensione; eo quod talis commotio tunc
ordinari non possit ad actum conjugalem, sed potius ordinetur ad pol-
lutionem; opposita tamen sententia: probabilitate non caret. “ *Tom. I. Lib. 1. Tract. 3. Cap. 6. n. 14 p. 35.* Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

5. „ **S**i aliquem qui iniustum damnum alteri inferre decreverat, confi-
lio, vel hortatu. MAGIS ETIAM confirmasti, utrum ad restitutionem
damnificato. tenearis? Respondeo probabiliter negari posse. Quia non sui-
fli causa efficax (allegatur ratio, ut Nocetius obmutefcat) ut damnum
absolute, & secundum substantiam inferretur, quando alter per se ipsum
satis incitatus erat ad inferendum, ut etiam absque suisu tuo intulisset. “ *Lib. 3. Tract. 2. cap. 5. n. 5. p. 262.* Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

6. „ **N**eque obstat videtur, eti hortatu tuo causa fueris ut citius, aut
expeditius damnum inferretur. “ *Ibidem.* Relata est Tom. IV. Theolog. Christian.

7. „ **A**liquis ludendo falsis aleis pecunias: lucratus est, earumque partem
„ ali-

„ aliquam Socio suo donavit , quamvis scienti , tamen non cooperanti ad „ fraudem committendam. *Rede* dici potest socium ad nullam restitutionem „ obligari , si lusor ille pecunias *ludo iniquo* acceptas cum propriis miscue- „ rat . “ *Lib. 3. de Jus. Trad. 4. cap. 17. §. 3. n. 23. p. 382.* Relata est
Tom. IV. Theolog. Christian.

8. „ Civis majore anni parte pecunias paratas habere debet ex quibus „ indigentibus opificibus , præsertim textoribus , mutuum dare possit , reli- „ go ipsi in securitatem solutionis pignore v. g. tela . Cum autem , recepto pi- „ gnore , solutio facienda est , post annum medium in singulos florenos „ mutuo datos auctarium adjiciendum est , V. G. unus *paxius* . Consideran- „ dum enim est auctarium istud non accipi ratione mutui , sed ratione „ obligationis , oneris , ac curæ , quam Civis ille ob gratiam textorum „ in se suscipit , ut toto ferme anno pecunias pro illis in promptu ha- „ beat , quocumque tempore in domum suam adventantes intromittat , „ pecunias numeret &c. quæ obligatio pretio estimabilis est . “ *Lib. 3. Trad. 4. Cap. 16. p. 373.* Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

9. „ Ex dictis etiam colligitur eum , qui ex inveterata consuetudine , „ velut quodam necessario impetu rem malam agit , V. G. materiales blas- „ phemias , vel perjuria effundit , tunc non peccare , nec proprie blasphem- „ mane , vel pejorare . *Lib. 1. Trad. 2. c. 3. p. 16.*

10. „ Si quis verba blasphemias proferat animo nec actualiter , nec vir- „ tualiter advertente , puta in ebrietate , non esse blasphemiam propriæ di- „ citam , sed tantum materialem ; nihil obstante quod homo sciverit se in e- „ brietate talia verba effliture solitum , & nihilominus se inebriavit , sicuti „ docet Vasquez Lessius , Turrianus . *Lib. 4. Trad. 10. Cap. 6. numer. 3. pag. 667.*

11. „ Confessarius absolutionem a peccatis Diviti non facile nega- „ re debet , quod communes pauperum miserias per eleemosynam subleva- „ re monitus recusat . “ *Lib. 2. Trad. 3. Cap. 6. n. 3. pag. 198.*

12. „ Sententia , quod explicita fides de Sanctissima Trinitate , & Incar- „ natione Christi neque post factam Evangelii promulgationem necessa- „ ria sit necessitate medii , seu ad veram justitiam , seu ad gloriam æter- „ nam consequendam , non minus probabilis , & facile defendi posse vide- „ tur . “ *Lib. 2. Trad. 1. Cap. 8. pag. 170.*

13. „ Usura non est nolle mutuare alteri pecunias v. g. nisi is etiam „ aliquod beneficium præstet , v. g. frumentum mutuo det , vacans *secula-* „ *re officium* conferat , vel nisi simul alium contractum , V. G. venditionis , „ locationis pretio , seu pensione iusta celebret . Ita sentiunt Adrian: An- „ gelus , Major , Petrus Navarra , & sumitur ex S. Thom. Leffio , Molli- „ na .. Requiritur tamen , ut sit mera conditio , cum qua , & fine qua non „ mutuandi ; non autem propriæ in pactum ducatur cum obligatione ju- „ „ litia

„ sicut mutuatio imponenda, ad vicissim mutuandum, vendendum. “ *Lib. 3. Tract. 4. Cap. 10. num. 3. pag. 370.*

14. „ Doctor alteri consulenti, consilium dare potest, non solum ex propria, sed etiam ex opposita probabili aliorum sententia, si forte haec illi favorabili, seu exoptatior sit. “ *Lib. 1. Tract. 1. Cap. 5. §. 2. num. 9. pag. 5.*

15. „ Immo arbitror nihil a ratione alienum fore, si doctor consultus significet consulenti opinionem a quibusdam viris doctis tamquam probabilem defendi, quam proinde sequi ipsi liceat. Quamvis idem Doctor ejusmodi sententiam speculative falsam esse certo sibi persuadeat, ut proinde ipsemet in praxi eam sequi non possit. Cum enim consulens in re dubia jus habeat se conformandi opinioni, qua a quibusdam viris doctis defenditur, nihil obstante quod aliqui alii contradicant, & speculative sententiam improbabilem judicent, hoc ipsum jus consulenti Doctor indicare non prohibetur. “ *Ibidem.*

16. „ Atque hinc existit, quod vir doctus diversis secundum oppositas probabiles sententias, opposita consilia dare possit, servata tamen discretione ac prudentia. “ *Ibidem.*

Quid? Venenum ne sine discretione propinandum est, & absque prudenter? Si enim unicuius Doctor veritatis poculum praebat, alteri falsitatis calicem propinet, necesse est teste ipso Ethnico Cicerone, dicente: *Alterum feri profectio potest, ut earum (opinionum) nulla; alterum certe non potest, ut plus una vera sit.* De Nat. Deor. Lib. 1.

Præfamat doctrinam a Pyrrhonisiui labore purget, si valet, P. Carolus Nocetius.

§. XIII.

P. Leonardi Lessi Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. **T**um solum scandali reas mulieres efficit cum ueste adeo pellucida utuntur, ut pudenda apparent. „ Tertio rationale scandali, ut si quis uteretur ueste adeo tenui, vel ita conformata, ut per eam pudenda non satis tegerentur. “ *Lib. 4. de Jusit. Cap. 4. dub. 14. n. 112. p. 666. Edit. Lugdun. 1653.*

2. „ Pingere faciem, eique varios colores inducere (loquitur de feminis) non est per se malum, sed indifferens: similiter per hoc intendere pulchritudinem, & artificio juvare, ac exornare opus naturæ. Ergo nihil hic est mali, nisi ratione excessus in affectu & usu rei indifferenter. “ *Ibidem. n. 3.*

3. „ Scripturæ illæ (divinæ) vel continent exhortationem, cum nul-
lum

„ lum verbum præceptivum habeant, vel si continent præceptum, agitur
 „ de illis, quæ se ornabant, ut aliis placerent, ut notat D. Thomas ex
 „ glossa, vel certe propter ædificationem Ethnicorum expediebat illo tem-
 „ pore præcipi. “ *Ibidem numer. 114.* Relatæ sunt Tom. II. Theolog. Christian.

4. „ Fas est etiam viro honorato occidere invasorem, quæ sustem; vel
 „ alapam nititur impingere, ut ignominiam inferat; si aliter hæc ignomi-
 „ nia vitari nequit. “ *Lib. 2. Cap. 9. Dub. 12. n. 77. pag. 81.*

5. „ Si contumeliis afficias, sive per verba, sive per signa; hic etiam
 „ est jus defensionis. Nam ex sententia omnium licet contumeliosum oc-
 „ cidere, quando aliter ea injuria arceri nequit (quamquam ipse armis
 „ non invadat) ait Petrus Navarra *Lib. 2. Cap. 3. n. 376.* Etsi autem id
 „ non inveniam apud Autores expressum, tamen videtur ex illis posse
 „ colligi (præciso scandallo, & aliis incommodis gravibus) quando con-
 „ tumeliaz fuit atroces, & alia ratione vitari nequeunt. “ *Ibidem nu-
 mer. 78.*

6. „ Si illata alicui alapa cessas, vel etiam fugias; multi DD. censem
 „ in hoc casu, si vir nobilis, vel honoratus hujusmodi injuria sit affectus,
 „ posse statim repercutere, vel fugientem insequi, & tantum infligere
 „ verberum, vel vulnerum, quantum putatur necessarium ad honorem
 „ recuperandum .... Hæc sententia est speculative probabilis, tamen in
 „ praxi non videtur facile permittenda. “ *Ibidem num. 79. & 80.* Relatæ
 sunt Tom. IV. Theolog. Christian.

7. „ Uſus vestis alieni sexus non est intrinſece malus, unde ob causam
 „ justam fieri potest. V. G. si alia desit, vel opus sit occultari ab hoste,
 „ vel *cauſa repræſentationis*, ut in Comœdiis. “ *Lib. 4. Cap. 4. Dub. 14. n.
 114. pag. 666.*

8. „ Si, re accepta fugias; tunc possum insequi, & ferire; vel si neceſ-
 „ fe sit, eminus telo petere; si invadas res meas per famulum, vel arte
 „ magica per dæmonem, nec alia ratione, quam nece tua possit impedi-
 „ ri; si conjuraveris in mea damna; si impediás inique meos creditores,
 „ ne mihi satisfaciant; si falsa accusatione, vel falſo testimonio me for-
 „ tunis coneris evertere, nec alia ratio impediendi suppetat. “ *Lib. 2. &
 Jusit. Cap. 9. Dub. 2. n. 73. & 75. pag. 81.*

9. „ Si tu alium. injuſte infamasti, qui te anteā infamaverat, non tene-
 „ ris ei ad restitucionem, si ipſe tibi restituere nolit; sed potes uti com-
 „ pensatione, servata tamen æqualitate, quantum fieri potest. “ *Lib. 2.
 Jusit. cap. 11. Dub. 25. n. 133. pag. 111.*

10. „ Etsi opus malum, prò quo dedit, non sit æstimabile pretio,
 „ qua malum; tamen qua delectabile, vel utile uni, & alteri detrimen-
 „ tosum, periculosum, laboriosum, inter homines pretio æstimatur: er-

„ go quod hac ratione pro eo est acceptum , non est restituendum , nisi
 „ forte quis communem estimationem excederit , ut si meretrix , quæ usu-
 „ ram sui concedere solet uno aureo , ab aliquo juvene extorserit 50. tan-
 „ quam pretium . Hoc tamen locum non habet in ea , que patatur honesta ,
 „ ut si Matrona aliqua , vel filia 100. aureos pro usura corporis accipiat ab
 „ eo , qui dare poterat , retinere potest . Nam tanti , & pluris potest suam
 „ pudicitiam estimare . Res enim , quæ certum pretium non habent , nec
 „ ad vitam sunt necessaria , sed voluptatis causa queruntur , arbitrio ven-
 „ ditoris possunt estimari , ut probabiliter docet Petrus Navarra , & a-
 „ lii . “ Lib. 2. de Just. Cap. 14. Dub. 8. n. 32. pag. 145. Relata est Tom.
 VII. Theolog. Christian.

11. „ Dices . D. Augustinus Epistola quinquagesima quarta ad Macedo-
 „ nium ait : sceleratus accipi pecuniam pro sententia injusta , quam pro justa ,
 „ pro testimonio falso , quam testimonio vero . Atqui pecunia accepta pro sen-
 „ tentia justa est restituenda . Ergo & pro sententia injusta . Ita Sotus .

„ Resp. negando consequentiam . Non enim quia aliquid est sceleratus ,
 „ ideo magis , vel æque obligat ad restitutionem . Hæc enim obligatio
 „ non sequitur magnitudinem sceleris , sed damnum per injuriam da-
 „ tum . At qui accipit pro sententia injusta , nullam infert injuriam danti , si
 „ cut is , qui pro justa . Porro illud est sceleratus quam hoc : tum quia
 „ pejus est ferre sententiam injustam (ad quam ferendam jam habet ani-
 „ mum qui pecuniam accipit) propter injuriam , quæ fit alteri parti ,
 „ quam accipere pecuniam pro sententia justa ferenda : tum quia , (ut ibi-
 „ dem Augustinus ait) sceleratus datur pro injusta , quam pro justa ,
 „ quamvis detur voluntarie , & libenter . Loquitur enim de sententia fe-
 „ renda . Adde , ibidem Augustinum significare , pecuniam istam , eti scel-
 „ leratus acceptam , non esse opere impleto restituendam , dum dicit da-
 „ ram a voleptibus . Volenti enim non fit injuria . Secus si data sit pro sen-
 „ tentia justa , quia censetur data coadie , metu sententiae injustæ . “ Lib. 2.
 „ de Justit. Cap. 14. dub. 8. num. 35. pag. 145. Relata est Tom. VII. Theog-
 „ log. Christian.

12. Tertio si heres ab intestato retineat hereditatem , & legata , possunt
 „ illi , quibus aliquid per tale testamentum erat relatum , uti occulta com-
 „ pensatione : nam revera res illæ erant ipsorum . Silvester Verbo Here-
 „ ditas . “ Lib. 2. Cap. 19. dub. 3. n. 22. pag. 197. Relata est Tom. VII.
 Theolog. Christian.

13. „ Testio heres ab intestato potest illud retinere : & , si alter possi-
 „ det , repetere in judicio . Quarto quod si non possit ob potentiam ad-
 „ versarii , uti potest occulta compensatione . “ Loc. cit. n. 30. p. 198.

14. „ Quando famulus nihil petit stipendii , immo expresse respuit in suo cor-
 „ de omnem intentionem petendi , & servit sperans a domino aliquod officium ,
 „ vet

„ vel beneficium sibi procurandum, quando dominus id procuraverit, et si
 „ nihil obtinuerit, non potest quidquam vel petere, vel compensare. Si
 „ vero dominus nihil procuraverit, quia vitanda labis simoniaca causa pro-
 „ curare noluit, aut ob alias causas, potest petere stipendium more pa-
 „ trie consuetum, & si non deo, licite sibi consulat. honesta compensatio-
 „ ne.... Secunda pars prob. quia: et si habuerit intentionem non petendi
 „ quidquam, tamen cum ea intentio non sit votum, per eam non ademit sibi
 „ potestatem acquirendi id ad quod jus habet. Gars. & Lessius apud
 „ Matthæum Moja. " Tom. II. foli. q. Trad. 6. Miscel. Disp. 4. quest. 3.
 pag. 317. edit. Matriti 1695.

15. „ Huic quæsito, utrum compensari infamia possit occultar pecuniarum
 „ retentione, vel surreptione? Respondeat. Probabile est hanc compensati-
 „ nem fieri posse: quia probabilis est ex sententia, que asserit infamiam
 „ pecunia esse compensandam, quando in suo genere non restituitur. " Lib. II. cap. 11. dub. 25. n. 136. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

16. Si aliquid accipiat (Judex), ut hanc potius, quam illam in judi-
 cando sequatur, videtur non peccare... „ Quia non tenetur ad alteram
 „ determinatam, sed liberum. ei est sequi quam maluerit. Ergo si aliquid
 „ accipiat, ut hanc sequatur potius, quam illam, non facit ulli injuriam.
 „ Consequens patet. Quia cum res non est debita, non est contra justi-
 „ tiam, si solum jus naturæ spectemus, exigere pro ea pectum, si alioquin
 „ pretio sit estimabilis. Tertio: quia non accipit: premium pro justitia
 „ sententiaz, sed quia in hac causa hanc opinionem præsert. isti, ad quod
 „ nullo modo tenebatur. Hoc autem est pretio estimabile: tum quia uti-
 „ lissimum parti, tum quia sequendo hanc opinionem omittit favorem alte-
 „ riis partis, cui potuisset gratificari. " Lib. II. cap. xiv. Dub. 9. n. 64. pag.
 146. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

17. „ Adverte: tamen hunc modum contrahendi se non carere culpa
 „ in metatoro, qui ex COMPOSITO ita vendit, ut pretio infimo re-
 „ dimat. Nam primum peccare potest contra caritatem; ut si cogat miser-
 „ riuni aliquem hominem emere merces, quibus non egit, magno illius
 „ dispendio, cum possit illi facile, & absque suo incommodo mutuum da-
 „ re. Secundo: peccare potest præbendo malum: ex exemplu. Nam contra
 „ datus ille habet speciem mali, & suspicionem usurp. Tertio se ipsum,
 „ & suos infamando. Non tamen tenetur ad restitucionem, ut inquit Mat-
 „ thæus: quod insciens non tenet ex justitia, sed fieri potest ut teneatur ex ca-
 „ ritate. " Lib. II. cap. xxx. Dub. 16. n. 131. p. 241. Relata est Tom. VII.
 Theolog. Christian.

18. „ Utrum ratione cauient pecunia, seu obligationis non repetendi ante
 „ certum tempus, aliquid exigi possit?.. Num. 123. Tertio probatur hæc sen-
 „ tentia. Quia sicut aliis rebus, & oneribus potest aliquid premium im-

„poni, ita etiam oneri *carenti* sua pecunia tanto, vel tanto tempore.
 „Cum enim pecunia sit instrumentum negotiandi, & privare se instru-
 „mento sua artis sit pecunia estimabile: cur non etiam mercatores po-
 „terunt *carentes* pecunia pretium aliquod communi consensu imponere,
 „præsertim si ratio boni communis id postuleat. *Addit tamen*: quia sententia
 „illa videtur nova, nec illam apud *Auctores* reperio, ac proinde in re
 „morali tanti momenti, non *facile* admittenda. “ *Lib. II. cap. xx. Dub. 14.*
 pag. 216. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

19. „ Adverte tamen, si revera ex mutuo tibi damnum impendeat, v. g.
 „ si ex mutuo 100. aureorum certo sis accepturus detrimentum aureorum
 „ decem, non erit *usuræ* peccatum, etiam si, non *monito* mutuatario de
 „ hoc damno, paciscaus tibi reddendi 110. “ *Lib. II. cap. xx. Dub. 10. n. 74.*
 pag. 210. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

20. „ Tertius modus est. Si pecuniam destinari negotiacioni, non ab-
 „solute, sed dumtaxat sub conditione; ut si dicam vellem negotiari, ni-
 „si multi mutuum peterent: de quo modo est difficultas. Quidam enim
 „Dostissimi viri putant etiam tunc posse aliquid exigi ratione lucri cef-
 „fantis. “ Post quinque rationes in præsidium hujus opinioni allatas sic
 concludit num. 95.

„Ob has rationes hæc sententia mihi olim visa est probabilis; & et-
 „iam nunc videtur, præsertim speculative considerata, modo ille non exi-
 „git amplius quam spes illa lucri, drafata laborum, & expensarum
 „estimatione, valebat; & semper retineat animum negotiandi illa pe-
 „cunia, si mutuum non peteretur. In praxi tamen ob periculum pal-
 „liandi usuras non est facile admittenda, post factum tamen non au-
 „sim cogere ad restitucionem. “ *Loc. cit. Dub. 11. n. 90. pag. 213.*

21. „ Quidam DD. existimant id esse injustum, & palliatam usuram,
 „quando idem redimit, qui vendidit. *Sed verius est non esse injustum*, etiam
 „si redimat ipse vendor, modo intra limites justi pretii consistat: . . .
 „Ratio est, quia & venditio *prima* justa est, cum fiat *justo* pretio; quam-
 „vis summo, & *secunda* etiam justa est, quia eadem merces revenduntur.
 „Nec refert, quod hæc revenditio fiat pretio infimo: tum quia pretium
 „infimum est etiam justum, præsertim in numerata pecunia: tum quia
 „merces, quæ a venditore ingeruntur, vilescent. Nec etiam refert quod idem
 „sit emptor, qui ante erat vendor. Quia si alius quivis poterat illo pretio
 „emere, cur non & ille, qui vendidit? “ *Lib. 2. Cap. 21. Dub. 16. n. 230. p. 241.*

22. „ Petes utrum id, quod camporibus debetur ratione provisionum, &
 „interesse, possit ab ipsis continenter adjici sorti ut cambium augeant?
 „Resps. id fieri non posse; nisi moraliter certi fiat se illud lucrari. Tunc
 „enim ratione lucri cestantis possunt illud sorti unire ad cambii augmen-
 „tum. “ *Lib. 2. cap. 23. dub. 9. n. 85. p. 266.*

Hæc autem relatæ sunt Tom. VII. Theolog Christian. in Catalogo. Unam infelici conatu defendere P. Carolus Nocetius.

§. XIV.

Cardinalis Joannis de Lugo Societatis Jesu propositiones laxæ.

1. „ **D**ubium tamen est an quando sub jure jurando promisisti debitum solvere, possis adhuc compensatione uti. Negant plures Juristi, quos refert, & sequitur Gutierrez de jur. confirm. part. 3. cap. 6. 2. a num. 3. Quod probant primo ex Cap. *ad nostrum de jurejurando*. Secundo quia qui juramento promisit solvere usuras, tenetur ex vi jure, menti eas solvere usurarii, ut constat ex Cap. *Debitores de jurejurando*, licet eas ex justitia retinere posset: ergo juramentum impedit compensationem alioquin licitam. Contrariam sententiam docent Bartolus in leg. *amplius* rem ratam haberi. Panorm. in disto Cap. *ad nostram*, & alii, quos refert, & sequitur Covarru: in Cap. *quamvis paup* part. 1. §. 4. n. 9. Alii melius distinguunt. Si enim promisisti explicite, vel implicite, non solum solvere, sed etiam non uti compensatione, plane juramentum ad id totum obligat. Si autem solum promisisti solvere, & hoc juramento confirmasti, adhuc poteris compensatione uti. Ita Molina ubi supra n. 9. cum Joanne Medina cod. de vestit. qua 3. causa 12. Ratio est, quia si voluisti te obligare ad non compensandum, etiam secluso juramento, ad id teneris, ut diximus; ergo multo magis accedente juramento. Porro eam fuisse tuam mentem colligi poterit aliquando ex circumstantiis, in quibus ad securitatem creditoris, qui forte timebat ne propter compensationem ipsis non solveres, hanc promissionem petiit. Si vero de compensatione excludenda non cogitasti, juramentum licet addat novum vinculum, non tamen obligat ad aliud objectum novum. Solum enim confirmat promissionem: ergo ad id solum obligat quod erat objectum promissionis. Promissio autem solvendi non excludit compensationem: nam qui compensat vere solvit, ut supra diximus: ergo satisfacit etiam juramento, quo se ad solvendum obligavit. *Tom. I. de Jusit. & Jure Disp. 16. Sec. 6. n. 117. p. 444. edit. Lugdun. 1646.*

2. „ *Utrum valeas uti compensatione præsenti pro debito futuro?* Respondet, aliquando tamen licere creditori prævenire, & compensare sibi nunc pro eo quod Petrus nondum debet, *sed debet post mensem v. 2. & prudenter creditor timet, non sibi solvendum. Affirmant Tannerus 2. 2. Disp. 4. q. 6. Dub. 14. n. 406. & Dian. dicta Resol. 48...* Ceterum quidquid sit de foro externo, in quo lex illa procedere videtur, in foro interno probabilis videretur sententia illorum Doctorum, ut possit cre-
di-

„ ditor compensare sibi ante tempus pro debito futuro duplice conditione posita. „ *Tom. I. De justit. & jure Disp. 16. Sct. 5. n. 93. p. 437.*

3. „ Infurta tertio, neque etiam reddi injustum hunc contractum (*moba- træ*) ex natura rei per hoc, quod venditor suam intentionem manifestet, emptori dicendo: Ego libere tibi credito vendo has merces, si tamen volueris *eas* postea viliori pretio mihi vendere ad habendam pecuniam presentem, ego paratus sum ad *eas* emendas; dum tamen aliquid patet, etum implicitum sub hac manifestatione non includatur. „ *Tom. 2. De Just. Disp. 26. Sct. 13. n. 208.*

4. „ Ceterum cum hoc stat, quod ipsum periculum sit damnum diversum a forte, & pro quo possit aliquid ex pacto praecedenti exigiri. Negari enim non potest, quod licet debitum postea recuperetur, molestiam tamen mutuandi attulerit periculum illud, & timor amittendi sortem. Sicut ergo mutuum quod dari non potest sine corporis, vel mentis labore, vel molestia afferit titulum ad exigendum aliquid ultra sortem pro illo labore, vel molestia; ita si in his circumstantiis non potes *mutuare* sine molestia, & timore amittendi sortem, poteris pro hac molestia subeunda aliquid exigere.

„ Ratio autem a priori est: quia labor, & dolor mentis licet non sint in genere bonorum fortunæ, & ideo injuriae circa illos illatæ non obligent ex se ad eompensandum pecuniis, sunt tamen *aliquid*, quod in pactum deduci potest, ut pecuniis compensetur. Sicut enim pro labore corporis potes pretium exigere, ita & pro labore mentis; & sicut potes exigere pretium, ut aliquis sit tibi causa doloris capitis, quanti doloris illius molestia estimari possit; ita pro molestia, & angore mentis subeundo poteris pretium exigere, cum non minus, sed magis aliquando cruciet quam dolor corporis. Si ergo posses ultra sortem exigere quando mutuum futurum tibi effet causa doloris capitis, poteris etiam exigere, quando mutuum futurum tibi effet causa doloris, & timoris interni propter periculum sortis amittendae: quia dolor illæ, & timor prout contradistinxit a sorte ipsa, est aliquid, quod in pactum possit pro pretio afferri. „ *Tom. 2. De Justit. & Jure Disp. 25. Sct. 8 t. n. 6. p. 257.*

5. „ Cum enim ratio licite exigendi aliquid propter periculum, sit, quia mutuans non potest hic, & nunc mutuare, quin subeat molestiam illam, & timorem; parum videretur reserre, quod res ipsa, vel indoles mutuantis, & ejus dispositio talem molestiam afferat. Quia si ego quia claudas v. g. sum, debeo subire peculiarem molestiam, ut pecunias ex domo afferam ad tibi mutuandum, quam molestiam alii non subirent, & possim bene (N. B.) peculiare pretium exigere pro illa molestia a me subeunda. Si ergo similiter, quia mericulofus sum, & patidus, non possum tibi mutuare sine magno angore & timore amittendæ sortis, videretur quod pessimus aliquid exigere pro hac molestia, &

„ one-

„ onere, sine quo ego tibi mutuare non possum. Hoc tamen aliorum iudicio relin-
„ quo. „ Loc. citat. n. 85. p. 258.

6. „ Circa eamdem conditionem queritur secundo, an dicatur lucrum
„ cessare mutui causa, ita ut pro eo possit aliquid a mutuatario exigi, quan-
„ do aliquis servavit aliquam pecuniam apud se, quam ideo noluit ad ne-
„ gotiationem applicare, ut haberet ad manus pecuniam pro iis, qui mutuo
peterent. . . . .

„ Lessius n. 88., & sequentibus hunc casum dividit in alios duos.

„ Primus est, quando scio te postea petitum mutuum, & in gratiam
„ tui subtraho negotiationi pecuniam aliquam, ut possim tibi postea mu-
„ tuare, in quo casu dicit posse ultra fortem exigi. . . . .

„ Secundus casus est, quando non scis de aliquo in particulari mutuum
„ petituro; sed quia multi postea multo indigebunt, subtrahis pecuniam
„ negotiationi, ut possis iis quicunque sint mutuare: quo casu dicit proba-
„ bile videri, quod possit postea exigi lucrum cessans, præsertim speculati-
„ ve loquendo, si animus retineatur negotiandi, si pecunia illa non mu-
„ tuo daretur &c. . . . .

„ Claritatis gratia possimus primum casum in alios duos subdividere.
„ (Post multa responderet n. 93.) Unde ad rationem dubitandi dicere pos-
„ sumus, etiam tunc mutuum esse causam lucri cessantis, quod dupliciter
„ explicari potest.

„ Primo in genere causa finalis: ideo enim a negotiatione, & lucro præ-
„ fenti cessas, ut postea possis mihi mutuare. Nec videtur requiri quod
„ mutuum sit causa efficiens, & antecedens PRIORITATE REALI cessat-
„ tionem lucri; sed videtur sufficere quod in genere causæ finalis sit causa
„ cessandi a lucro: sicut etiam NOSTRA salus & justificatio dicitur cau-
„ sa passionis Christi, quia fuit finis propter quem Christus mortuus est.
„ Nec minus gratus esse debo ei, qui damnum patitur, ut me liberer,
„ quam si me petente id patiatur; licet in primo casu mea liberatio sit
„ causa finalis, & in secundo meæ preces sint causa moralis efficiens.

„ Secundo addere possimus, voluntatem mutuatarii futuram prævisam es-
„ se causam moralem efficientem desistendi a lucro negotiationis. Nam li-
„ cet non movearis a mutuo præviso futuro *absolute* ad subtrahendam pe-
„ cuniam: non enim ideo desistis a negotiatione, quia mutuaturus es, sed
„ ideo mutuaturus es, quia desististi a negotiatione; sed tamen moveris a præ-
„ visa voluntate mea futura petendi mutuum. Quare vere mea voluntas,
„ & petitio mutui est causa moralis cessantis lucri, quod sufficit ad exigendu-
„ dum interesse &c. „ Disp. 25. Scđ. 6. §. 1. n. 90. 91. p. 260.

7. „ His suppositis circa utramque partem prioris casus dicendum vide-
„ tur consequenter, in posteriori etiam posse exigi lucrum cessans, quan-
„ do nullus in particulari prævidetur mutuum petiturus, sed aliqui in com-

„ mu-

„ muni, in quorum gratiam pecuniam a negotiatione subtraxisti, prout
 „ absolute, & sine scrupulo id concessit Malderus . . . . . Ratio ex di-
 „ sis colligi potest: quia inter hunc secundum casum, & primum ea sola
 „ differentia esse videtur, quod in primo ego in particulari prævius fue-
 „ rim mutuum petiturus: in secundo autem non sim ego prævius in
 „ particulari, sed aliqui in confuso, & indeterminate. Hoc autem ad pro-
 „ positum parum reserre videtur.... Quod explicari potest exemplo supra
 „ adducto PASSIONIS CHRISTI. Licet enim Christus ante voluntatem
 „ faciendi, non præviderit determinate peccatum futurum hujus hominis,
 „ sed aliquos homines mortaliter peccatores, ad quorum justificationem
 „ voluit sanguinis premium persolvere: adhuc vere dicitur peccatum hujus
 „ hominis fuisse causa, ut pateretur. Ratio autem est, quia sub illa distin-
 „ ctione cognoscuntur omnia futura disjunctim, & ita volendo mori pro
 „ his liberandis, qui peccatui erant, voluit mori pro hoc, si hic de facto
 „ peccat. Si ergo vis reservare pecuniam pro illo, qui petiturus est, qui-
 „ cumque ille sit, prævidens aliquem petiturum, pro illo de facto voluisti
 „ reservare, quamvis indeterminate cognito. “ *Loc. cit. n. 94. p. 261.*

8. „ Ille, qui per plura perjuria comparat consuetudinem pejerandi, eo
 „ ipso constituit se in periculo, & occasione proxima pejerandi postea, &
 „ peccandi iterum. Ergo debet in confessione explicare illam circumstan-
 „ tiā consuetudinis, quatenus includit periculum morale, & occasionem
 „ proximam ad peccata subsequentia . . . . .

„ Adhuc tamen regulariter non videtur necessario explicanda illa cir-
 „ cumstantia: *tum quia homines non attendunt communiter ad illud periculum*
 „ *moralē sequentis peccati*, quando aliquod peccatum committunt, nec faci-
 „ le discerni potest, quando consuetudo perveniet ad eum gradum, ut in-
 „ ducat jam occasionem moralem proximam aliorum subsequentium pec-
 „ catorum: *tum etiam quia exponere se periculo fornicationis v. g. non ba-*
 „ *bet malitiam specie diversam ab ipsa fornicatione*. Cum ergo explicuit in
 „ confessione præcedenti suam fornicationem, jam explicuit totam malitiam
 „ specificam illius peccati. *Nam circumstantia illa periculi, quod subiit alte-*
 „ *rius fornicationis, non addit malitiam specie diversam, licet agravet*
 „ *intra eamdem speciem*. Unde regulariter non videtur obligandus poeni-
 „ tens ad fatendam necessario consuetudinem, nisi interrogetur. “ *Disp.*
 „ 16. *Sed. 4. §. 7. n. 202. de panit. p. 341.*

9. „ Major difficultas esse potest de consuetudine posterioris generis,
 „ quæ scilicet est causa faciendi postea similes actus abique deliberatione
 „ sufficienti, vel advertentia. In quo casu certum in primis videtur actus
 „ subsequentes sine deliberatione præsenti factos, non esse nova peccata,
 „ sed solum esse peccata in sua causa, nempe in consuetudine præcedenti
 „ libere volita, seu esse effectus peccati, ut cum aliis probat Thomas

„ San-

Sanchez... Suarez... *Unde non erit necesse juramenta sequentia absque ad veritatem prolata in confessione explicare, sed solam causam culpabiliter antea positam, tempe consuetudinem illam volitam, aut permisam, ut non sit idem Sanchez.* " *Ibidem n. 204. 341.*

10. „ De circumstantia sollicitantis seminarum ad fornicationem, an sit explicanda; an vero sufficiat sacerdoti fornicationem; placet, quod cum a dīis docet Vasquez, non esse explicandam illam circumstantiam: quia illa malitia habetur, licet non ita gravis, quando aliquis non sollicitatus adhuc enim participat cum illa in suo peccato, & est causa cooperans ad eum ruinam. " *De penit. Disput. 16. sect. 3. n. 142. pag. 330.* Relata sunt omnes Tom. VII. & IX. Theolog. Christian.

§. XV.

P. Ludovici Molinae Soc. Jesu propositiones laxae.

1. „ **E**T quidem Epicurus, ut est apud Ciceronem Lib. I. de natura Deorum, in ea fuit sententia, ut affirmaverit gentes omnes perceptionem quamdam (quam ipse prolepsim appellat) habere, quod Deus sit, naturaliter hominum animis sine lege, sine more, sine instituto, aut sine doctrina insertam, quam sententiam sequitur eo in loco Tullius. " *In prim. part D. Tb. quest. 2. art. 1. edit. Lugdunen. 1593.*

Verum haec Epicuri, & Ciceronis doctrina nimis rigida illi visa est: idcirco subdit.

2. „ Ex dictis colligi potest tam rudes, & incultos posse aliquos homines esse, ut maxima cum probabilitate affirmare possimus, in eis ignorantiam invincibilem Dei posse reperiri. Quod primo, & secundo cum de ignorantia ageremus: observavimus. Porro ea ignoratione ex causabus ut peccato infidelitatis, & quod Deum non colant, nec ei honorem debitum exhibeant; non est eis culpa tribuendum. " *Ibidem pag. 39.*

3. „ Quando unus alterum injuste infamavit; neque, ut tenebatur, vellet eam famam illi restituere, tunc injuste infamatus, qui damnum infamie alteri non dedisset, posset in pecunia compensare damnum famae illi quo est; idque non solum non solvendo debitum aliquod occultum, quamvis ad equalitatem sufficeret judicaretur ad competentem compensationem famae in qua est; sed etiam occulte accipiendo de novo, quantum sibi satis esset ad eandem compensationem, dummodo non interveniret scandolum, & aliter commode obtinere non posset restitutionem suaz famae; & denique dummodo intervenirent conditiones omnes requisites ut licite in conscientia foro fiat occulta compensatio debiti. " *Tom. IV. De*

N

iust.

just. & jur. Disput. 49. n. 5. pag. 492. edit. Colon. Allobrog. Relata est Tom. VII. Theolog. Christian.

Hinc infertur, quod si domini servorum famam denigrent contumeliosis verbis; isti tantum surripere domini pecunias valeant; quantum sat est sua fama redintegrande.

4. „ Nos pro nostra tenuitate rationem totam aptam conciliandi liberatatem arbitrii cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione, quam toto art. 13. quest. xiv. & art. 6. quest. xix. & quest. xxii. & tota hac quæstione tradidimus, sequentibus principiis, ex quibus eam deduximus, quæque in variis locis tradidimus, inniti judicamus. Quæ si data, explanataque semper fuissent, forte neque Pelagianæ heresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrii nostri libertatem fuissent ausi negare, obtendentes cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione coherere non posse. Neque ex Augustini opinione concertationibusque cum Pelagianis tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianosque defecissent. Facileque reliquæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in Epistolis Prosperi, & Hilarii fit menio, fuissent extintæ, ut patet ex his, in quibus homines illos cum Catholicis convenisse, & ab eis dissensisse exdem Epistole testantur. Concertationes denique inter Catholicos facile fuissent compitæ. In Concord. quest. XXII. art. 4. & 5. memb. ult. pag. 394. edit. Antwerp. an. 1693. Et in appendice ad 1. 2. in p. p. D. Th. dicit edit. pag. 837. Relata est Tom. VI. pag. 182.

§. XVI.

P. Matthei Mosa Soc. Jesu propositianes lata.

1. „ Igitur delectationem moderatam gustus (sicut & olfactus, & auditus) directe intendere, & propter illum captiandam comedere, bibere, docent non pauci, nec infirmæ notæ Doctores. Quorum sententia improbabilis mihi est. In quest. Select. Tract. 6. Miscel. Disp. 2. 115. §. 1. n. 5. pag. 450. edit. Matri. 1693. Relata est Tom. I. Theolog. Christian. 2. „ Quamvis plures, & gravissimi Doctores sentiant desiderium inesset, cax mortis alienæ ob utilitatem propriam, y. g. ob hereditatem, capiendum, vel ob alia motiva longe minoris momenti vitalproximi esse pecatum mortale.... nihilominus contraria sententia est mihi probabilior. “ Ibidem Tom. I. Tract. 6. Disp. 6. q. v. §. 2. n. 8. pag. 543. Relata est loc. ejus. Theolog. Christian.

3. „ Potest enim ab initio invitus non fugere, ut honoris jacturam non faciat, licet fuga extremum vitæ periculum vitaret. “ Tom. I. Tract. 6. Disp. 6. pag. 6. quest. iv. §. 5. n. 26.

4. „ An

4. „ An licet inducere aliquem ut iuret quod putat esse verum, licet inducens sciat esset falsum? „ Prima, &c communis Doctorum sententia illicium putat, ceterum contraria est probabilis... & ego puto in praxi securam. „ *Ibidem Tom. II. Tract. 2. de Relig. Disp. 1. q. VII. n. 1. & 2. pag. 116.* Relata est Tom. III. Theolog. Christian.

5. „ Prima sententia afferit habentem occasionem proximam absolvit non posse, nisi prius eam reliquerit, nec ejus proposito fidendum. „ Contrariam vero sententiam tenuit viri doctissimi Suarez Disp. 32. Sept. 3. Joannes Sapientius in selectis Disp. 10. §. 4. Tabiena Verbo concubinatus n. 2. Quam veriorem esse. „ *Tom. I. Tract. 3. Disp. 7. quæst. v. num. 3. pag. 300.*

6. „ Noh est cur ob metum saltem mortis non licet simulatione humani iusmodi in omnibus sacramentis uti. Hinc si hereticus (non in odium fidei) minaretur mortem Sacerdoti, nisi omnem panem in foro existentem consecraret, posset ille consecrationis verba proferre absque intentione consecrandi, absque ulla peccato contra religionem, vel justitiam, & absque ulla mendacii labo. „ *Quæst. Select. Tom. I. Tract. 4. Miscellan. quæst. 11. §. 3. n. 13. & 14. pag. 352.* Relata est Tom. VIII Theolog. Christian.

7. „ Unde facile dilinquitur fundamentum afferentium esse peccatum veniale, eo quod sit spiritualis: quædam prodigalitas se privare tanto fructu hujus sacramenti, (Confirmationis), quando quis commode percipere potest. Quia quidem ratio nimium probat, ac proinde nihil. „ *Quæst. Select. Tom. p. Tract. 4. Miscellan. de Sacramen. quæst. xi. n. 7. p. 386.* Relata est Tom. VIII. Theolog. Christian.

8. Ex eo quod non detur preceptum Confirmationis per se loquendo, inferunt non esse veniale ejus omissionem. Ergo ex eo quod nullum detur preceptum prohibens suscipere Ordines, non precedente Confirmatione, inferunt similiter non esse veniale ante Confirmationem illos recipere. „ *Loc. cit. n. 11. pag. 387.* Relata est supra Tom. VIII. Theolog. Christian.

9. „ Dum infidelis sibi persuasum habet suam sectam esse probabilem, quamvis contraria sit probabilior, tenetur utique in articulo mortis constitutus veram fidem, quam probabilem judicat, amplecti, utpote qui in eo articulo est constitutus, in quo de extrema salitate agitur, ac proinde partem, quam tatiorem, & probabiliorēm judicat, amplecti teneatur. At extra hunc articulum non tenetur, quod adhuc prudenter existimet se posse in sua secta perseverare, tempusque rei melius examinanda sufficit. „ *Tom. II. Tract. 6. p. 5. quæst. 2. §. 1. n. 1. pag. 345.*

10. „ En quod Doctores militent pro sententia Tanneri, cuius unius auctoritas ad efficiendam probabilem juxta doctrinam Doctissimi Marci

„ *Serra* ex Ordine Predicotorum 1.2. quest. xix. art. 6. . . . abe ait
 „ (Quamvis unus solus sit talis opinonis Author , si tamen Sapiens ma-
 „ xime cogitus , & probatus sit , sufficit ad illam probabilem efficiendam ,
 „ nisi alias constet ab omnibus improbari .) Hæc ille , & merito . Nam u-
 „ nicum gravem Doctorem constitueret opinionem extrahisse probabilem
 „ docent quatuor supra viginti Doctores , quos citatos sequitur *Vericel-
 „ li* . “ *Ex Tract. de opinian. Prob. Prop. 1. sub nomine Amadæ Gui-
 menii .*

Hanc doctrinam confirmat in *Qq. Selectis Tractatibus quæst. 9. q. 9. n. 10.*
 pag. 8.

Plurimas exhibere ex hoc Auctore laxas opiniones possem : verum cum
 severissime proscriptus ab Apostolica Sede sit , ejusque opera flammis ad-
 dicta , non expedit ut alias transcribam .

XVII.

P. Thoma Sanchez Soc. Jesu propositiones laxæ .

1. „ **E**T quidem in praxi existimo nunquam , aut rarissime denegantur
 „ **a**bsolutionem ob doctrinæ Christianæ ignorantiam : quia rusti-
 „ ci ignorantes non habent commode doctorem , & Confessor posset illos
 „ instruere , nec ipsi majorem addiscendi capacitatem habent , immo (ut
 „ n. 23. dicemus) hæc perfecta instructio non est necessaria ad eos absol-
 „ vendos . . . n. 23. Immo in rigore etiæ possit bona valetudine uta-
 „ tur , non tenetur Confessarius eum instruere , procurando , ut tunc ad-
 „ dicat . “ *Lib. II. in Decal. cap. 5. n. 22. Et 23. edit. Venet. 1612a.*
 pag. 100.

2. „ **D**um infidelis sibi persuasum habet suam seftam esse probabilem ,
 „ quamvis contraria sit probabiliior , tenetur utique in articulo mortis con-
 „ stitutus , veram fidem , quam probabiliorem judicat , amplecti , utpote qui
 „ in eo articulo est constitutus , in quo de extrema salute agitur , ac proin-
 „ de partem , quam curiosem , & probabiliorem judicat , amplecti tene-
 „ tur . At extra eum articulum non tenetur , quod adhuc prudenter exi-
 „ stimet se posse in sua Secta perseverare : tempusque rei malius exami-
 „ nanda super sit . Adde misteria fidei tam sublimia esse , ac Christianos
 „ mores adeo carnis , & sanguinis legibus repugnare , ut non quævis ma-
 „ jor probabilitas sufficiens reputetur ad inducendam credendi obligatio-
 „ nem . “ *Lib. II. in Decal. cap. 1. n. 6. pag. 94.* Relata est Tom. I. Theolog. Christian.

3. „ **Q**uarto deducitur incurtere (excommunicationem) legente , ac
 „ retinentem Librum Heretici nondum Typis excusum . . . Addit. Ugoli-
 linus

„linus.... idem dicendum esse, si quis legat Epistolam Hæretici Hæreticis continentem... Sed non placet, ac ita credo non incurtere legentem, aut retinentem, aut imprimentem Epistolam, Concionem, aut aliam papyrum hæretici solutam, nec in Tractatus formam redactam.“ *Lib. II. in Decal. cap. x n. 28. & 29. pag. 125.*

4. Tertium tempus est mortis articulo... Ceterum hoc non placet, ut pote quod nulla ratione aut textu probatur. Et ideo ex hac sola articuli mortis ratione non tenetur ad fiduciæ actum quispam eliciendum, nisi concurrent aliae circumstantiae, quæ tunc obligarent, ut graves fiduciæ tentationes. *“ Lib. II. in Decal. cap. 1. n. 3. pag. 93.*

5. „Quartum tempus est semel singulis annis.... sed nec hoc tempus placet. Non enim ex voluntate Ecclesiæ, quæ illis Sacramentis recipiendis tempus anni præfixit, colligitur præcepta alia juris Divini affirmativa obligare semel in anno. Quippe hæc obligatio non est ex Ecclesiastico præcepto: nullibi enim repetitur, nec etiam ex divino.“ *Ibidem pag. 93.*

6. „Ultimum tempus est, quando tenetur quis gratiam amissam recuperare... hæc tamen obligatio actus fiduciæ tunc eliciendi, non est per se, & ex vi hujus præcepti, sed per accidens ratione præcepti gratiæ recuperandæ tunc occurrentis.“ *Ibidem.*

7. „Si objicias hunc infantem baptizatum ac nutritum inter infideles, vel hæreticos, quando post rationis usum adorat idola, vel hæretices profert, peccare, atque fiduciæ habitum in Baptismo receptum amittere. At nequit in baptizato amitti, nisi per hæresim. Respondeo hunc peccare adorando idola contra ius naturæ diligans unum Deum colendum, & similiter proferendo hæretices, quæ juri naturæ adversantur, ut si dicat licere fornicari, nisi adeo rudis esset, ut invincibiliter hæc opponi juri naturæ ignoset. At minime peccaret contra fidem quam invincibiliter ignorat, atque proinde non amitteret habitum fiduciæ, donec illi sufficienter propositam respueret.“ *Ibidem n. 8. pag. 94.*

8. „De præcepto spei... Varia igitur tempora assignantur a Doctoribus obligationis hujus præcepti. Primum tempus est, cum primum rationalis usum puer assequatur... At verius est tunc non obligare.“ *Lib. II. cap. XXXIII. n. 3. pag. 293.*

9. Secundum tempus est cum obligatio occurrit pœnitentia de anteacta vita ad gratiam Dei obtinendam... At in omnibus his eventibus non obligat præceptum spei per se, & ex vi hujus præcepti, sed per accidens. *Ibidem pag. 293.*

10. „Tertium tempus est semel singulis annis. Ita Petrus Ledesma ibi Conc. 6. sicut idem dixit de præcepto fiduciæ (ut ex ipso reuli D. C. 1. n. 3.) ubi & id reprobavi. Quare hoc non placet.“ *Ibidem p. 293.*

11. „ Ultimum tempus est, quando aliquis gravi desperationis tentatio-
„ ne vexatus in succumbendi periculo est, nisi actu spei contrario ani-
„ mum confirmet . . . At tunc non obligabit præceptum spei *per se ex vi*
„ *bujus præcepti*; sed per accidens ratione præcepti superandæ illius ten-
„ tationis. “ *Ibidem* pag. 293.

12. „ Quo tempore hoc præceptum dilectionis obliget, duplex est diffi-
„ cultas enodanda. Prior est, an id præceptum obliget statim, ac puer
„ usum rationis. assequitur. Posterior, quibus aliis temporibus obliget.
„ Circa primam difficultatem quidam censem *tunc* obligare hoc præcep-
„ ptum . . . At multo probabilius est id præceptum *se* tunc ad Deum con-
„ vertendi non esse, ac proinde nec præceptum diligendi tunc obliga-
„ re. “ *Liber 2. in Decal. Cap. 35. n. 6. & 7. pag. 298.*

13. „ Secundum tempus est, cum adulterus baptizatur . . Sed non pla-
„ cet tunc obligare dilectionis Dei præceptum, etiam cum hac limitatio-
„ ne. “ *Ibidem* n. 9. pag. 299.

14. „ Tertiū tempus est cum quis contritionem habere tenetur . . At
„ tunc non obligat præceptum hoc *per se*, & *ex vi* hujus præcepti, sed
„ per accidens. “ *Ibidem* pag. 299.

15. „ Quartum tempus est cum singulari beneficio a Deo afficitur . . .
„ At merito hunc easum reprobant Navar . . & Azor. “ *Ibidem*.

16. „ Quintum tempus est quando alicui Martyrium subeundum est . . .
„ Sed nec hoc tempus placet: quia satis est se oratione munire petendo
„ a Deo auxilium ad id opus, Martyriumve. Martyr enim esse quis
„ potest, etiamsi tunc dilectionis actum minime eliciat. “ *Ibidem* pag.
300.

17. „ Octavum tempus est cum mortis articulus instat, quia cum tenta-
„ tiones Dæmonis, & machinationes acerrime infestant, tenetur homo a-
„ stus dilectionis Dei præsidio adversus ea se communire . . . Sed jure
„ optimo id reprobat Azor . . quia aliis remedii potest se adversus eas
„ communire. “ *Ibidem* pag. 300.

18. „ Ultimum tempus est cum graves odii Dei tentationes instat, &
„ periculum illis succumbendi adest, nisi tentatus actus amoris Dei eli-
„ ciat; & in HOC EVENTU existimo obligare præceptum hoc dilectio-
„ nis Dei super omnia, PER SE, & *ex vi* hujus præcepti. “ *Ibidem*
pag. 300.

Utrum hæc doctrina damnata, sedum laxa sit, judicet P. Carolus No-
næcius. Si consuluntur Evangelica verba, quibus Caritatis præceptum
imponitur, relatae propositiones horrorem (ut mihi videtur, ingerunt. Ex-
tenuant enim, fin exterminent theologicarum virtutum exercitia, & of-
ficia. Indicata hæc omnia sunt Tom. I. Theolog. Christian.

19. „ Decimo deditur non peccate famulos apertentes jussu heri ja-
„ nuam.

„ tuam domus concubinæ , nec docentes ubi herus sit . . . Et similiter
 „ licere , si herus ascendere velit perfenestram ad rem habendam cum se-
 „ mina , pedem sustinere , ut ascendere possit , aut scalam admoveare ,
 „ eamque tenere , aut humeris sustinere ; dummodo tamen vitatio alicu-
 „ jus magni damni in famulo concurrat . “ *Lib. 1. in Decal. Cap. 7. n. 30. p.*
 27. *Indicata est Tom. II. Theolog. Christian.*

20. „ Undecimo deducitur licere alicui mutuo dare nummos alteri , aut
 „ cubiculum *accommodeare petenti ad fornicandum* , quando absque gravi de-
 „ trimento proprio proportionato denegare nequit . “ *Lib. 1. Cap. 7. num.*
 31. *pag. 28.*

21. „ Tandem deducitur pingentem imaginem pueræ petitione *Amma-*
 „ *fii* , quem credit probabiliter abusurum , peccare . Sic Azor . . Sed in-
 „ tellige iuxta dicta , nisi causa legitima excusat . “ *Ibidem numer. 40.*
pag. 29.

22. „ Quod si loquamur de pretio accepto pro hoc judicio ferendo :
 „ *Gratianus Cap. Qui habetis 14. q. 5.* docet pauperibus restituendum tan-
 „ quam turpe lucrum . Sed distinguendum est sic . Si nullam operam ap-
 „ posuit , ut *arte diaboli* id sciret astrologus ille , quod nullo alio pacto sci-
 „ ri potuit , sive effectus evenerit , sive non , tenetur pretium restituere
 „ danti : quia nullam diligentiam adhibuit , sed *casu* effectus evenit , aut
 „ non evenit . At pecunia datur propter operam ab illo impensam , &
 „ quidem utilem ad effectum consequendum . . Sicut si medicinæ prorsus
 „ ignarus , aut inutilia *egro* applicaret , teneretur pretium curationis *egro*
 „ restituere , quamvis casu liber a morbo evaserit . Et quamvis consulens
 „ Astrologum in ea re deliquerit offerens pretium pro re turpi , verior
 „ sententia habet restituendum ipsi donec per sententiam condemnetur ,
 „ ut id pretium amittat . Si vero Astrologus ille , vel *divinator* operam suam
 „ apposuit , & *arte DIABOLI* res ita evenit , non tenetur pretium restituere , quia
 „ ipse suam operam etiæ turpem apposuit : & acceptum pro opere turpi non
 „ est obnoxium restitutio juxta veriorem sententiam . Atque hæc omnia
 „ docet *Navar.* *Ibidem num. 163. & 164.* & *Manuel 1.* *Summæ 2. edi-*
tione cap. 7. num. 4. *Salas 1. 2. q. 9. art. 5.* *Tract. 5.* *Disput. 11.* *Sec.*
2. num. 79. in fine . Adduntque indistincte teneri pretium restituere ,
 „ quando res non ita evenit . Sed id non credo quando ipse diligentiam ad-
 „ hibuit *arte DIABOLI* ad eum effectum necessarium : sicut medicus quando
 „ iuxta artis præcepta medicatus est , non tenetur pretium restituere *egro*
 „ pereundi : quia ea diligentia a Mago illo apposta (N. B.) est premo affi-
 „ bili . Nec in hoc casu tenetur *damna* , & expensas consulenti restituere ,
 „ sed tantum quando nullam operam impedit , aut ejus *DIABOLICÆ* ar-
 „ tis ignarus erat . “ *Lib. 2. in Decal. Cap. 38. num. 96. p. 320.* *Relata est*
Tom. III. Theolog. Christian.

23. „ Ad veritatem autem hujus juramenti assertorii exigitur , & satis est, ut jurans ita rem se habere arbitretur prudenter, & non levi conjectura ductus, sed certa, aut *verisimili*, atque *probabili*, ac proinde secundum dum judicium jurantis consentaneum rationi , sive id a parte rei verum, sive falsum sit, quia hoc est moraliter certum esse. “ *Lib. 3. in Decal. Cap. 4. num. 10. pag. 15.*

Ergo ex principiis Probabilismi jurare poterit duo contradictoria vera esse .

24. „ Possunt quoque absque mendacio ea verba usurpari ; etiamsi ex sua significacione non sint ambigua , nec eum verum sensum admittant ex se, nec ex circumstantiis occurrentibus ; sed tantum verum sensum reddant ex aliquo addito mente proferentis retento , quodcumque illud sit, ut *Si quis* (hic incipit propositio *damnata ab Innocen. XI.*) *vel solus*, *vel coram aliis* sive *interrogatus*, sive *propria sponte*, sive *recreationis gratia*, sive *quocumque alio fine* juret se non fecisse aliiquid, *quod revera fecit*, *intelligendo intra se* aliiquid aliud , *quod non fecit*, *vel aliam viam* (Sanchez habet aliam diem: & hoc est vera lectio : mendum siquidem irrepit in propositionem *damnata*) *vel quod vis aliud additum verum*; *revera non mentitur*, nec est *perjurus*. (Hucusque propositio *damnatas*.) Sed tantum (persequitur Sanchez) non diceret unam veritatem determinatam, quam audientes concipiunt , ac verba illa ex se significant ; sed aliam *veritatem* disparatam. “ *Lib. 3. in Decal. cap. 6. n. 15. p. 27.*

25. „ Causa vero justa utendi his amphiboliis est, quoties id necessarium , aut utile est ad salutem corporis , honorem , res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum , ita ut veritatis occultatio censetur tunc expediens , ac studiosa , “ *Ibidem numer. 19. pag. 28.*

26. „ Potest testis predictis *æquivocationibus* uti , etiamsi alias juridice rogetur, quotiescumque non tenetur ob aliquam causam ferre testimoniū, ut quia notabile damnum ipsi sequeretur &c. *Quia cum ea causa excusante non teneatur*; vere dicit se nescire , non vidisse , nec audiisse , *intelligendo*, ita ut dicere tenetur. “ *Ibidem num. 24. pag. 29.*

27. Quando taxa alicujus rei est injusta , si pluris vendens , aut defraudans in pondere , & mensura , ita ut sibi satisfaciat pro pretio in justitia , & reddat correspondentes merces pretio dato , potest hic rotgatus a Judge , an pluris vendiderit , vel defecerit in pondere ; & mensura, id negare, assérereque se pretio taxato vendidisse , & integre pondus , & mensuram trādīsse intelligendo *hęc ita ut pluris vendens* ; aut deficiens in pondere ; & mensura deliquerit. *Quippe absque delicio utrumque fecit*. Atque *ita vere* dicit se integre trādīsse , nempe quam tenus tenebatur eo pretio accepto , nec excessissime delinquendo. *Atque* „ ad

„ ad hoc satis est opinionem esse probabilem , eam taxam non obligare . “ *Ibidem num. 29. pag. 30.*

28. „ Quinto deducitur eum , cui licitum est aliqua bona abscondere , „ eo quod illis ad vitam sustentandam egeat , ne a creditoribus capian- „ tur , & sic cogatur mendicare , posse rogatum a judice jurare se nulla „ bona abscondita habere (atque idem possunt jurare id scientes , dum „ modo ipsis constet , licite eum abscondere ad hunc finem) intelligendo „ secum non habere bona abscondita , quæ judici manifestare teneatur . “ *Ibidem num. 31. pag. 30.*

29. „ Sexto deducitur , quoties quispiam a cuiusvis debiti obligatione „ liber est , posse rogatum a judice de illo id negare intelligendo intra „ se , ita ut debeat , quia respondet ad debitum judicis mentem . Qua ra- „ tione optime Covarruvias , Cepola , & Azorius docent eum , qui num- „ mos mutuo acceptos solvit , posse a judice rogatum de mutuo , jurare „ se illud non accepisse , intelligendo , ita ut teneatur solvere . Idem do- „ cent Suarez , Phraldus , Atque idem dicendum est , si quacumque alia ex „ causa ab eo mutuo solvendo liber esset . Atque idem credo , si tuac non „ teneretur solvere , eo quod terminus ad quem mutuum datum fuit , non „ est impletus , vel præ paupertate excusat debitor a tunc solvendo . “ *Ibidem num. 32. pag. 30.*

30. „ Nono deducitur , creditorera virtute instrumenti publici exig- „ tem coram judice debitum , vulgo *execuando per la deuda* posse jureju- „ rande afferere quantitatem in eo instrumento contentam esse sibi debi- „ tam prout jurare jubetur . . . . et si pars illius summæ debite soluta sibi „ sit ; si tantundem pecunia , quantumdem solutum est , sit alia via sibi „ debitum , de quo nullum est instrumentum publicum , virtute cuius „ exigatur . . . . Hoc tamen intellige , nisi esset præjudicium akerius credi- „ toris . “ *Ibidem num. 36. pag. 31.*

31. „ Decimo deducitur , si per injuriam extorqueatur promissio jura- „ ta alicuius pecunia dandæ , dicere jurante uti hac equivocatione : Ju- „ ro tibi me numeraturum pecuniam , intelligendo , ut ille casus tibi re- „ gatur a verbo *juro* ; ita ut sensus sit : *Tibi juro fore ut numerem pecunias* , „ *five tibi , free alteri* ; quod ea oratio patiatur utrumque sensum . “ *Ibi- „ dem num. 37. pag. 31.*

32. „ Sed an diceat tunc jurare , retinendo mente hanc conditionem : *ju- „ ro me daturum , si tibi secluso juramento sum debitor* ? Aliqui negant , ducti , „ quod ea verba hanc amphibologiam non patiantur in communi homi- „ num sensu . Cajetan. Aragon. Soto . At retenta nostra sententia numero „ decimo quinto tradita , dicendum est id licere . Quia nihil refert verba „ eam amphibologiam non pati , & cogit necessitas ea uti . “ Porro n. 15. citato docet „ Cur ergo erit mendacium uti verbis ex se non ambiguis ,

„ si ex conditione in mente retenta verum sensum efficiunt . . . Hoc est
„ utilissimum ad tegenda multa, quæ tegere opus est, nec legi absque men-
„ dacio possent, hisi modus hlo esset licitus, quia verba ex se ambigua
„ non passim inveniuntur. “ *Ibidem* num. 38. pag. 33.

33. „ Undecimo deducitur coactum aliquam accipere in sponsam,
„ quam ducere non tenet, posse jurare se accepturum, intelligendo
„ intra se: si teneor, vel si postea placuerit mibi. “ *Ibidem* numer. 39.
pag. 32.

34. „ Decimo tertio adulteram rogatam a marito, an adulterium ad-
„ miserit, posse jurare, se non fregisse matrimonium . . . Similiter po-
test jurare, se non fecisse, intelligendo intra se, ut tibi reyelem. “ *Ibi-
dem* num. 41. pag. 32.

35. „ Decimo quinto deditur eum, a quo mutua pecunia petitur,
„ quam revera habet, posse jurejurando affirmare se eam non habere in-
„ telligendo intra se, ut mutuo der, quando non tenetur mutuare. Ita Na-
„ varrus Philiarcus, Sayro . . . At contrarium teneat Corduba, Lopez, Hen-
„ riquez . . . At credo priorem sentenciam esse veriorem, quo ad hoc,
„ ut ille non sit perjurus, quia in suo sensu verum dicit; cum sensus sit:
„ Non habeo; ut tibi mutuare velim. Quare ad veritatem: *bi*bus jura-
„ menti nihil refert an ille teneatur mutuare, nec ne: & ius non oportet addere
„ illam limitationem, quam prædicti Doctores addunt, quando non teneatur mu-
„ tuare. “ *Ibidem* num. 43. pag. 32.

36. „ Ultimo deducitur penitentem temere rogatum an hoc, vel illud
„ peccatum fassus sit, posse jurare, se non confessus, intelligendo, ita ut
„ teneatur illi explicare. “ *Ibidem* num. 44. pag. 32.

Relatæ sunt Tomi. III. Theolog. Christianæ

37. „ An invincibiliter ignorans actum internum esse peccatum, cognos-
„ scens tamen actum externum esse peccatum, excusat a culpa. actum
„ solum internum admittens, ut si rusticus a viro exsultato docto; ac
„ pio audieret fornicationem, & furum externa esse peccata, at licere for-
„ nicandi, aut furandi desiderium, quibusdam *Neoteritis* doctis videtur,
„ hanc ignorantiam minime excusare, quod hic libere velit objectum ex-
„ ternum, quod esse peccatum novit . . . Quamvis hoc probabile sit,
„ probabilius tamen credo, illum actum internum excusari omnino a ma-
„ litia. “ *Lib. 1. in Decal. Cap. 16. num. 16. & 17. pag. 77.*

38. „ Quoties sive vere, sive ficte promittens matrimonium, immuni-
„ est ob aliquam causam ab implendi obligatione, (probavimus,) posse
„ eum a judice vocatum jurare se non promisisse, intelligendo ita ut te-
„ neatur implere. Quod . . . dicimus procedere non tantum, quando est
„ certa causa non implendi; sed etiam quoties sapientum judicio est pro-
„ babile non teneri servare. Quia potest asuplendo opinionem probabilens
„ exi-

„ existimare se tuta conscientia non obligatum. " *Lib. 3. in Decal. Cap. 6. num. 32. pag. 31.*

39. „ Clericus rogatus a custodibus, an aliquis portet eo fine, ut gabellam solvere compellatur, potest jurare se nihil portare, intelligendo ex quo gabellam debeat. " *Ibidem loc. citat. p. 37.*

40. „ Et item credo quoties laicus aliqua portet, aut habet, aut vendidit, ex quibus gabellam aliqua ratione non debet, aut non debet intelligi, gram iusta probabilem opinionem. Potest enim juramento rogatus negare, se habere, portare, vendidisse eam solam quantitatem, ex quo gabellam non debet, intelligendo intra se ita ut ex illa debeat. " *Ibidem loc. citat. pag. 31.* Relata sunt Tom. IV. Theolog. Christian.

41. „ Vere impletet audiendi Sacri praeceptum, illud ex contemptu aucti diensi. Ergo a fortiori cum intentione non satisfaciendi. " *Lib. 1. in Decal. Cap. 13. num. 13. pag. 70.*

42. „ Concionatores, qui in quadragesima concionantur ter, vel quater in hebdomada, communiter, & regulariter excusantur, ita ut in nullo die quadragesimæ teneantur jejunare. Quia hoc videtur requisitum ad robur necessarium ad bene, & fructuose concionandum. " *Lib. 5. Concil. Cap. 1. Dub. 13. num. 6. pag. 100. edit. Lugd. 1687.*

43. „ Existimo tamen probabilius esse licere in sacramentorum administratione uti opinione minus probabili relictæ probabiliori, ac tuta, non obstante irritandi sacramenti periculo, cum duplice tamen limitatione. Prior est, ut sit in re, quæ non est contra communem Ecclesiæ usum præscribentem, ut eo modo, & non aliter administrentur Sacramenta. . . . Posterior est ne pars minus tuta quamvis probabilius sit, deroget obligationi caritatis, & misericordia respicientis remedium proximi. " *Lib. 1. in Decal. cap. 9. num. 33. p. 39.*

44. „ Quando opiniones circa jurisdictionem Sacerdotis ad audiendas Confessiones versantur, atque opinio probabilius docet illam habere, probabilius autem negat. Talis enim Sacerdos nullo modo peccabit audiens Confessiones, ut optime ait Suarez. " *Ibidem numer. 35. pag. 36.*

45. „ Sexto deducitur licere famulis cibos condire, ad mensamque ministrare, lectum sternere Concubinæ heri, quod bene docent Petrus de Ledesma, Emmanuel Sa: & similiter fas esse ornare heram metetricem, tradunt bene Navarra, Emmanuel Sa, Azorius. " *Lib. 1. in Decal. cap. 7. num. 2. pag. 26.*

46. „ Septimo deducitur quid dicendum sit de adductione Concubinæ in heri domum, aliumve locum, in quo peccaturus est. Id tanquam in triplice malum damnat Angles. . . . At id excusat Azorius. Sed dicendum est, id tripliciter posse contingere. Primo modo nullum intellexerit, itum

„ tium heri deferente famulo , sed tantum concubinam comitanti , quia
 „ jam de adventu inter eos ipsos conventum erat: & in hoc easu , cum
 „ sit merus comitatus , & nihil referat , utrum illorum comitetur , idem
 „ dicendum est , quod diximus num. 21. de comitibus ipsum . Secun-
 „ do modo contingit , non tantum comitando , sed active deferendo , ut
 „ in sella quadam . Et hoc proxime accedit ad peccatum , & ideo non
 „ sufficeret communis ratio famulatus , sed damnum notabile famuli eum
 „ herum deferendo exigitur . At in hoc easu id licet . “ *Ibidem num. 21.*
pag. 26.

47. „ Sicut ex causa justa licet aurige deferre meretricem ab uno lo-
 „ co in alium , quamvis illuc petere norit ad invisendum amarium , “ iu-
 „ crum meretricium parandum . “ *Ibidem.*

48. „ Octavo deducitur quid dicendum sit de famulis deferentibus scri-
 „ pta , vel internuntia ad heri concubinam . Quidam hoc tanquam in-
 „ trinsece malum dampnent . . . . Alii vero excusat a peccato famulos
 „ qui ratione famulatus haec internuntia , aut scripta deferunt , in quibus
 „ herus petit a concubina , ut ea nocte ad se veniat , eti si norint velle ,
 „ ut veniat ad fornicandum . “ *Ibidem num. 26. pag. 27.*

49. „ Probabilis existimo ad ignorantiam , inadvertentiam , seu oblivio-
 „ nem sive juris , sive facti censenda invincibilia sufficere , ut nulla no-
 „ titia , nec specialis , nec confusa , nec aliqua dubitandi ratio in uni-
 „ versum , aut peculiariter occurret . “ *Lib. 1. in Decal. Cap. 16. num.
 21. pag. 78.*

50. „ Quare nullum esse peccatum mortale in voluntatis consensu censeo ,
 „ nisi cogitatio aliqua præcesserit , & consideratio expressa , quam adiudens
 „ vocant malitiae moralis , vel periculi , vel saltem expressa aliqua dubi-
 „ tatio , vel scrupulus . Itaque , ut quis peccet mortaliter , debet con-
 „ siderare , vel opus illud esse malum , vel ibi esse malitiae pericu-
 „ lum , vel dubium , vel scrupulum saltem aliquem habere : quod si ni-
 „ hil horum præcesserit , ignorantia , inadvertentia , seu oblio censentur
 „ omnino naturalia , & invincibilia , & sic juxta hanc sententiam : non
 „ satis est cognitio illa virtualis seu interpretativa , quam sufficere dicebat
 „ sententia numero præcedenti relata . Hanc sententiam optime tueritur
 „ Vasquez . “ *Ibidem pag. 78.*

51. „ Probabile est valere dispensationem Pontificis in matrimonio rato-
 „ nis absque justa causa concessam . . . . Et ratio est , quia est probabile in-
 „ dissolubilitatem talis matrimonii esse de jure humano . “ *Lib. 2. de Ma-
 trim. Diff. 15. num. 5. pag. 153. edit. Ven. 1606.*

52. „ Limitant aliqui hanc sententiam , nisi adirent ea loca in frau-
 „ dem Decreti Tridentini , ut ibi possent libere absque Parocho , & te-
 „ stibus matrimonio copulari . tunc enim ajunt esse invalidum . . . Cete-
 „ rum

rum disperget mihi hac limitatio, & credo licet adireat eo fine, ut posse sent libere asque Parocho, & testibus contrahere esse, ratum matrimonium. Primo. Nam qui utitur jure suo, non potest dici fraudem committere, ut ea ratione effectus impediatur. " Lib. 3. Disp. 18. num. 29. pag. 269.

53. " Tertia conclusio. Culpa venialis est ea verba (ego conjungo vos & dico) omittere. Probatur, quia materia non est gravis, cum ea verba non sint forma sacramenti, nec pertineant ad solemnitatem magni momenti, nec includant aliquod mysterium magnæ significationis. Praterea, quamvis Tridentinum statutum verbis praceptis; at sub illo pracepto non continetur tantum, ut Parochus ea verba proferat, sed alia magni momenti, nempe ut præmittantur denunciations, & ut matrimonium celebretur coram Parocho, & testibus, ut habeat librum &c. " Loc. Citat. Disp. 38. num. 7. pag. 329.

54. " Secundum communem sententiam liciti sunt amplexus & oscula, inter sponsos de futuro, eo quod sponsalia sunt initium quoddam matrimonii, ac proinde concedunt jus utendi voluptate præambula matrimoniali. Ergo per sponsalia acquiritur jus in corpus, alias nullus illius usus concederetur, & consequenter violans hoc jus per fornicationem, reus erit uera fornicationem injustitiae admissæ necessario aperiendæ in confessione. Et hæc sententia est valde probabilis. " Lib. 1. Disp. 11. num. 5. pag. 6.

55. Oscula, & amplexus, aliisque tactus non impudicii excusantur a culpa mortali inter sponsos de futuro ratione contractus sponsalium inter ipsos initii. Ratio est, quoniam sicut matrimonium, ipsum cohonestat copulam; ita sponsalia, quæ quoddam matrimonii initium sunt, cohonestare debent hujusmodi tactus, qui in eobatrum quoddam sunt copulae præferuntur quia sic magis sovetur amor ad matrimonium. . . . num. 49. Atque hæc Conclusio vera est, quamvis sponsi intendant eam delectationem sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus & osculis oritur. Quia sponsalia, quæ matrimonii initium sunt, excusant a mortali hanc delectationem, quæ copulae inchoatio est, & in omnino solutis esset culpa mortalis. " Lib. 9. Disp. 46. num. 48. pag. 327.

56. " Quod si vir in superficie tantum vasis præposteri uxoris restringat, ret sua verenda, vel in eos ejus intromitteret, cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale. " Lib. 9. Disp. 17. num. 5. pag. 222. Relata sunt iste Tom. X. Theolog. Christian.

57. " Excipi debent loca, in quibus heretici non denuntiati, nec notorii Clericorum percussores cum Catholicis, permixti convivunt, ut in Germania, Gallia, Polonia: in iis enim ex consuetudine recepta, & tolerata licent conjugia catholice personæ cum heretica, dummodo Cæsari tholi-

„ tholica libere permittatur , & absque perversioris periculo in fide per-
„ manere ; quia ea conjugia ineuntur instar aliorum contractuum civilium .”
Lib. 7. De Matr. Disp. 72. num. 5. pag. 234.

58. „ Hinc deducitur minime culpe lethalis reum esse virum tactibus
„ irritantem venerem , scientem se ob id præmaturius semina seminar :
„ quia concursus utriusque feminis minime ad generationem desideratur ,
„ ut numero , præcedenti probavimus . Sic viri sapientissimi e Societate Je-
„ si , & Henriquez . ” *Lib. 9. Disp. 17. num 10. pag. 223.*

59. „ Gravius dubium est , num ubi vir semine intra vas entisso , mem-
„ brum virile extraxit , liceat feminæ , quæ nondum effudit tactibus
„ se excitare donec seminet ? Id enim minime licere suader . . . . Ve-
„ rum id licere inde mihi persuadeo , quia illa provocatio feminæ est
„ actus conjugalis perfectio , ac consummatio . ” *Ibidem numer. 12. pag.
223.*

§. XVIII.

P. Thome Tamburini Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. „ **A** dverto primo in bene moratis , vel confiteri solitis supponi po-
„ se semel hæc mysteria credidisse ; semel , inquit ; nam ex necel-
„ sitate medii semel sufficit . ” *Lib. 2. in Decal. cap. 1. n. 3. pag. 39. edit.
Venet. 1702.*

2. „ **V**el primo sermo est de astu fidei necessario necessitate salutis . . .
„ Et hunc quidem semel in vita elicere satis esse modo vidimus n. 3. ”
Ibidem n. 8. pag. 39.

3. „ **V**el secundo sermo est de astu fidei ex necessitate PRÆCEPTI ,
„ quo scilicet obligamur credere ea quæ diximus num. 5. Sane nondum
„ obviam habui Doctores , qui id explicando mihi satisfecerint . Unde omni-
„ bus perensis (subdendo tamen ut hoc , ita & alia omnia mea S. R. E.
„ judicio) puto PER SE , & DIRECTE numquam obligari fideles ad cre-
„ denda prædicta Mysteria , nec implicite , nec explicite ex vi necessitatis
„ præcepti fidei (nam medii simul , & præcepti jami modo dictum est , quæ
„ ratione semel & ad quæ mysteria credendæ sit obligatio) sepissime vero
„ obligari per accidens ex vi aliorum præceptorum . ” *Ibidem n. 9. pag. 39.*
Quid ad hæc P. Carole Noceti ?

4. „ **C**onfirmatur primo nostra sententia ex Azorio . . . qui docet Cari-
„ tatis præceptum tunc solum obligare , quando tenemur justificari , &
„ non habemus aliam viam , qua justificari possimus ; quia hoc præce-
„ ptum non videtur obligare , nisi ut medium justificationis , vel ut dispa-
„ gitio ad illam . Hæc ex illo . Ex quibus colligo similiter dici posse de
„ fidei

„ fidei actu, & consequenter de actu spei, (ut cum de spe infra cap. 11. §. 1. & cum de caritate agam huc me remittens, rursus innuam infra cap. 3. §. 2. n. 2.) “ *Ibidem* n. 10. p. 39

„ „ Laborant Doctores in assignando tempore, quo debet fidelis ex obligatione, actum positivum amoris elicere circa Deum; variaque tempora, ut varia sunt ingenia hominum, assignant. Primum tempus, quod aliqui assignant, est initium usus rationis. Secundum, finis vita. Tertium, tota vita indeterminate sumpta, ut saltem semel in ea ametur Deus. Quartum omnes dies Festivi, in quibus debemus Deo specialiter vacare. Quintum, tempus, quo adultus suscipit Baptismum. Sextum, tempus, quo quis suscipit Eucharistiam. Septimum quando forte sumitur martyrium. Octavum, quando a Deo magnum accipis beneficium. Nonum, quando audis aliquem contra Deum blasphemantem. Decimum, quando gravi urgeris tentatione praesertim odii Dei cum periculo consensus, nisi ad Deum per amorem te convertas..

„ Mihi placet doctrina Azorii.... qui docet hoc præceptum Caritatis impositum fuisse ob justificationem impii: solum igitur tunc obligare, quando impius, quia sacramentum penitentia non est in promptu, non habet aliam viam, qua se justificet, nisi eliciat actum contritionis, quæ semper aliquo tandem modo, actum amoris Dei super omnia dilecti involvit. Consequenter igitur, & indirecte ratione sua justificationis ad actum Caritatis fideles obligantur. Vide supra cap. 1. §. n. 10. ubi idem loquendi modus mihi placuit de præcepto actus fidei, & spei: nam per ibidem dicta & confirmabitur hæc Azorii doctrina, & impugnari poterunt tempora modo assignata numero præcedenti. “ *Lib. 2. in Decal. cap. 3. §. 3. n. 1. & 2. pag. 52.*

6. „ Confirmatur, quia licet communis sententia doceat, dari præceptum speciale de amando Deo in illis verbis: *Diliges Dominum Deum tuum*, & alibi; tamen non ignobiles Doctores doceunt hoc præceptum non esse speciale, & speciali tempore impletum, sed generale imbibitum in omnibus præceptis; sicut secundum præceptum de dilectione proximi non est specialis, sed in præceptis Decalogi contentum: nam propterea dicitur: *in his duobus præceptis*, idest dilectione Dei, & proximi, *universa lex pentet & Prophetæ*: & qui habet præcepta mea, & servat ea, illi est, qui diligit me; & plenitudo legis dilectionis. Si enim qui servat præcepta diligit, & quicunque diligit servat, jam unum ex his continetur in alio, & consequenter præceptum caritatis indirecte solum, & ratione alterius obligabit. “ *Ibidem* n. 3. pag. 52.

7. „ Probabilis ergo, & certissima sententia est illorum, qui negant fides in initio usus rationis: Sic Castr.... cum Azor. Val. Sanch. Suar. Coninch. ab eodem cit. & fine vita, sic idem ibi n. 9. cum Azor. & Sanch. ab

„ eo-

, eodem citat. *obligari* ad se convertendos ad Deum, illum amando: pa-
 „, nere enim ejusmodi obligationem; quæ certe solido fundamento non in-
 „, nititur, nihil aliud est, nisi scrupulos ingerere, non quidem inductis,
 „, quia hi ad eam obligationem minus advertunt, sed doctioribus &c. “Ibi
 „, *dem n. 4. pag. 53.*

8. „, An possit filius mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut
 „, malum patris (hoc enim esset odium execrandum) sed, ut ipse filius
 „, paterna hereditate fruatur? An Mater possit desiderare mortem filii,
 „, ne illam alere, vel dotare cogatur? An possit subditus mortem eupere
 „, sui Prælati, ut Prælaturæ ipse succedat, vel ut ab eo Prælato sibi infenso
 „, liberetur? & similia. Si solum desideres, vel cum gaudio excipias ejus-
 „, modi effectus, hereditatem, molestia parentiam, prælaturam &c. facilis
 „, est responsio: licet enim hæc optas, vel amplecteris: quia non gaude-
 „, de alterius malo, sed de proprio bono.... Deinde n. 30. *Rursus.* Si de-
 „, sideres sub conditione, facilis item est responsio, licet posse. Si quis
 „, enim hunc actum eliciat: *Si meus Pater moretur, ego hereditate potiorer:*
 „, *si filia mea occumberet, ego molestia liberarer;* & gauderet tunc ille, non
 „, de patris, vel filii morte, sed de hereditate, deque parentia molestia:
 „, culpam odii non committeret.... n. 31. Denique si absolute desideres in
 „, hunc modum: *Cupio mortem patris, non ut malum patris est, sed ut bonum*
 „, *meum, seu ut causa mei boni; minirum quia ex illius morte ego ejus her-*
 „, *editatem adibo: vel sic: Utinam moriar mea filia; nam sic sexcentas solli-*
 „, *citudines excutiam &c. si, inquam, sic desideres, major est resolvendī diffi-*
 „, *cultas: quia tunc eligis velle malum illis, quamvis ut causam tui com-*
 „, *modi: quod non videtur culpa vacare. Et ita quidem putat Bonacina... Ni-*
 „, *hilominus Castr. t. 1. tract. 6. d. 4. circa 4. Dec. præc. q. un. pag. 3. n. 3.*
 „, *postquam firmavit, postle malum proximo desiderari propter bonum ju-*
 „, *stitie, vel bonum publicum, vel ipsius proximi.... sic addit. Credo se*
 „, *cum debito moderatione facias, te posse absque peccato mortali de vita alicuius*
 „, *trifari, & de illius morte naturali gaudere; illamque ineffici acienda pete-*
 „, *re, & desiderare: non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod rem-*
 „, *porale emolumendum inde secutum.... ex quibus vides opinionem*
 „, *Castropalai esse satis probabilem. “ Lib. 3. cap. 1. d. 3. num. 29. 30. 31.*
 „, *32. 33. pag. 150.*

9. „, Inquires secundo an, sicut aliis, ita sibi ipse possit quis modo
 „, dicto malum optare, v. g. mortem, ad ærumnas vitæ hujus evitandas?
 „, Respondeo, ita: propter easdem rationes, quia tunc bonum sibi optat,
 „, non malum. Ita Vasquez, Sa, Turrianus Navar. apud Bonac... Sunt
 „, apud nos non pauci rudes, qui tanquam de mortali se accusant; sibi
 „, mortem optasse, quo incommoda vitæ hujus effugiant. Ejusmodi peni-
 „, tentes, eorumque Confessarii sunt admonendi; illi ut conscientia erronea
 „, libe-

„ liberentur , hi , ut sollicitiores sint in docendis paenitentibus . Nam pro-
 „ festo admirans sepius adverte , allquos folitos frequentissime confiteri ,
 „ hac erronea conscientia laborasse . Deus immortalis ! Numquam ne Con-
 „ fessarius sibi serupulo vertit , se teneri ex caritate , ex officio , Docto-
 „ ris munus erga paenitentes exercere ? Medicus est Confessarius , judex ,
 „ & magister . ” *Ibidem n. 34. pag. 150.* Relatae sunt Tom. I. Theolog. Chri-
 stian.

10. „ An si amicus meus velit , ut ego feram munuscula , & similia ,
 „ turpis scilicet amoris incitamenta ; quae ipse mittit ad suam concubi-
 „ nam , possim ego sine peccato deferre ? Responso fuit absolute negativa :
 „ quia ex una parte hæc actio , licet alias indifferens , est conjuncta cum
 „ peccato amici , ejusque concubinæ , & ex alia parte nostra adest causa ex-
 „ cusans ducta ex famulatu . (hoc enim famulis concedit) vel ex alio de-
 „ trimento , ut supponimus . Nec enim si adest quidam modicus ruber , vide-
 „ tur esse regulariter tanti momenti , ut satis excusat . Fateor tamen , si tibi ma-
 „ gni sit ejusmodi amicitia , ac vere timeres eam amittere , excusari te pos-
 „ se : quia tum notabilis nocturni justus metus accedit . ” *Lib. 3. in Decal. cap.*
1. §. 4. n. 20. pag. 152.

11. „ Qui ex officio lecticas humeris portant , vel rhedas agunt , possunt
 „ ne licite , pretio conducti puellam scienter ad lascivum adolescentem ad-
 „ ducere ? Aio non posse , quia id nec excusat ratio famulatus (hi enim
 „ famuli , seu subditi non sunt) nec amissio lucri , quia hoc est facis exi-
 „ guum .... Habet tamen unum apud Navarrum .... ex quo aliquid benignius
 „ colligi probabiliter potest . Ex his , inquit , videtur colligi ratio defendendi mul-
 „ tos a peccato saltem mortifero ; modo ut in casu proponitur , non placeat eis
 „ peccatum , & faciant obsequia prædicta ob aliquem bonum finem , puta eo quod ,
 „ exhibeant illa officii sui causa , vel ob justam mercedem ; licet enim hæc officia ,
 „ & obsequia sint valde conjuncta peccato ; non tamen sunt secundum se , & sua-
 „ pte natura peccata , & ideo sejungi possunt a peccato per finem diversum , &
 „ sejundum . Hæc ille . Nota illud officii , vel ob justam mercedem . ” *Ibi-
 dem n. 30. pag. 154.*

12. Idoli , ejusque Templi fabricatio , ut item idoli jam facti venditio ,
 „ cum sint ordinata ad idololatriam , non possunt ex se licite præstari . . .
 „ Urgentissima tamen existente causa (ut esset femel aut iterum juxta di-
 „ sta num. 38. magna paupertas artificis) peccatum vitaretur . Ita Castro-
 „ palaus ... Tannerus .... ” *Ibidem n. 28. p. 154.*

13. „ Simile quiderit , si a te amicus petat , ut cubiculum ei accommo-
 „ des , in quo scis eum fornicaturum : nisi enim notabilis necessitas te
 „ excusat , peccabis , si illi morem geras . ” *Ibidem n. 20. p. 153.*

14. „ Et notabiliorem quidem posco , si in tuo cubiculo securius , &
 „ confidentius sit amicus peccaturus ob rationem modo dictam . ” *Ibidem p. 153.*

15. „ Si ii vectores, seu bajuli adeo sint religiosi, ut nolint se suasque o-
„ peras locare in ejusmodi vestationibus, facile in suo lucro notabiliter
„ lazerentur. “ n. 31. p. 154.

16. „ Ipsa communis famulatus, & obsequii ratio, est proportionata cau-
„ sa, cur excusetur famulus, filius, uno verbo subditus sequentia opera
„ ex se indifferenta faciens. Ita Sanchez. Primo si jussu heri usurarii pe-
„ cuniam numeret, deserat, recipiat, referat mere in libros. “ Ibidem n.
18. p. 153.

17. „ Secundo, si ejusdem jussu, quem scit ire ad adulterandum, sternat
„ equum, ipsum mere comitetur, mereque expectet ante fores (mere, in-
„ quam, hoc est, non ut custodiat, animosioremque ad peccandum red-
„ dat) sternat lectum, cibos condit, ministretque concubinæ, eamdemque
„ mere associet, ducendo ad locum ubi dominus peccaturus est, januamque
„ aperiat eidem ingressuræ. “ Ibidem p. 153.

18. „ Tertio, si ornet suam heram meretricem, si deserat scripta, & in-
„ ternuntia solius urbanitatis plena, si deserat munuscula, & esculenta,
„ præstetque alia officia, quæ alias fanulus æque præstaret. “ Ibidem
Pag. 153.

19. „ Subditus non ex sola famulatus ratione, sed metu notabilis detri-
„ menti (quale esset, si quis timeret, ne dominum hunc deserens, co-
„ gatur alium cum sua molestia, & damno querere; ne a domino male
„ tractetur, ne tòrvis oculis aspiciatur, ne e domo cum suo detimento ex-
„ pellatur) subditus, inquam, excusabitur, si referat adulteræ, vel ini-
„ mico, ut tali hora ad domum heri, vel ad conditum locum accedat
„ (sed ne dicat, ut accedat ad peccandum, vel ad pugnandum in du-
„ ello: hec enim sunt intrinsece mala) si jussu heri insequatur puellam,
„ visurus, vel requiſitus, ubi ea habitet, & nihil aliud: si jussu ejusdem
„ non aperiat modo januam, sed doceat ubi herus sit, si dominum adju-
„ vet ad ascendendum per fenestram, quo ingrediatur in locum ubi peccatu-
„ rus sit. “ Ibidem n. 19. p. 53.

20. Ego hic sentio, quod supra cap. 1. §. 1. n. 8. dixi de præcepto Fidei,
„ Spei, & Caritatis, non dari scilicet certum tempus, & determinatum,
„ in quo direcťe (præceptum religionis) obligat; sed esse illud, in quo
„ obligat indirecťe, quando scilicet urget necessitas alicuius boni acqui-
„ rendi, vel mali, seu temptationis avertendæ quæ acquirere, vel avertere
„ sine Dei auxilio, nos non posse tunc animadvertisimus. “ Lib. 2. in Decal.
c. 4. §. 2. n. 4. p. 54.

21. „ Dicemus infra Lib. 2.... Beneficiarium tenue beneficium possiden-
„ tem non obligari ex probabili sententia ad horas Canonicas persolven-
„ das. Quid ergo erit, si quando, omnibus expensis, ambigatur utrum be-
„ neficium sit tenue, nec ne? Resp. Puto probabile cum Vasquez.... obli-
„ gari

„ garī, & item probabile non obligari cum Caramnel... Quare alteram
„ ex his sententiis, quam tibi libet, amplecti licet.“ *Lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7.*

7. *Verb. Beneficiarius n. 2. p. 21.*

22. „ Itaque, qui dum Missam ex præcepto audit, vel officium divinum
„ persolvit, questionem philosophicam secum mente voluntario obvolve-
„ ret, vel sua negotia cogitaret, modo externam attentionem haberet,
„ quia scilicet non poneret distractio[n]es externas ejus generis, quas dixi-
„ mus n. 1. ex probabili dicta opinione præceptum satis adimpleret.“ *Lib.
2. Mth. celeb. Miss. c. 6. n. 5. p. 467.*

23. „ Dico secundo, excusari communitatem Religiosorum a choro, si
„ constet solum ex quatuor, vel quinque, ita Bordon. apud Pelizar.....
„ Ratio est, quia tametsi quatuor, vel quinque, immo & duo sufficiant
„ ad rigorem chori: tamen cum sit probabilis opinio plures requiri ad
„ constitutendum chorum ex obligatione, ut scilicet cum aliquo decore
„ alternativam cantetur, ne tantum onus quotidianum tam paucis ex obli-
„ gatione imponatur, potest communitas Religiosorum, hanc opinio-
„ nem sequendo a dicto onere se tunc liberare.“ *Lib. 2. in Decal. c. 5. §. 1.
n. 12. p. 55.*

24. Verba contra Deum in ebrietate, vel phrenesi, vel ex inadver-
„ tentia orta ex inveterata consuetudine, blasphemiz nequaquam sunt.“ *Lib.
2. in Decal. cap. 6. §. 4. n. 17. pag. 75. & Lib. 2. Mth. Conf. c. 3. §. 3. n. 22. & 25. p. 386.*

25. „ Per quæcumque verba, etiam perspicue Deum continentia, mul-
„ to magis dubie, emittatur juramentum, erit omnino, & semper in foro
„ conscientia ad intentionem jurantis attendendum, si velimus deprehen-
„ dere an vere juratum sit. Vel enim (quæcumque tandem verba profe-
„ rantur,) intendit quis primo positive invocare Deum, vel secundo po-
„ sitive non: invocare, vel tertio (sive quia non advertit, sive quia ne-
„ seit) præscindit ab ejusmodi invocatione, hoc est nec intendit, nec
„ non intendit invocare. Partitio. videtur adæquata, continet enim con-
„ tradictoria, & præcisionem ab ipsis. Jam si primum, certe erit juramen-
„ tum, ut ex se patet. Si secundum, certo juramentum non erit, ut fa-
„ tentur communiter Doctores.... Licet enim ego dicam. *juro per Deum*,
„ si nolim per hæc verba Deum ut testem mei dicti implorare, utique
„ non implorabo, nisi valde materialiter, scit[us] p[ro]sternit a: magistro edocit[us]
„ eadem verba preferret. Certo in Sicilia ignobiles viri unoquoque verbo
„ (*Par Dio*) jurant. Quis autem dicat eos ignobiles vere jurare, cum
„ nec ipsis aliquando sciant, quid significet illud (*Par Dio*) videtur au-
„ tem ex sua notione significare *per Deum*. Denique si tertium, certo item
„ juramentum non erit, quia non invocat Deum. Cum enim hic abstrahat ab
„ invocatione, clare appareat invocationem non exhibere.“ *Lib. 3. in Decal.
c. 1. §. 3. n. 7. p. 78..*

26. „ Qui ex inveterata confuetudine advertenter jurat falso , satis ne
 „ est sic dicere, *semel juravi falso* , an potius necesse erit, etiam addere id
 „ fuisse ex mala confuetudine? Respondeo non esse necesse... Idem dic,
 „ ut id *semel* hac occasione dicam, de inveterata confuetudine fornicandi,
 „ blasphemandi, & ceterorum similium: par enim est ratio.“ *Met. expedit.*
Confess. Lib. 2. cap. 3. §. 3. n. 21. p. 386.

27. „ Certum est... jurare sine animo jurandi , sive res sit levis, sive
 „ gravis, vel jurare verbis *equivocis* non esse licitum sine causa , lici-
 „ tum esse cum causa.“ *Lib. 3. c. 3. §. 2. n. 1. p. 82.*

28. „ Quæstio est, an licet juranti accipere verba in alio sensu ab illo, quem ea
 „ præferunt. Juro v. g. per Deum me hac nocte non dormivisse, intelli-
 „ gendo vestitum... Resp. licere... At est ne saltum veniale sic per
 „ quævocationem jusare? Resp. si aliqua sub sit causa... nullum est
 „ peccatum... Si nulla sit causa, veniale erit.“ *Ibidem cap. 2. §. 2. n.
 „ 1. p. 81.*

29. „ Quando verba nullo modo ex se patiuntur talem *æquivocationem*,
 „ seu mentis restrictionem; licet ne aliud intelligere solum ex mea mera
 „ voluntate? Juro v. g. me non dormivisse, intelligendo me non. comedis-
 „ se. *Quo* pacto materialiter solum dico me dormivisse, non significative.
 „ Resp. Sanchez negat licere, quia non est in cuiusvis arbitrio significatio-
 „ nem vocibus imponere. Verum hæc ratio non me potest avellere a
 „ probabilitate quod licet.“ *Lib. 2. in Decal. c. 2. §. 2. n. 4. p. 81.*

30. „ At hoc modo loqueris contra paclum Reipub. quod, in constitui-
 „ tione linguae inter homines tacite initum fuit, ut significative profer-
 „ rentur verba, non vero solum materialiter. Lege Sfortiam Pallavicinum
 „ in sua Theologia Lib. 3. dist. 2. n. 17. apud Tanerendum.... Respondeo
 „ hujusmodi pactum nimis speculative ab ingeniosissimo excogitatum esse.
 „ Addo, esto assūstè conventionem, ut per illas voces possent aperire
 „ homines conceptus suos; at contendō numquam assūisse pactum, quo
 „ minus iidem possent (quando vellent) illas materialiter efferre. Cer-
 „ te sic esserunt infantes, sic adulti, quando incipiunt discere linguis ex-
 „ teras, sic scriptores, & typographi quando exscribunt, vel imprimunt
 „ verba alterius linguae. *Cur ergo non in aliis occasionibus quando homini li-
 „ buerit?*“ *Ibidem c. 2. §. 2. n. 6. Relatae sunt Tom. III. Theolog. Chri-
 „ stian.*

31. „ An cum indignis possint filii licite contrahere , patre, vel geni-
 „ trice dissentientibus? Et quidem licet aliquibus videatur non posse...
 „ fateor tamen probabile item esse , ac tutum, quod possint. Ratio præ-
 „ cipua est modo dicta : filium scilicet omnino liberum esse, nec alicui
 „ subjici hac in re.“ *Lib. 5. in Decal. cap. 2. §. 3. n. 5. p. 159.*

32. „ Dicendum a nobis , dari rationem naturalem id certo (simpli-
 „ ceum

„ cem fornicationem esse vetitam) probantem , sed ingenue fateri nos
„ debere eam a priori nondum clare esse compertam.“ Lib. 7. in Decal. c.
1. §. 2. n. 1. p. 184.

33. „ Si tu dum occulte tibi compensas debitum , prævides alicui rectio
„ id , tamquam furtum ab ipso fuisse commissum , fore imputan
„ dum , non obligaris id præcavere , nisi facile possis . “ Lib. 8. in Decal.
c. 5. §. 1. n. 5. p. 220.

34. „ Furatus es v.g. decem aureos audius tertius , unique cum pecca
„ to , verum hodie existens in gravi necessitate , puta in gravi morbo , si
„ ne ulla spe habendi pecuniam , illos ad vitam conservandam expendis ,
„ obligaberis ne ei ad meliorem fortunam rediens ad restitutionem? . . .
„ Non est improbabilis sententia , te tunc liberans ab omni restitutione . “
Lib. 8. in Decal. Tract. 2. c. 6. §. 2. n. 3. p. 222.

35. „ Ad tormenta , damnaque gravia vitanda posse quemlibet sibi fal
„ sum grave crimen imponere , etiam si mors sit sibi secutura . “ Lib. 9. in
Decal. cap. 5. §. 6. n. 6. pag. 293.

36. „ An si alio modo te ab injusto teste cueri nequeas , licite falsa
„ crimina illi possis objicere , quanta sufficient ad tuam justam defensio
„ nem? Duo assero . Unum mihi satis probabile , alterum satis incer
„ tum. Probabile mihi est te si id facias non peccare contra justitiam:
„ unde nec obligari ad restitutionem. . . . Incertum mihi est , an id
„ possit fieri licite sine ulla culpa . “ Loc. cit. cap. 2. §. 2. pag. 295. & 6.
pag. 288.

37. „ Si sit necesse publicas scripturas etenim posse. Notarius pu
„ blicus ad hoc induci , si Notario constaret mea innocentia? Quid? ni?
„ respondebis . Id enim non est esse infidelem Reipublicæ , sed maxime
„ fidelem , dum ejusdem Reipublicæ innocentia sic defenduntur. Verum si
„ aperiatur hujusmodi ostium , quoniam statunt publica judicia. Invenian
„ tur , respondebis , testes veri , ut sancta requirunt tribunalia. Dum enim
„ falsi testes quacunque arte repelluntur , publica judicia firmantur potius,
„ non infirmantur. Sed ego iterum audio , quia tamen adhuc durum au
„ dio , libentor nodum hunc in aliud tempus evolvendum refero . “ Loc.
cit. num. 7.

38. „ Gaudebat quidam Sacerdos sō per inculpabilem oblivionem matu
„ tinum diei hesterni non recitasse. Et reprehendebatur ab alio nimis Re
„ ligioso Sacerdote: Huic dixi , potuisse illum gaudere de carentia illa la
„ boris , quæ tunc nullo modo peccaminosa fuit ; atque adeo tale gaudii
„ objectum erat ab omni malitia separatum , nendum separabile . “ Lib. 10. in
Decal. Cap. 5. §. 2. num. 2. pag. 299. Relata sunt Tom. IV. Theolog.
Christianus

39. „ Notat hic Sanchez Lib. 1. in Decal. Cap. 4. num. 12. & Bonacina mox

„ citandus n. 3. non esse mortale , singulis Festis per duas operari horas ,
 „ quamvis animo fixum teneas , id toto anno efficere velle , & de facto
 „ efficias . Ratio est , quia unus dies festus non adnectitur cum alio , ad
 „ hujus materiæ gravitatem efformandam . “ Lib. 4. in Decal. c. 3. §. 2. n.
 2. p. 130.

40. „ Non absimili modo advertit Bonacina ... Dominum injungeatem
 „ laborem duarum horarum viginti v. g. Familis simul , non peccaturum
 „ mortaliter , quia unius opus nequaquam unitur cum opere alterius .
 „ Idemque erit ex Portell. ... si singuli successive per modicam horam
 „ in eodem die laborent , etiamsi uno post alterum laborante totus dies
 „ occupetur , quia pari modo unius opus cum alio non connectitur . “ Lib.
 4. in Decal. c. 3. §. 2. n. 2. p. 130.

41. „ Qui noctu dormire per notabile tempus non potest , nisi coenet ;
 „ nimis enim est onerosum sic jejunare . Ita Fag. Loc. citat. Jo. Sanc. d.
 „ 54. num. 13. Layman Lib. 4. Cap. 3. num. 4. Neque hunc obligo . mane
 „ jentare , seque sero plene reficere : quo padro jam jejunium sartum te-
 „ atum , ut ex supradictis patet , conservaret . Non obligo , inquam , licet
 „ id commode facere queat : quia nemo in jejunando est obligandus ad
 „ extraordinaria remedia , & ad relinquendum suum jus comedendi circa
 „ meridiem . “ Lib. 4. Cap. 3. §. 7. num. 14. pag. 141.

42. „ Dico denique propter auctoritatem Doctorum esse probabile nullos
 „ artifices , atque adeo nec suctores obligari ad jejunia : quia Eugen. vel con-
 „ cessit (ajunt) iis privilegium non jejunandi , vel declaravit eos non
 „ comprehendi a lege jejunii . Ita Trull. l. c. nu. 9. citans Fag. & Sa , Azor.
 „ p. l. 7. cap. 17. quest. 8. “ Ibidem num. 28. pag. 142.

43. „ ... Si precibus , aliave modo posset conjux removere alterum a pe-
 „ tendo debitum , adhuc tamen non teneretur uti hoc remedio , atque
 „ adeo posset non jejunare , & sic teddere . Ita Thom. Sanch. Ratio est ,
 „ quia personalis obligatio reddendi est ex iustitia , quæ non obligat , nisi
 „ ad reddendum personaliter debitum , non vero ad conquirenda , vel
 „ ponenda remedia , ne alter petat . “ Ibidem num. 37. pag. 142.

44. „ Dispensatus ad carnes edendas liber est a jejunio . . . . Hinc illi ,
 „ cui conceduntur ob dispensationem carnes , licet sero coenare , immo plu-
 „ ries in die se reficere . “ Ibidem Cap. 3. §. 1. num. 2. pag. 133. Relatæ
 sunt Tom. V. Theolog. Christian.

45. „ Si prævideat Confessor penitentem non restitutum , si illi dete-
 „ gatur nullitas tituli , quem pro se adesse penitentis putat , non erit ex
 „ Sanchez talis nullitas illi a Confessario non interrogato patescienda ,
 „ quamvis sit in præjudicium tertii , qui suo carebit : Tertii , inquam , par-
 „ ticularis : nam si esset in damnum publicum ; cum tunc præponderare
 „ debeat bonum publicum bonæ penitentis , videtur aperienda . Sed

22 CON-

„ contra hoc ultimum , quælo te , si prævides penitentem non restitu-
 „ rum , quamvis item advertas , id esse in damnum publicum , cur tu sis
 „ obligandus ad admonendum , quandoquidem prævides , adhuc tua moni-
 „ tione illum non fore restituturum , atque adeo non fore amovendum
 „ damnum publicum ? Certe frustra erit talis monitio , immo nocens ipsi
 „ admonito , bono autem publico nequaquam favens . “ *Lib. 3. Meth. Conf.*
Cap. 4. num. 3. pag. 400.

46. „ Quando rationabiliter timetur periculum , vel difficultas , vel ex-
 „ pensæ in recuperando mutuo , atque hæc oriuntur ratione personæ mu-
 „ tuatarii ; potest aliquid exigi proportionatum supra fortem . . . Si peri-
 „ cula timeantur ex sola pusillanimitate , negant plerique . . . Verum de
 „ Lugo innuit posse , licet denique aliorum judicio relinquat . Ratio , in-
 „ quit , cur possit quid exigi , estangor , & molestia , quæ mutuans passurus
 „ est toto v. g. anno propter timorem amittendi fortem , quæque subire ipse
 „ non obligatur sine pretio . At hæc jam in eo pusillo adsunt : ergo &c. “
Lib. 8. in Decal. Trad. 3. Cap. 8. §. 4. num. 1. pag. 268.

47. „ Dixi jam posse pro hoc titulo promissionis non repetendi pecu-
 „ niā mutuam , pro quolibet anno liceat in nostra hæc estate PECUNIO-
 „ SA exigi quinque pro centenario . Ita Caramuel . “ *Ibidem §. 5. num. 18.*
pag. 269.

48. „ Si habes domi aliam pecuniam otiosam , hanc tamen , quam mu-
 „ tuas , negotiatio definiaveras , adhuc potes si hanc destinatam mutues ,
 „ exigere lucrum cessans ; quia revera ratione mutui cessat tibi ejusmo-
 „ di lucrum ex hac destinata pecunia . “ *Lib. 9. Trad. 1. Cap. 3. §. 4. num. 2.*
pag. 179.

49. „ Nos aliqua remedia , seu ista artificia tradidimus *Lib. 8. in Decal.*
Tr. 3. Cap. 8. §. 3. n. 17. quorum auxilio aliquid anticipato sumi possit . “
 Artificia ista traditæ loc. cit. hæc sunt . . . Fiant duo contraçus , alter mutuatio-
 nis , alter venditionis ; & sic poterit mutuans sumere nunc decem , seu fal-
 tem octo , vel sex . Explico . Mutuans nunc mutuat centum aureos cum spe ,
 ut recipiat hinc ad annum ex lucro lictio præter fortem , alia decem .
 Vendat nunc anticipato hanc spem denarii lucri ipsi mutuatario , quæ spes
 valebit , v. g. omnia ab experto viro expensis , sex , vel octo aureis :
 nam statim nunc poterit sine labe usura hos sex , vel octo aureos sume-
 re , non quidem ex vi mutui , sed ex vi venditionis sperati a se lucri ,
 & venditi mutuatario . “ *Lib. 8. Trad. 3. Cap. 8. pars. 3. numer. 27.*
pag. 267.

50. „ Lessius *Lib. 3. Cap. 20. Dub. 2. num. 100.* ab eadem difficultate
 sic se liberat . Mutuet quis tibi centum , ita ut mutuet cum intereste fo-
 lum 91. & 9. sine intereste . Nam , mox hæc . 9. reddere mutuanti po-
 tes sine ulla ipsius injustitia pro intereste debito illis 91. Tunc enim tu
 „ mu-

„ mutuatarius non solves lucrum ex ipfa summa mutuata cum interesse,
 „ sed ex alia, quo pacto plus æquo non gravaberis. Dices: Gravabor ex
 „ eo quod anticipato solvo quod nondum debo. Responderem sic pro Lef-
 „ sio. At certo debebis, & ex alia parte molestia dandi nunc, quod de-
 „ bebis postea, compensari sufficienter videtur ex eo quod mutuans gra-
 „ tis mutuat tibi, & sine interesse illa novem. “ *Ibidem numer. 18.*
pag. 267.

51. „ Primus Titulus est, quia campor carebit pecunia quam tibi ipse
 „ tradit, post tres, vel plures menses, unde privabitur, etiam si non sit
 „ mercator, opportunitate, & libertate aliquid lucrandi cum illa pecunia
 „ a te reddenda, per alias forte negotiationes se se offerentes. “ *Lib. 9.*
Tract. 3. Cap. 5. §. 1. num. 6. pag. 206.

52. „ *Venitio sententie probabilis.* Occurrit hic non absimilis difficultas
 „ in Justice. Supponamus probabilem esse eam opinionem, de qua la-
 „ te dixi *Libr. 1. Capit. 3.* quam præter citatos sequitur *Dicastillo Lib. 2.*
 „ *de Jusit. ...* Licere judici ex duabus opinionibus æquè probabilibus unam
 „ eligere, & juxta illam proferre sententiam; jam inquirio licite ne &
 „ justè accipiet judex pecuniam, ut potius illam eligat, quæ mihi faverit,
 „ quam illam, quæ meo adversario? *R.* Cum illam sententiam improba-
 „ bilem ego judicaverim ... eam tamen legat qui velit apud Lessium ...
 „ Valentiam, ... Saloni ... ac probabilem judicat Fagundez. “ *Lib. 8. Tract. 3.*
Cap. 7. §. 3. num. 13. pag. 248.

53. „ Resp. primo, cum immediate antea Coacilium videatur esse con-
 „ tentum de dignis, vel primo videtur per hoc (digniores) non aliud si-
 „ gnificare velle, nisi dignitatem eligendorum *sumpto comparativo pro pos-*
 „ *titivo*: vel secundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat
 „ indignos, non vero dignos, quos paulo ante admiserat: vel tandem ter-
 „ tio loquitur quando sit concursus. “ *Lib. 8. Tract. 3. Cap. 4. §. 4. num-*
8. pag. 232.

Ad solamen P. Caroli Nocetii addo Tamburinum oppositam judicare pro-
 babilorem. Sed quid id rescribi Probabilismo admissum?

Relata sunt Tom. VII. Theolog. Christian.

54. „ Non tamen iidem peccant nec mortaliter, nec venialiter, si ci-
 „ tra contemptum, vel quid simile data occasione id negligent; quia de
 „ hoc nullum apparet præceptum; quæ est sententia Suarri ... contra
 „ Cajetanum, & alios nonnullos, putantes, esse veniale. *Unde non est fi-*
des habenda Leandro ... qui trahit ad se Suarium, quasi concedeantem
esse veniale. “ *Lib. 3. de confirm. Cap. 3. §. 4. num. 2. pag. 18.*

56. „ In casu dubio, an verba aliqua legis præceptum obligans impor-
 „ tent, an consilium, tamquam regulam certam ponunt Doctores. reputan-
 „ da esse consilia, & non præcepta. Et ratio est, quia cum lex sit gra-
 „ vis,

„ vis, & onerosa; SEMPER in benignorem fiditorum partem est intelligenda. Adde, quod in dubio melior est conditio possidentis. Ergo in dubio, lex ne sit obligans, an non obligans, melior erit conditio humanæ libertatis, quæ a tali obligatione immunis est.

„ Tertio, quia *optabile* est, ut enixe optat Navarr. . . . a legislatoribus „ neminem obligari ad peccatum, & juvat tot humanas leges sub præcepto obligantes diminuere, ne tanta præceptorum multitudine Hebreis „ pejores efficiamur. Quare hoc, de quo agimus, præceptum (confitendi „ quam primum) etiam diminuere operæ primum est. “ *Lib. de Method. Commun. Cap. 1. §. 6. num. 50. & 51. pag. 419.*

57. „De Laico non est difficultas, satis enim est, si eliciat immediate an- „ te ipsam sumptionem: & quia sumptio, seu manducatio substantialiter „ sit, cum cibum deglutimus, seu trahimus, non autem dum ille est in „ ore, quando solum initiative est sumptio; ideo *probabilissimum* puto, sa- „ tis esse, si actus contritionis fiat cum in ore habetur sacratissima hostia. „ Ita de Lugo de Eucharist. Dis. 12. num. 22. Hurtad. Disp. 8. aliisque. “ *Loc. cit. §. 7. n. 56. pag. 419.*

58. „ Quamvis nonnulli cum Layman afferant Sacerdotem mortali cri- „ mine deturpatum mortaliter delinquere, si Eucharistiam fidelibus porri- „ gat, tamen aliqui merito id negant, ut Vaquez, quem citat, & sequi- „ tur de Lugo Disp. 8. de Sacr. in com. sec. 9. quia tunc Sacerdos non confi- „ cit Sacramentum, sed solum dispensat consecratum, ad quod tanta dignitas „ nequaquam requiritur. Idemque est de Diacono, quando ex speciali Sa- „ cerdotis commissione sacram Eucharistiam aliis porrigit, siquidem tunc „ non conficit, sed solum dispensat. Si ergo probabile id est, quanto ma- „ gis probable fiet mortalem culpam non esse solum attingere? “ *Loc. cit. num. 59. pag. 420.*

59. „ An sit casus, in quo communicare quis sine Confessione, & etiam „ sine contritione, atque adeo in peccato mortali possit . . . . Tam beni- „ gna sunt viscera misericordia Domini, ut non dedigneatur excusare ali- „ quando pervicaciam nostram. Invenio enim unum, vel alterum casum „ in quo quis purissimam communionem in peccato sumere sine peccato „ possit. “ *Ibidem §. 10. num. 71. pag. 421.*

60. „ Etenim ex supradictis conflat Sacerdoteca, qui incepit bona fide „ Missa recordatus se mortalitatem culpe reum, debere elicere auctum saltum a „ se existimatae contritionis. Sed jam si non possit, seu experiatur auctum „ illum sibi valde esse difficultem, quid agat? Confiteri non potest, conte- „ ri nequaquam valet: Sacrificium inchoatum relinquere ob infamiam in- „ de sibi, resultantem difficultimum est . . . Quid ergo ab anima sic affe- „ cta superest extorquendum? Probabile esse ex aliquorum sententia judi- „ co, hunc non peccaturum mortaliter, si cum hujusmodi conscientia pec- „

„cati mortalisi, & cum eo dolore, quem tunc potest elicere, Missam pro-
„sequatur, consecret, communicetque. Ita Vasquez de Euch. Disp. 207. c.
„1. num. 34. Hurt. Disp. 9. de Euch. diff. 1. de Lugo de Sacram. Disp. 9.
„sept. 1. num. 8. Ratio est, quia præceptum digne communicandi non vi-
„detur tam arête fideles adstringere, ut cogat Sacerdotem cum tanto suo
„dedecore ab incepto sacro discedere. Tum autem ejusmodi Sacerdos
„non acquiret gratiam, sed tamen non peccabit.“ *Ibidem num. 72. pag.
420.*

61. „Idemque erit de Laico, qui jam recepturus sacram synaxisim an-
„te linteum, nec sub aliquo pretextu se se removere valens, peccati mor-
„talis recordetur, nec conteri possit. Ita ibi. Par enim est ratio. No-
„tent hanc Doctrinam scrupulosi, animoque semper timidi.“ *Ibidem nu-
73. pag. 420.*

62. „Si quis, cum sit procurator, ut centum v. g. Missæ celebrantur,
„quæ Missæ in hac urbe solent dici v. g. pro ducentis Julii: si quis, in-
„quam, per industriam suam mittat, seu eat ad aliam urbem, ubi intra
„expostulatum tempus dicantur pro centum Julii: puto enim non esse
„improbabile posse talem Procuratorem retinere sibi alios centum. Ratio
„est, quia sumi potest paritas a servo, qui per extraordinariam industriam
„(nam ad ordinariam, & moralem obligatur ex ipso famulatu) per suum
„laborem emit res minoris, quam valent communiter in foro: potest enim
„retinere quod superest, utpote fructum sue industrie. Pari ergo mo-
„do in casu nostro.“ *Lib. 3. Metb. Miss. celebr. Cap. 1. §. 3. num. 15.
pag. 495.* Relate sunt Tomi VIII. Theolog. Christian.

63. „Inter motiva attritionis, de quibus num. 4. diximus, licet aliqui
„non admittant aliud quartum, sicut timorem mali temporalis, atque
„adeo quo peccata execraretur propter timorem infamie, carceris, agri-
„tudinis, & similium, quæ propter peccata incurri solent, legitimum do-
„lorem pro faceramento confessionis per hos Doctores non afferret; quia
„hujusmodi dolor naturalis est (ajunt) non autem supranaturalis, & pro-
„ut oportet ad gratiam supernaturalem obtainendam: tamen in sententia
„probabilissima etiam hoc motivum est sufficiens, si hujusmodi mala tem-
„poralia timeantur, ut a Deo inflista, seu infligenda.“ *Lib. 1. Metb. Con-
fess. Cap. 1. §. 4. num. 11. pag. 374.*

64. „Unde quando advertis paenitentem tuum *valde* alieni criminis ad-
„dictum, ne inculces doloris astum circa illud *poculare peccatum*. Peri-
„culum enim suberit, ne illud ex animo detestetur, dum ejus specialis
„memoria refricatur, quod in universum, & simul cum aliis detestandi
„difficultatem, *vel nullam* senties, *vel exiguum*.“ *Loc. cit. §. 2. num. 9.
pag. 373.*

65. „Dico probabile esse, nec consanguinitatem ab affinitate ex S. Th.

„ 2. 2. quæst. 16. art. 9. & Cajet. ibidem, nec unum gradum ex his differre
 „ specie ab aliis. Sic Filiique dicens esse opinionem S. Th. Cajet. Sotii,
 „ & sere Thomistiarum. Grintius . . . Megala . . . uterque apud Dianam.
 „ Unde licet sine dubio gravius sit contra unum gradum delinquare v.
 „ g. contra primum cum Matre , que contra alium v. g. cum consobri-
 „ na : tamen , quia non mutatur species , puto non esse ea speciatim ex
 „ necessitate patescendi.“ Lib. 2. Memb. Confes. Cap. 7. §. 7. n. 48. pag.
 391.

66. „ Aliis vero videtur esse probabilis (opinio illa quæ docet pre-
 „ nitentem non teneri acceptare pœnitentiam) etiam post Tridenti-
 „ num , quia non videtur Tridentinum damnare voluisse opinionem
 „ quam doctissimi viri sequebantur . . . Ex qua opinione sequitur , quod
 „ si esset pœnitens aliquis qui nollet acceptare , paratus in purgatorio sol-
 „ vere , non esset ex hoc præcise censendus indispositus (nisi forte recu-
 „ fare pœnitenciam etiam parvam , quod esset signum non veri doloris)
 „ nec propter hoc solum esset sine absolitione dimittendus , quia sequitur
 „ opinionem , quam tanti viri sequuntur.“ Lib. 4. Memb. Cap. 2. num. 7.
 pag. 407.

67. „ Si ignorantia inculpabilis quæcumque , sive facti , sive juris; & si-
 „ ve juris divini , sive humani non est contra pœnitentem (id est quan-
 „ do pœnitens non putat esse mortale , quod tale est) & nihil pœni-
 „ tens interrogat de hoc Confessarium ; distinguendum est : si enim Confes-
 „ farius prævidet pœnitentem ignorantia ablata non difficulter relictum
 „ id quod re ipsa peccatum est , tenetur ex Sanchez veritatem aperire pro-
 „ pter bonum pœnitentis , & ne pœnitens peccet contra legem Dei , etiam
 „ materialiter . At si prævidet non relictum , potius taceat , ne in majus
 „ damnum illum conjiciat .“ Lib. 3. Memb. Confes. Cap. 4. n. 3. pag. 400.

68. „ Idem esse dicendum quando quæsita in occasione proxima , & non
 „ speratur emendatio , docet Pellizarius .“ Ibidem pag. 400.

69. „ Quando pœnitens sub peccato mortali tenetur ad aliquid ade-
 „ difficile , ut non creditur tunc aequo animo recepturus , & alia vice m-
 „ illius suscepturus esse judicetur : poterit enim tunc prudens Confessor re-
 „ linquere illum in bona fide , quæ a peccato excusat , & monitionem in
 „ tempus opportunius differre ne sollicitetur territus pœnitens a Confessione
 „ se abstineat , majusque detrimentum patiatur . Hoc notetur per maxime pio-
 „ Confessariis Mercatorum , & Principum .“ Non ne præclarum Monitum ?
 Ibidem num. 7. pag. 400.

70. „ Tertia Regula si pœnitens , sive quia prudenter dubitat , sive
 „ quia rationabili scrupulo angitur , interrogat Confessorem de re aliqua
 „ an sit peccatum , vel an ad aliquid obligetur nec ne ? Tunc Confessor
 „ veritatem aperire omnino debet . Ita Sanchez , & alii . Ratio est , quia si

Q. 2. „ tace-

„ taceret , illud silentium esset erroris approbatio : id quod nunquam licet .
 „ Dixi rationabili scrupulo , nam si sit mere scrupulus , id est sine funda-
 „ mento , quia id non tollit bonam fidem , posset tacere Confessarius , ut
 „ explicat Sanchez : “ *Ibidem num. 8. pag. 400.*

71. „ Affero secundo omnia beneficia five majora , ut Cardinalatus , Episco-
 „ patus , five minora , ut Canonicatus , & Capellania , five curam ani-
 „ marum habentia , ut Abbatia , & Parochia , five non habentia , ut prae-
 „ dictus Canonicatus , & Capellania , cetera beneficia , quae simplicia no-
 „ minantur , abstrahendo ab his , quae dantur in concurso (de quibus mox
 „ nu. 14.) affero , inquam , Tatis esse ad evitandum mortale , si conferam-
 „ tur dignis , & idoneis esto prætermittantur digniores , vel dignissimi . “
In Decal. Tract. 2. Lib. 8. Cap. 4. §. 4. num. 5. pag. 291.

72. „ Sponsis de futuro valde probabiliter sine peccato licent quedam
 „ amoris signa , qualia sunt oscula , tactus , aspectusque pudici , ac locu-
 „ tiones amatoriae , etiam propter deletionem in illis residentem , sed sine pe-
 „ riculo pollutionis , vel consensus in illam , vel in copulam , at nullo
 „ modo impudici . Ita Thomas Sanchez . . . Unam excusationem invenio
 „ in sponsis eas actiones pudicas exercentes cum pollutionis periculo præ-
 „ viso , sed non intento , & sine periculo consensus in illam . Nam si in
 „ occasione esset , ut INURBANUS haberetur , si ab illis abstineret , posset
 „ eas usurpare : quia jam adest rationabilis excusatio . “ *Lib. 7. in dec. Cap.*
3. §. 5. num. 61. pag. 193.

73. „ Quando doleo de bono alterius , ut est diminutivum meæ excellen-
 „ tiae , non doleo de bono alterius absolute , sed formaliter de malo
 „ meo , seu de diminutione meæ excellentiæ , quæ mihi mala est . . . . Sic
 „ ut , enim , si gauderem de malo alterius , v. g. de morte patris , ut cau-
 „ sante immediate bonum meum , puta hereditatis successionem , non es-
 „ se peccatum , juxta omnes , supra vidimus : sic contra , si doleam de bo-
 „ no alterius , ut causante immediate malum meum , culpa non erit . “
Lib. 5. in Decal. Cap. 1. §. 3. num. 37. pag. 151.

74. „ Et S. quidem Thomas ceterique Doctores citati lit. H. quando .
 „ tamquam certum supponunt invidiam esse tristitiam , qua quis dolet de
 „ bono alterius , ut est diminutivum propriæ excellentiæ , sunt intelligendi
 „ descriptissime invidiam ab effectu . “ *Ibidem num. 40. pag. 151.* Relata sunt
 Tom. X. Theolog. Christian.

§. XIX.

P. Antonii Terilli Soc. Jesu propositiones laxae.

1. **A** Lind exemplum ego defumo a Beatissima Virgine, ejusque Sponsa S. Joseph, quos magna Christum servandi, & alendi obligatio ur- gebat. *Hos tamen sola probabilitas a peccato excusavit, quando, ipsis Hierosolyma redeuntibus, Puer Jesus remansit in Ierusalem.* “ *Traß. de Conf. q. 22. num. 201. pag. 387. edit. Leodii 1669.* ”

2. „ Ecce integrum diem progressi sunt absque Amatissimo Jesu, nec dubium quin sepe de illo cogitaverint, cum sine illo tamdiu esse non assueverant maxime in tali itinere. Peto jam, quid eos excusavit, quo minus illum citius quererent? non aliud quam probabilitas quod esset in comitatu. “ *Ibidem.* ”

3. Præsentia enim illius in comitatu certa illis esse non poterat: tum quia nihil falsum potest esse certum ... Ergo cum falsum esset Christum esse in comitatu, non certo, & absque formidine crediderunt illum ibi esse. Ergo solum probabiliter, & cum aliqua oppositi formidine hoc existimarentur. “ *Ibidem.* ”

An hæc pias aures non offendunt, mi Pater Noceti?

4. „ Respondeo, eamdem regulam æque favere Deo contra nos, ac nobis contra Deum. Favet nobis quamdiu sumus in possessione libertatis. Favet Deo quando lex est in possessione. “ *De Conf. quest. 23. nu. 48. pag. 426.* ”

5. „ Nulla lex obligat, nisi sufficienter promulgetur. At quoties rationes adhuc probabiliter arguentes partem minus tutam esse licitam, impossibile est legem præcipientem partem tuiorem esse sufficienter promulgatam. Ergo impossibile est illam legem obligare quemquam, quamdiu probabile est partem oppositam non esse prohibitam. “ *De Conf. quest. 23. num. 14. pag. 411.* ”

6. „ Deus enim, qui omnia comprehendit, si aliter voluisset, id ipsum expressisset, cum hoc ipsum æque facile ipsi fuisset, ac oppositum. At Deus hoc non expressit. Ergo ea sub obligatione cadere noluit. “ *Ibidem num. 19. pag. 413.* ”

7. „ In his ergo tribuant fibi legislatores, si sua imperia aliquando violari videant, cum sufficienter non explicarint voluntatem suam: cui sufficienter explicatae subditi paratissimi erant obediens. “ *Ibidem num. 25. pag. 416.* ”

8. „ Omnis Dei voluntas regulans moralitatem, vel est præcipiens, vel vetans, vel certe consulens, aut permittens electionem alicuius obiecti.

» jecti. Omnis autem voluntas Dei, seu lex exteriora hujusmodi ad duas classes reducitur, quarum altera talis est *per se*, alia talis est *per acci- dens*. Do exemplum, & rem declaro. Illa. Dei voluntas obligat *per se* » qua Deus directe & ex primaria intentione exigit a nobis aliquid obser- » quium. Talis est voluntas, qua Deus omnibus directe precipit obser- » vantiam Decalogi, & auditionem Sacri diebus festivis . . . Illa vero » voluntas Dei obligat *per accidentem*, quae neque directe, neque ex pri- » maria Dei intentione, sed *solum ex suppositione alicujus ignorantiae, vel er- roris in mente creature* hic & nunc exigit obsequium ab illa. " *De Consc. q. 11. p. 160.*

9. " Universaliter loquendo ultimum conscientiae dictamen est verum, & » evidens, etiam quando homo operatur ex mera ignorantia vincibiliter. " *Ibidem q. 17. n. 44. p. 271.*

10. " Voluntas conformis dictamini conscientiae, etiam vincibiliter er- » rantis, conformatur cum aliqua Dei voluntate, *salem per accidentem obli- gante*, aut considente. " *Ibidem n. 45. p. 222.*

Ad hanc doctrinam animum intendens doctissimus Jesuita Camargo ex- clamavit: *Itaque secundum Terillum, quoties Iudeus v. g. obsecratissimus & obstinatissimi firmiter opus se concludit per summam pertinaciam & impia- tem Christum fuisse blasphemum, ac seductorem, adeoque sibi merito execra- dum; hoc ipsis dictamen est absolute verum, & evidens, & ex illius suppositione jam Deus ipsis consulte, ac jubet, ut Christum detestetur, ac contemnet. Admiranda sanc- Theologia, & Ecclesiae Catholicae penitus necessaria. O Deus meus, & Magister meus... O tempora nostra infelicia!*

11. " Qui amat periculum proximum peccati formalis non dubie, sed » certo talis, in illo peribit, immo perit: concedo assumptum. Qui amat » periculum non proximum peccati formalis, & multo magis periculum » non proximum peccati materialis, peccat: nego assumptum. " *De conse- q. 25. n. 20 p. 494.*

12. " Sed peto ab adversariis, *an via vita non esset arcta ab initio Eccle- sie*, quando preter fidem, & observationem Decalogi, ac dignam Sacra- men- » torum susceptionem nulla praecepta urgebant. Utique dicent, erat arcta: sed » peto itetum utrum qui nunc nihil ageret, nisi quod esset ad minimum » certo probabile, & juxta laxiorem viam inter certo probabilia incederet: » peto, inquam, *an iste non tam rigide, immo longe rigidius viveret quam* » *vivere obligarentur fideles in Primitiva Ecclesia?* Indubitanter via operan- » di nunc certo probabilis longe arctior est, quam tunc erat via sub pre- » cepto necessaria. Ergo Calvistae non efficerant, ut via illa arcta nulla- » tenus laxata fuerit. " *Ibidem quæst. 25. n. 25. p. 497.*

13. " Desinant in meridiana luce cœcire, & aperta veritate convincti

" tan-

„ tandem fateantur, benignam sententiam semper in Ecclesia viguisse,
 „ rigidam vero ante Jansenistum numquam fuisse auditam. “ *Ibidem q. 22. n. 113. p. 338.*

14. „ In vitam singulorum inquirant, & procul dubio invenient eos
 „ multa & fecisse, & factitare, quæ solum probabiliter sunt licita: idque
 „ ipsi, si conscientiam examinaret, verum esse invenient. Atque hinc pro-
 „ sumptio est eos interius non sentire, quod exterior presertim, alioquin es-
 „ sent homines impii... Quid ergo ponderis habet eorum auctoritas in
 „ questione hac, in qua, quando ad rem venitur, aliter credunt, quam do-
 „ cent? “ *De Conf. q. 22. n. 37. p. 231.*

15. „ Hæc regula efficaciter ostendit licitum esse in materia morum,
 „ & Fidei sequi opinionem minus probabilem, probabiliore relictam. “ *Ibi-
 dem q. 27. n. 24. A assert. 3. damnata est.*

16. „ Suppono nunc ex optimorum Theologorum doctrina nullum pec-
 „ catum Theologicum, quo scilicet aliquo modo separamur a fine ultimo,
 „ & meremur penas illas horrendas damni, & sensus, quas Deus pravis
 „ nostris actionibus pro futura vita destinavit, comanitti posse cum invi-
 „ cibili Dei ignorantia, immo nec absque actuali cognitione. “ *De Conf. q. 21. n. 1. p. 156.*

17. „ Quidquid a viro probo, & perito post diligentem rei considera-
 „ tionem, non ex passione, sed irreprehensibiliter judicante existimatur
 „ probabile, est certo probabiliter tale. “ *Ibidem quest. 5. A assert. 10. n. 29.
 pag. 69.*

18. „ Immo non solum plures, sed unus vir doctrina, & pietate prestans
 „ si de novo in dubium vocet probabilitatem cuiusvis sententiae, eis com-
 „ munissime, & profiteatur se novis, magnisque rationibus ductum id face-
 „ re, sua auctoritate efficit ne illa opinio sit amplius certo probabilis quoad
 „ nos. “ *De Conf. quest. 6. A assert. 9. n. 24. p. 85.* Relatæ sunt Tom. II. Apparat.

§. XX.

P. Gregorii Valentiæ Soc. Jesu propositiones lane.

1. „ **P**rotest quis conferre spirituale propter temporale principaliter,
 „ tamquam propter finem, ita ut temporale apud eum non sit ex-
 „ tiat, finis ipsius rei spiritualis (quasi temporale pluris ab eo, quam
 „ spirituale estimetur) sed tantummodo voluntatis, sive applicationis animi
 „ ad actum conferendi spirituale. Et hoc non est Simonia. Nam tunc
 „ non propterea vel tanti, vel pluris estimatur temporale, atque spiri-
 „ tuale. Et isto modo est vera secunda opinio Soti. “ *Tom. 3. disp. 6. q. 16.
 punct. 3. p. 1526. edit. Vene. 1598.*

Bro-

Propositio daminata reperitur ut jacet in P. Valentia Tom. 3. disp. 6. punct. 3. & in aliis auctoribus.

2. „ Patet non esse Simoniacum, si quis obsequium, aut aliquod munus temporale Episcopo impendat, spe consequendi ab illo titulo gratitudinis aliquod beneficium spirituale: sicut Doctores communiter tradunt. „ Nam similiter tunc spirituale non expectatur, ut premium obsequii, sed „ ut compensatio gratuita. *Ibidem p. 1522.*

3. „ Item neque viciplum erit Simonia, si Episcopus ut se liberet ab obligatione gratuita sive antidorali, qua tenetur, propter acceptum obsequium ab aliquo, conferat ei beneficium spirituale. “ *Ibidem pag. 1522.*

§. XXL

P. Gabrielis Vasquez Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. „ **U**Nde vix in Secularibus invenies etiam in Regibus superfluum statui. “ *Opusc. de Elem. cap. 4. n. 14. pag. 20. edit. Lugdunen. 1631.*

2. „ Observandum est satis probabile videri non esse peculiare peccatum sacrilegii, cum effunditur semen, & sanguis occulte in Ecclesia. “ *In 1. 2. D. Th. q. 72. disp. 9. c. 3. p. 463.*

3. „ Dicendum est, peccata luxuriaz contra naturam etiam si magis turpia apparet, & majori nota infamiaz digna sint, ex genere tamen suo minora esse, quam peccatum furti. “ *In 1. 2. D. Th. q. 73. art. 4. n. 30. pag. 480.*

§. XXII.

P. Dominici Vivæ Soc. Jesu propositiones laxæ.

1. „ **V**erum quidem est quod possit propter se intendi directe oblectatio aliqua, quæ reperitur in ludo v. g. in olfactu floris, in auditione musicæ, & in aliis actibus moraliter indifferentibus. “ *In Tract. in Prop. 8. Innocent. XI. n. 6. p. 29. edit. Patav. 1711.*

2. „ Propterea ex ea probabili opinione solum sequitur, quod huic obligationi satis fieri possit per eleemosynas factas post horarum omissionem, etiam si tunc non venisset in mentem hoc debitum. “ *In Tract. in Prop. 33. Alex. VII. n. 9. p. 65.*

3. „ Ad levandum onus hoc maxime molestum restitutio prima via est, quam docet Sanchez... cum... Navar. Arag. & aliis communiter, quod

„ quod scilicet si Beneficiarius sit pauper, sibi applicet elemosynas facientes pauperibus, cum non sit pejoris conditionis ipse quam alii, etiam si olim deliquerit. “ *Ibidem* n. 10. p. 65.

Nemo iudex in propria causa.

4. „ Secunda est, quam docet Mendo in Epitome V. Bulla Compositionis, adire Episcopum, ubi Bulla Crucis non vigeret; is enim potest in sua Diocesis, non secus ac Pontifex pro toto orbe, componere bona omnia pauperibus debita acceptando partem ex iis, quæ debentur, ut illam in usus necessarios utilitati publicæ convertat, & remittendo debitorum partem aliam, prout in Domino judicaverit. Spectat quippe ad Pastorem animarum hujusmodi potestas, ne fiant aeternæ damnationi obnoxii, qui difficile integra debita incerta restituunt. “ *Ibidem* num. 10. pag. 65.

Oppositum statuit Lateranense Concilium.

Relate sunt Tom. I. & II. Theolog. Christian.

1. „ Qui vero habet consuetudinem tam jurandi, quam mentiendi, non tamen conjugandi iuramentum cum mendacio, si quoties jurat advertenter jurat, & procurat non conjugere eum juramento mendacium, neque tenetur sub mortali talis consuetudinem extirpare. “ *Tom. I. part. 2. q. 7. art. 7. n. 3.*

2. „ Quando tamen non occurrit communis equivocatio, aut restrictio externa, si causa sit gravis, rustici possunt usu duplice scientia (communicabilis, & incomunicabilis) facile obvio veritatem oculare, non animo decipiendi, sed solum permittendo deceptionem. “ *In Tract. in Prop. 27. Innoc. XI. n. 14. p. 70.*

Sensus est, quando non occurrit restrictio externa, uter interna.

3. „ Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aucti. Propositio damnata solum vult id non, licet regulariter, esto in aliquibus circumstantiis possit id dicere. “ *In Propos. damn. 19. Alexand. VII. n. 10. pag. 60.*

4. „ Potest quidem vir nobilis volentem impingere alapam gladio impediens, & ut multi docent... etiam defensione scribua se defendere. “ *In Propos. damn. Alex. VII. 17. & 18. n. 9. p. 19.*

5. „ Ut possit invaserit licite interfici, duo requiruntur, & quod evidenter damnum grave inferat, & quod evidenter non possit moraliter alia via damnum illud impediti... Sed in casu nostro, nec est evidens quod damnum grave sequatur ex hoc quod aliquis nitatur columnam inferre.... nec est evidens quod non possit aliter gravis infamia declinari, nempe per judicem adhibendo testes. Et quamvis aliquando possit alii cui utrumque evidens apparere... non proinde licita esse potest columnatoris occisio, quia facile homines ex passione hallucinantur: unde de-

„buit absolute a natura tale medium ad vitandam calumniam prohibe-
„ri... Et quia bonum publicum prævalere debet privato: ideo toleran-
„da potius in aliquo casu ab innocentे aliqua debonoratio, quam permit-
„tenda defensio isthæc occisiva. " *Traß. in Prop. 17. Alex. VII. num. 40.*
„*Pag. 58.*

Commenta P. Caroli Noceti, ut mitissime loquar, vana sunt, & arbit-
traria.

10. „ Constat damnum occidi posse cum moderamine inculpatæ tutela
„invaforem vitæ, pudicitiæ, *boni*, bonorum extenorum magni valo-
„ris, & quidem etiam proximi, ut docent communiter cum Filliucio,
„Molina, Azorio, apud Diaram. " *Ibidem n. 12. p. 60.*

11. „ Vir equestris ex communī doctrīna apud Lessium... non tenetur
„fugere aggressorem cum suo dedecore, sed potest ab illo se defendere de-
„fensione occisiva. *Ibidem n. 6. p. 58.*

12. „ Si aliquando amissio unius aurei foret alicui pauperi ingens dam-
„num, ut si artifici tollatur instrumentum suæ artis, quo sublatum non po-
„sit suam; ac suorum vitam sustentare, tunc poterit illud defensione oc-
„cisiva custodiri; & ideo propositio damnata solum vult id non licere
„regulariter, esto in aliquibus circumstantiis possit id licere. " *Ibidem n. 16.*
„*Pag. 60.*

13. „ Dubitatur hic an posse absolvi, qui in occasione peccandi proxi-
„ma versatus est ante quam illam tollat, præsertim si in alia confessione
„id promisit, & deinde non fecit promissis? Nonnulli putant absolvi
„non posse extra casum necessitatis... Communius tamen cum Suarez,
„Tabiena, & aliis censent posse hujusmodi pœnitentem absolvi semel,
„ac iterum, si apparent hic, & nunc vera signa doloris, & propositi effi-
„cacia tollendi statim occasionem proximam... Ratio cur videatur posse
„prima, & secunda vice absolvi est, quia potuit pœnitens aut imme-
„diate ante, aut audiendo concionem, aut audiendo ipsius Confessarii
„admonitiones excitari ad verum, & efficax propositum non peccandi,
„in quo casu est sufficienter dispositus. Sic *passim* absolvuntur pœnitentes,
„per hoc quod proponent testinare, quamvis ante confessionem non re-
„stituerint, prout poterant... Neque ex propositione illa 51. Innoc. XI.
„et ultius quod absolvi non possint. Nam qui proponit occasionem statim
„tollere, non potest dici, quod illam velic de præsenti. " *In Prop. 41. Alex.*
„*VII. n. 16. p. 124.*

14. „ Distinguendæ tamen sunt actiones male leviter influxivæ ad cont-
„motionem spirituum, & pollutionem ab actionibus graviter influxivis.
„Nam si leviter sunt influxivæ, ut nonnulli aspectus mulierum, nonnulli
„tactus, nonnullæ comædiz, & lectiones librorum obscenorum, nonnulla
„verba amatoria, v. g. dicendo, *Cor meum, anima mea ob solam vanita-*

„*tem*?

„ tem, & ad conciliandum vanum amorem, communius docent cum Vasquez,
„ Salas, Mess. Bonac. apud Dianam, & Tamburinum, quod non exce-
„ dant culpam venialem, **QUAMVIS IN IIS PRÆVIDEATUR** etiam
„ pollutio secura, dummodo ab sit periculum consensus, aut grave scan-
„ dalum... Immo communius etiam docent cum Diana, quod non solum
„ actiones leviter influxivæ in pollutionem, atque adeo in genere luxurie
„ leves, careant culpa mortali, si prævideatur pollutio, & non intenda-
„ tur, nec subsit periculum consensus; sed etiam actiones mortaliter male,
„ sed non in genere luxurie, ut sunt crapulæ, nimius potus, non con-
„ trahunt malitiam gravem spectantem ad luxuriam, si prævideatur ex
„ eis pollutio secura citra periculum consensus. *In Prop. 40. Alexan.*
„ *VIL n. 16. p. 119.*

15. „Conveniunt Doctores... posse famulos uti occulta compensatio-
ne, tum quando sibi denegatur ab heris falarium ex pacto debitum;
tum etiam quando evidenter constat non quidem ex mero iudicio famu-
lorum, sed ex communissimo peritorum sensu, injusticiam ab heris
committi in solutione falarii juxta communem estimationem debiti,
spectatis omnibus circumstantiis, ratione quarum potest premium famu-
latus praestiti crescere, aut decrescere. “ *Trad. in Propos. 37. Innocent.*
XL. n. 1. p. 90.

16. „Esto in his casibus observanda sint conditiones a DDs. requisitæ,
„ut fieri possit occulta compensatio, quartum primæ est..., Altera... Ter-
„tia quod non possit facile via juris debitum obtineri: *quamvis probabili-*
„ter si bec conditio defit, non peccet mortaliter qui uititur compensatione,
„ut docet Diana. “ *Ibidem p. 90.*

17. „In feminis autem probabiliter... definit, obligatio jejunandi in-
„choato anno quinquagesimo. “ *In Theolog. Moral. Tom. 1. Trag. 8. cap. 3.*
dub. 3. §. 1.

18. „ Certum est jentaculum sumi posse: dubium vero, an hi cibi „ substancialis sint exclusi. Igitur prævalet libertas illos assumendi. Sic dis- „ currit Tamburin. cuius sententiam non amplecterer, nisi putarem con- „ suetudinem jam introductam, ut etiam exigua parte piscis majoris „ cum pane vesci possimus in debita quantitate ostio unciarum: quam si „ quis parum excederet addendo unam, vel alteram unciam, non nisi ve- „ nialiter peccaret. „ *Lor. cit. art. 3. n. 3.*

19. „ Si. probabilit̄, vel certo moralites sciare Tabernarii quod hof-
„ pites, peccent cœnando, D.D. Navar. Tolos. Medina, & alii apud
„ Dianam permittunt quod illis etena ministretur. Quod etiam docet San-
„ chez. Ratio est, quia ministratio illa, immo & ultronea invitatio
„ non fit directe ad non jejunandum; sed solum ex intentione lucri invi-
„ tantur ad cœnam veluti conditionate, hoc est si velicit cœnare, cœnate

„ potius apud me , quam divertatis ad alium . “ Tom. 1. pag. 2. queſt. 40.
art. 4. n. 7.

20. „ Utrum autem peccet venialiter qui bibit , aut comedit solum
ob deſtationem ? Joan. Sanchez apud Dian. Part. 3. Tract. 5. Resolut. 6.
„ Martinus Perez , Escobar , & alii negant , si non nocet ſaluti , ſicut
„ non peccat qui videt res pulchras , & oſtaeſt odores ſolum propter deſ-
tationem . Neque id damnaſur ab Innoc. XI. Nam propositio damnaſa
dicit : Comedere & libere ad ſatiętatem ob ſolam voluptatem non eſt pec-
catum , modo non obſtit valetudini , quia licet poteſt appetitus ſuis adibit
frui . Quando enim ad ſatiętatem quis comedit , aut bibit ob moram
voluptatem , facile limites temperantie debite prætergreditur , & ideo
venialiter peccat , quod non accidit , neque ſi comedat aliquid , aut bibat
propter voluptatem , non tamen ad ſatiętatem cum periculo intemperan-
tia . “ Tom. 1. p. 2. q. 10. art. 1. n. 7.

21. „ Dito quod ſi probabilitas tantum credatur legislator aut non
potuiffe , aut noluiffe in tali caſu verbis legis comprehenſo obligare ,
„ poſſit etiam ſubditus licet in eo caſu legem non ſervare . . . Unde id
verum eſt non ſolam ſi ſubditus habeat formidinem de oppoſito ,
„ ſed etiam ſi detur ex altera parte probabilitas quod legislator potuerit ,
ac voluerit obligare . “ Tom. 1. queſt. 6. art. 6. n. 4.

22. „ Quod ſi ex opinione probabili penitentis putet hic & nunc ſe
non teneri , debet Confessorius accommodare ſe opinioni penitentis , ſi
vera taliſ opinio fit probabiliſ , quamvis ipſe conteriam ſententiam ſe-
quatur . Ratio eſt , quia quando penitentis eſt rite diſpoſitus , debet ab-
ſolvi . Eſt autem rite diſpoſitus , ſi opinionem probabilem ſequatur , quod
non debeat reſtituere . Ergo tunc abſolvi debet . “ Queſt. 1. art. 5. n. 2.

23. „ Tertio docent multi cum Lessio cap. 19. dub. 3. Molina , Grana-
dos , & aliis , quod qui ex teſtamento minus ſolemni habere debet lega-
tum , poſſit illud ſibi retinere , vel compensationem facere : eo quod
probabilis fit ſententia quod jure natura hujusmodi teſtamentum fit vali-
duum , atque adeo in foro conſientia debeat legata in eo facta ; quam-
vis contraria opinio fit ſatis communis , & probabiliſ . “ Tom. 1. part. 3.
queſt. 6. art. 5. n. 12.

24. „ Quarto dicit Lessius ibidem , poſſe heredem ab intestato uti com-
penſatione occulta contra eum , qui bona defuncti poſſidet ex teſtamen-
to minus ſolemni ; quia probabilis eſt ſententia , quod ea bona debeat
heredi ab intestato , cui opinio potest ſe conformare . “ Ibidem .

25. „ Sequitur quarto poſſe ſacerdotem , qui pecunia credita decem Miſ-
ſas celebrauit , ſi non poſſit pecuniam hanc recuperare , oblatis deinde
decem Caroſenis pro aliis decem Miſſis , pecuniam hanc retinere , &
alias Miſſas NON celebrare , ut notat Pegeinus apud Tamburinum

„ Lib.

„ Lib. 3. de Sacrifice. Missa esp. 1. q. 3. dummodo tamen viter dampnum
„ tertii, videlicet, aut animæ purgantis, aut infirmi &c. „ Tom. 1. part.
3. q. 6. n. 9.

26. „ Qui invitus ab altero sive armis, sive contumeliis, si potest fuge-
„ te, & malum declinare, non tamen fugit, sed cum debita moderatio-
„ ne se defendit, non tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia quamvis
„ aliquando non fugiendo peccet contra caritatem, si scilicet sine dispen-
„ dio honoris fugere poterat; ut non peccat contra justitiam. Ergo non
„ tenetur ad restitutionem. „ Tom. 1. part. 3. q. 7. art. 1. n. 2.

27. „ Quare licitum est vendere aleas, & taxillos, quamvis adversam
„ emptores iis male usuros: possum etiam vendere Iudzis agnum, & flo-
„ res, possum vendere fucos, & ornamenta meretricibus, cibos iis quos scio
„ violatores jejunium. „ Tom. 1. part. 4. q. 2. art. 2.

28. „ Præterea si collectores eleemosynarum pro Missis sint Sacerdotes,
„ & non tradantur iis Missæ celebrande, sed se habeant ut laici, qui cu-
„ rant Missarum celebrationem; poterunt ex Nav. Cord. Tambur. probabi-
„ liter contra Pelizar. Soto Lib. 9. de Just. quest. 3. moderatam pro labo-
„ re mercedem ex datis pro Missa suscipere, cum id videatur licitum jure
„ naturæ. „ *Tract. in Prop. 9. Alex. VII. n. 8. p. 34.*

29. „ Hinc cum videatur esse moraliter certum, non requiri in Sacra-
„ mento paenitentie... propositum non peccandi de cetero formale, sed
„ sufficere virtuale, ut videre est apud Dicastillum... ac sufficere etiam
„ attritionem supernaturalem ex metu paenarum temporalium, ut a Deo
„ vindice infligendarum, & alia hujusmodi; idecirco licite sequimur hu-
„ jusmodi opiniones probabilissimas, omissis tunc tunc tunc
„ *In Tract. prop. 1. Innot. XL. n. 26. p. 15.*

30. „ An peccator, qui non potest aliquo anno ex defectu Confessarii confite-
„ ri, teneatur ad contritionem antequam annus elabatur? „ Ita respondet. „ Affir-
„ mat Dominicus Soto... quia præcepti paenitendi dñi vinum, quod ex se
„ indeterminatum est, jam ab Ecclesia est determinatum ad singulos an-
„ nos... Juxta illam regulam: qui non potest quantum debet, solvat quan-
„ tum potest: & juxta illam aliam: qui non potest totum, reddat partem quam
„ potest.

„ Respondeo equidem cum Con. aliquique communiter *NEGATIVE*: falsum est
„ enim, quod Ecclesia determinat tempus illud indeterminatum paenit-
„ nitendi in genere, ad quod obligatur ex divino præcepto. Solum enim
„ determinavit tempus confitendi indeterminatum. Cum autem in tali
„ casu sit impossibilis confessio, non videtur peccator teneri ad contritio-
„ nem, & ratio ulterior est quia cum conteri sit aliquod mere internum,
„ non cadit sub præcepto Ecclesie, neque ratione sui, & direste, ut pa-
„ ter, neque ratione alterius, & indireste, hoc est ratione Sacramenti
„ &c.

„ &c. Ad regulas adjunctas. *Qui non potest totum &c.* Respondeo eas yale-
re, quando totum, & partes sunt *homogeneæ*... non vero quando sunt
„ *beterogeneæ*. “ *Quæst. 3. art. 1. n. 8.*

31. „ Verum est quod præceptum divinum contritionis obliget peccato-
res ad non differendum diu, & usque ad mortem poenitentiam. Hinc
tamen non sit, quod impotens aliquo anno suscipere sacramentum pe-
nitentia teneatur saltem conteri. “ *Ibidem.*

32. „ Nec lex gratia præstaret legi antiquæ, aut Mosaicæ, aut natu-
ræ, in quibus sufficiebat contritio sine confessione sacramentali. UN-
DE NON JUGUM CHRISTI DICI SUAVE, ET ONUS LEVE...
Ergo dicendum contritionem in sacramento non prærequiri, sed sufficere me,
ram attritionem ex mero poenarum metu conceptam. “ *In Tract. in Prop.*
Alex. VII. n. 20.

33. „ Unde inserunt Perez, Leander, Lugo, aliique, posse absolví ado-
lescentes, qui versantur cum feminis laborando, vel conversando cum iis,
qui in eadem domo non habitant: quia licet aliquando in tali occasione
mortaliter peccent consensu, talibus, & etiam copula, ea tamen occa-
sione censur de se remota. *Quando quidem non solent homines ex tali occasio-
ne SEMPER, AUT FERE SEMPER PECCARE MORTALITER.* “ *Quæst.*
3. art. 4. n. 5.

34. „ Quare satis est in Confessione dicere: Toties morose delectatus
sum de copula illicita, non explicando an cum nupta, vel Moniali,
consanguinea &c. vel toties morose delectatus sum de occidente homi-
num, non explicando, an sit circa patrem vel Sacerdotem, vel inimi-
cum, aut alterius conditionis. “ *Quæst. 5. art. 4. n. 2.*

35. „ Si quis alium sollicitavit, & peccatum non est secutum, debet id
in confessione explicari; si tamen peccatum est secutum, putat probabi-
liter de Lugo, Tamburinus contra Sanchez, & Bonacina non esse ex-
plicandum, quod primus invitaveris, quia quamvis graviter peccaveris
invitando, adhuc tamen es particeps peccati illius, etiam si non invitave-
ris. “ *Quæst. 5. art. 4. n. 10.*

36. „ An qui certus est de peccato mortali commissio, dubitat tamen
positive, an illud confessus fuerit, ita ut habeat rationem probabilem
quod confessus fuerit, & probabiles etiam, immo probabiliores rationes
quod non fuerit confessus, teneatur illud confiteri? Respondeo pariter
negative cum communī Doctorum, quos citat Martinus Perez contra
Coninck apud Dianam. “ *Quæst. 2. art. 2. numer. 3. Curs. Theol. Ma-
teria.*

37. „ Respondeo, sere communissimam antiquorum Doctorum sententiam
fuisse, quod teneatur homo peccata negative dubia clavibus subjecere.
Et Thomas Sanchez id omnino certum reputat... Hac de causa p.

„ Mat-

„ Matthæus Moya nostræ Societatis, qui fuit a Confessionibus Mariz An-
 „ næ Hispaniarum Reginæ in selectis quæstionibus de Sacramento pœnitentia-
 „ tie, postquam assenserat opinionem se contrariam per triginta annos et-
 „ iam in Scholis docuisse, Disp. 1. quæst. 5. hæc habet, Nihilominus re-
 „ maturius considerata standum censeo pro contraria, & communis senten-
 „ tia asserente obligationem peccati dubii, ad quod hoc uno efficaci argu-
 „ mento ducor, quia Sacramentum pœnitentiai institui potuit a Christo
 „ Domino cum hac obligatione. Quod autem instituerit, suaderet commu-
 „ nior Catholicorum sensus, & traditio a tempore Apostolorum usque ad
 „ nostra continuata tempora, ratione cuius velut *incuncussum Dogma* præ-
 „ ceptum confitendi peccata dubia æque, ac certa, non tam probarunt,
 „ quam supposuerunt Doctores: ut enim ait August. Lib. 4. contra Donat.
 „ *quod universa tenet Ecclesia Ec.* “ *In Curs. Theolog. Moral de penit. quæst.*
 „ 21. art. 2. num. 6.

38. „ Neque dicas proxim Ecclesias, & consensum Doctorum per se-
 „ cim secula uniformiter existimantium institutum esse a Christo Domino
 „ Sacramentum pœnitentiai cum obligatione confitendi peccata reddere
 „ nos certos de tali lege, & institutione. Nam quamvis VERUM sit quod
 „ usque ad præteritum seculum vix unus auctor reperiatur, qui aperte
 „ NOS deobliget a confitendis peccatis negative dubiis, at non inde id
 „ certum est, quia in sententiam obligantem omnes scriptores calamo i-
 „ vine, sed quis ab ea quæstione absinuerunt. Cum autem *Nunc* in ter-
 „ minis agitur, & plurimi sententiam deobligantem sequantur, hæc red-
 „ dita est probabilis. “ *Quæst. 2. art. 2. num. 7.*

39. „ Immo Lugo Disput. 27. Sec. 2. num. 24. putat eum, qui lucratur
 „ indulgentiam, non obligari ad pœnitentiam, *etiam si detur in medicinam:*
 „ quia medicus non præcipit, sed suaderet remedium, & solus judex præci-
 „ pit penam. *Quare si non tenetur pœnitens ratione indulgentia ad po-*
 „ *nam, quæ præcipitur, nec tenebitur ad medicinam, quæ solum suade-*
 „ *tur, nisi forte aliquando ad illam obligetur jure naturali, ne facile laba-*
 „ *turi.* “ *Quæst. 6. de Penit. art. 1. num. 1.*

40. „ Respondeo jurisdictionem conferri, non solum quando errori com-
 „ muni adjungitur titulus coloratus . . . . sed etiam probabiliter si error
 „ communis non conjugatur cum titulo colorato; puta si Sacerdos non
 „ habens jurisdictionem, bona vel mala fide exponat se Confessionali ad
 „ Confessiones audiendas, communiter censetur approbatus. Ita Diana,
 „ Mollesius . . . Debet autem hic error esse probabilis, non vero supinus,
 „ aut crassus. “ *Quæst. 8. art. 1. num. 16.*

41. „ Viderur non licere confidere Sacramentum pœnitentiai cum juris-
 „ dictione probabili, saltem quando potest haberi jurisdictione certa. Ni-
 „ hilominus censeo licitum esse absolvere cum jurisdictione probabili . . .

„ Hinc

„ Hinc sequitur ab Innocentio XI. in prima ex ejus proscriptis thesibus
 „ non esse damnatam hanc sententiam : quia debuisset aperte illam
 „ damnare, si voluisset, quod non solum in iis, quae pertinent ad matt-
 „ riam, & formam Sacramenti, sed etiam in iis quae pertinent ad juridi-
 „ cionem sequamur opinionem tutiorem, omisla probabili, ut *multi viri de-*
 „ *li censem.* “ Quæst. 8. art. 2. num. 1. & 2.

43. „ Queritur secundo an ignorantes reservationem, illam incurvant, *Gidem*
 „ queritur de non advertentibus ad illam, dum actu peccant? “ Post multa sic
 „ concludit . „ Quare a ptimo ad ultimum nec reservationem, neque ex-
 „ communicationem incurvant, qui illas ignorant: & quia communiter Do-
 „ ctores inadvertentiam actualem, & oblivionem equiparant ignorantia in-
 „ vincibili, & inculpabili, inde fit, quod non advertens ad panam five reser-
 „ vationis, five censur.e, illam non incurrat, non fecus, ac si ignoraret. Unde San-
 „ chez L:b.4.c.22. docet, quod si quis v. g. in prenam perjurii vovisset jejuna-
 „ re quoties mentitur, si deinde mentiatur advertens ad votum non men-
 „ tiendi, non vero ad prenam impositam jejunandi; peccaret quidem, sed
 „ non teneretur jejunare, ex hoc scilicet principio, quod poena extraor-
 „ dinaria, & medicinalis non incuratur ab eo., qui illam ignorat, aut
 „ non advertit ad illam. “ In Cur. Theolog. quæst. 9. art. 3. num. 2.

44. „ Dubitatur hic, an possit absolvī, qui in occasione peccandi pro-
 „ xima versatus est, antequam illam tollat; præfertim si in alia confessio-
 „ ne id promisit, & deinde non stetit promis. Nonnulli cum Con. disp.
 „ 8. de penit. num. 133. Fil. Azor. Sanch. putant absolvī non posse ex-
 „ tra casum necessitatis, immo Cardenas Disp. 40. Cap. 5. art. 4. n. 180.
 „ putat id colligi ex propositione 61. Innoe. XI. ubi damnatur quod ab-
 „ solvi possit, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest,
 „ & non vult omittere. Et ratio videtur esse, quia qui ad Sacramen-
 „ tum pœnitentia accedit antequam occasionem illam tollat, censetur eam
 „ nolle ejicere; atque adeo fine debito propositio efficaci non peccandi de-
 „ cetero accedere; quandoquidem in hoc ipso quod occasio peccandi non
 „ tollatur, quando potest tolli, pœscatur. Neque obstat quod dicat habe-
 „ re propositum tollendi: nam si solum proponit illam tollere de futuro,
 „ & non statim tollit, eo ipso vult de præsenti in ea occasione manere,
 „ atque adeo peccat, sicut qui appropinquante leonē proponit fugere, &
 „ non statim fugit, censetur velle in periculo mortis manere.

„ Communius tamen Suar. Disp. 32. Sec. 3. Tabiena, & alii censem, pos-
 „ se hujusmodi pœnitentem absolvī semel, & iterum si appareat hic, &
 „ nunc vera signa doloris, & propositi efficacis tollendi statim occasionem
 „ proximam: immo Corduba, Cajet. & alii putant quod possit etiam ter-
 „ tia, & quarta vice absolvī; esto sepe expedita absolutionem dñe, quo-
 „ usque proxima illa occasio tollatur. Debet tamen omnino absolvī etiam
 „ ante

„ ante separationem ab illa , tum si instet mortis periculum , tum si dilata-
 „ absolutione credatur non habiturus ille opportunitatem redeundi , aut ex
 „ alia causa non redditurus. Ratio cur videatur posse prima , & secunda vice
 „ absolvii , est quia potuit paenitens , aut immediate ante , aut audiendo concionem ,
 „ aut audiendo ipsius Confessarii admonitiones excitari ad verum , & effeaux propositum
 „ tum non peccandi , in quo casu est sufficienter dispositus. Sic passim absolvuntur
 „ paenitentes per hoc quod proponant restituere , quamvis ante Confessionem non re-
 „ stituerint prout poterant: quia ex admonitione Confessarii potest hic & nunc
 „ consurgere verum propositum restituendi , quod ante Confessionem vel
 „ erat debile , vel putabatur sufficiens , esto per aliquod tempus opportu-
 „ num restitutio esset differenda. Ergo hoc idem fieri potest in eo , qui te-
 „ netur proximam occasionem tollere. Neque ex propositione illa 61. In-
 „ noc. XI. eruitur , quod absolvii non possit: nam qui proponit occasionem
 „ statim tollere , non potest dici , quod illam velit de praesenti; sicut non
 „ dicitur velle periculum mortis , qui appropinquante leone proponit fu-
 „ gere statim ac potest. Cauta tamen in hoc procedendum , eo quod pas-
 „ sim hujusmodi propositum non est efficax in eo , qui potuit antecedenter
 „ occasionem peccandi tollere , & nondum sustulit . “ *In Trutin. in propos.*
 41. *Alex. VII. num. 16.*

45. „ Si speratur quod paenitens advertens v. g. matrimonium esse invalidum ,
 „ aut contractum , quem putat justum , esse injustum &c. sublaturus sit ea pec-
 „ cata materialia , tenetur Confessarius ignorantiam detegere propter bo-
 „ num paenitentis , ne sic contra legem Dei peccet etiam materialiter .
 „ Quod si non speretur profectus , sed potius timeatur quod peccatum ma-
 „ teriale deinceps si futurum peccatum formale , v. g. si sciens matrimo-
 „ nium esse invalidum , non facile tunc abstineret a cognoscenda illa , quam
 „ conjugem putabat ; in tali casu ignorantia non est amovenda , juxta illud
 „ August. Si quis &c. “ *Part. 6. quæst. 8. art. 5. num. 4.*

46. „ Denique docet Tamburinus ex Pellizzario , quando quis bona fide
 „ est in occasione proxima , nec speratur emendatio : vel quando quis bona fide
 „ non restituit alienum : etenim revelatio veritatis nocet paenitenti , si deinde
 „ cum culpa formalis remaneret in occasione proxima , aut retineret alienum. Nec
 „ hoc profectus ei , cui alienum restituendum est , quia supponimus non da-
 „ ri spem quod restituatur , si bona fides illi tollatur. “ *Ibidem.*

Nocuit animabus Christus veritatem manifestando?

47. „ Resp. cum Lugo Lib. primo Resol. Moral. Dub. 25. quod si diver-
 „ sitas opinionum se tenet ex parte Confessarii , poterit Confessarius quam
 „ maluerit sequi : v. g. si una opinio doceat posse Confessarium absolvire in
 „ talibus circumstantiis , altera doceat non posse: una doceat haberi juris-
 „ dictiōnem a Confessario , altera non haberi . . . poterit profecto Confes-
 „ sarius regulariter loquendo sequi opinionem , quam maluerit ; & sic juxta

S „ opī-

„ opinionem negantem poterit absolutionem negare: esto aliquando *ex Cari-*
 „ *tate* teneatur sequi opinionem favorabilem pénitenti, puta si pénitens sit in
 „ mortis articulo, nec sit alius Confessarius. “ *In Curs. Mor. quæst. 7. art. 2.*
num. 6.

48. „ Quod si diversitas opinionum se teneat ex parte pénitentis; puta,
 „ si una opinio doceat pénitentem teneri ad restitutionem, & removen-
 „ dam talem occasionem, ac acceptandam talem pénitentiam: altera opi-
 „ nio doceat non teneri: non potest absolutione negari, si pénitens sequatur opi-
 „ nionem sibi favorabilem; dummodo probabilem, etiam si Confessarius sit
 „ in opinione contraria. “ *Ibidem.*

49. „ Benedictio nuptiarum non videtur esse res gravis, nec valde con-
 „ gruens progressu matrimonii. Etenim benedictio nuptialis non est Sacra-
 „ mentum, sed quoddam Sacramentale, nec tanti momenti, quanti Sacra-
 „ mentalia, quæ baptismō præmittuntur. Quamvis autem non vacet culpa
 „ veniali illam simpliciter omittere sine ulla causa contra usum, & con-
 „ suetudinem Ecclesiaz; nihilominus probabile est nullam esse culpam ex
 „ justa causa, videlicet ratione temporis feriati in Adventu, aut Quadra-
 „ gesima consummare Matrimonium ante benedictionem Ecclesiaz, cum vi-
 „ deatur esse consilium, non præceptum illam præmittere. “ *Quæst. 4. art.*
4. num. 6.

50. „ Demum, si alter habeat opinionem probabilem de nullitate Ma-
 „ trimonii, & simul habeat opinionem probabilem de ejus valore, licite
 „ potest petere, & reddere, cum possit amplecti alterutram opinionem
 „ probabilem, quam mavult, etiam si una sit probabilior, quam altera. “ *De*
Sacram. Matrim. quæst. 7. art. 3. n. 9.

§. XXIII.

P. Francisci Zech Soc. Jesu propositio laxa.

1. „ **U**T Clerici ex redditibus beneficialibus licite, & valide testentur
 „ ad causas profanas, efficere potest confuetudo rationabilis. “ *In*
Opere inscripto Rigor Moderatus sub finem.

EPISTOLA VI.³⁷

A D

P. CAROLUM NOCETIUM SOC. JESU.

ARGUMENTUM.

Ad hanc vero opellam, qualicumque sit, consueta diverticula, mordaces declamationes, scommata, ultrices satyras, quas ipse appellat plantinas sales, expello. Responsiones ad rem, responsiones nimirum, quibus superiora capita percurrendo doceat, quodnam sit, in quo modo plus, modo minus a bona fide non defecrit, non expello. P. Carolus Nocetius.
pag. 314.

I. **A**B ultimis tuis verbis, mi Noceti, initium capio. Imperit, ignorantiae, & ejuscumque alterius generis culpe accusare Concinam potes: malæ fidei, imposturæ, calumniæ sane non potes. Non minus ille fuz sinceritatis, fideique bonæ certus est, quam sit, se vivere. Cujus rei non alios appellat testes, quam temet ipsum. Utique illum singulis fere pagellis, imposturæ, calumniæ, perveritatis criminari; at re ipsa tandem velis, nolis: facies: subiectis, & facto confiteris jure summo illum Casuistis tuos laxitatis postulasse. Siquidem ex trecentis circiter propositionibus, quas ex Casuistis Jesuitis, & in catalogis, & in ejusdem Theologiz Christianæ corpore collectas exhibuit, vix duodecim carpere, & in disputationem adducere auctus es. Et has duodecim sinceritate summa a Concinâ re scriptas esse partim jam patescunt est, partim fieri; cum scilicet Magister Dinellius impleverit opus. Citationes, argumentationes, verborum indices, rationes, quibus Auctores suas firmare opiniones tentarunt, non esse re scriptas: atque adeo truncatas opiniones, repræsentare imperitis studiis. Ex his quisquiliis, & cavillationibus quinque supra centum confarcinasti capita. Quid' inde? Centum & quinque opiniones minus sincere re scriptas, te apposuisse gloriaris. Cum tamen, ut dixi alias, & repetendum iterum est, ex centenis in catalogis recensitis, vix duodecim criminari tentasti, ut ex libro tuo patet.

II. Centenas alias tuo silentio mirum in modum sinceritate summa exhibitas esse, ipse confirmas, atque deprædicas. Verum, ut evidentiora la-

S 2. xitatis.

xitatis Casuisticæ argumenta haberes, ducentas, & amplius adjicere nunc, pœter eas, quas rescriptis Concinæ, opinione ex suis Casuisticis decerpas, volui, ut intelligeres verum, quod indicavi, esse, nempe stultitiam somtem fuisse Concinam, si in tanta laxarum opinionum, quas apponere potuisset, uberrima copia, veras adulterias doctrinas, ut tu injuria summa eidem exprobras. Denique, ut persuasus sis, secundissimum, amplissimumque esse laxitatemoralis fundum, si ducentas alias laxiores cupis, continuo me daturum ex solis Societatis Casuisticis excerptas spondeo. Nec enim te latet, quas uberes sodinas intactas reliquerim, nempe Alloz, Arckdekin, Bernal, Banholtzer, Bonart, Konig, Illsfung, Burgaber, Fagundez, Baldel, Pellizar, Tanner, Kercne, Wagneroch, Vuex, Krimer, Torres, Stoz, Stodf, Schmalzgrueber, Uth, Taberna, Dichaftillo, Kuglier, Salaz, Saa, Mazzotta, Sirmond, Rosmer, Raynaudum, Pinthereau, Pirot, Wiesner, Gormaz, Martinon, Baun, Quintanadvennas, Lohner, Mendo, Mlndzianovuski, Mascarenas, plurimosque alios. Cribro itaque aquam colligis, & Ethyopem dealbas, crede mihi, dum a doctrinarum laxitate asperere Casuistas tuos contendis, si illi ipsi Casuista tui, ut ex Escobario vidimus, se laxioribus adhærescere opinionibus gloriantur. Quamobrem Divina Pœnitenzia fastum, destinatumque esse intelligo, ut librum tuum publici juris saceres. Cur? Jacuissent in duodecim Christianæ Theologiaz voluminibus dispersæ, & vœtuti absconditæ opiniones laxæ. Id boni peperere vindiciz tuz, & vitilitigationes, ut luculentius scilicet latiusque resulgetur sinistra opinandi ratio. Opiniones siquidem ab Evangelica simplicitate, Patrumque doctrina alienæ, te cogente, una collectæ, & magnopere autæ nunc prodeunt, sortiusque lectorum oculos percellunt, eosdem ab istorum Casuistarum lectione abducunt, quo unice spectant Concinæ vota, & ad veritatem, misla contradicente probabilitate, comparandam incendunt, urgentque. Non leve igitur est beneficium, quod liber tuus iis attulit, qui Evangelicæ Moralis intaminataam, sanctamque doctrinam consequi lavent.

III. Te expectare aisi, mi Noceti, ad opellam tuam *mordaces declamationes, scimmata, ultrices satyras, secus eorum, quæ opposuisti, solutionem* Provinciam hanc exornandam integrumque relinquo Magistro Dinellio. Ipse palam faciet, quam prudenti confidentialia hæc scripseris, & quam falsa Casuistarum tuorum persuasione tenearis. Interim te ad gravissimum, & summi momenti colloquium, amice, serioque, missis sarcasmis, & declamationibus, peragendum, humillime invito. Propositiones, quas collectas tibi exhibui, sunt veneficæ radices, unde plurimæ aliz pullulant. Sed quod caput est discutiamus. Primores Casuistæ tui Sanchezius, Tamburinus, Vasquez, Azorius, Castropalaus, Escobarius, atque alii inferioris subzellii, Theologicarum virtutum exercitia, alii ad mortis articulum coercent, alii intra quinquennium, alii intra biennium, per se

per se obligare ajunt. Propositiones rescriptae perspicue sunt. Quisque adire fontes valet, & tu, mi Noceti, hoc ignorare nequis. Nunc, queso te, serio colloquamur. Caritas Theologica, quæ primo Deum, deinde proximum spectat, basis est, & fundamentum, cui universum Religionis suæ redicium Christus Jesus superstruxit. Hoc Caritatis fundamento sublatu, totum corruit redicium. Quid heinc necessario proficiscatur, ipse tenes. Laudati Casuistæ ita Caritatis exercitium erga Deum limitant, & extenuant, ut in nihilum fere reducant. Quid de caritate erga proximum docent? Occidendos homines, ajunt laudati Casuistæ, propter unum aureum, propter unum pomum contemptum raptum: acceptandum, immo offerendum duellum calumniatori pervicaci, quoties alia non patet via honorem proprium conservandi: immo proditorie tunc perimi calumniam posse affirmant. Quid de luxurie paradoxis dicerem, si indicare illa vellem? Ergo eorumdem doctrina morum, Evangelica non est, Christiana non est. Quia ergo conscientia illorum lectio suadetur? Quid istorum iniciatis? Primum? Præterquam quod propositiones sinceritate summa excerptæ, quæque conscripsi cum auctorum libris valent, id evincunt, audias velim Jesuitam, tui Cardinalis Pallavicini testimonio, elapsi seculi supremum Theologum, morumque sanctitate ornatissimum, P. Michaelm Elizalde, sic fannem: *Nuper percurri Summam Moralem multorum voluminum ... Quæfrui Christum, & NON erat. Quæfrui CARITATEM, & Dilectionem Dei, & Præmit, & NON erat. Quæfrui Evangelium, & NON erat. Quæfrui Humilitatem, sine qua salvatur nemo; & NON erat. Et si Paulum, aliumve Apostolum, Sanctum percurras, contraria omnino INVENIES, & referta cuncta Christo, Caritate, Humilitate, & Sanctitate. Ergo hæ doctrine nullum successonis, nullum consanguinitatis, affinitatis gradum inter se habere videntur ... Evangelium ergo simplex est, & omni duplicitati repugnat: & habet EST EST: NON NON. Modernus contra MORALISMUS duplex est, & bilingui illa probabilitate usitur, & habet EST simul, & NON EST; cum sua regula sit probabilitas contrariarum, & contradictionarum propositionum. Sicque a simplicitate prorsus diffat (a). Quatuor præ ceteris Casuistæ omni respectu humano proculato de nomine P. Elizalde appellant: nempe Tamburinum, Escobarium, Dianam, Caramuelum. Escobarium vividis, atque genuinis coloribus dipingit his verbis: *Escobarius animam, & quasi totam quintam essentiam Probabilismi in lucem extraxit, dicendo EST, & NON EST, LICET, & NON LICET*. Qui hoc candore, & invicto pectore loquitur, non est Paschalis, non Arnaldus, non Nicolius, non Sianichius, non Henricus a S. Ignatio, sed est sapientissimus, probissimusque Societatis Jesu*

Theo-

(a) 3. part. lib. 8. q. 7. s. 2. pag. 137.

Theologus . Aliquid hic meditationis, Christianæ, mi Noceti. Extranei, & domestici, amici, & inimici, Catholici, & Hæretici, Pontifices, & Episcopi una convenient, clamantque Moralem, Evangelicam a recensitis Casuisticis plurimis relaxatam, adulteratam, deformatamque esse .. Neque enim prænomina tuis, produci laxiores queunt . Quid ergo de istorum libris agendum? Audias, rursus velim, non Vendrochium, non Arnaldum, non Coçinam, sed ipsum Jesuitam Elizalde . *Hec sit nostra brevissima, & a-quifissima, responſo: cum bis ſcilicet libris, id faciendum eſſe, quod per ipſos, eorumque Auctores cum Sanctis Patribus, Doctribusque Eccleſia ſacrum eſt...* *Jacuit Auguſtinus?.... Tantumdem ſaſtem jaceat DIANA...* Si vel. Ambroſum, vel CARAMUELEM vivere oportet, quis non Ambroſum prehabebat? Si populi vel ex. Gregorio, vel ex. TAMBURINO, & ESCOBARIO regendi fint, quis eos non preferat, quos Doctores vita noſtra Eccleſia nobis porrexit?.... Hi ergo cum Evangelio, & doctrina Sanctorum ſimul vivere, regnareque NON POS-SUNT (a). Serio, & alta mente confidera Jesuitam, non Jansenistam eſſe, qui tanto peſtore intonat. Quare rident eruditū omnes, dum te audiunt ſcribere, Concinam, expilafte. Provinciales: Epiftolas, Vendrochios, Sinnichios, cum doctiū, nec minus intrepide. Jesuita Elizalda, Camar-gus, Gonzalezius, Alpharus, aliique cum Dominicanis foederati. in laxio-rem Ethicen investiſſi. Sed tempus jam eſt, ut id, quod altius animum meum ſcindit, manifeſte aperiam. Non minus mihi evidens eſt Moralem, doctrinam Sanchezii, Escobarii, Tamburini, Caſtropalai, La-croixii, Vi-vz, aliorumque ſimilium in plurimis, & precipuis: puntis falſam eſſe, quam duas propositio[n]es contradictio[n]es non poſſe eſſe ſimul veras, aut ſimul falſas. Iſtorum quippe Moralis majori ex parte contradictio[n]is do-ctrinis conſtat. Eſt, & non eſt: ſufficit, & non ſufficit: licet, & non licet. Hac evidenti perſuafione firmiter præventus, dum te, mi Noceti. virum pro-bum, doctumque, aliosque commilitones tuos ſimiliter probos doctosque au-dio. istorum Casuistarum, doctrinam propugnare, extollere, eamdemque fuadere. Confessariis pro animarum regimine: dum, inquam, haec duo appo-ſita matura, conſideratione meditor, totis artibus contremiſco, & undi-que verſum terrore perculſus exclamo: *Terribilis Deus. in confituis. ſuper-ſtio[n]is hominum: Judicia Dei abſtus multa. Quam terribilia, ſunt judicia tua. Domine!* Et niſi Apostolus Paulus hoc ſuo oraculo: *Sed licet nos, aut Angelus de caelo evan-gelizet vobis, præterquam quod evan gelizavimus vobis, anathema fit: (b) me confirma-ret, animareque, forte conciderem.* Sed hac divina veritate fultus nihil moror, cum vos audio ſimilia fundentes. Viri docti, pii, & probi ita docent. Bene habet. Viri probi doctique ſuere Sanchezius, Tamburinus, Escob-

(a) 3. p. 1. 8. q. 8. 5. 8: pag. 150. (b) Ad. Galat. cap. 1. 8..

Escobarius, similesque plurimi. Et tamen caritatis erga Deum, & proximum, a qua tota lex pendet, mandata fere in nihilum redegerunt, damnatas, & damnandas doctrinas plures edocent, & passim defendunt. *Licit, & non licet: est, & non est: sufficit, & non sufficit.* Doctrinæ autem istæ regnare cum *Evangelio* (ut Jesuita Elizalde docet) non possunt. Illud etiam in tanta discrimennum vicissitudine, & opinionum perversitate me erigit, quod eodem Apostolo teste, sciam tempus futurum esse, in quo fanam doctrinam non sustinebunt: sed magistros venturos fore, non Rigoristas, non TUTORISTAS, non favos, qui pœnarum severitate terrorem incautum; sed Doctores, qui *unribus pruriant*, qui contempta veritate, fabulas repræsentant, & doctrinas mutuo pugnantes docent, & suadeant. Hæc si, posito partium studio, & gratia Divina suæ pœnæ valida perfusus, meditatus, mi Noceti, fueris, nullus dubito, quin lux veritatis, falsitatis tenebras sit dissipatura. De salutis nostræ negotio res agitur: nostram æternam felicitatem his disputationibus in discrimen adducimus, si negligentes in re tanti momenti fuerimus. Hæc sunt *ultrices Satyra*, *hæc scommata*, quæ tibi meditanda propono, ut scribere cautius in posterum perdiscas.

IV. Falleris, mi Noceti, dum pag. 284. scribis, mirum non esse, si in tanta optimarum verum multitudine, ac varietate, si magnis Magistris ducibus, Jesuitis ETIAM aliquid minus rectum exciderit: quod ceteroquin sapientissimis etiam *sanctissimisque auctoribus aliquando evenisse compertum est*. Cum Sapientissimis, atque *sanctissimis Doctoribus*, tuo præente laxioris Ethices patrono *Bail*, comparas recentes Casuistæ? *Aliquid minus rectum vocata caritatis, fidei, spei præcepta, aut ad articulum mortis restringere, aut ad alia rariſſima intervalla?* *Aliquid minus rectum vocata modum illum opinandi, quem Casuistæ tui, repugnantibus Dominicanis, ab integro fere seculo, tam constanti, & unanimi consensu propugnant, quemque ab Evangelica simplicitate, & Patrum doctrina alienum Alexander VII. declaravit, & ut omnium malorum caput Ecclesia Gallicana improbat?* *Tamquam minus rectum appellas centum, & amplius propositiones proscriptas ab Alexandro VII. & ab Innocentio XI. in Theologia Probabilistica defensas?* Nolim tamen intelligas, omnes a Jesuitis Casuistis propugnatas.

V. Lamentaris p. 306. quod Concinna declaret laxas esse opiniones plures Casuistarum, quin easdem rationibus refellat. *Quamobrem, inquis, tota vis impugnationis ad illa duo antiqua verba redigitur: IPSE DIXIT. Que quidem ratio impugnandi sententias apud Concinnam frequentissima est.* Verum habet, quod frequenter rescribat opiniones laxas Casuistarum, adeo communis sensui infetas, ut scipis horrorem ingerant, concidantque. Numquid hæc opiniones: *An licet virile membrum in os uxoris immisere?* *An licet in conjugis absentia verenda propria libidinose attredare?* & alias plurimæ similes, quas quidem fuso calamo versant, longa refelli disputatione

debent? Ceterum si Concina leviter, & in transcurso Casuistarum opiniones refellit, facilius vobis erit easdem defendere. Teme tipsum perpetuis antilogiis conficis, mi Noceti. Nunc ut laxitatem nimium manifestam excuses, truncate rescriptam propositionem afferis. Nunc doles, quod declamationibus nimis exaggerata laxitas sit; & tandem conquereris, quod obiter refutatae opiniones sint. Si pro dignitate refellere Concina omnes, quas recenset, opiniones laxas voluisse, viginti, & amplius volumina satis minime fuissent. Easdem ille modo brevi, modo prolixa oratione pro laxitatis diversitate profligare studuit. Tu, siquid validius, missis ca' villationibus, habeas, in arenam descendito, & pugna pro earumdem immaculata doctrina, si potes: quod tamen numquam praestabis: plurimamque salutem tibi dico.

EPISTOLA VII.¹⁴³

A D

P. CAROLUM NOCETIUM S O C J E S U.

A R G U M E N T U M.

Quod ait P. Contina, leges Societatis improbare Probabilissimum, falsum evidenter est. P. Nocetius pag. 182.

Negas leges Societatis tuę Probabilissimum diris devovere? Immo, inquis, hoc falsum evidenter esse. Legem in apri-
cum traduco, ut univerfa Respublica Litteraria judicium
ferat. Lex, quam solemni ritu professus es, ejusmodi est:
Sequantur in quavis facultate SECURIOREM, & MAGIS APPROBA-
TAM doctrinam, & eos autores, qui illam ducent. (a) Edissere, mi Noceti. Numquid opinio minus secura, securior est? Numquid doctrina minus ap-
probata, magis approbata est? Numquid doctrina minus probabilis, probabili-
lier est? Quid hiscis? Hęc paradoxa mutuo pugnantia defendenda tibi
funt, ut negare, leges tuas Probabilissimum improbare, valeas. In quavis
facultate securiorem, & magis approbatam doctrinam ut amplectaris le-
ges tuę jubent: et tu doctrinam minus probabilem, minus securam, minus
tutam ex instituto propugnas, & pro eadem veluti pro aris, & focis
dimicas? Si legem adeo perspicuam, adeo evidentem inflectere distinctione-
culis obscurare, commentis eludere non reformidas; quę lex, quę jura,
quę præcepta, quę diplomata a cavillationibus tuis subtilissimis immunia,
& salva consistent? Si evidenter falsum est, leges Societatis improbare doctri-
nam minus securam, minus probatam, minus verisimilem; quid tibi evi-
denter verum erit? Hinc colligente sapientes omnes, si legem tam lucu-
fentam cavillaris, quid mirum, si plura ex Theologia Christiana in liti-
giosam disputationem adducas? Tibi quadrare apprime videtur, quod scri-
bit

T

bit

(a) part. 4. Conf. cap. 5. n. 4.

bit S. Augustinus: *Verum si Dei legem, non sicut se habet, sed sicut vobis placet, intelligitis; quid misericordia, si & de lege Imperatoris hoc facitis?* (a)

II. Non modo securiorum doctrinam ut amplectaris tuę leges jubent, verum etiam *Auctores* qui illam docent. Tu vero, mi Noceti, pag. 303. scribis: *Et sane ego malim esse MEUM Dianam, quam esse meum ... in Theologia moralis Natalis ab Alexandro.* Ita ne vero? Numquid legi huius tuę partes, dum rejecta Theologia Natalis, tuum in Christiana Theologia Magistrum eligis Dianam, qui opinionum laxitate, ut ait Caramuel, tollit peccata mundi in hoc saeculo, sed non in futuro? Theologia Moralis, & Dogmatica Natalis ab Alexandro tota constat Scripturis Sanctis, Conciliis, Patribus, & sacris Canonibus. Theologiam Dianę uniuersam conflant pugnantes Probabilistarum opiniones. Dianę Theologia in morum controversiis perpetuo exhibet est, & non est: licet, & non licet: sufficit, & non sufficit, ut suavius his contrariis opinionibus efficiatur iugum Christi, inquit, P. Antoninus Escobarius tuus. Idcirco mavis esse tuum Dianam, quam esse tuum Natalem ab Alexandro in Theologia Morali, quia hic detestatur bilinguem illam probabilitatem est, & non est: licet, & non licet.

III. Sed abs te quero. Cur non dixisti: malo esse meum Tyrsum Gonzalezum Patrem nostrum, Vitelleschi Patrem nostrum, Michaelem Elizalde, Paulum Comitolum, Andream Blancum, Cardinalem Bellarminum, Cardinalem Pallavicinum, Muniessam, Antoine, Malatram, immo S. Patriarcham Ignatium, qui securiorem doctrinam ut amplectaris, jubet? Responde p. 282. „Aliam habent famam sapientie, atque existimationem, non modo apud nos, sed apud universam Litterariam Rempublicam, Suarez, Vasquez, Molina, Azorius, Valentia, Sanchez, Lessus, Castropanus, Filliarius, Fagundez, Henriquez, Rebellus, Tamburinus, Salas, Laymanus, Cardinalis de Lugo, Conink, Cardenas, & plurimi similes, qui Pro-babilismum non improbant, quam Comitolus, Elizalde, Camargo, Tyr-sus, Antoine.“

IV. Contra ego repono unum P. Michaelem Elizalde prevalere sexcentis Sanchezis, Azorii, Coninkis, Castropalais, Tamburinis, Lessi, Laymanis, Filliariis, & plurimis aliis similibus. Evincio: Illi splendidiore sapientie fama resurgent, qui Dei doctrinam ab erroribus immunem docent. Habet ne, quod adversus hanc primam propositionem reponas? Abfit. Ad secundam. In operibus Sanchezii, Tamburini, Castropalai, Filliucci, Lessi, Azozii, Fagundezii, Henriquezii Moralis Evangelica, pluribus opinioibus partim damnatis, partim, nisi mea me fallat opinio, damnandis,

(a) Lib. 31. cont. Jul. cap. 4.

dis, plus & minus scater. Contra Evangelica doctrina in operibus Comitoli, Elizalde, Gonzalezii, Camargi, Antoine ab omni opinione damnata; vel damnanda intaminata est. Hæc quoque secunda opinio luculenta est, teque provoco, ut aliquid damnationis in his operibus designes. Ergo isti Antiprobabilistæ apud universam Rempublicam Litterariam tum celestem, tum terrestrem, sapientiae laude splendidius resurgent præ recentitis a te, & similibus Probabilistis. Quid ad hæc, mi Noceti? Sed quæ scripisti de tuis Probabilistis: qui *Probabilismum non improbant*? Cur non dixisti: qui *omnium virium conatu Probabilismum defendunt*, etiam in re sacramentaria, etiam in administranda justitia, ut Sanchezius, & Lessius, qui sunt primores Doctores? Communiter nostra hac ætate Jesuitæ fere omnes Probabilismum docent, proponunt, ut La-croixius, Zaccaria, Sanvitale, & alii testantur. Contra, dum in certamen descenditis, trepidi, & tremuli vix audetis elata fronte vexillum pro Probabilismo explicare. Primo loco recenses in favorem Probabilismi Doctorem eximium P. Suarezium. Huius ego oppono Cardinalem Bellarminum. Reponis ne, Bellarminum ex instituto non confutasse Probabilismum? Ajo ego, neque P. Suarez data opera controversiam Probabilismi expendisse. Sed in pluribus opinionibus eidem hæc sis tu contendis. Contra P. Camargo oppositum afferit. Quem autem horum pluribus facis, sive doctrinæ puritatem, sive morum sanctitatem species, Suarezium, an Bellarminum? Sententiam dico. Hæres ad aquas? Antepones ne Suarezium Bellarmino, qui semper in rebus controversis probabiliorum, & securiore amplectitur sententiam, & ut id alii præstent, inculcat? Duos Præpositos Generales Vitelleschium, & Gonzalezium, Comitolum, Elizaldam, Camargum, Alpharum postponis Tamburino, Castropalao, Filiucio, Laymano, Coninkio, & his similibus? Isti Casuistæ Probabilistæ majori potiuntur sapientiæ fama apud Rempublicam Litterariam præ illis? Ne tu amplam ridendi segetem eruditis præbes, qui hæc in libro tuo legunt?

V. Non minus festiva sunt, que ibidem pag. 283. continuo subdis: *Atque ut aliquid etiam de ipsis Dominicanis attingam. Quo argumento probatur Baronios, Contensonius, Natales, Gonetus, Concinas, & similes Antiprobabilistæ SAPIENTORES esse celeberrimis illis antiquioribus Dominicanis, qui Probabilismum per integrum seculum sutati sunt?*

VI. Quo argumento id probabitur? Argumentis id evincam, quæ ad perpetuum silentium te redigent. Perge porro. Mercorus, Baronius, Contensonius, Martinezius, Gonetus, universo Prædicatorum Ordine in Comitiis Generalibus congregato imperante, & Pontifice Summo Alexandro VII. hortante bellum Probabilismo intentarunt, atque eundem omni argumentorum genere exagitarunt, profligarunt, & ab universo Ordine exterminarunt. Edissere! *Quinam sapientiores?* Otto, aut decem privatis scri-

ptores, qui opinionem excogitarunt antiquis incognitam: qui neglecta Angelici Doctoris S. Thomæ doctrina, proprio indulserunt cerebro: an Theologi illi, qui S. Thoma, & antiquioribus Dominicanis Magistris præuentibus, qui Summi Pontificis mandatis parentes, Probabilismum improbarunt? Quid responsi præbes? An non sapientiores illi, qui doctrinam Sancto Thomæ, Summisque Pontificibus, & universo Prædicatorum Ordinandi probatam defendunt, quam ceteri pauci, qui privata commenta evulgarunt? Probabilistæ five Jesuitæ, five Dominicani plures proscriptas opiniones ediderunt, & alias laxas, ut mihi videtur, proscribendas. Contra Dominicani Antiprobabilistæ nullam vi systematis propugnarunt in morum doctrina sententiam proscriptam. Quinam ergo sapientiores? Qui doctrinam sanam Evangelio conformiorem defendunt: an qui laxorem Ethicem, & systema ab Evangelica simplicitate, Patrumque doctrina alienum defendunt? His argumentis ut respondeas, te provoco atque pressius te urgeo. Quid Baronios, quid Contensonios, quid Gonatos comminisceris? Omnes, arrige aures, omnes, inquit, communiter Theologi Dominicani ab integro seculo Probabilismum ejurarent. Quid itaque quinque dumtaxat Dominicanorum manipulum obrudis, ut imperitis fucum facias, si integer Ordo, si omnes Theologi Dominicani Antiprobabilismum propugnant, fibique gloria vertunt, turmatim in Probabilismum, ceu Evangelicæ doctrinæ adversum, ut Alexander VII. & universa Ecclesia Gallicana decelerarunt, irruere? Hæc sunt argumenta, quæ evincunt sapientiores esse Dominicanos, qui ab anno 1656. unanimi consensu Ordinis universi Decreto, & Pontificis consilio Probabilismum improbarunt; præ illis decem circiter Theologis, qui Probabilismum a Medina excogitatum evulgarunt. Aliqua illi venia digni sunt, quod absurdæ, & immania conjectaria, quæ ex Probabilistico systemate temporis, cursu manarunt, minime perspecta habuere. At illi, qui post tot opiniones laxas, quas plurimi Probabilistæ, aut antiquas rursus innovarunt, aut novas excogitarunt, quasque S. Romana Sedes proscriptis, Probabilismum defendunt, infeliores apparent. Ut uttamen res hæc fese habeat, illud est certum, illud ineluctabile, auctoritatis longe gravioris esse universi Dominicani Ordinis Diploma, quo ab universa Religione Probabilismus exterminatus est: & omnes ejusdem Ordinis Theologos, qui Probabilismo perpetuum bellum intentantes quæm fuerit olim patrocinium decem circiter Dominicanorum, qui Probabilismum, nondum causa bene expensa, defenderunt. Ut respondere solide queas; quis penes te prævaleat; num universi Ordinis Prædicatorum Decretum contra Probabilismum, & omniam ejusdem Ordinis Theologorum auctoritas, & Summi Pontificis Alexandri VII. consilium; an vero decem scriptorum patrocinium, serio tibi recogitandum est.

VII. Aliud, quod propositi argumentum, tuum spectat in Morali Evan-

ge-

gelica *indifferentium*, mi Noceti. *Propositiones*, quas *Concina* *rescripsit* ex tuis *Causulis*, propugnare ipse non apes. *Docet P. Gobat* posse aliquot horas procum, & pueram *indutam*, & exutam eodem in lecto cubare, *præfertim* inter plebeios. Tu resumis: *Ut ut se habeant Germanorum mores: opinionem Gobati, ut ab ipso proponitur, ego non defendo.* Ut ut se habeant Germanorum mores? Quod ergo juvenes Germani exuti, & *induti* in eodem lecto *aubent* cum suis pueris *apud* *inculcis*, suspensus animi heres liebeat ne, an secus? *Opinio* *hinc* hanc non defendis? *Hoc* *utrum* *desuisset*, quod illam propugnates. *Crimen* est, ut *mea* *sunt* *opinio*, illa non detestari. *Crimen* est *eam* *inter Germanorum mores* *constituere*, atque intactam relinqueret. *Eam*, *Probabilista* *cum sis*, non improbas. *Probabilis* ergo, *vi Systematis*, remanet. *Ut ut se habeant Germanorum mores?* Numquid Germani a peccati originalis labe immunes? Numquid Germanorum concupiscentia extincta jacet? *Fateris* *opinionem Gobati*, etiam ut ab ipso proponitur, adeo laxam esse, ut propugnare illam minime audeas. Et *Concinam* *imposturam* arguis, quod eamdem inter laxas reposuerit? *Vetus* *hoc* *dicas* *gratia*. *Illiud* *nunc* *improbo*, quod *speciem* *indifferentismi* *in* *Morali* *Evangelica* *preferre* *videaris*. *Non* *defendis* *laxas* *Gobati*, *de Lugo*, & *aliorum* *opiniones*. *Suspensam* ergo animi sententiam tenes? *At* *adversus* *hanc* *indifferentiam* *Christus* *clamat*: *Qui non est* *meum*, *contra me est*: & *qui non congregat* *meum*, *spargit* (a). *Aut* *veritatem* ergo *afferenda*, *aut* *laxitas*, *seu* *falsitas*. *Nihil* *isthie* *medii*. *Alterutri* *dominorum* *servias*, *necessum* *est*: *inquit Christus Jesus*: *Nemo potest* *duobus* *domini*, *servire*: & *aut* *enim* *unum* *odio* *babebit*; & *alterum* *diliget*: *aut* *amum* *sustinebit*, & *alterum* *contemnet* (b). *Nullum* *hic* *ad effugium* *aditus*. *Aut* *veritati* *servire*, *aut* *laxitatem* *debes*. *Christianæ* *professioni* *minime* *sat* *est*, *quod tu afferis*. *Non* *defendo* *opinionem Gobati*, *de Lugo* &c. *Easdem* *exerte* *improbes* *oportet*, *ut* *Christo* *Jesus* *adhaerescas*. *Suspensum* *itaque* *exue* *animum*, & *eum* *Concina* *refelle* *opiniones* *illas*, *quas* *propugnare* *erubescis*. *Si* *oppugnare* *easdem* *renuis*, *illas* *defendito*. *Alterum* *enim* *tibi* *præstandum* *est*. *Neutrum* *animum* *Christi*, *ut* *vidisti*, *defestatur*. *Elige* ergo *quam* *malis* *partem*. *Vale*.

EPI

(a) Matth. 12. (b) Matth. 6.

EPISTOLA VIII.

A D

P. CAROLUM NOCETIUM
S O C. J E S U .
A R G U M E N T U M.

Carpit hic P. Concina mero suo *LACROIX*, illumque vocat *opinionem* *contrariarum collectorem*, qui *lectoribus libertatem eligendi*, quam *placuerit*, *passim* *relinquat*. *Ait* *banc esse methodum*, *quam in universa sua Theologia servat DOCTOR iste*. *Ait* *banc methodum Casuistici Pyrrhonismi Speciem redolere*. *Ait* *banc esse justam critiken in opera La-croixii*. P. Carolus Noctius pag. 271.

LEPISTOLA hæc, Noceti Pater, locum præloquii tenet ad Documentum, quod donandum tibi existimavi, ut critiken, quam P. Concina in Opera P. La-croixii pronunciavit, luculentius, atque validius confirmem. Collectorem contrariarum opinionum La-croixium Concina appellavit. Hanc tu critices rationem improbas. Quo argumento? Concedis illum, aliquando produc̄is *binc inde Auditoribus, et cumque argumentis judicium suum sustinere*. Aliquando? Passim hoc præstat, ut cuique ejusdem opera legenti: compertum sit. Et quamvis interdum hanc præ illa sententiam adoptet, rationibusque muniat, quid inde Admisso Probabilistico systemate, quod suo operi præmissi, ille, omnes, quas recenset opinione, probabiles evadunt. Hunc Patris Busenbaum Commentatorem, ut majoris sit apud Sacramenti Pocnitentie Ministros auditoritatis, DOCTOREM appellas rei Casuisticæ, atque in *omni Theologiae Moralis parte doctissimum, & versatissimum p. 272*. Sit, per me licet, Doctor Doctissimus, & Theologus versatissimus, ut tu ait, iste Medulæ P. Busenbaum interpres. Absit enim, ut dotes splendidissimas P. La-croixii obscurare ego velim. Illius personam, sicut & omnium Casuistarum merita, non secus ac Concina, suspicio. In eorumdem opera dumtaxat Concina inquisivit, & quod imbecillitati suæ oppositum in eisdem cum Evangelio apparuit, pro viribus resellere conatus est.

II. Ut vicem rependas, critiken in *Theologiam Christianam* exeres.

Ait,

Ais, illam esse meram collectionem opinionum omnium rigidiorum, *solido ratiocinio vacuam*. Cur ergo vos Conci[n]az adversarii ad ejusdem librorum aspectum tam vehementer saltitatis, & in omne latus vosmetipso rotatis? Non erat sane, cur universa Societas in Comitiis Generalibus congregata nullum non moveret lapidem, ut ipsius *Theologie Christiane* ruinam moniretur, eamque tantæ Societatis cura, & studio dignata reputaret, si rationum illam vacuam existimasset. Se ipsa enim corruiisset, si rationum earuisset fundamentis. Addis ibidem p. 172. in illa esse recollectum quidquid *Litteræ Provinciales*, *Theologia Moralis Jesuistarum*, *Henricus a S. Ignatio*, *Sinnichius*, alioque noissimi Societatis ofores jam collegerunt. Non aliud ergo obtrudere Casuisticæ laxitatis oppugnatoribus seitis, quam Epistolas Provinciales? Tam alie insculptæ animis vestris Epistole istæ sunt, ut in omni eventu eisdem adversarii vestris obiectatis? Quid ad nos Epistole istæ? An oculis & mente ad legendos, & intelligendos Casuistas vestros nos caremus? Cur *Sinnichium* Societatem oforem appellas? Quid adversus Societatem molitus est? Nihil sane, quod ego sciām. At oppugnabit nonnullas Tamburini laxas sententias. Ofores ergo Societatis sunt, quot quot in laxiorem doctrinam calamum aequunt. Et hæc cantilena ab integro fere seculo canitur. Non advertis, mi Noceti, te, tuosque non paucos Socios hac vestra scribendi ratione extremam Intelytz Societati vestre confiare invidiam? Heinc quippe argumentatur *Respublica Litteraria*: Hostes insignis Societatis Jesu sunt illi omnes, qui laxiorem Ethicen resellunt. Ergo, si verum hoc est, laxiori doctrinæ Societas Jesu patrocinium impendit. *Confectarium* istud necessario ex antecedenti a te scripto manat. Alterutrum ergo: aut primum pierneget, aut secundum excipias necessum est. Rogo te, mi Noceti, ut referare mihi arcanum istud ne dignere. Quid est, quod *Probabilismi* oppugnatoribus semper, & iterum semper has Epistolas Provinciales, & *Autores Jansenismi* suspectos obtrudaris? Aut veram defendunt doctrinam adversarii vestri, aut falsam. Si veram, ideo ne falsa evadet, quia illam defendunt Janseniste, Lutherani, Calviniani? Si falsam, cur falsitatis illos non revincitis, missa criminazione? Cur ad hoc vos semper recipitis asylum? Quid in hoc continuo perfugio ascani est? Ut quidquama semper in promptu vobis sit, quod Casuisticæ laxitatis oforibus opponere pro temporum opportunitate valeatis? Qui ergo propugnare Evangelicam morum doctrinam velint, declinare hanc teterimam Jansenismi notam non poterunt? Nihil vos moramini *Decretum Innocentii XII.* quo cavetur, ne quisquam Jansenismi acusetur, nisi aliquam ex quinque damnatis propositionibus docere illum consisterit? Verum quia, omni lege neglecta, hanc recoquere crambem vobis placet, palam ego universæ *Reipublicæ Litterariz* facio, hoc esse peremptorium afflita, & desperataz cause argu-

gumentum. Si enim id in manibus vobis esset, quo revinci falsitatis adversarii vestri a vobis possent, profecto ad hunc communem locum minime configureretis. Hoc frequentius, & fuisus, quam par esset, tibi improposito, ut tu, tuique plures ab hac futili, & inepta Epistolarum provincium, & Jansenistmi criminatione tandem aliquando, si fieri potest, defistatis. Quod si in deliciis habes, has Epistolas, Autoresque Jansenistmi suspectos objicere, scias oportet, viros eruditos hanc vestram familiarem accusationem risu, & cachinnis excipere. Subdis ibidem, Doctoris La-croixii viri doctissimi summan peritiam in causa esse, car ejusdem opera sint facilis *distractio*, que tam acriter uit *P. Concinam*. Non Concinam modo, verum etiam omnes, qui salutis aeternae animarum zelo flagrant, angit, torquet, uritque hoc unum, aliorumque tuorum studium, & industria, qua morales Probabilistarum liberos contrariarum opinionum est, & non est: licet, & non licet: sufficit, & non sufficit plenissimos, propagare totis viribus conamini; contra vero sanioris doctrinæ Autores apud imperiorum amplissimam multitudinem, ut *Jansenistas*, aut *Jansenistmi*, *Bajanistmi*, *Rigoristmi*, *Tutoristmi* hue insectos traducitis. Desperaret Concinna, desperarem & ego de aeterna salute, si opera Sanchezii, La-croixii, Vire, Tam-burini, Gobari, Escobarii, Diane, & similium legenda suaderem Sacra-menti Poenitentie Administris. Quoniam evidenti persuasione convictus ego sum inter vastissimam illam tricarum, distinctionum, subdivisitionum, & opinionum mutuo pugnantium congeriem, simplicem Dei legem, quæ lex veritatis est, minime resulgere. Tu contra sentis. Quid inde? Hostes ne propterea erimus? Absit. Judex aeternus sedebit, judicabitque, num tu, tuique plures jure ne Concinam impostrum, calumniatorem, Rigoristam, malignumque infamatorem traducatis, propterea quod a vestro novo opiniandi modo dissentiat.

III. Antequam vero tremendissimum judicium istud proferatur, novum tibi adferre magnæ auctoritatis documentum volo, quo critices, quam in opera P. La-croixii Concinna tulit, magnopere confirmetur. Unde venit, & cuius est documentum istud, quod Concinæ critici in La-croixium probat, confirmatque? Venit non a Gallia, non a Portu Regio, non a Flandria, sed a Germania, immo a Bavaria. Auctor est non Dominicanus, sed Canonicus Lateranensis, perdoctus nempe, eruditusque Theologus *P. Eusebius AMORT*, universæ Reipublicæ Litterariorum notus ob præclara, & varii generis opera in lucem edita. Is in primo suo Theologis Scholasticis Tomo in La-croixii Moralem Theologiam prudenter, solidamque criticem præmittit. Animadvertis hanc La-croixianam Theologiam appellari *Historiam opinionum probabilium*. Et merito quidem. Nam vix una occurrit pagina, in qua non occurrant Probabilistæ Autores mutuo pugnantes: & istorum contrariarum opiniones, ut probabiles

con-

conscientiarum regulæ proponuntur, aut ut opiniones adoptatae ab Aucto-ribus Probabilistis, quos ipse graves appellat, atque adeo aptos, ut ab auctoritate opinionem probabilem constituant. Nec refert, ut alias dixi, & repetere juvat, Patrem La-croixium aliquando afferere hanc opinionem sibi videri probabiliorem, illam minus probabilem, hanc improbablem. Haec limitationes, & clausulae, inquit *P. Eusebius Amort*, frustraneæ sunt. Siquidem ex principiis generalibus Probabilismi P. La-croixius constituit opinionem quamlibet theologicæ probabilem, tutam esse conscientia regula. Est vero opinio probabilis, quam graves Doctores Casuisticæ confir-mant. Unde infert *P. Amort* Probabilismum fontem esse laxarum opinio-num, immo, ut universus Clerus Gallicanus declaravit, omnium malorum caput. Concludit vero, laxitatibus, & corruptelis, quæ in mundo dire gra-fantur, nullum posse latus ponit, nisi fons exsicetur, nisi Probabilismi planta penitus eradicetur. Nam & omnia, quæ ex *La-croixio* collegit *P. Amort*, ex qualibet Theologia Morali Probabilistica congeri præter propter valent. Quid enim aliud scribit *La-croixius*, nisi quod scripsere *Sanchez*, *Reginal-dus*, *Fillius*, *Vasquez*, *Azorius*, *Escobarius*, *Fagundez*, *Illsung*, *Castropalaus*, *Baunius*, *Moya*, *Martinonus*, & ceteri similes, qui cum sint juxta ipsum Auctores Clasici, probabilitatem concipiunt, & pariunt?

IV. Nec est, Noceti Pater, quod conqueraris, me invidiam creare *P. La-croixio*, dum quæ publicis typis *P. Amort* edidit, isthuc ego transscribo. Siquidem tu me vel repugnantem ad id coegisti. Nonne in hac tua opella ad ravim usque repetis, Paschalem, Vendrochium, Sinnichium, Henritum, a S. Ignatio illos esse, qui laxarum opinionum censum ex Jesuitis Casuisticis texuerunt; illosque imitatum *Concinam* esse. Quamvis commentum istud chimæricum alias labefactatum sit, præfertim, quod post mortuos Pascha-les, Vendrochios & Sinnichios, *La-croixius*, *Viva*, & alii sua probabili-stica opera ediderint; nihil secius, ut confirmem quæ *Concina* scripsit, opera pretium existimavi proferre, quæ publici juris fecit, non Gallus, non quispiam factionis Jansenianæ, suspectus, sed ingenuus Germanus, eruditusque Theologus *P. Eusebius Amort*. Heinc colliges, *Concinam*, non odio, non invidia, non animo maligno in Jesuitas, sed studio consulendi anima-rum salutis fatigere, ut omnes Theologiam Probabilisticam, & quæ inde manant exitiofa consecraria detestentur. Hujusce suæ intimæ intentionis, non tu, mi Noceti, non Probabilistæ omnes, sed solus Deus judex est, qui severo, tremendoque judicio definiet quo tempore, qua ratione, quo-ve fundamento vos eudem ut malignum, impostorem, calumniatorem, & Societatis Jesu infamatoarem traduxistis. Sed tempus jam est, ut Catalogum opinionum probabilium, quas ex *La-croixio* collegit *P. Eusebius Amort*, tibi perhibeam. Vale in annos plurimos.

R. P. E U S E B I I A M O R T

Theolog. Schol. Tom. I. a pag. 165. ad pag. 183.

C A T A L O G U S

Opinionum probabilium circa generalia morum principia
ex P. La Croix Lib. 1. & 2.

P R A E F A T I O.

AD quantas laxitates Probabilismus viam sternat, nullo alio argumento luculentius demonstrari potest quam si ex Probabilistarum libris excerptantur omnes opiniones probabiles, & ex his opinionibus in unum collectis conficiatur integra Theologia Moralis probabilistica. Id primo præstitit *Philaethes Candidus in tract. de opinionum praxi*, sub cuius ficto nomine *Philaethis Candidi* latere insignem virum, P. Andream Blane, Soc. Jesu, Januensem scribunt P. Petschacher, Professor Theologie in Universitate Salisburensi, ... in *Tract. de actibus Humanis*. & ipsem P. Christophorus Rassler Soc. Jesu in sua *Norma Readi*. Non multo absimilem opinionum probabilium catalogum conscripserat Gonetus in *tr. de actibus humanis ex solis P. Tamburini sententiis*. Aliam collectionem opinionum probabilium *Alexandro VIII. transmiserat Clerus Gallicanus*, prius Conventui Gallicano præsentatam anno 1655. & 1656. & teste Fagnano in cap. *Ne innitaris, n. 289. & 337.* Archiepiscopus Mechlinensis 1654. & Episcopus Gandavensis 1657. P. Henricus a S. Ignatio Carmelita in sua *Ethica Amoris*, seu Theologia Morali *Tomo I. in Prolegom. cap. 2.* scribit, etiam a se paratum haberi integrum talium opinionum probabilium catalogum ex omni totius Theologie Moralis materia. *Paratum*, inquit, *erat schema plus quam mille ducentarum ejusmodi opinionum*; sed ne præsens caput inde nimium excreceret, *visum est carum præcipuas dumtaxat exhibere*; *reliquas vero in operis cursu*. Exhibet dein in hoc *capit. 2.* centum septuaginta duas ejusmodi opinione Probabilistarum, concernentes generalia morum principia. Verum missis his omnibus, & aliis v. g. ab *Alethophilo*, editis catalogis, de quoruim sinceritate aut accuratione in citando forte moveri posset in uno & altero textu dubium, novum ex P. *La Croix* excerpti specimen ex ejus *Theologie Morali Libro primo*, & secundo circa generalia morum principia. Id sufficerit pro scopo præsenti ad ostendendum, ad quantas laxitates viam latissimam Probabilismus aperiat. Patebit enim ex hoc solo catalogo tandem licitum fore sequi ferme omnes eas sententias

tentias quas hic Auctor in sua Theologia Morali, seu, ut quidam vocat, *Historia opinionum probabilium*, recenset tamquam *probabiles*, aut certe tamquam *opiniones adoptatas ab auctoribus*, quos ipse in aliis locis allegat tamquam *auctores graves, idoneos ad formandum prudens judicium*. Verum quidem est quod P. La Croix ad ejusmodi, quas recenset, sententias interdum addat, oppositam sententiam esse *probabilorem*; aut talem quam recenset opinionem, *sibi non videri probabilem*, vel eam, *alteri euidam auctori non videri probabilem*; sed quid profunt in praxi ad praecidendas innumeratas laxitatem ejusmodi clausulae, annotationes, ac limitationes, cum in principiis generalibus reipsa jam indulta fuerit licentia sequendi sententias etiam *dubie probabiles*, aut etiam *tenuiter probabiles*, dummodo vere theologicē probabiles sint; aut sententias etiam *unius gravis auctoris*, dummodo rationes ab aliis auctoribus non sint ita enervatae, ut nulla amplius remaneat probabilitas, ne quidem *tenuis aut saltē dubia*? *Hæc* qui indifferenti animo attente poaderaverit, profecto adverteret, laxitatibus & corruptelis in mundo nullum posse *littus ponī*, nisi dicatur, quemvis pro suo captu obligari ad considerandam *opinionum veritatem aut falsitatem*; & si quæ *opinio alicui* consideratis omnibus, visa fuerit notabiliter minus *probabilis*, sibi eam fore illicitam, nisi in *legis humanæ* materia pro casu particularis necessitatis, aliud merito prudenter per epikiam *præsumpserit de Legislatoris intentione*, & indulgentia.

CATALOGUS

*Opinionum probabilium circa generalia morum principia
ex P. La Croix.*

Ex Lib. 1. tract. 1.

DE CONSCIENTIA

Si ponamus quod cognitio abstracta hat a malitia mortali & veniali, & tantum in genere dicitur esse peccatum, Azor, Sairus, Reginaldus, Bonacina, Tannerus, aliique dicunt, semper fore mortale. Quod si cognoscet malitiam in certa specie, sed non cognoscet, an venialis esset, an mortalis, Vazquez, Meratius, Sanchez dicunt, fore mortale, aut veniale, prout fuerit objectum. Unde si cum tali cognitione, v. g. futurum rem levem, erit veniale, si futurum rem gravem, erit mortale.

Haec duae sententiae sunt probabiles. Videtur tamen probabilius, quod docent Nav. Val. Sal. Gran. aliique cum Oviedo, Gobat, Burghaber, Sanch. Dicast. Diana; nempe in utroque casu venialiter tantum peccari: quia neque cognoscitur periculum peccati mortalis, neque obligatio magis inquirendi, neque indifferencia, quam objectum habet ad malitiam mortalem, & venialem, neque absolute cognoscitur malitia mortalis. Ergo sic operans non est positive indifferens ad malitiam utramque. Si (vero) operans non nollet attendere, an malitia esset mortalis, aut venialis, ideoque operaretur quasi bona fide cum metu peccati in genere, & ne sibi faceret scrupulos, aut ne forte opus esset abstinere ab objecto proposto, non nollet, examinare, vel de hoc audire, sic operans procederet malafide, per se loquendo, peccaretque mortaliiter. Ita La Croix *Tr. 1. c. 1. n. 3. & 4.*

2. Quareritur, an peccet formaliter qui invincibiliter putat, actum internum non esse malum, & tamen

cognoscit, objectum talis adus esse malum, v. g. qui desiderat fornicari, invincibiliter putans, hoc desiderium internum non esse malum, quamvis sciat, quod re ipsa fornicari sit malum? Oviedo, aliquis dicunt, peccare mortaliter, si actu efficaci in objectum tale tendat. Econtra Granadus, Sanchez, aliquis plures probabilius dicunt, non peccare formaliter, sed materialiter tantum. Loquor ex supposito, quo daretur talis casus. Nam forte est impossibilis. Ita La Croix. *Ibidem num. 34.*

DE CONSCIENTIA DUBIA.

1. **A**d honeste operandum debet dictamen ultimum, & practicum esse saltem moraliter certum. Ita Doctores omnes communiter. Est autem partim contra Elizaldum, Gonzalez, Autorem synopsis (Gonzalezianæ,) Camargum, qui dicunt, sufficere iudicium practicum prudens; partim contra aliquos recentiores, qui expresse docent, ad honeste operandum sufficere quod dictamen ultimum etiam practicum sit tantum probabile, vel saltem probabilius. Taberna dicit, sufficere probabile, dummodo judicetur absolute verum. Quid Esparza sentiat, non satis liquet, nam in Appendice art. 197. dicit, non requiri ut dictamen ultimum & reflexum habeat certitudinem; postea art. 200. dicit, ultimum dictamen, qua reflexivum, habere perfectam certitudinem. n. 47.

2. Dubium non est mera apprehensione, utriusque partis oppositæ; neque est mera inquisitio veritatis. Itaque superaddit aliquam dispositionem animi, qua ita serimur in rem propositam, ut saltem virtualiter reputemus esse.

esse incertam. n. 69. Dubium aliud est speculativum, aliud practicum. Proprie practicum est, quando in particulari dubitatur, v. g. an hic & nunc die festo possum talem laborem exercere. n. 76. Ut quis dicatur agere cum dubio pratico, sive cum conscientia dubia, *Salas* requirit judicium aliquod reflexum, quo cognoscatur, se habere illam ipsam suspensionem intellectus. Econtra *Vazquez*, *Cardenas*, & *Schildere* negant hoc requiri. Quamvis enim absit, adhuc operatur contram conscientiam, hoc ipso quod operetur non habens dictamen practicum de honestate operationis. Utraque sententia forte conciliabitur dicendo, quamvis determinate non requiratur *judicium*, tamen, ut peccetur, operando conscientia dubia, requiri saltem exercitam cognitionem malitia operationis cum tali dubio facta. n. 77.

3. Si id quod videtur minus malum, sit intrinsece malum, alterum autem non; v. g. si quis puteat se debere vel venialiter mentiri, vel mortaliter peccare, omittendo sacram; *Schildere* tenet, debere eligere quod videtur minus: quia omittendo Miserere contraheret malitiam quæ secundum opinionem ejus moralis esset. Oppositum tenent *Grenadus*, & *Diana*: quia malitia contra ius naturæ merito formidolosior est, cum sit indisponsibilis. n. 85.

4. Si perplexus sciat, v. g. mentiri esse veniale, & dubitaret, an hic & nunc eleemosynam negare indigent est mortale, & tamen debet alterutrum eligere; *Schildere*, dicit, aliquando fieri posse ut debeat eligere peccatum certum, quod est minus, & abstinere a dubio quod est maius; ideoque hanc dat regulam, quod amplecti debeat eam partem in qua, spectato excessu malitiae ex una parte, & excessu certitudinis ex altera, apparat malitia minus esse imputabilis. n. 86.

5. Elizalde dicit, probabile esse quod plerumque contingit; ad quod putat sufficere quod plures cum vero quam cum falso connectatur: alioquin, inquit, si ex centenis, sexaginta sine suspendendi, quadragesinta liberandi, probabile est, Petrus ex illis cententis unum, esse liberandum. Contra est: nam ad probabile non requiri ut plerumque contingat, patebit ex dicendis num. 105. & ideo Terillus admittit, posse esse probabile, aut saltē probabili proximum, quod iste Petrus sit liberandus. n. 104.

6. Elizalde requirit ad opinionem probabilem, ut objectum sit contingens. Hanc doctrinam recte rejicit Terillus. Nam dicuntur multa probabilius circa Deum, qui est objectum necessarium: & probabile est, prædestinationem ad gloriam fieri ante prævisa merita, & tamen vel. numquam, vel semper ita contingit. n. 105.

7. Caramuel dicit, opinionem probabilem esse que habet rationem pro, & contra se. Gonet dicit, opinionem probabilem esse assensum, qui nititur motivo fallibili sive incerto. Contra est: ergo omnis heres, & quisvis assensus imprudens erit opinio probabilis. Opinio (proin) probabilis est judicium incertum nitens motivo absolute & respective gravi. Ita Laym. Sanch Esp. Fabr. Teril. aliquie. communissime. n. 106. 107. 108.

8. Aliqui vocant sententiam speculative probabilem quæ objectum tantum considerat non referendo ad praxin; ut si dicam: valet baptismus in aqua rosacea. Quæ autem dicit, licere saltē in necessitate baptizare in aqua rosacea, est practice probabilis. Alii vocant speculative tantum probabilem quæ licite regidi non potest ad praxin. Sic potest mihi esse speculative probabile, quod animal a longe se movents

vens sit fera; non ideo tamen prætice probabile, quia mihi licitum non est in illud jaculari. Alii dicunt illam speculative probabilem quæ absolute per nos reduci non potest ad praxin, uti hæc: Globus terra potest loco moveri. Si autem simul ad praxin reduci posset, dicetur simul nobis prætice probabilis. Alii eum Moya eam vocant tantum speculative probabilem quæ assertit, aliquid licere, præscindendo a circumstantiis personæ, loci, temporis &c. uti si dicam, Licitum est pingere; prætice probabilem vocant quæ dicit, aliquid alicui hic & nunc licere; v. g. quia servile non est, hinc mihi licitum est, hoc etiam festo die pingere. Alii dicunt illam tantum esse speculative probabilem quæ est de objecto secundum se licito; quia tamen non potest ad praxin deduci, quin acedat aliqua circumstantia illicita, hinc non erit prætice probabilis, uti secundum Terillum, si dicam: Licitum est secundum se attingere corpus alienum nudum; id enim liceat fagiunt chirurgi, ut in necessitate medeantur; quia tamen ordinarie non sit eiusmodi tactus, quin in tangente suboriantur pravae commotiones, & adsit periculum con sensu in delectationem venereum: hinc ordinarie non est prætice probabile, quod licitum sit attingere corpus alienum nudum. Denique recentiores, ut has omnes explicationes concilient, dicunt, illam esse speculative tantum probabilem, quæ vel de praxi nihil enuntiat, vel tantum procedit habita ratione principii universalis, non consideratis illis quæ cum praxi communiter conjunguntur. Econtra dicunt, illam esse etiam prætice probabilem quæ enuntiat, licitam esse praxim post omnia considerata quæ in praxi apta sunt contingere. Et cum his communiter loquemur. n. 115.

9. Queritur an omnis opinio speculative probabilis, etiam sit prætice talis? Respondeo negative cum Cardenas contra Caramuel, Joan. Sanchez, F. Lugo, & alios. n. 117.

10. Certum videtur, dari posse opiniones tantum probabiliter probabiles, ut evincit Terillus contra Elizalde. n. 125.

11. Opiniones tenuiter probabiles habent motivum, sed ita leve, ut censeatur imprudens, qui illi assentitur. Ideoque recte notat Cardenas, duos illos terminos, *tenuis probabilitas*, esse veluti oppositos. Nam tò *probabilitas* simpliciter & absolute dicit habere grave fundamentum; tò *tenuis* autem hoc tollit, sicuti quando dico aliquem esse tenuiter prudentem, significo, non esse absolute prudentem, seu habere paucum prudentiæ, seu defectum illius. Possunt enim eiusmodi termini sumi æquivoce pro re vera, & apparente. n. 126.

12. Idem intellectus potest eodem tempore simul de duobus opinionibus contradictoriis, quæ vel simul in diversis intellectibus, vel successive in eodem intellectu existere possunt, reflexe judicare, quod sint probabiles; ita ut hæc duæ opiniones contradictoriz sint duo objecta de quorum singulis non tantum simul affirmet probabilitatem, sed etiam vere affirmet probabilitatem esse simul, quamvis neutram opinionem directam eliciat, vel actu habeat. V. g. potest intellectus meus unico actu dicere: Hæc duæ opiniones, pingere est servile, pingere non est servile, sunt stricte probabiles, & una non elidit probabilitatem alterius. Est communissima cum Terillo contra Elizalde, Gonzalez, Palavicinum, Camargo, & paucos alios. n. 239.

13. Insertur (ex conclusione nostra, quod licitum sit sequi opinionem probabilem relictæ probabilitate.)

re.) 1. Licitum esse operari secundum probabilem, licet evidens sit, oppositam esse probabilem; uti habet communis cum Illsung, contra Gonzalez, Esparzam, Terillum. 2. Licitum esse cuivis consulere plures homines, qui habentur communiter probi & docti, inquirendo, an forte inventurus sit aliquem, se probabiliter excusantem, v. g. ab obligatione restitutiois: si enim huic proposuerit rationes oppositas aliorum, & hic eas mature consideravit, ac censeat, non esse convincentes, nec elidere certam probabilitatem sue sententia, consulens tu to sequeatur hunc, uti docent Sanchez, Zumel, Castropalao, Tapiá, Bress, Pasq. Veric, Candidus, & alii cum Moya, & cum Cardenás. n. 301.

14. Quæritur, an sit licitum operari secundum opinionem tenuiter, vel dubie tantum probabilem?

Respondeo 1. Non est, per se loquendo, licitum, operari secundum opinionem tenuiter tantum probabilem. Nam Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Generatio cum probabilitate sine intrinseca, sine extrinseca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non excatur, consci si aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Dixi, per se loquendo. Nam in gravissima necessitate, & quando opinio tutor non posset reduci ad praxin, licitum esset operari secundum opinionem tenuiter probabilem. Neque hoc ab Innocentio XI. damnatur, uti recte notat Cardenás: quia necessitas gravissima quodammodo auger probabilitatem, facit enim ut omissione operationis sit sufficienter probabilis in ordine ad tollendum dubium practicum. n. 366.

15. Quæritur, an licitum sit sequentiam quæ probabiliter tantum est probabilis? Respondeo. Negant Terillus, Lumbier, Filg. & alii: quia talis opinio videtur esse tantum

tenuiter vel dudie probabilis. Econtra affirman Tammurinus, Illsung, Banholtzer, Arsdekin: quia dicere, esse probabiliter probabilem, idem est ac dicere, quod omnibus expensis possit prudenter judicari pro ea esse gravem rationem, & consequenter quod pro ejus veritate sit grave motivum, adeoque vix discrimen erit inter opinionem certo & probabiliter tantum probabilem. V. g. si homo ignarus consulat doctum Theologum: quod hic resolvet, erit illi tantum probabiliter probabile, cum ipse nō capiat fundamenta; & tamen, inquit, recte sibi format conscientiam secundum responsum illius Theologi. Idem dicunt de opinionibus quæ probabiliter tantum infuruntur ex aliis certo probabilibus. Rationem dant: quia ubi opinio est probabiliter probabilis, & quæ potest formari dictamen ultimum certum, atque ubi est certo probabilis. Potest enim dubium prudenter deponi propter rationem probabilem, sive quæ dicare potero, probabile esse, quod opinio illa sit probabilis. Ergo non amplius dubitabo de probabilitate illius opinionis: dubium enim est suspicio omnis assensus. Ego autem habeo assensum. Unde etiam monent, hie bene distinguendum esse inter formidinem & inter dubitationem. Quamvis enim opinio probabilis habeat adjunctam formidinem, non ideo est dubitatio, cum adsit assensus. Addunt rationem a posteriori: quia si tenemur semper examinare, an opiniones directæ quas sequimur, sint certo probabiles, inducetur in infinitos scrupulos. Hæc sententia est probabilis; in questione tamen de nomine, malo absolute dicere, opinionem secundum quam formatur conscientia, debere esse certo probabilem, ne quis se pericolo exponat formandi conscientiam secundum opinionem tenuiter, vel dubie tantum probabilem. n. 368.

16. Quæritur, an liceat hanc & opositam sententiam probabilem sequi in eadem materia? Respondeo. Carrauel dicit, probabile esse, quod aliquis semper possit. Sed hunc recte confutat Cres. a Borgia. Tambrinus dicit, licere, dummodo probabilitas opinionis non pendeat immediate a nostra voluntate: quandam autem pendeat, vel non pendeat a nostra voluntate, non satis declarat. Bardi, Sporer melius dicunt, non licere, si lex aliqua occurrat, cuius obligatio sit certa, & quæ post assumptam, alteram sententiam probabilem impleri non posset. Lugo, Esp. ponunt hanc regulam: numquam licitum est mutare opinionem semel electam, si hoc foret certo in præjudicium alicuius legis. Haunoldus docet, etiam non esse licitum eodem tempore usurpare utramque opinionem in præjudicium tertii. n. 370. 371. 372. 173.

17. Quæritur, an licitum sit operari secundum opinionem alienam, quam tamen operans judicat re ipsa esse falsam? Respondeo, non licere, si opinionem illam judicat esse ita falsam, ut non censeat esse vere & certo probabilem: ideoque conceptione dignus est Machado, inquit Cardenas dicens, id etiam tum licere, pro quo etiam falso citat multos auctores. n. 376. Si quis judicet, opinionem alienam esse probabilem, quamvis videatur esse falsa, ideoque spectatis principiis directis usus illius videatur esse illicitus, si tamen de hoc certus non sit; valde probabile est, quod ex principiis reflexis possit sibi formare prudens dictamen, & secundum eam opinionem operari dicendo: *Judico quidem, opinionem illorum esse falsam; quia tamen hoc mihi incertum est, & auctores me sapientiores, qui opinionem possunt reddere certo probabilem, dicunt, illam esse veram; ego quoad hanc opinionem me accommodabo illis, & interea pre-*

seindam a directa opinione mea. Ita absolute tenent Azor, Vasp. Valent. Salas, Bonac. Sot. Bann. Serat. Bardi, Tann. Sanch. Terill. aliique plurimi & gravissimi auctores cum Illung., & Mendo. Est autem contra Schildere, Eliz. Esparz. Ehrentr. Camargo. n. 377. Dixi, valde probabile esse: nam non est opus, hoc defendere; sed satis est dicere, quod liceat sequi opinionem de cuius probabilitate scitur, & de cuius falsitate absolute ferri non potest judicium, quod raro etiam fieri potest, uti fatetur Esparza. n. 378.

18. Quæritur, an ut aliquis licite operetur secundum aliquam opinionem probabilem, necesse sit hanc opinionem directam elicere, vel actu habere? V. g. an ad hoc ut me licite resolvam ad pingendum die festo, necesse sit me judicare, quod pingere non sit servile? An vero satis sit, quod sciam, & tantum reflexe judicem, probabile esse, quod pingere die festo non sit servile?

Respondeo, sufficere judicium reflexum de probabilitate judicii directi, si eliceretur. Ita docent plurimi cum Cardenas, Teril. Moya. Est autem contra Esp. Gonz. n. 387.

19. Quæritur, si motiva utrinque sint æque probabilia, an intellectus possit per voluntatem applicari ad assentiendum huic potius quam illi parti?

Respondeo. Si sit materia juris, potest intellectus per voluntatem applicari ad assentium etiam quandoque prudentem potius unius quam alterius partis. Ita habet communis. Est autem contra Azor. Castropal. Schild. Mercor. Eliz. Gonz. Ehrentr. Camarg. n. 399.

20. Quæritur, si motiva pro una parte sint probabiliora, an etiam tum possit intellectus per voluntatem applicari ad assentiendum parti minus probabili?

Respondeo. Quod materiam juris at-

attinet, potest voluntas applicare intellectum, ut motivis minus probabilibus assentietur. Ita auctores n. 399. citati. Contra nos tamen sentiunt Layman, & Pallav. Item Elparza, sicut pro casu quo intellectus evidenter judicat, motiva pro una parte esse graviora. n. 915.

21. Quæritur, an subditus teneatur obedire superiori imperanti aliquid probabiliter licitum, si subditus, probabilius sit illud, esse illicitum?

Respondeo. Affirmat recte Busembaum. n. 431. Communis sententia, absolute tenet, talem subditem tenebit obediere. n. 433. Objectiones: Licitum est subdito non obediere, si sit probabile, non esse obligationem obediendi, uti docent Say. Torr. Thomas & Joan. Sanchez; atqui si subdito sit probabilius, quod objectum sit illicitum, tum probabile est, non esse obligationem obediendi. Nam obligationem in eo casu negant Salas, Ledesma, F. Lugo, F. Sanchez, Diana, Escobar, Castrop. n. 438.

22. Quæritur, an Confessarius possit, vel debeat contra propriam opinionem, etiam probabilem absolvere penitentem, qui tenet oppositam probabilem, & de reliquo rite est dispositus? V. g. si penitens probabiliter putet, sibi licere, ideoque etiam posthac velit diebus festis scribere lucri causa, an Confessarius judicans probabilius esse, quod id non licet ipsis, possit, vel debeat eum absolvere?

Respondeo. 1. Si Confessarius omnibus bona fide & sine passione consideratis judicaret, opinionem penitentis non esse probabilem, absolvere non posset, nisi penitens promitteret imposterum opinionem suam deserere.

Respondeo. 2. Si Sacramentum per hoc exponeretur periculo nullitatis, Confessarius eum non posset absolvere.

Respondeo. 3. Supposito casu questionis, vel alio simili, omnino videtur certum, quod Confessarius teneatur absolvere penitentem. Ita docet auctores communissime. Est autem contra Fagnanum, Baron. Mercor. Philalethum, Eliz. Gonz. n. 433. 444.

23. Quæritur, an Principes, & Superioris sint tuti in conscientia si nude sequantur iudicia & consilia probabilia suorum Consiliariorum?

Respondeo. 1. Rationes pro affirmativa sunt &c. His non acquiescit Elizalde, sed absolute negat, Regentem ex hoc iore tutum in conscientia.

Respondeo. 2. Utraque sententia habet aliquid veri. Nam Principes, & Superioris non sunt tuti secundo quosvis Consiliarios, adulatores, non timentes Deum. Nec satisfaciunt suo officio, si per alios faciunt omnia. Ut tuti sint, tenentur seposita omni reflexione humana eligere. Consiliarios, quos purant præ reliquis fore prudentes, probos, incorruptibles, & ejus animi, qui sensa sua deponere audeant. Tenentur rationes auditæ utrinque perpendere, & quas certo advertunt veras, sequi, si vero res incerta sit, per se loquendo, possunt sequi consilium probabile suorum reliquo eo quod ipsi judicant probabilius. n. 433. 435.

24. Quæritur, an sit aliquando obligatio sequendi probabilem, relata minus probabili? Negant Vasq. Haun. Cardenas, & Terillus, aliique multi, nam universaliter dicunt, in omni, materia esse licitum sequi opinionem probabilem relata probabilem.

Si opponas 1. v. g. ministrum Sacramenti teneri sequi probabilem de valore.

Respondent, oppositam in istis circumstantiis non esse probabilem, nisi speculative; se autem loqui de

practice probabili. Sed clarius vide-
mūr loqui, si dicamus, quod sit ob-
ligatio, sequendi probabiliorem re-
līcta minus probabili. 1. Si minor
probabilitas sit tantum speculativa. 2.
Si obster lex vel mandatum superio-
ris. 3. Si contractus vel quasi contra-
ctus prohibeat sequi minus probabili-
tatem, uti est in Jūdīce &c. 4. Si ca-
ritas erga proximum, vel scipsum ali-
ter postulet. 5. Si aliquin Sacramen-
tum exponeretur periculo nullitatis,
ut dicitur 1.6. n. 47.

25. Thomas Sanchez, Sporer, a-
lique docent, pro articulo mortis
esse obligatiōem ad sequendam probabiliorem,
aut saltem tutiōrem,
etiam si non adit alia ratio, quam
quod si pro articulo mortis. Econtra
Iean Sanchez, Lugo, aliique apud
Dianam, & Gobat negant. —
Nam illa obligatio exponeret mori-
bundos gravissimis molestiis, anxie-
tatis, & periculis desperandi.
Quamvis autem iutius sit in articulo
mortis ista facere; tamen non est
tutius, sed periculosis judicare, se
ad id obligari, uti n. 471. & 475. pro-
babitur. n. 478.

26. Queritur, an sit specialis obli-
gatio, quandoque sequendi unam pro-
babili, relicta probabiliore, vel a-
lia similiiter probabili?

Respondeo. Dixi, ad hoc specia-
liter obligari subditum. Nunc addo
universaliter, quod quivis, qui lici-
te potest, tenetur sequi probabilem
relicta probabiliore, si hoc postuler
falsus, vel emolumētum, p̄s̄f̄t̄m
spirituale, proprium, vel alienum.
Ea enim est lex caritatis, ut mihi
& proximo prosim, ubi licite &
commodē possim. Docent præterea
Gobat, & Lohner, esse specialem
obligationem sequendi minus proba-
bilem in his casibus, nempe si aga-
tur de valore matrimonii. Item quando
agitur de valore testamenti, vel
favore religionis. Item quando a-
gitur de potestate clavium & ju-

risdictione Ecclesiæ. Item quando
minus probabili sententia favet p̄z
causæ. Addit Cardenas; si sint due
sententiae utrinque probabiles, & una
pro immunitate ecclesiastica. Deni-
que de p̄nitentia ostendam, ubi
sunt opiniones utrinque probabiles,
per se loquendo, operantim esse pot-
ius secundum benignat. n. 469. 460.

27. Queritur, an opiniones noſt-
ræ potius docendæ, & sequendæ sint
quam antiquæ? Respondeo 1. Opin-
io dupli sensu appellari potest no-
va; vel quod opponatur antiquorum
Doctorum opinioni; vel quod nunc
sit inventa, fueritque antiquæ incog-
nita. Si in primo sensu sit nova,
habeatque grāve fundētum, non
est ratio, cur secure non possit pra-
dicari, & doceri; uti recte cum aliis
Moya. Præserenda est sententia junio-
rum, si decretum, vel consuetudo,
vel rationes noſt̄ræ & graves afferun-
tur, quas antiqui non considerarint,
& tamen præpondent antiquorum
rationibus, quæ etiam facile dissol-
vantur. — Notandum etiam hinc mo-
nitum Dianæ, qui cum retulisset ali-
quas opiniones recentiorum, sic sub-
dit: Ob quanta ego haberem, & di-
cerem, quæ novitatum amatoribus ni-
mis plausibilia essent, si talamo, & in-
génio liberam vagandi facultatem ha-
borem? Sed ut sapientissimo Caramueli
respondi, Romanus ñcolatus, & alic-
ia pericula castum in scribendo me fe-
cerunt. n. 466. 467. 469.

28. Queritur, an omnes opinio-
nes sit æque tutæ & quænam cen-
seantur tutiores? Respondeo 1. Joan.
Sanchez, Caramuel, Illfung, aliique
multi apud Moyam dicunt, omnes
vere probabiles esse æque tutas. Sed
contra est &c. Respondeo 2. Illa op-
pinio dicitur tutior quæ magis re-
cedit a periculo legis tam materia-
liter quam formaliter violande, aut
alterius mali incurriendi. n. 471. 472.
Caramuel putat, opiniones laxiores,
si sint vere probabiles, esse omnia-
tu-

antissimas. Sed Author ille non sumit *statu* in ea significazione in qua, jam definivimus. Esparza recte ista sic componit, ut fateatur, tuius esse operari hoc quod vult rigida sententia; attamen periculosis esse, operari ex obligatione rigida sententia.

29. Queritur, quid notandum circa hoc axioma: *In dubio melius est conditio possidentis.* Respondeo. Axioma illud valet non tantum in materia iustitiae, sed etiam in aliis. Ita Suan. Sanch. Castrop. Ovied. Dicast. Lugo, Teril. Joan. Sanch. Banholt. Stoiz. Moya, Bonac. Tann. Fil. Diana. Sporer. Est autem contra Azor, Vasq. Salas, Turr. Comit. Sayr. Perez. Veric. Eliz. Gonz. Gamarago, Gonet, qui dicunt tantum valete in materia iustitiae. n. 502.

Ex tract. 2.

D E L E G I B U S .

1. **L**eges Pontificie, si Romæ sint promulgatae, hoc ipso per se loquendo obligant totum orbem, uti docent communiter Canonistæ: item Suan. Vasq. Aver. Castrop. & alii cum Cardenas, qui dicit esse certum, licet contradicunt Mol. Bican. Laym. & alii tum Theologi, tum etiam Canonistæ apud Dubois, qui volunt, etiam Pontificias tum tantum obligare, quando sunt promulgatae in singulis provinciis, & primum post duos menses, uti leges alii. Dixi, per se loquendo. Nam recte nota Suarez, legem quamvis Romæ competenti loco promulgatam, non statim obligare quocumque loco distante; sed requiri tempus quo notitia ejus ordinario modo ad eum deferri posuerit. Ut tamen obligare incipiat, non est opus singulis, sed satis est plerisque esse notificatam. Cum enim feratur communitatì, hæc primo obligari debet, & tum singuli, in quantum sunt singuli, uti recte illius. n. 579.

2. Queritur, si lex præcipiat aliquid pro certo tempore, quomodo illud intelligi debat. Quæsto habet locum in variis materiis, v. g. in jejunio a duodecimæ noctis pro communione, in abstinentia & carnis, & lectione Horarum, in obligatione jejunandi, in obligatione non suscipiendo subdiaconatum, nisi anno 22. inchoato &c. Putant Caramuel, & Pasqualigo, tale tempus posse intelligi præter propter; ideoque circa illud dari parvitatem materiæ, uti si quis unico quadrante post duodecimam orare Completorium; si in iunio secunda vice comedas media hora ante duodecimam noctis; si die Jovis incepere cœnam in carnis ante medium noctem, & continues infra horam post medium noctem. In his & similibus casibus dicunt peccari tantum venialiter. Illæ sententiaz videntur mihi esse improbabiles; unde tenendum tamquam certum, quod tempus ejusmodi numerari debet de momento in momentum. Ita Diana, aliquæ omnes communissime. Videri potest Cardenas, qui sic habet: „Pasqualigus, „vir valde doctus, de re theologica „optime meritus, nescio quo fato in „Tr. de jejunio exorbitaverit.“ Fortasse eum tractatum junior scripsit. n. 533.532.

3. In dubio, an lex sit usi recepta, nec ne, Bonac. Sanch. & alii dicunt, præsumi debere quod sit recepta. Econtra Salas, Azor, Dicast. negant. Videtur distinguendum. Nam si sit talis lex, ad cuius obligationem requirit acceptationem populi, probabilius esse videtur sententia secunda. Si autem non indigeat acceptatione populi, prima videtur præferenda. n. 591.

4. In dubio, an consuetudo sit introducta ex devotione, an ex animo se obligandi, putant Azor & Reginaldus, præsumendum esse, quod sit inducta animo se obligandi. Econ-

X 2. tria

tra Diana, Pasq. aliquique multi cum Suar. probabilius dicunt, presumendum esse, quod sit inducta ex devotione tantum. Illsung, consentit, nisi aliud colligeretur ex communī hominum sensu, vel ex obiecti gravitate & necessitate, aut speciali utilitate. n. 592.

5. In dubio, an legem ferens sit legitimus superior, v. g. an legitimē si electus nec ne, Sanch. dicit subditū teneri obedire. Econtra Mendo, aliqui docent, non teneri. Oviedo probabilius sic distinguit: si superior habeat possessionem sui officii; v. g. si acceperit claves, sigilli, aut alia signa officii, subditus tenebitur obedire; econtra si nullam officii possessionem acceperit, subditus poterit non obedire. n. 593.

6. In dubio, an superior potestaten habeat hoc imperandi; aut an hoc quod imperat, potestatem ipsius excedat: Diana, Oviedo, aliqui apud Mendo defendant ut probabile, subditū non teneri obedire. Sed Sanch. late ostendit oppositum, & sequitur ex dictis a. n. 432. n. 594.

7. In dubio de justitia legis, aliqui apud Dianam supra, & cum Dicast. dicunt, probabile esse, quod subditus non teneatur obedire. Sed Oviedo dicit, oppositum sibi esse certum, ut probatum est a. n. 432. Quod si tam superior, quam subditus dubitet, an res praecēpta sit licita, peccat tam superior præcipiendo, quam subditus obediendo: quia operantur cum dubio pratico; & specialiter ideo non teneatur obedire subditus, quia se sit, superiore non habere potestatem imperandi, quando ipsemē dubitat, an licite imperare possit. Lugo. n. 595.

8. In dubio, an lex contineat præceptum, an tantum consilium, aut exhortationem, dicendum est posteriori, uti notant Sanch. & alii. Similiter in dubio, an lex obliget sub mortali, an sub veniali tantum, te-

nendum est obligare sub veniali tantum. Sententiam nostram tenent Nav. Sanch. Diana, contra Layman & alios. n. 596.

9. In dubio, an adsit, vel non ad sit causa sufficienter excusans a lege, Salas putat, non esse obligationem, si lex sit molesta: quia favendum est libertati, quantum possumus, quod Dicastillo dicit non esse improbable: tunc enim dubitatur, an lex fuerit unquam imposta pro tali casu & circumstantia. Sed alii oppositum tenent, Ita Sanch. Dicast. Sporer, aliqui passim. n. 598.

10. Lex dividitur in moralem, penalem, & mixtam. Mixta est quæ obligat sub culpa theologia, simulque sub pena: unde audiendæ non sunt qui apud Moyam, & Diana non agnoscunt in lege ullam obligationem sub culpa, & pena, sed volunt omnes esse vel morales tantum, vel tantum penales. n. 607.

11. Si res præcipiatur sub pena non gravi, v. g. sub excommunicacione minori, sub interdicto ad breve tempus, obligabit tantum sub veniali. Si præcipiatur sub pena gravi, sed ferenda sententia, non semper intelligi poterit obligare sub culpa gravi, uti recte cum alii Lugo: sepe enim pena est ad terrendum. Et universaliter loquendo, si lex tam civilis, quam ecclesiastica feratur verbis præceptivis, & materia sit gravis, videtur probabilius cum Castrop. Illsung, & aliis contra Nav. quod lex non sit pure penal, sed mixta. n. 611.

12. Si lex consistat in privatione, ita ut faciat aliquem inhabilem ad acquirendum, v. g. ad habendum titulum, ad faciendum fructus suos, Pirrhing, citans Castrop. docet, incurri penam ipso facto, absque illa sententia, vel declaratio. Illsung universaliter concludit, quamvis adderetur, ipso facto ante declarationem; tamen de facto nullam dari legem penalem, quæ nulla præmissa judi-

ex sententia, dentitioante vel posnam, vel crimen, obliget; exceptis legibus statutisibus centuram Ecclesiasticam, irregularitatem, reservationem absolutionis, impedimentum criminis in matrimonio, privationem petendi debitum conjugale ratione incestus intra secundum gradum, privationem fructuum ob neglectas Horas. n. 612.

13. Qui obtulit dispensationem pro prima tonsura, non presumitur obtulisse pro minoribus, uti communiter docetur contra Dianam. n. 622.

14. Quod lex, etiam Ecclesiastica, non recepta, non obliget, etiam si primi non recipientes peccarint, est communis sententia, quam teneat Nav. Covarr. Concell. Menoch. Mandos. Guttier. Paris. Valent. Sylvest. Armill. Rodrig. alioque plurimi cum Suar. Sanch. Garc. Moya. Quod verum est, etiam si lex contineat decreta irritatis. Riccius, dicens communem, Puteus; Garc. Item, etiam si deroget consuetudini. Garc. citans alios. Item etiam si non sit recepta per ignorantiam. Garc. citans Nav. & Rodrig. Addidit post Lessium & alios Cardenas, leges Ecclesiae ex benigna interpretatione voluntatis Pontificum non obligare ante acceptationem, quando est causa rationabilis non acceptandi. n. 632.

15. Putat Garcias, probabile est ad tollendam obligationem legum non receptarum, etiam ignorantem Legislatore, non requiri decennium, sed sufficere auctus contrarios in numero sufficiente secundum arbitrium prouidentum: quia ita videtur servari in praxi; pro quo citat Nav. Felin. Boetia: Sed contradicunt Suar. Salas, cum communis, requirentes, ut hoc fiat sciente, & tacente Legislatore. n. 633.

16. Putat Garc, necesse non essent generaliter, & a maiore parte Ecclesiasticorum unius Provinciarum non sit re-

ceptra lex: quia, v. g. Capitulum unum hic non consideratur ut persona particularis, sed ut universitas. Quia doctrina admitti potest, si lex lata sit pro solo tali Capitulo. num. 634.

17. Certum videtur, quod Bulla Contra in Germania non obliget hodieum quoad aliqua, vel saltem non cum illo rigore, uti norant Laym. aliqui ex gravissimi recentiores in manuscriptis. num. 637.

18. Queritur, an durante appellatione, vel supplicatione (contra illam) subditi debeant observare legem. Respondeo. Si lex servari possit sine magna rerum mutatione, vel periculo scandali, Suarez putat, observandam esse, quia certo possidet, & excusatio est dubia. Idem tenet Vazq. Lorea, Garc. contentit, Castrop. Econtra Bonac. Salas. Rodrig. Gran. Steph. Fabri, & alii apud Moyam putant, obligationem suspendi, quia ita habet usus, & praxis; neque ideo ponuntur subditi, si interea non obseruent. Sicque presumitur de bonitate Ecclesie, uti cum Lessi & Carden. dictum est. num. 639.

19. Queritur, an lex humana possit pricipere, vel prohibere actum extreum in ordine ad actum internum; ite recipiendo actum internum tamquam finem, ad quem Legislator ordinat extreum? Negat Caramuel: quia cum media specificentur a fine, quia non habet potestatem in finem, ad quem diriguntur media, jam non habet potestatem in media. Consequenter, inquit Caramuel, pater non potest prohibere filio ingressum in aliquam domum, eo fine ut filius non habeat delectationes internas; nec superior ideo poterit subdico. Religioso prohibere lectionem libri turpis, quia prohibere delectationes internas est supra potestatem humanam. num. 645.

20. Queritur, an lex humana pos-

sit directe præcipere, vel prohibere actum mixtum ex interno & externo? idest, talem actum externum, qui absolute quidem esse posset absque actu interno, attamen ad cuius esse morale intrinsece spectat aliquis actus internus; ut ad esse morale confessionis, ut dicatur valida, simul spectat dolor de peccatis, qui est actus mere internus; ad esse morale contractus, qui sit validus, spectat interna volitio contrahendi. Negant multi, sed communius & probabilius affirmant alii cum Gobat, & Carden. num. 647.

21. Probabilius est materialem de se gravem, v. g. jejunium, posse substatre levi obligationi, sive obligatio sit ex precepto, sive ex voto. Ita tenent plurimi cum Castrop. contra Ariag. Bellarm. Becan. Valq. Regin. Rhodes, & alios. num. 668.

22. Si Legislator prohibuerit efferre fruges, vel arma ex patria, si quis semel effera, secundum Gran. & alios cum Diana, est materia levis, & excusatitur a mortali; quod probabile est. Eset tamen notable (damnum Republicæ) inquit Castrop. si efferrerent fruges v. g. pro 100. aureis, aut arma pro iniuriendis decem militibus. Econtra alii cum Sanch. & que probabiliter dicunt, etiam semel effere esse materiam gravem & mortale: quia licet semel effere secundum se non sit damnum grave, est tamen res gravis, & merito graviter prohibita: quia si singulis, licet etiam morale semper effere, facile fieret ut canfaretur notabile damnum reipublicæ. num. 670.

23. Probabilius est, si Religiosus tantum ad horam temere dimittat suum habitum, esse materiam levem, uti tenent Sanch. & alii cum Diana contra Suar. Castrop. & alios, qui dicunt esse materiam gravem. num. 671.

24. Sacro ordine initiatum ob. comunitatem non gestare habitum ad

modicum tempus, nempe ad quatuor aut sex dies, erit tantum levis materia, dummodo habitus qui assumitur, sit honestus, uti tenent Panorm. Ang. Tabio. Silv. Sot. Bann. Fill. & alii. Similiter si negligat tonsuram ad sex vel septem dies, erit materia levis, inquit Quarti. Immo putat Gobat, parochum non peccatum mortaliter qui per sex vel octo septimanas negligenter coronam. De habitu tamen sentit rigidius. num. 672.

25. Si Moniales egrediantur a Claustra, aut alius ingrediatur Claustrum Monialium ad duos pedes, & statim redeat, est materia levis, uti recte Nald. Graff. & Dian. contra Sanch. & alios, qui dicunt, esse materiam gravem & mortale. Nisi maneret in olio, aut pars unac orporis maneret intra vel extra. num. 673.

26. Quæritur, an Legislator, uti alii, graviter peccet, si non observet suas leges? Affirmant Reiffenstuel. Sfondratus. Econtra Bonac. Lessius. Delbene, & alii cum Castrop. & Illsung. probabilius negant, & assertunt, per se loquendo peccare tantum venialiter. num. 675.

27. Quæritur, an pueri ante septuennium completum teneantur legibus Ecclesiæ? Busembaum, & alii relati dicunt, obligari legibus iis quatuor materia etati. eorum est conveniens. Hinc Bosco docet, tales pueros obligari ad confessionem annuam, si plenum usum rationis habeant. Econtra Diana, Joan. Sanch. Burgaber, Castrop. Illsung dicunt, non teneri; quamvis plenum usum rationis habeant, quia leges Ecclesiasticae neminem obligant, nisi habentem usum rationis, quem non presumunt, nisi post completum septuennium. Utraque sententia est satis probabilis. num. 676.

28. Clericos directe & per se obligari forestat directiva legis, civilis, docet cum alii Castrop. Hinc consentit etiam Diana, Clericos peccare

care mortaliter , si eis non parent. Et hanc sententiam dicit esse valde probabilem Burgh. Econtra Suar. Vafq. Azor. Fill. Bonac. Tann. Laym. Barbos. Busemb. etiam probabiliter dicunt, non obligari disiecte. Itaque tenetebuntur tantum indirecte, ex vi legis naturalis, dictantis, partem unam communisitatis debere se conformare ceteris. Hinc insert Burg. cum Salas, Caspensi, Bonac. Delbene, & aliis, Clericos probabiliter tantum peccare venialiter, si agant contra ejusmodi legem civilem. *num. 678.*

29. Quaritur, an teneatur servare legem qui ideo tantum cogitat exire e suo territorio, ut se a lege eximat? Per se loquendo non teneari, docent Sanch. Suar. Bonac. Delbene, & alii septemdecim, cum Ills. & Pafq. Item alii plures apud Vindicem Tabernæ contra Salas, Sayr. Ledesm. & alios quinque. *num. 683.*

30. Quaritur, an peregrinus, antequam exeat suo territorio, teneatur audire Missam in festo speciali sui territorii? Affirmant octodecim autores apud Pafq. Econtra Busemb. & alii undecim absolute negant. Alii distingunt 1. Si antequam exeat, nullum fiat Sacrum in proprio territorio, non tenetur expectare, sed potest exire, & non audire Sacrum. 2. Si antequam exeat, fiat Sacrum tantum unum, tenebitur hoc audire. 3. Si antequam exeat, fiat Sacrum, & postea etiam aliud fiat, post quam exiverit, non tenebitur audire. Ita Sanch. Less. Sal. Castrop. Bon. Henstiq. Prep. Amicus, Reiffenst. Delbene, Moya, aliqui multi. Gobat putat utrumque probabile. *num. 684.*

31. Ignorantia; & error sunt peccata, quando sunt objectum legis illa prohibentis, & nihilominus libere habent: tum enim ignorantia habet se sicut omisso actus fidei, quando præcipitur; error autem sicut positiva infidelitas. An autem

dici debet esse peccata, an tantum effectus peccati, dubium est. Aliqui volunt dici peccata, non aliter ac omissionem Sacri die feito. Alii cum Vafq. dicunt, esse tantum effectus peccati, putantque, peccatum completi in sola negligencia removendis ignorantiam, vel errorum. *num. 751.*

32. Si nulla notitia specialis, ne quidem confusa, nec ulla ratio dubitandi in universum, aut in particulari occurrerit de eo quod ignoratur, vel vicea quod erratur; talis rei ignorantia, & error dici debet invincibilis, & inculpabilis, ut recte Suar. Sanch. aliqui communissime contra Eitz. *num. 748.*

33. In rebus inter classicos Autores controvèrsis & incertis debet ignorantia, vel error censeri invincibilis, si natus gravi motivo. Quia cum autores graves dicant, veritatem esse in hac, alii in altera parte; nec refiri possit, quinam verum, quinam falsum dicant, qui hic ignorat veritatem, vel format judicium pro hac aut illa parte, habet ignorantiam, vel errorem, quem hic & nunc vincere non potest: ergo invincibilem. Ita Teril. *num. 750.*

34. Si nulla prudens cogitatio incidit de ignorantia, vel errore, per peccatum incurendo, licet posita ex peccato, sive propter peccatum sequantur, non sunt voluntaria, nequidem indirecta, neque peccatum; sed merus effectus, vel tantum pena peccati, ut recte Teril. Probatque recte Suar. etiam ex sacris canonibus, nihil ad rem facere, sive ignorantia & error causentur per opus licitum, sive per illicitum, cum hoc non refundat voluntarietatem in aliquid non prævium. Sed nec refiri, sive per se, sive per accidens sequatur ex peccato. Nam si nulla cogitatio de hoc inciderit, non fuit possibile, ut cogitaret de illis præcavendis. Ergo, moraliter præcaveri non

non potuerunt: ergo sequuntur invocantie. *num. 753.*

35. Quando mala sequuntur ab ignorantia vel errore sine actuali advertentia & libertate, non habent ullam propriam malitiam, vel imputabilitatem, sed ad sumnum denominantur mala seu peccata tantum per negligientiam præteritam in inquira- da veritate, uti docent S. Thom. Bonav. S. Anton. Suar. Vasq. Sanch. alioquin communissime. *num. 757.*

36. Si quis heri per culpam ignoravit, vel concepit errorem, quod hodie, quando est festum, non esset obligatio audiendi Sacrum; (idem est in aliis similibus materiis) si ho- die omittat Missam nihil amplius co- gitans de illa obligatione, Rodrig. Medina, & alii absolute dicunt, peccare per illam omissionem: quia ignorantia, vel error ille non sicut revocatus. Ergo moraliter manet, & causat transgressionem. Azor. Vasq. Salas, Sanch. Præp. & alii cum Burghaber absolute dicunt, non peccare: quia illa hesterna voluntas non est amplius in se, nec in aliquo suo effectu. *num. 758.*

37. Quæsiunt, antaxari possit quan- titas diligentia necessaria ad hoc, ut ignorantia, vel error sit invincibilis & incurvabilis?

Respondeo. In rebus operabilibus & incertis sufficit ea diligentia, per quam homo pervenit ad certum pro- babilem resolutionem: casus, & sive ad judicium: prudens pro hac vel illa parte, sive id fieri per proprium studium, sive per responsum ab aliis peritis periculum, attamen secundum dicta *num. 369.* Hoc enim habito prudenter judicat, se habere veri- tem. Ergo quamvis forte adhuc igno- ret aut erret, non est ideo vituperabiliis. Ergo ignorantia & error non est culpabilis. *num. 763. 763a. La Croix.* Sed in *num. 369.* ad quem re- mittit, sic habet: Implicat, ut opinio sit probabilis ab extrinsecò, si ab in-

trinsecò sit improbabilis; neque pro- babilitas extrinsecà datur, nisi pro- babilitas intrinsecà faletem presumatur adesse, uti recte Carden. Com- muniter tamen prudenter presumi potest, quod adit. probabilitas intrinsecà, ubi multi Auctores etiam nunc aliquam opinionem tenent. Hi enim non asserent temere, sed ab rationes inventas. Homo tamen doctus, qui potest examinare rationes intrinsecas, non videtur tuto posse procedere, si- si examinet illas, vel prudenter pre- sumat, etiam in hac materia ab il- lis aliis exponitatis esse. Ita *La Croix* *num. 369.*

38. Quæritur, an incurrit peccatum, ignorans esse affixam. Respondeo. si ignorantia sit inculpabilis, peccatum ecclesiastica, v. g. censuræ, non in- curritur. Hinc occidens Clericum, & neciens, illi homicidio annexam esse excommunicationem non esse, excommunicatus. Ita Suar. Sanch. Bonac. Coninc. Castrop. & alii contra Covar. Ledesm. & alios. Respon- deo. *2. Navarr. Sa.* & alii cum Tamb. putant, etiam peccata civiles, si extraordinariæ sunt, non incurri ab il- lo, qui invincibiliter ignorat, illas transgressioni esse annexas; quod pro- babile, etiam reputant. Suar. Sanch. Castrop. *num. 768.*

39. Si peccatum imponatur his verbis: *Qui presumperit, qui scienter, qui consueto, qui temere, qui audens* &c. putat Diana, & Burghaber, non incurri, ab ignorantie, illam penitentie esse annexam, quamvis ignorantia fuisse mortaliter culpabilis & affectata, Sanch. & Castrop. dicunt probabilius, tum tantum incurri, quando ignorantia affectata est talis, ut x- quiparetur scientie. *n. 769.*

40. Si peccatum absolute imponatur delinquenti, sique peccatum ecclesiasti- ca, adhuc non incurrit ab ignorantie, peccatum esse annexam, si igno- rantia illa non fuerit crassa & sup- pina, quamvis fuerit mortaliter cul- pabi-

habilis. Ita Sanch. & Castrop. contra quosdam alios. n. 770.

41. Quæritur, an dicta de ignorantia etiam valeant de' oblivione naturali? Respondeo affirmative. Nam obliuio naturalis æquivalet ignorantia invincibili, uti recte cum aliis Sanch. & Dian. n. 773.

42. Joan. Sanch. putat non esse intrinsece malum, uti simulatione in administratione Sacramentorum, adeoque posse aliquem metu mortis adactum sine intentione consecrandi dicere verba consecrationis super panes. Econtra Suar. Vasq. & alii communissime dicunt, talem simulationem esse intrinsece malam. n. 776.

43. Castrop. dicit, esse intrinsece malum, legere Missam sine vestibus sacris. Econtra Bonac. Valent. Suar. Vasq. & alii communius cum Diana dicunt, non esse intrinsece, malum, adeoque secluso scandalo, & contemptu licere ad evadendam mortem. n. 776.

44. Licitum est dedita opera aliquid facere, ut quis totaliter definit esse legi subditus, uti recte Dicast. Hinc deducit cum Bonacina, non esse damnandum peccati, cum laborem cum jejunio incompromissibilem die jejunii obit, & vespere conat. Sed probabilius est, non licere eadem die qua quis in actu primo obligatus est, ponere impedimentum. Putat etiam Gobat cum Suar. Becan. Castrop. & aliis contra Joan. Sanch. peccare qui quatuor aut quinque diebus, antequam urgeat obligatio, ponit impedimentum, directe intendens se eximere a præcepto etiam humano. n. 784.

45. Ipso die quo adest obligatio, non licet illi qui pergit obligari legem, absque rationabili causa ponere impedimentum, quominus eam observet. Si tamen eo die posuisti impedimentum, & non possis amovere, nisi cum eo incommodo quod sufficeret ad excusandum eum qui sine culpa illud posuisset, non teneris

lege. Et ita dicunt multi cum Dicast. quod ea laſitudo quæ labore necessario, aut utili inducta excusat a jejunio, etiam excusat, si sit orta ex inutili & peccaminoso labore. n. 785.

46. Peccas, si hora ante medium noctem diei sexti exeras venaturus, prævidens te ideo non auditurum Sacrum. Illung dicit, non peccatum, si biduo ante exiret etiam ob negotium non necessarium, vocatque sententiam communem. n. 786.

47. Capellans hodie obligatus celebrare peccat contram justitiam, si hodie se inebriet, aut uestes sacras negligat accipere de loco vicino, aut illuc eat ubi non poterit celebrare. Ita Tamb. Putat tamen, non peccare si infirmitatem in se caufet ante tempus urgens. Sed Sanch. Pafq. & alii probabilius dicunt, eum peccare. n. 790.

48. Pleraque leges humanæ secundum usum & interpretationem communem non obligant, ne quis impedimenta apponat aliquot diebus antequam urgeant. Ita Suar. Becan. Salas, Castrop. Dicast. Sic non peccat specialiter qui per potum caufat sibi exigitudinem, ob quam prævidet se fore impotentem post aliquot dies ad Sacrum audiendum, ad legendas Horas, ad jejunandum, ad communionem paſchalem: item qui potans prævidet, suo morbo alios cras privandos Missa, secundum Suar. Becan. Bonac. Dicast. non peccat contra præceptum de Missa. n. 792.

49. Si abſit intentio defraudandi legem, non peccare eum qui per actionem ex se non illicitam reddit se pridie impotentem ad legem aliquam humanam observandam, docente Suar. Becan. Bonac. Dicast. adeoque non peccare qui die Sabbati iter ingreditur, prævidens te cras non possis audire Sacrum; immo nec qui ad venationem exit, uti pluribus docet Gob. & Moya, nisi exi-

res circa 10. vel 11. horam noctis. Quod si impotentia illa forte caufetur per actionem ex se malam, v.g. per ebrietatem, Bonacina dicit, non ideo peccare contra legem humanam, cuius observationi ponitur impedimentum. *n. 793.*

50. Si dispensatio a Superiore data sit sine justa causa, multi cum Illung docent, subditum posse illa uti. Sed Azor, Sor. Salas, Sanch. Amicus, alii cum Moya contradicunt. *num. 802.*

51. Qui occidit Sacerdotem, etiam si in petenda dispensatione ab irregularitate solum exprimat, se occidile hominem, valebit, uti habent Sanch. Laym. & alii cum Dian. contra Suar. & alios. *n. 806.*

52. Satis est si causa finalis (dispensationis) verificetur eo tempore quo Romæ conceditur dispensatio, & similiter illo quo Ordinarius, vel Confessarius dispensat, licet non verificetur tum quando petitur, neque postea, quando est concessa, & antequam executioni demandetur: quia sic rescriptum non est falsum, & nittitur vera causa. Ita Sanch. Præp. Diana, & alii cum Castrop. & Gobat. Quod si causa cellet post dispensationem datam, & ab Ordinario factam, sed ante ejus executionem, Sanch. Con. Hurt. dicunt, non valere. Econtra valere docent Sa, Pontius, Tamb. apud Gobat; qui Tamb. & Gobat addunt, probabile esse quod etiam sufficiat adeste causam tum quando delegatus a Papa dispensabit. *num. 808.*

53. Privilegium, in quo dicitur: *Donec voluerò, donec aliter ordinavero, ab beneplacitum Sedis Apostolice: durat etiam mortuo concedente. Sa, Castrop.* Quod etiam dicit Castrop. licet ponatur, *ad beneplacitum meum, vel nostrum.* Sed Sa merito contradicit. *num. 836.*

54. Adhuc sunt Auctores qui dicunt, probabile esse, manere valo-

rem privilegiorum vivæ vocis præ Regularibus. Quod si probabile est, poterunt eis uti. Quod si forte non subsistant ejusmodi privilegia, Ecclesia supplebit, uti probat Cardenas. *num. 852.*

55. Refert Diana, quod Pius V. per Bullam confirmet omnia mendicantium privilegia, etiam vivæ vocis oraculo concessa. Similiter Paulus V. confirmavit privilegia Dominicanorum, Gregorius XIV. privilegia Soc. Jesu, Clemens VIII. privilegia Benedictinorum, Paulus V. privilegia Carmelitarum Discalceatorum. Ex his Auctores ad minimum tredecim apud Carden. & alii recentiores apud Illung, & apud Gobat, inferunt, omnia vivæ vocis oracula ante hos Pontifices data illis Ordinibus, alisque communicantibus ipsis, vim habere ex Bullis, & aequivalenter esse bullata, adeoque revocata non esse per Gregorium XV. vel Urbanum VIII. Hoc ipsum judicarunt alii viri docti. Favetque Escobar, & Dicast. Gobat, post multa utrinque disputata subiungit, sibi adhuc probari doctrinam, alii sapientissimis viris etiam probatam, vide licet, tunc non esse solius vivæ vocis oracula, sed censeri bullata, quando sunt data alicui communicti, cuius omnia privilegia confirmavit ex certa scientia aliquis Pontifex per Bullam, Breve, vel motum proprium; adeo ut hæc sententia saltem ab extrinseco videatur probabili. *num. 856.*

56. Quæritur, an cessante fine legis in aliquo particulari, etiam pro hoc particulari cesset obligatio legis? v. g. lex prohibet die Veneris carnes, ut sic maceretur corpus, an ille qui magis delectatur, & melius nutritur piscibus quam carnis, possit die Veneris carnes comedere? Cessare negant sere omnes, teste Diana. Econtra cessare affirmant Arriag. Caragn. Diana, aliique apud Pen-

Pennas, item Scaccia, Nav. Henr. Comit. uti putat Moya, quibus ex parte sacerd. Carden. *num. 863.* Si finis adæquatus legis cessaret in aliquo particulari, etiam in eo cessaret obligatio legis. Ita Nav. Cajet. Valent. Henr. Tiraq. Hurt. Gran. aliquique multi cum Carden. *num. 867.* Probabilius videtur quod finis adæquatus legis humanæ non possit cessare quoad aliquem in particulari, si quoad communiam maneat. Ita Auctores sententia negativæ contra Auctores affirmavit. *num. 868.*

57. Quæritur, an desinat obligari qui probabilitet judicat, se non obligari lege? Respondeo. Exconsentitur ab obligatione, si occasio sit subita, & urgens periculum, ita ut non detur tempus consulendum superiorem. Ita S. Th. Cajet. Sot. Suar. Teril. *n. 877.*

III.

DE PECCATIS IN GENERE.

Apud La Croix Lib. V.

Certum est ad peccatum prærequiri aliquam advertentiam ad legem Dei, & ad malitiam objecti. Ita docent omnes communisimme. Nihilominus oppositæ opinioni faveant Eliz. & Camargo. *num. 16.* Objicitur 1. Zelus Sauli probat, quod peccat cum omnimoda ignorantia actuali, sive sine remorsu & scrupulo, quando persequetur Ecclesiam. Respondeo. N. aff. Nam zelus ille erat cum passione & pertinacia conjunctus, quem etiam sepe habent hæretici formales, aut homines invidi persequentes hostes suos. *n. 57.* Objicitur 2. Si ad peccatum prærequiritur advertentia malitiae, ergo quanto peccator est magis corruptus, vel exæcatus, vel suis passionibus abrepitus, tanto minus peccat, quia minus advertit malitiam. Respondeo. Si supponas, adesse absolutam inadvertentiam,

ita ut nullo modo cogitetur de malitia hujus objecti, quamvis ignorantia, vel incognititia sit culpabilis, opus ex ea sequens non habebit malitiam specialem, nisi præcise illius negligenter, vel neglectus sciendi & advertendi; nec erit imputabile ratione sui, sed tantum ratione causæ. *num. 21.* Supposito, quod quis aliquid faciat cogitans, esse quidem graviter malum, sed in genere tantum, ita ut nullo modo cognoscatur, an sit malum hujus vel illius speciei, quamvis peccet mortaliter, tamen non contrahit specialem malitiam alicujus determinatae speciei. Unde in confessione explicare debet hoc vel simili modo: *Feci aliquid cum apprehensione, quod in genere peccarem graviter.* *num. 21.* Objicitur 7. Sacerdos peccat peccato sacrilegii, quamvis expresse non cogitet se esse Sacerdotem. Ergo inadvertentia non excusat. Respondeo, N. Conseq. Quamvis enim expresse non cogitet, tamen obscure, & implicite cognoscit se esse Sacerdotem. Quod si supponas, eum nullum omnino habere cognitionem sui status, nego contrahi specialem malitiam sacrilegii. *num. 23.*

2. Quæritur, an cognitione legis divinae, vel malitiae, prout Deo displicentis, ita prærequiratur ad peccatum, ut si daretur ignorantia invincibilis Dei, hac excusat etiam a peccato formalis contra Deum? Respondeo affirmative. Ita communisimme Auctores. Zumel dicit, Atheum ad fidem conversum prudenter interrogandum, an cognoverit, suum scelus esse offensam Dei? *num. 25.*

3. Peccatum internum non completer in ratione peccati externi perulos astus, vel omissiones necessarias. Objicitur. S. Thomas dicit: Si quis ob ebrietatem omiserit surgere ad Matutinas, hoc peccatum imputari ad culpam, non quando se inebriavit, vel dedit caufam illi omissioni, sed quando re ipsa dormit eo-

Y 2. tem-

tempore quo deberet esse in Matutinis. Respondeo cum Compt. & Dicast. dist. Ille (tunc) non posset dici omisisse moraliter & in sensu theologicō, C. phisice & in sensu vulgari, N. Hoc tantum est quod vult S. Thomas, nempe non omisisse in communi & vulgari modo loquendo. Nos autem assignamus, per quid moraliter, theologicice, seu in ratione peccati. externi compleatur talis omisio, & quando dicatur incurrit tota ejus malitia; dicimusque tum esse, quando libere fit, aut quando libere ponitur causa omissionis postea sine libertate securitæ. *num. 29.*

4. Quaritū, an effectus mali ex peccato sequentes dicendi sunt esse peccata. Respondeo. Probabilius videtur effectus malos ex peccato sequentes non esse dicendos peccata, si nullo modo fuerint prævisi. Ita Vafq. Lessi. Arr. Baldel. Dicast. Tann. Gob. aliique contra multos antiquos & recentiores. Instas. Effectus qui per se ut plurimum sequitur, potuit, & debuit prævideri: ergo semper est culpa, non fuisse prævisum. Respondeo, sepe ita esse. Sed si nec suspicio, vel scrupulūm de hoc inciderit, nego, in illis circumstantiis potuisse aut debuisse prævideri: quia prima cogitatio de re aliqua non est in nostra potestate. Ergo si nulla incidit cogitatio de obligatione attendendi, vel cavendi, malitia non contraheatur. *num. 31.* Objicīes 2. Quod fit ex ignorantia culpabili, est peccatum. Sed pollutio secuta ex turpiloquio, quamvis prævisa non sit, sit ex ignorantia, & illa ignorantia est culpabilis. Ergo. Respondeo, dist. Min. Illa ignorantia est culpabilis in se, C. respectu effectus secururi, N. Ut enim respectu effectus dici posset culpabilis, debuisset connexio causæ cum effectu fuisse aliquo modo cognita. *num. 32.*

5. Nullus effectus ideo potest dici

proprie peccatum, quia sequitur ex peccato, quamvis in peccato velut causa fuerit prævisus, vel etiam intentus: Ita Bonac. Lugo, Amic. Dicast. Herinex. & alii contra Cajet. Sot. Tann. Gonet. & alios. Nam, quamvis voluntas non sit retractata, tamen non ideo dici potest peccatum. Ratio est, quia omne actuale peccatum debet esse saltem denominative actū voluntarium & liberum, quando fit. Ergo. Objicīes. Mors denominatur actū volita per volitionem præteritam: ergo etiam potest per illam denominari actū voluntaria. Respondeo. N. Conseq. Quia esse actū voluntum est prædicatum commune tempori præsenti & præterito. Nam quod actū volo, & quod aliquando actū volui, dicitur pro isto tempore actū voluntum; econtra actū voluntarium est prædicatum tantum de præsenti, & quidem phisico. Ergo non habetur, nisi a forma actū existente. *num. 34.*

6. Quaritū, an effectus mali ex peccato sequentes sunt saltem moraliter, vel ad culpam imputabiles? Respondeo. Si prævisi non fuerint, non sunt imputabiles ad culpam, quia nullo modo sunt voluntarii; econtra si sunt prævisi, & intenti, sunt moraliter imputabiles hoc sensu, quod culpabiliter sit posita causa. Attamen non est nunc culpa, quod sequantur: & hoc sensu non erunt nunc moraliter imputabiles, sed tantum phisice. *num. 41.*

7. Effectus malus intentus, vel prævisus ex causa illicite posita est suo modo æqualiter imputabilis, sive sequatur post, sive ante voluntatem retractatam. Ratio est, quia illa retractatio neque facit ut re ipsa libere posita non sit illicita causa talis effectus intenti & prævisi, neque facit ut illa causa careat influxu in talen effectum, utpote, ut ponitur, inimpedibilem. Ergo nec impedit dependentiam a tali causa; ergo nec im-

imputabilitatem. Objicies. Per retractationem tollitur ratio voluntaria a peccato. Respondeo distin. Tollitur ratio voluntaria quoad tempus securum, C. quoad tempus præteritum, N. Retractatio facit quidem ut peccatum non amplius sit actu voluntum; attamen non facit ut pro præterito non fuerit voluntarium. Instas. Si talis effectus adhuc imputetur, vel ergo ad culpam, vel ad peccatum. Respondeo: imputatur præterita culpa, non quod nunc sit, aut dici possit culpa; sed quia referri debet in culpam præteritam veluti causam, eique attribui velut effectus, sicut fomes peccati attribuitur peccato Adami. n. 42. 43. 44.

8. Si causa effectus mortaliter mali fuerit tantum venialis, quamvis hic effectus fuerit prævius, non posse risi ad veniale imputari, docent Sanch. Lef. Dicast. Gob. aliique cum Diana & Burgaber; quamvis alii apud Tann. dislentiant; putentque imputandum etiam ad mortalem, saltem si effectus malus sequatur ex causa veniali spectante ad eamdem materiam, cuius est effectus; uti si pollutione sequatur ex turpi joco venialiter tantum malo. n. 46.

9. Quæritur, an illa quæ inadvententer hunc ex consuetudine peccata mortalia, sint voluntaria. n. 47.

10. Quæritur, quid dicendum sit de peccato philosophico? Respondeo. Quamvis secludamus omnem cognitionem Dei, ramen adhuc posset homo moraliter bene vel male agere; si nempe pro libertate humani arbitrii eligeret operari juxta, vel contra principia rectæ rationis. n. 49. & 50. An aliquando detur, vel dari possit ignorantia, aut incognititia invicibilis Dei, nihil attinet hic dicere. Sunt qui absolute negent, sunt qui affirment, saltem ad breve tempus. n. 52. Moralius loquendo fieri non potest ut homo, saltem qui aliquando Deum cognovit, committat peccatum, ha-

bens solam malitiam philosophicam: quia in tali homine est actualis, quamvis forte non ita perceptibilis, cogitatio de Deo, qualem de regulis artis sive habent cytharizantes. n. 55. Inferes, si supponamus infidelem decedere in solis peccatis philosophicis, eum propter hæc non fore damnandum; sed nec futurum beatum, quia propter originale careret gratia; ideoque post toleratam prænam temporalem peccatis philosophicis proportionatam futurum in eo statu in quo sunt infantes sine baptismo in originali decedentes n. 57. Propositione relata iuste damnata est: quia non distinguit inter ignorantiam, & advertentiam vincibilem, aut invincibilem Dei, & de utraque æquilateri intelligi potest. Secundo quia absolute dicit, peccatum philosophicum non esse offendit Dei, cum semper sit offensa Dei saltem materialis. Unde si propositione sic limitaretur: peccatum philosophicum, quamvis grave, in illo qui Deum vel ignorantia invincibiliter, vel de Deo actu non cogitat inculpabiliter, nequidem tenuiter, & remissæ, est grave peccatum philosophicum, sed non est formalis offensa Dei, neque peccatum mortale theologicæ, disolvens amicitiam Dei, neque aeterna poena dignum. Si, inquam, sic limitaretur, esset longe alia propositione, nec mereretur censuram, uti constat ex dictis. n. 58.

11. Delectatio de cogitatione mali potest esse bona. Sic potest quis delectari aspectu artificiose picturæ, quamvis res pietæ displiceat. Idem est de delectatione circa modum quo sit malum, uti si delecter de modo quo alius nafopronus cecidit in lutum, quo ebrius tremule incedit, quo mulieres rixantes se mutuo impetunt. Hæc enim delectationes per se loquendo non sunt peccata, uti cum communi Suar. Sanch. Ovied. n. 78.

12. Probabilius est quod delectatio de objecto , non tantum intrinsece malo , sed etiam malo extrinsece , sit peccatum mortale , aut veniale , prout objectum est graviter , vel le- viter malum . S. Th. Suar. Sanch. Ob- jiciēs . Actus inefficax , qualis est simplex delectatio , non desumit malitiam ab objecto : ergo delectatio circa objectum mortaliter malum , extra materiam veneream de qua est alia ratio , poterit esse venialis tantum . Ita Vasq. Merat. quorum sententiam probabilem dicit Com- ton. & Sporer dicit , etiam se valde propendere in eam ; & Oviedo citat pro ea plures Auctores: nec vi- detur probabilitatem negare S. Tho- mas 1. 2. quæst. 74. art. 8. ubi ait : „ Quidam dixerunt , quod consensus „ in delectationem non est peccatum „ mortale , sed veniale tantum : at „ lii vero dixerunt , quod est pecca- „ tum mortale ; & hæc opinio est „ communior & verisimilior . „ Er- go S. Thomas agnoscit probabilitatem oppositū : & consequenter Suar- rez nimium dixit afferendo , oppo- sitam esse improbabilem , uti & Azor- vocando temerariam . Respondeo . De hoc viderint Suar. & Azor. quod diximus , defendimus tamquam pro- babilius . n. 81.

13. Probabilius videtur quod de- lectatio de objecto semper intrinsece malo sub conditione , si liceret , si non esset malum &c. sit peccatum grave , vel leve , prout objectum in se est . Ita Adr. Azor. Laym. Suar. Sanch. Rhodes. Loth. Busemb. alii- que multi contra Caj. Salas', Castr. Ovied: Carden. Bonæspei , Herincx. n. 82.

14. Circa illum qui se habet nega- tive circa delectationem morosam , maxime veneream , si ab sit rationa- bilis causa , cur positive non resista- tur , Auctores dividuntur in tres sen- tentias . Valde communis sententia est , quod sit peccatum , si non resi-

statur positive sicutem per actum sim- plicis displicentia . Vasq. Amit. Arri. Compt. Rhod. Platel. Busemb. & Oviedo dicunt , esse mortale , in hoc casu positive non resistere . Econtra Arsdokin dicit , probabile esse , non peccari mortaliter ; notatque , idem dici a novem probatis Auctoriis . Alii multi cum Castrop. & cum Mer- rat. dicunt , esse veniale tantum , non resistere positive . Denique Cajet. J. Sanch. Tamb. aliqui multi apud hos , & apud Tann. dicunt , per se loquendo , nullam esse obligationem positive resistendi . Hæc ultima sen- tentia speculativa loquendo videtur esse probabilior , in praxi tamen te- nenda non est . Quia quando quis fa- cile potest resistere positive , qui hoc omittit , convincitur , non illibenter habere hos motus . Recte tamen no- tat Bonæspei , si motus sint leves , melius esse contemnere sine positiva- resistentia . n. 111.

15. Quæritur , an delectatio turpis possit ex parvitate materie esse peccatum veniale tantum ? Respon- deo . Sententia concedens posse pec- cari tantum venialiter ratione par- vitatis in materia venerea , est impro- babilis .

Objicies . Plures quam viginti Au- stores apud Mendo docent , in ma- teria luxuria dari parvitatem materie . Idipsum docuit Sanch. Respon- deo . Si intelligent materiam vene- ream & perfectam deliberationem ac consensum , non sunt audiendi ; nec ideo faciunt veram probabilitatem , ne quidem extrinsecam , cum obstat auctoritas Pontificum ; nec præcise numerus Auctorum facit sen- tentiam absolute probabilem . Sanch. sententiam suam revocavit . n. 101.

16. Probabilius videtur quod actus malus physice unus tendens in plu- ra numero objecta: sint moraliter plura numero peccata in confessione explicanda , prout actus distincte , vel confuse in ea objecta tendebat . Ita Vasq.

Vasq. Tann. Castrop. Rhod. Oviedo, Haun. Diana, Sporer, contra Suar. Bonac. & alios apud Mendo. n. 149. - Objicies. Est unum numero peccatum, si uno actu eidem fuerit tres ducatos, aut pannos: ergo etiam est unum numero peccatum, si uno actu detrahant tribus. Ita Fill. Lugo, Tamb. Gobat. Stoz. Respondeo. An dicere debeas, talem autem esse tria numero peccata, an esse unum peccatum habens tres malitias, est quarto de nomine. Potius dicendum est, esse tria numero peccata, quia peccatum nihil est nisi malitia. n. 150.

17. Si quis uno actu dubitet circa tres fidei articulos; vel neget, vel culpabiliter ignoret; Borgia docet, esse tria peccata. Sed contradicunt Oviedo, & Diana. n. 156. Si quis uno actu blasphemet in tribus materiis; v. g. dicendo, Deum esse inustum, infidelem, ignorantem; Oviedo, & Diana dicunt, esse unum peccatum; Borgia dicit, esse tria. n. 157. Si quis uno actu oderit tres homines; Dicastillo dicit, esse unum peccatum; sed alii melius dicunt, esse tria. n. 158. Si quis uno actu optet eidem quatuor diversa mala, v. g. paupertatem, infamiam, mortem, damnationem eternam; sunt quatuor peccata, etiam specie distincta, ut recte Mol. Suar. Con. Sylv. & alii, si advertat specificam diversitatem illorum malorum. Unde quando Dicast. dicit, oppositum esse probabile, intelligendus est, si optans non apprehendat illa ut specie distincta, sed tantum velut diversa numero. n. 159. Si quis uno actu undetrahat, vel calumnietur in tribus diversis materiis, Bonac. Lug. Diana, Dicast. Bonaspei dicunt esse unum peccatum; sed Nav. Sylvius, Borgia probabiliter dicunt, esse tria. n. 161. Si quis uno actu eidem in eadem materia detrahatur apud tres homines; multi dicunt, esse unum

peccatum; sed tenendum est oppositum. n. 162. Si quis una delibera-
tione omnes omittat Horas; Tole-
tus, & alii dicunt, esse tot pecca-
ta, quot Horae omissae sunt; sed Nav.
Lug. & alii probabiliter dicunt esse
unicum. n. 163.

18. An ille qui continuo tempore in mortali absolvit centum penitentes, centies peccet, non ita est cer-
tum. Negant aliqui cum Rodrig. &
Lugo, Diana, Gobat, Stoz, Sporer
dicunt, esse saltem probabile, quod
tantum semel peccet. Sed dicendum
est cum Bonac. Possev. Escob. Ovie-
do, Dicast. Borgia, Platel. toties
peccare, quoties absolvit. n. 171.

19. Si voluntas (peccaminosa)
suerit retraictata formaliter, & ite-
rum resumatur, probabiliter est, sem-
per esse simil plura peccata, uti tenent
Nav. Suarez, Bonac. Hurt. Rhod. Castrop. & Aversa dicit, hanc
sententiam esse certam; quamvis
contradicant Gran. Haunold. Go-
bat, Stoz, & aliqui recentiores. n.
174.

20. Peccat graviter, vel leviter,
prout materia peccati fuerit gravis,
vel levis, qui se exponit periculo
formali, & certo peccandi formaliter,
sive hoc periculum sit absolute,
sive respective proximum, uti tenent
omnes; nec contrarium esse Gobat,
persuadere conatur Vindex illius.
Sed quidquid senserit Gobat, parum
refert. n. 156.

21. Peccat similiter graviter, vel
leviter, qui se exponit formaliter quan-
tumvis tantum probabili periculo
peccandi formaliter, uti recte Eliz.
Cardenas, & alii contra Caram.
Murc. Lub. Hozes, Sporer, Gobat.
n. 157.

22. Simili modo peccat qui se ex-
ponit formaliter periculo peccandi ali-
quo peccato indeterminate praviso.
V. g. scio me solere peccare vel per
luxuriam, vel per detractionem,
vel alio modo, quoties familiariter
ago

ago cum Titio; uti recte Lugo, Aversa, Herinex, Bosco, & alii communius contra Suar. Fill. Palav. n. 258.

23. Si quis nullo modo possit facere ut cum occasione externa non sit coniunctum periculum formale peccandi, dubium est, an sit obligatio eam occasionem externam defendi etiam cum quocumque incommodo, quamvis deberet subire jacturam omnium bonorum fortunæ, famæ, & vitæ. Negant eum ad hoc teneri Auctores gravissimi, quos recent & sequuntur Lugo, Sanch. Castrop. Tom. H. Fabri, Gobat, Burghaber, Palav. Vindex Gobat. E contra Cajet. Lop. Corrad. Graff. Lorca, Tann. Cardenas, aliique apud Jo. Sanch. & apud Stoz, dicunt, non curanda esse talia incommoda, sed moralem impossibilitatem vincendam, ac vitanda talia pericula formalia etiam cum jactura omnium bonorum fortunæ, famæ, & vitæ, si aliter excludi non possint. Hæc secunda sententia admodum rigida est, attamen videtur vera; cuius probabilitatem agnoscit Bosco. n. 271.

24. Quamvis Gobat putet, absoluvi posse quasdam puellas quæ non habent propositum, numquam amplius admittendi procum secum in lectum, eamque propositionem pro plebeis rusticis in Germania conetur defendere Vindex Gobatianus; tamen hoc prorsus rejiciendum est. n. 281.

25. Quod dictum est de periculis mortalium applicari debet periculis venialium. Unde quamvis Con. Layman. Tamb. Palav. Semery dicant, ad remissionem venialium non requiri propositum vitandi occasiones illorum proximas, tamen oppositum est tenendum. n. 283.

26. Si supponamus, quod singulæ Horæ Breviarii seorsim præcipiantur, ideoque toties peccetur mortali-
ter, quot Horæ omittuntur, uti

dicunt Lefs. & alii; in hac sententia putant aliqui cum Gobat, probabile esse, non fore mortale, si quis in singulis Horis omitteret duos Psalmos cum Hymno, quamvis eodem die omittat saltem quatuordecem Psalmos & octo Hymnos: quia secundum hos Auctores illæ partes omisæ pertinent ad diversas Horas: ergo non unitentur in ordine ad unam materiam constitutandam. Econtra tam in sententia Navarri, Sylv. Lug. Stoz, Tamb. quod omnes Horæ præcipiantur tamquam partes unius integræ Officii, quod probabilius dicitur; qui per totum officium tam multum omittit, ac est integra Hora, peccat mortaliiter. n. 296.

27. Burghaber recte dicit, si mercator doleat, homines non emere potius apud se quam apud alium, esse emulationem licitam. n. 305.

28. Quæritur, an comedere sine necessitate pertineat ad vitium? Negant Major, & J. Sanch. Sed dicendum est esse. n. 309.

29. Quæritur, an licitum sit intendere delectationem quæ capitur ex cibo & potu moderato? Respondeo. Major, J. Sanch. Bass. & alii cum Moya affirman velut probabile: quia talis delectatio secundum dicta non est mala. Econtra damnatio propositionis 8. ab Innocentio XI. facta reddit opinionem illam difficultem: *Comedere & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obſit valetudini: quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.* Pro explicatione sit. Si quis comedat cibum necessarium propter voluptatem referendo hanc voluptatem ad comedionem & utilem digestionem, in hoc nihil est peccati, sed omnino ordinate agimus; neque verum est quod tum comedamus propter solam voluptatem, aut propter voluptatem tamquam finem ultimum. n. 310. 312.

30. Licere se inebriare ex prescri-
pto

pto Medici ad recuperandam sanitatem, si desit aliud medium, docent Auctores n. 219. citati. Item Sylv. Ledesm. Nav. Tol. Sa. Armilla, Tann. Dian. Bonac. Naldus, March. Alv. Regin. Bald. Steph. J. Poncirus, Illsung. Sed huic doctrinæ repugnant alti oum Mendo, putantes, ebrietatem esse intrinsece malam. Et huic sententia faveat Augustinus serm. 232. de temp. *Etiam si ad hoc veniretur ut tibi diceretur: aut bibas, aut morieris: melius erat: ut caro tua sobria occidetur, quam per ebrietatem anima moreretur.* Putat quidem Vindex Gobatianus, rationes allatas facile solvi. Quod autem S. August. attinet; dicunt Less. Dicast. & Illsung, illum loqui de casu, quo in contemptum religionis, vel virtutis bibendum esset. Verum S. August. ob probabilitatem contraria sententia suadere, potius mortem esse oppetendam quam causandam privationem rationis. n. 322.

IV.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

1. **S**ensu propositionis damnatae, *Ab infidelitate excusat infidelis non credens ductus opinione minus probabili, videtur esse hic, quod infidelis, qui non credit, dum habet maiorem probabilitatem pro fide nostra, ideo non excusat, quia est in ignorantia vincibili circa fidem nostram, & ex culpa sua caret certitudine requisita ad credendum, eo quod non adhibeat diligentiam in inquirendo.* Itaque talis infidelis non tenetur determinate ad credendum, nec ideo præcise peccat, quod quādiu habet maiorem tantum credibilitatem, hoc ipso statim non credit. n. 48.

2. Probabilius est, præceptum fidei non obligare per se omni die festo, uti volunt aliqui; neque illis festis,

quibus aliqua fidei mysteria celebrantur, uti alii volunt, quorum opinionem Oviedo dicit passim rejici. n. 55.

3. An pro dissimulanda fide licitum sit uti verbis ambiguis, non convenienti Auctores. Negant Verius, & Arsdek. Oppositum tenent Sanch. Azor. Bonac. Nav. Con. Suar. Laym. Fill. Tom. Marchant. Sangall. Reiffenst. cum Castrop. qui dicunt, ex gravi causa licet hic uti verbis ambiguis seu æquivocis, ac etiam restrictione non pure mentali, supponendo semper, quod non ideo subtrahatur debitus Deo honor, nec detur scandalum proximo. n. 61.

4. Lessius docet, non licere deferre infantem ad ministrum acatholicum, ut ab hoc baptizetur. Sed in hoc attendenda est consuetudo patrix. Unde Lugo dicit, ob necessitatem gravem excusari posse, cooperationem ad petendum baptismum ab heretico, quæ necessitas ad minus debet esse tanta, quanta sufficeret ut posset peti a laico. num. 66.

5. Etiam licitum est, honoris vel amicitiae causa interessere matrimonio acatholicorum contrahendo coram catholico ministro, uti habent Mald. Con. Hurt. Lugo, Steph. Lessius quidem ait, non licere adire convivium nuptiale hereticorum, aut munera dare ad gaudendum de conjugatione, eo quod sit irrita. Sed ista ratio Lessii non tenet ubique, ubi Tridentinum non est receptum. num. 67.

6. An Princeps possit non baptizatos direcere cogere ad fidem, dubium est. Negant S. Th. Suar. Castrop. aliquique communius. Affirmant tamen non improbabiliter saltem de aliis infidelibus (non Judæis) Scotus & Scocistæ cum Herinx. quia Princeps potest adigere ad ea servanda ad quæ jure divino, & naturæ tenentur. num. 79.

7. Posse Principem insidelem privati dominio proprietatis in fideles

veluti servos, idque ob honorem dei, quamvis abesset periculum perversionis, docent S. Th. Bann. Lorc. & alii. Negant Nav. Covarr. Suar. & alii communiter. *num. 81.*

8. Gohat, & Veriuis recte probant, matrimonia personae heretice cum catholica regulariter esse illicita. Nihilominus Sanch. Azor. Veriuis, Lessi putant, tum licere. 1. Si absit periculum perversionis. 2. Si detur libertas educandi proles catholice. 3. Si non facile su invenire parentem & convenientem inter Catholicos. 4. dummodo haereticus non sit vitandus. 5. Si sit consuetudo ibi, ita ut absit scandalum. Et horum unum si desit, non licebit; haec omnia autem vix concurrent. *num. 95.* Quando reliquæ conditiones absunt, quamvis adsit aliquod periculum perversionis, si tamen non sit proximum, licebit tale matrimonium ex gravi causa, ut tenet Lugo, Arsdek. aliqui contra Sanch. & Pont. non opus esse dispensatione, si pars heretica promittat conversionem, crediturque id serio facere. Immo putat Hurt. sufficere spem conversionis ortam ex ipsis indole, vel aliunde; sed contradicunt Lugo & Arsdek. *num. 97.*

9. Catholico Parocho licitum est benedicere nuptias personæ catholicae cum acatolica; uti recte Lugo, & Arsdek. contra Sanch. *num. 99.*

10. Si quis famulans heretico impediatur in observatione præceptorum Ecclesie; v. g. quia debet carnes diebus veritis comedere, festis laborare serviliter, negligere Missam &c. servitium est illicitum, nisi excuset notabile incommodeum, uti recte Nav. Bonac. Sanch. Suar. Laym. & alii communiter. Tum autem esset grave damnum; si non posset invenire dominum catholicum, a quo acciperet ultra dimidium illius quod ad heretico accepit. Si tamen a catholico tantum accipere posset, v. g. sex florenos, & ab heretico septem,

non esset notabile damnum. Quod si quatuor tantum accepturus esset a Catholico, videtur respectu ipsius notabile damnum, nisi aliunde haberet quo ordinarii suis necessitatibus provideat. *num. 103.*

11. Scot. Ang. Almai. Gab. Tab. & alii dicunt, præceptum caritatis obligare omni die festivo. Econtra Cattrop. aliqui communiter id negant. S. Anton. S. Bonav. Cajet. alii que undecim gravissimi auctores cum Carden. dicunt, obligare, si quis inciderit in mortale, & non posset, vel velit suscipere Sacramentum paenitentie; idque statim, quamprimum post peccatum occurrit cogitatio peccati. Sanch. Bonac. & Alloz. & alii dicunt hoc præceptum obligare quando quis vult Eucharistiam sumere. Cattrop. post rejectionis sententias hastenus relatas subdit cum Suar. & Con. esse obligationem sepius diligendi Deum quam singulis trienniis semel. Ledosm. Hurt. Arr. Illsung, aliqui cum Mendo dicunt, esse obligationem saltem semel singulis annis. Cardenas dicit, esse obligationem frequenter diligendi, ita ut videatur ipsi morale, si quis ultra unum mensem integrum differat. Itaque cum in tanta sententiarum varietate (N.B.) nesciamus, quando & quoties sit diligendus Deus, arripiamus tertia, tum ut sic assuescamus dilectione Dei, tum ut certo satisfiat præcepto. *num. 133. ad 14.*

12. Satisfit huic præcepto, quamvis amor Dei elicatur in ordine ad alia præcepta implenda, aut ad aliam virtutem exercendam, v. g. si quis elicit, quia vult confiteri, velut vincat tentationem. *num. 142.*

13. Ut amor Dei sit perfectus, debet voluntas serio & efficaciter sic esse constituta, ut quamvis nec cælum esset, nec infernus, nec præmium ultimum sperandum, nec poena ulla timenda a Deo, tamen amaretur Deus propter se, quia in se summe bonus. *num. 152.*

14. Quæ-

24. Quæriuntur, quomodo pastice elici possit actus caritatis? Respondeo hoc modo: Amo te, mi Deus, quia es omne bonum in teipso. Ex hoc amore amo meipsum, sed semper propter te: quia tu infinite bonus hoc vis, & tibi hoc placet: quia tibi bonum est quod ita agnoscaris, ameris, laudaris. *num. 155.*

V.

DE CARITATE ERGA PROXIMUM.

1. **L**icitum est desiderare, vel gaudere de morte proximi propter magnum bonum spirituale ipsiusmet proximi. Ita Carden. *num. 184.*

2. Licitum est desiderare, vel gaudere de morte proximi ob ingerens bonum etiam temporale communitatis & Ecclesie, quod alias haberi non posset. *num. 185.*

3. Manet probabilis sententia quam post S. Thomam tenent auctores gravissimi, quos citant & sequuntur Mendes, Arsdek. Carden. Moya: nempe quod homo possit desiderare mortem proximo ad vitandum aliquod ingens malum sibi, vel alteri proximo impendens, quod alter vitari non potest. Sicuti aliquis sibi licet optat mortem, ut evadat ingens malum spirituale, vel temporale. Ratio est, quia illud gaudium vel desiderium directe, & immediate fertur in solum bonum suum & proximi, ita ut mors, quatenus proximo est mala, nullo modo sit objectum illorum actuum. Atque ideo S. Thomas in 3. dist. 30. quest. 1. ar. 1. ad 4. sic habeat: *Potest aliquis salva caritate optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingit, non inquantum est malum illius, sed inquantum est impedimentum malorum alterius, quem plus pertinet diligere.* Sed hoc non est per se de malo gaudere, sed de bono, quod adjunctum est malo. *num. 186.*

4. Si allocutio, vel ostensio beatoe-

lentia non sit debita, & tamen praedicas, ex illa futurum ut inimicusodium deponat, teneris alloqui, si fine multa animi difficultate possis. Si autem notabilem difficultatem patenteris, non teneris. *Suar. Con. Cat. strop. Tamb. Burgh. num. 192.*

5. Dubium est, quid dicatur superfluum. Statui. Cajet. Nav. Vasq. putant, hoc solita esse superfluum quod non requiritur ad statum neque presentem servandum, neque futurum obtinendum, quem quis licet & digne potest querere. Sed hæc sententia rejicienda est. Alii dicunt, illud esse superfluum quod necessarium non est ad statum neque presentem, neque futurum, quem aliquis probabilitate & proxime sperat. Et hæc sententia probabilis est. Alii plures cum Arsdek. dicunt, hoc esse superfluum quod ad statum presentem sati commode duendum non est necessarium, nulla status futuri habitatione. Et hos dicimus habere superflua. *num. 199.*

6. Si quis sit in extrema necessitate, v.g. ratione morbi, teneris etiam aliqua statui tuo convenientia expendere ut ei succurras. Ita Con. & Tamb. contra aliquos apud Moyam, qui dixerunt, non esse obligationem etiam in extrema necessitate dandi ex necessariis ad statum, quam sententiam Banne vocat inhumanam, Valent. Gran. & Hurt. improbabilem. Manet tamen dubium, an tenearis, si per hoc est statu tuo caderes. Nam te in his circumstantiis non teneri docent auctores gravissimi, quorum sententiam Moya sequitur vocans probabilissimam. Hinc putat Tamb. sententiam esse probabilem, nempe quod numquam sit obligatio ita extraordinario modo sibi vel alteri succurrendi. *num. 201.*

7. Quamvis Societatis auctores communiter doceant, divites teneri in communis necessitate dare elemosinas ex superfluis; hanc tamen obligationem negant alii viri gravissimi,

Z 2 Sylv.

Sylv. Alens. Arm. Paludi. Gabr. S. Anton. Sot. Nav. Molf. Fernand. Victor. F. Medina. Covar. quos refert & sequitur Diana. *num. 202.*

8. Quæritur, an aliquis teneatur corrigerre proximum qui mortaliter peccavit, si non sit periculum, ut relabatur. Affirmant Bann. Valent. Bonac. & alii: quia existens in mortali est in maxima miseria. Ergo si commode possum, teneor sublevare & per correctionem movere ad penitentiam. Negant Regin. Sot. Lorc. Sa. Con. Torr. & alii cum Castrop. Utraque sententia est probabilis; sed prima videtur conformior precepto caritatis. *num. 209.*

9. Quæritur, an semper sit obligatio gravis corripiendi proximum, si alias putetur in peccato moriturus? Bannez, Valent. Bonac. & alii communius affirmant, esse talem obligationem, etiam cum periculo vita propriae. Tamen Lorc. aliique cum Castrop. dicunt, eum periculo vita propria non esse talem obligationem. *num. 211.*

10. Quæritur, an sit obligatio corripiendi eum qui ex ignorantia peccat? Si ignorantia sit invincibilis, Bonac. absolute docet, non esse obligationem, sive sit ignorantia juris, sive facti; nisi ex officio aliqui in eum bat monere, vel instruere: item nisi inde oriatur damnum tertii, aut scandalum, aut irreverentia in Deum. Alii distinguunt: si quis peccet ex ignorantia juris humani, docet Oviedum Bann. Nav. Valent. & aliis, non esse obligationem corripiendi. Sed his omnibus probabilius contradicunt Con. Sanchez. Castrop. & alii cum Burgh. dicentes, esse obligationem corripiendi peccantem: ex quacumque ignorantia. *num. 214.*

11. Quæritur, an & quando sit obligatio denuntiandi vel deferendī aliquem? Respondeo. Est obligatio gravis sub pena excommunicationis hereticos denuntiandi apud Inquisito-

res fidei, uti constat ex variis Bullis Pontificum & Decretis Juris canonici; quam obligationem & penas innovat Alex. VII. per Bullam, *Licet alias.* Idem Alexander damnavit hanc propositionem. *Quamvis coi- denter tibi confest, Petrum esse hereticum, non teneris denuntiari, si probare non possis.* Ex qua damnatione certum est, ubi Bullæ illæ usū receptæ sunt, esse absolute obligationem denuntiandi. Dixi ubi usū receptæ sunt: nam phares viri prudentes & eximie docti censem, in his partibus non esse usū receptas quoad punctum denuntiatio-*nis. num. 215.*

12. Est: obligatio denuntiandi Sacerdotem qui in confessione vel occasione confessionis sollicitat feminam, vel masculum ad peccatum carnis, uti statuit Gregorius XV. & Alexander VII. putata autem iidem viri docti, idem dicendum esse de obligatione hos denuntiandi, quod dictum est de denuntiatione hereticorum; ac testatur Gobat, decreta illa in plerisque Episcopatibus Germaniæ non esse usū recepta; additque, tantum promulgari regularibus; hos autem se posse accommodate moribus secularium quoad leges; utrius statui communes; ideoque si seculares non obligent defectu promulgationis, etiam non obligare religiosos. *num. 216.*

13. Quæritur, an sit peccatum scandali, suadere minus peccatum scandali illi qui facturus est alioquin maior? Plures sunt sententiae. Valencia, & Sa apud Mendo videntur absolute dicere, esse peccatum scandali, quia minus peccatum est peccatum. Laym. Dicast. Arr. Mendo, aliique cum Gobat distinguunt, & dicunt, licere, si minus includatur in majori, sicut fornicatio in adulterio, vulneratio in occisione, furtum centenorum millenorum. Econtra si illud minus quod suadetur, sit plane diversum, dicunt esse illicitum. Sanchez,

chez, citatis alios gravissimos auctores; Stephanus, Cardenes, absolute dicunt, licitum esse suadere minus, quamvis sit diversum; pro qua sententia alios plures citant Mendo, Castrop. Gobat vocans practice probabilem, Diana vocans etiam probabilem. Omnes haec sententiae sunt probabiles; & sententia Laymanni videtur probabilior, ad quem accedit sententia Castropalai (id concedentis, si ille qui paratus est facere maius malum, simus cogit facere minus.) Nihilominus sententia Sanchez etiam est probabilis. *num. 222.*

14. Quæritur, an ergo etiam sine periculo scandali sit licitum aliquem inducere ad ebrietatem, ut sic impediatur aliud majus peccatum?

Respondeo. Secundum Laymann. & alios hoc est illicitum: quia numquam licet inducere ad actionem quæ intrinsece mala est. Econtra secundum Sanchez. & alios, & expresse secundum Lessium, cuius sententiam Diana, Mendo, Gobat, & alii censent probabilem, & licitam. *num. 224.*

15. Si fuit esset determinatus ad furandum vel multum a Petro, vel parum a Paulo, sed indeterminatus, a quo furetur, docet Pontius apud Diana. & post Vasquez Tambur. ne non peccare, ne teneri restituere, si suadeas, ut Paulo furetur minus, sic impediendo, ne Petro furetur maius. Sed communis sententia est fere omnium cum Sanchez, non licere consulete inserere minus maius inferendum alteri personæ. *num. 225.*

16. Quæritur, an nonnumquam sit mortale inducere aliquem ad veniale?

Respondeo. Ordinarie non est mortale, licet quis etiam vi, vel fraude inducat, direcione intendens hoc spirituale ejus daeretur. Ita Sanchez, Arr. Lugo, Haunoldus, Bonaspel, aliique communiter contra Vasquez, Con. Plat. & alios. *num. 222.*

17. Quæritur, quid de turpibus comædiis sit sentiendum?

Respondeo. Quamvis nonnulli Autores eos damnent venialis tantum, qui ejusmodi comædiis intersunt, tantum quærentes delectationem ex representatione & modo agendi, non autem ex re representata; tamen dicendum, eos peccare mortaliter. *n. 238.* Peccant mortaliter non tantum primi spectatores, vel auditores, qui sunt causa determinativa, ut agatur comædia, sed etiam alii qui supervenient, & sine quibus adhuc agetur, uti contra Baldel. Turrin. Ferrant. Bardi, & Vivaldum docent ait. *n. 239.*

18. Dubitat Cardenas, an talis cooperatio (famuli proxime cooperatoris ad peccatum v. g. aperiendo januam) licita foret illi famulo, si ab hero timeret gravissimum malum, v. g. lethale vulnus? Illius putat excusandum a mortali; sed probabilis est, non excusandum. *n. 254.*

19. Qui sine justa causa vinum vendunt illis, quos probabiliter putant se inebriaturos, peccant mortaliter. Causa autem sufficiens, per se loquendo, non videtur esse lucrum, quo carerent non vendito illo vino. Causas tamen justas promendivimus etiam se inebriatiris dicunt Sanchez & Castrop. esse, si alioquin esset aſſiciendus non tantum contumelias, sed etiam gravibus molestiis. Item si notabiliter minuendus esset afflatus hospitum. Et ita docent gravissimi Autores relati in vindiciis Gobatianis. *n. 261.*

20. Tamburinus addit, amicum posse apponere amico etiam urbanitatis causa etiam die jejunii. Addit illius, cum in civitate catholica non peccare, qui die vetito apponit carnes alicui, qui nihilominus eas alibi erat certo comedentur; atque pro ea sententia citat Navarrum, Lessium, Sanchez, Laymann. contra Castrop. *n. 256.*

21. Si

21. Si adfit justa causa, licitum est petere juramentum ab eo quem putas pejeratum. Ita cum alias Suarez, Diana, Tamb. contra Sot. Vafquez, Sylvest. & alios. Quod si scias, alterum determinatum esse ad non jurandum aliter quam falso, Bonac. Castr. & alii dicunt, non licere petere. n. 266.

22. Peccas, si extra necessitatem, vel utilitatem magnam petas ab excommunicato tolerato ut tibi sacramenta ministret. Ita Suar. & alii contra Sanch. Hurt. & Tamb. n. 272.

23. Christianos captivos, qui simul cum Turcis ad littora Christianorum adventant, posse cum dominis infidelibus cooperari ad rapinas, & incendia ob vitandam mortem sibi alias imminentem, docent Lorca, Diana, Castr. & alii apud Mendo. n. 277.

VI.

DE DECALOGO.

1. **N**ON est peccatum, saltem mortale, per Astrologiam vel le cognoscere aliquod contingens liberum, judicando illam cognitionem esse incertam & tantum conjecturalem. Ita Cajetan. Tol. Val. Castr. Tambur. contra Sanchez, & alios. Ratio est, quia astra revera inclinant. Nec refert quod Sextus quintus videatur hoc prohibuisse. Nam Suarez, aliqui cum Sporer dicunt, eam prohibitionem restringi ad solum forum externum ob presumptionem divinationis internæ. Quod si ad conjecturam ex astris etiam accederet ratio ex temperamento personæ, aut ex consuetudine vivendi, aut alia simili circumstantia, non esset divinatio, etiam probabiliter talia prædicere: unde & se regulans secundum talem prædictionem, dummodo non haberet certam credulitatem,

tem, excusaretur saltem a mortali, ut cum Tamb. censet Arsdek. Lib. 111. n. 9.

2. Similiter Leander, & Tambur. apud Gobat negat te peccare mortali, si pauculas actiones modereris secundum prædictionem Astrologi, v. g. si navem non consendas eodie quo prædixit, te submergendum. n. 10.

3. Credere somniis non est mortale, quando quis non omnino credit, rem in somno ostensam, esse veram, seu futuram, sed tantum propter tale somnium aliquid de se non malum operatur, ut evitat malum quod somnium minatur. Tunc enim, quamvis sit aliqua levitas, vel simplicitas, aut nimia timiditas, tamen non appetet gravis malitia: quia non tam credit illud esse a Deo, aut ideo esse verum, quam posse aliunde esse verum. Ita Suarez. n. 10.

4. Si quis mediis vanis utatur jocis causa, aut expariatur quid casu accidat, aut quid tale signum designet, ɔredens totum esse futile & inane, Valent. Suarez, Sanch. Bonac. Delr. Gobat, & alii putant, non esse nisi veniale ob imperfectionem auctus. Sed Castropalao merito dicit, raro excusari posse a mortali. n. 11.

5. Si Cajus der pecuniam Titio, ut Titius intercedat apud Sempronium, ut Sempronius intercedat apud collatorem pro beneficio, conferendo Cajo; aliqui apud Dianam, & iterum alii centent, non esse Simoniam; sed longe plures, quos citant & sequuntur Castropalao, Steph. Arsdek. Raynald. Mendo, longe probabilius affirmant, esse: quia sententia omnino tenenda est. n. 90.

6. Simonia est, si des pecuniam, aut etiam aliud beneficium, ut alii competitoris defissant jus suum prosequi in hoc beneficio; aut ut non opponant causas, seu justas prætensiones.

siones. Ita S. Th. Suarez, Lessius, Barb. Castrop. Beja, Engel, Baun. contra Pasqual. item contra Pontium. n. 142.

7. Si premium petatur tantum pro obligatione faciendi aliquid spirituale, v. g. non pro ipsa ministratione sacramenti, sed pro obligatione ministrandi, Cajet. Vasq. Lefs. Laym. Bonac. Alloz. putant, non esse Simoniam. Consentit Escob. si onera corporalia, vel molestiae sint illi obligationi accidentaliter annexae; sed S. Th. Suar. & Castrop. aliique merito id dicunt esse Simoniam. num. 162.

8. In Simonia dari parvitatem materiæ affirmat Alloz. Mol. Reginald. Merol. Gord. Sed oppositum dicit esse certum Haunol. ideoque communiter Auctores negant in Simonia parvitatem materiæ Suarez, Sanchez, Illsfung. Quod verum est de Simonia juris naturalis. n. 198.

9. Poenas juris incurri per Simoniam juris ecclesiastici tantum Suarez, Rayn. Pirh. aliique communius & probabilius affirmant; econtra Nav. Lessius, Sanchez. Diana, aliique cum Castrop. etiam probabiliiter negant. n. 313.

10. Peccare eum qui ebrium, vel stultum puerum rationis usu carentem inducit ad blasphemandum, affirmat Car. Samuel: unde audiendum non est Gobat, qui a peccato excusat talem inducentem. n. 255.

11. Restrictio pure mentalis non excusat a mendacio, vel perjurio. Ita multi apud Dicast. licet ipse contradicunt. Sed videtur manifeste sequi ex damnatione propositionis. n. 285.

12. Eum qui facte juravit, re ipsa obligari, negant Busemb. Sanchez. Castr. & cum aliis plurimis Dicast. Econtra S. Th. Valent. Cajet. Sot. Gov. Suar. aliique affirmant. n. 321.

13. Si quis directe vorviflet, aliquo die non comedere carnes, fatentur omnes communiter cum Diana con-

tra Pasqualigo, toties peccari, quoties caro comedetur. n. 438.

14. Si quis in juventute voverit, certis diebus jejunare, probabile censem Sanch. Fagund. Dian. Tamb. si ad annos sexaginta perveniret, non amplius teneri n. 439.

15. An votum castitatis, aut religionis obliget, si ille qui vovit, sit ita proclivis in luxuriam, ut ipsi salubrius videatur inire matrimonium? Non obligare putant Ledesim. Bonac. & alii apud Moyam, qui vocat sententiam illam valde probabilem, idque tenent plures, etiam si illa fragilitas supervenisset post emisum votum. Non audeo sententiam illam dicere absolute probabilem. Hinc tenenda est opposita cum Sanch. Castrop. Moya, & alii. n. 481.

16. Ut materia voti propria auctoritate commutari possit in aliam tantum probabiliiter meliorem, requirunt Suar. Sanch. & Castrop. certitudinem, quod ad minimum sit æqualis. Sed Illsfung id non requirit, dicens: uti secundum probabilem sententiam alia præcepta ad plus non obligant quam ut eis probabiliiter satisfaciam secundum dicta l. i. n. 600. ita & hic esse. n. 523.

17. Si commutatio voti fiat in minus a non habente potestatem dispendi, Sanch. Dian. Tamb. Belleg. dicunt, esse probabile quod valeat; sed remanere obligationem supplendi id quod deest ad æqualitatem. Econtra Suarez, Nav. Azor. Castrop. Illsfung, aliique multi probabilius dicunt, quod commutatio sine ulla causa in aliquid minus sit invalida. n. 526.

18. Dubitatur an laborem servilem die festo excusat voluntas vitandi otti? Negant Sar. Comit. & alii. Econtra a mortali excusat Sa, Sylv. aliique cum Burgh. n. 386.

19. Quomodo aliquis ratione temporis excusat a mortali quoad laborem die festo? Azor, Bonac. Regin.

gin. putant, esse mortale, laborare ad horam. Fagund. adjicit medium, vel ad summum, integrum quadrantem. Castrop. & Trull. ponunt duas horas. Aliqui Canonistæ requirunt tertiam partem diei. Sed communiter ab omnibus exploduntur. Non esse mortale, per duas horas laborare, est jam recepta nostra ztate sententia, inquit Tamb. Assentiuntur Gran. & Illfung. Sanchez dicit, minus quam duas horas non sufficere ad mortale; testaturque, juniores Theologos plusquam duas requirere. Fillie. March. & Gobat requirunt tres horas; sed communior nunc & probabilior est sententia, si saltem multum ultra duas horas laboreatur, fore mortale. n. 594.

20. Onnis Sacerdos, si alius celebraturus desit, tenetur ipsemet celebrare, ut Missam audiat. Ita cum aliis Gobat, Steph. contra Fagund. n. 614.

21. Circa ztatem qua pueri obligentur ad Missam, J. March. putat, tunc obligari, quando incipiunt idonei esse ad communionem. Sot. putat, neminem ante annum duodecimum teneri legibus Ecclesia. Sed ista sententia passim rejiciuntur. Azor, Sanch. Bonac. Tann. Bals. & alii absolute obligant circa finem septemvii. Gobat cum Con. contendit, pueros rusticanos inter 9. & 10. annum, puellas vero inter 8. & 9. communiter primam absque plenam discretionem, qua habita obligentur preceptis Ecclesie. n. 615.

22. Clericus in majori Ordine constitutus graviter peccat, si occidat bannitum, est communis contra Ricium. n. 793.

23. Quamvis secundum propositionem 17. ab Alexan. VII. damnatum sit certum, illicium esse Religioso, vel Clerico eum occidere qui aliquin certo, & proxime illatus est calumniam; tamen Haun. Mendo, aliqui docent, id licere laicis fecu-

laribus, quod Molina, Lessius, Bonacina, aliquique cum Lugo dicunt, esse probabile. Hæc sententia videotur amisisse probabilitatem propter propos. 30. ab Innocentio XI. damnatam. Hinc absolute tenendum est cum Bonæspei, & Carden. numquam etiam laico licitum esse, occidere aliquem, eo quod invadat præcise famam vel honorem. n. 800.

24. Non licet occidere accusatorem, teltem, vel judicem, qui certo & proxime parat calumniam, si aliter impediti non possit. Quinam autem docuerint, licet occidere falsum accusatorem, teltem, judicem, videri potest apud Moyam tract. 6. dist. 3. quest. 1. q. 1. Ita La-croix Lib. 3. num. 801. Moya vero, ad quen remittit, in nova Editione Colonienſi 1701. sic scribit. Pro parte affirmativa respondet Bannez, si ille, qui vadit ad judicem, ut imponat falsum testimonium, propter quod erit occidendum, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia, fuerit admonitus, & nolit retrocedere, poterit is qui injuriam patitur, occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest. Sic Bannez, cuius sententiam amplectitur M. Serra; & consentit Paulus de Blanchis ex eodem ordine. Hanc sententiam, licet contrariam sequatur, probabilem putat M. Petrus de Ledesma. Eandem opinionem non solum quoad accusatorem, sed etiam quoad testes defendit M. de Blanchis. Idem sentit Joan. Franc. Suarez in Enchiridio, cui consonat Stroverdor. Addunt 2-iii, idem prorsus dicendum de accusatore, licet crimen sit verum, si tamen occultum sit. Ita M. de Bannez, quem sequitur M. de Blanchis, quibus consonat M. Serra. Quorum sententiam alii pro illa citatis dicit esse verissimam Fr. Leander de Murcia. Ceterum quod de falso accusatore & falsis testibus dictum est, de judice iniquo contra innocentem inuste

injuste procedente dicendum esse putat probable Pet. de Nav. qui ait: Cajetanus videtur idem dicere. Ego finiendam putarem hanc controversiam hac distinctione. Occidere predictas personas publice non licet; privatum atque occulte liceret. Immō addunt Patres Magistri, idem prorsus dicendum, licet judex innocentem secundum allegata & probata iuste condemnaret. Ita M. de Lácrux ejusdem instituti cum aliis. (Vé Goria, & Bannez, quos de La-crus pro se citat.) Quibus adde plures, quorum sententiam referens verissimam censet Vilalobos, quamvis in praxi asperat non sequendam. (Ab eo citatur de Penna de Puros, Hypolito, Victoria, Bannez, Ledesma, Orellana.) Contraria omnino tenenda est, & prefatam sententiam practice improbabilem pronuntiare debemus. Quapropter Alexander VII. hanc ut scandalosam damnavit: *Ita Moja.*

25. Sanchez citans alios docet, licitam est etiam directam expulsione fatus animati, propter quem aliquoquin moritura esset mater. Hac sententia a multis judicatur probabilis, opposita tamen est absolute tenenda: quia alias pro salvanda vita etiam licitum esset directe procurare pollutionem, quod omnes negant. n. 825.

26. Sot. Azor, & aliis cum Bueghi putant, aliquem iuste posse defendere.

re suam vitam contra alium iuste aggredientem. Sed Molina merito dubitat de veritate hujus sententiae. n. 870.

27. Ut liceat compensatio occulta, requiritur ut debitum sit certum; nec sufficit, ut probabiliter tantum putes tibi deberi, ut docent communissime omnes cum Cardenas contra: Sanchez, cui favet Lugo, quatinus suspendat judicium. n. 962.

28. Si famulus, vel alias operarius propter paupertatem coactus sit pacisci pro inquali stipendio, putat Pourre, posse occulte compensare sibi. Sed oppositum est omnino tenendum. n. 975.

Hucusque Catalogus opinionum probabilium circa generalia monum principia ex P. La-croix. Ex hoc autem nemo, vel parum attenus, non videt, conclusiones, phrases, responsones, explications, ac citationes Probabilium esse versatiles, & idoneas ad terribilem corruptionem legum, ac morum in praxi, si licitum fuerit sequi sententias notabiliter minus probabiles: vix enim erit sententia, etiam rejecta a P. La-croix, que spectatius ejus principiis superius. §. 2. de Conscientia ex P. La-croix, relatis num. 7. 9. 11. 14. &c. non possit operanti videri saltem ut tenuerit, vel aubie probabilis.

Hastenus R. P. EUSEBIUS A MORT. loc. cit.

E P I S T O L A I X.

A R G U M E N T U M.

Hic P. Concina ad confundandam invidiam Jesuitis, fingit se ab iis sue vita timere. Quod etiam putido artificio finxit in quadam sua Praefatione Eusebius Eranistes. Sed hujusmodi simulationibus ita respondet Turnus Æneid. XI.

„ Vel cum se pavidum contra mea iurgia fingit,
 „ Artificis scelus, & formidine crimen acerbat,
 „ Numquam animam talem dextra hac (absiste moveri)
 „ Amittes: habiter tecum, & sit peccore in isto.

P. Carolus Nocetius in antithesis ad Epist. 2. P. Dinelli pag. 11.

Rursus pag. 28, P. Concina, qui magnam partem sue Theologie defumpsit ex Auctioribus Transalpinis.

Et iterum pag. 82. Et multo minus (erumpat tandem vera vox) volumus introducere in Italiam Rigorissimum quorundam Transalpinorum.

I. **P**lurimes rescriptum argumentum legi, relegique, & nihilominus me hallucinari pertimescebam. Quid? mecum ipse colloquebar. Fieri ne potest, ut P. Carolus Nocetius vir prudens, doctusque Theologus hanc movere camarinam auras fuerit? Non me latet, alios ejusdem Socios pro gloria inclite Societatis veluti proarisi, & foci sedimicantes, ea evulgassem, quæ Sociorum splendorem obnubilant. Exemplum novissimum, ut plura prætermittam, universæ Reipublicæ litterariorum perhibuit alter Socius P. Bala Epist. 1. adversus celeberrimum Eusebium Eranistem, in qua Ven. Cardinalis Bellarmini epistolam, quasi sepultam in apricum traduxit aduersus Dominicanos scriptam tanta acerbitate, & tot improperiis plenam, ut sublatis etiam aliis *obstaculis*, hæc sola obstaculum interponere tanti Cardinalis Beatificationi ineluctabile, idem Eusebius Eranistes demonstravit tom. 6. Epist. pag. 225, ubi quoque imprudentiam P. Bala in hac objicenda Bellarminiana Epistola patescit. At tanta animo meo insidet erga P. Carolum Nocetium existimatio, ut induci nullo modo possem, ut crederem illum prodere causam suam, & omnes dexteritatis, prudentiarum, & recti consilii, atque ipsius communis sensus regulas proculare voluisse. Num mea hac vice me sefellerit opinio, judicabunt sapientes.

II. Tempus jam est, ut te P. Nocetium alloquar. P. Concina, inquis, ad confundam invidiam Jesuitis, fingit se ab iis sua vita timere. Quod etiam putido artificio finxit in quadam sua Praesatione Eusebius Branifles. Sed huiusmodi simulationibus ita respondebit Turnus. Sed antequam Turnus responsum præbeat, evincendum scelus est. Quodnam tu, mi Noceti, ut id probes, documentum allegas? Nullum omnino. Numquid Tribunal Probabilisticum id in more habet, ut crimina affingat, nulla adducta probatione? Absit. Cur ergo verba, quibus P. Concina invidiam conflat Jesuitis, in medium non produxisti? Dum serio hæc recogito, suspicio mentem subit, te id enarrasse, ut occasionem haberes, te eruditum exhibendi in objiciendis Virgilianis versibus, quos forte, dum puerorum Magistrum agebas, memoriam commendasti. Verum ineptam suspicionem exsufflat prudens consilium, quod nemo vir probus innocentum fama detimento velit suam ostentare eruditionem. Ut cumque igitur res se habeat, tu, Noceti Pater, me omnes aliud opinantem, cogis, ut ab hæc gravissima imputatione, immunem esse demonstrem P. Concinan, teque minus providum in hoc restringendo. Socii tui vulnere. Ad rem accedamus.

III. P. Jacobus Sanvitale Socius tuus liberum edidit inscriptum: *Raccolta di molte proposizioni estratte dall'Istoria del Probabilismo &c.* Ex hoc libro P. Concina in *Præf.* primi tomii *App. ad Theolog. Christian.* plura dictoria, convictionia, & opprobria excerpti, quæ Socius ite tuus contra eumdem benignissime intosifit: deinde pag. 37. hoc pacto concludit.

EPIPHONEMA MEDITANDUM.

„ Refugit calamus ultra pergere. Quare epiphonema rescribo, quo P. Jacobus Sanvitale narrationem (seu potius plaustrum convictionum) consumat, quodque atteniorem postulat meditationem. Hæc itaque scribit pag. 114. Ringrazij la propizia fortuna, che SIN ORA gli ha fatto godere una immunità, da cui NIUN ALTRO, fuorchè esso di finire loquacità, è iò esente te SINO AD ORA.

„ Austerlin? Nemo hucusque eorum, qui Theologiam accommodatam vellicarunt, impunitis evasit. Omnes ne isti passi sunt exilia, proscriptiones, carceres &c. Solum me *Fortuna propizia* incolorem servavit *baden*. SIN AD ORA. Imposterum quid futurum erit, mi Pater? Fortunæ ne propitiae vitam meam fidam? Absit. Audias R. P. & tecum auscultent omnes. Et hucusque ego dixi, & imposterum semper canam: *Dominus illuminatio mea, & salus mea; quem timebo? Dominus protegeret vitæ meæ: a quo trepidabo? Psal. 26.* “

Confirmat P. Jacobus Sanvitale has suas minas contra P. Concinam alio in opusculo inscripto *Osservazioni rimarcabili et. Lycæ* edito an. 1753. in quo p. 25.

hæc scribit. Leggo il testo di un gran Politico Cattolicissimo. Siccome è carità il non perdonare alla testa di un Omicida per salvare la vita di molti buoni; così è carità il non perdonare alla fama di un maledico per salvare l'onore di molti pii, e dotati. Qui refellit, omni moderatione servata, laxas, erroneasque Casuistarum opiniones, maledicus non est; & huic non parcere contra Evangelicas caritatis officia est; quidquid dicat Politicus non utique catholicus.

IV. Universam nunc Rempublicam litterariam, & temetipsum, P. Noceti, Judicem appello. Sententia proferatur, num P. Concina quidquam affinxerit, ut tu sis, Jesuitis? Quid, quod interpretari mitius rescripta Socii tui verba non poterat? Neque enim P. Concina vita sua quidquam a Jesuitis se timere indicavit, ut tu eidem nimis aperte imponis, sed quæ imprudenter Socius tuus P. Sanvitale scriptis, meditanda lectoribus proponit, eaque contemnit, & in Domino unice spem suam collocat. Verum enim vero, ut exploratum tibi sit, quam modestissime, atque mitissime se P. Concina gesserit, argumenta audias attente velim, quibus confirmare homicidii comminationem a P. Sanvitale indictam potuissit. Nonne facile illi fuisset allegare plurium Probabilistarum doctrinam, qua confirmatur id, quod minatus est P. Sanvitale, nempe licitum esse calumniatoris (quo loco vos habetis Concinam) homicidium. Damnata utique doctrina est ab Apostolica Sede. Sed quam facile hujusmodi damnationes ope Probabilismi eludi possunt, ac sæpe solent?

V. Verum, ut te ad incitas ita redigam, mi Noceti, ut neque hiscere valeas, in medium adducere volo argumentationem Eusebii Eraniste, quam tu putidum artificium benignissime appellas. Tum mi Noceti cogis, ut evincam perdoctum, ingenuumque Eusebium Eranisten immunem ab hoc putido artificio esse. En illius argumentationem. Nonne aliqui Socii tui typis publicis vulgarunt Libellum famosum adversus P. Concinam tot calumniis, & maledictis plenum, ut ad ejusdem lectionem universa Italia perhoruerit? Nonne libellus iste damnatus ab Apostolica Sede, quorundam Sociorum cura secundis typis Editus Lucæ fuit? Nonne publica, & repetita evulgatio damnati libelli ipso homicidio pejor est? Nonne qui facit majus, patrare minus potest? Libellum a nonnullis Sociis editum esse, & ab iisdem per universam Italiam distributum lippis, & tonsoribus notum est, & ipse P. Sanvitale in suo opusculo inscripto Paradiso veri &c. pag. 206. 207. & alibi id sponte satetur his verbis. Questa tempesta di maledicenza, che sempre più aumentava, fece perdere la pazienza ad alcuni pochi Gesuiti, e gli fece trascorrere in un falso grave, il quale fu di tentare la stampa di alcuni libriccioli senza la dovuta facoltà de' Superiori Ecclesiastici. Tam ingenuam, & ultroneam confessionem numquam ego a Socio tuo expectassem.

VI. Hæc dicta sunt, quia tu singulari tua prudentia ad ea dicenda cùm pulisti. Ceterum numquam P. Concina a Jesuitis quidquam mali vita sua timuit.

timuit. Immo gravissimò criminis sibi vertisset P. Concina, vel id suspicari de Jesuitis, quorum probitatem semper suspexit, prædicavitque, ut omnes quibuscum loquutus est, testari valent. Quid ergo? Quid? Quæ scripserunt Socii tui hac de re, Concina rescripit, unaque derisit, exsibilavitque. Quæ cum ita se habeant, quid te Noceti Pater impulit, ut tantum crimen affingeres P. Concine? Quisnam genius tibi fucum fecit, ut, nulla necessitate, nulla occasione urgente, hujuscæ rei memineris? Cur eorum, quæ Socii tui publicis typis evulgarunt, inventorem Concinam facis? Cur eum calumniæ reum traducis, Virgilianis versibus adductis? Ubi hoc in negotio æquitas? Ubi justitia? Ubi consilium? Ubi prudentia? Ubi communis sensus? Superest ne tibi rima aliqua, unde evadere queas? Hæc ne forsitan tua consueta agendi ratio: quo desperatior est causa, quam pro-pugnas, eo altius vociferari? An quoties quorumdam Casuistarum tuorum paradoxa, & laxa commenta in germanum, verumque prospectum adducta sunt, & perspicue exposita, tum clamare: *Calumniam, impasturam, truncates textus, omissa quo antecedunt, & que sequuntur?* Amicabilius, & confidentius colloquiamur. Quid est mi Noceti? Vos calumniæ, & impasturæ, aliorumque criminum onere ipsam personam P. Concine obruitis, ut ex tuo libro *Lucæ* edito, inscriptoque *Veritas vindicata*, seu verius deformata, & pluribus aliis patet. Contra, dum Concina Casuistarum tuorum, quorum semper laudat piam intentionem, restumque animam, opiniones, quæ illi videntur & falsæ, & laxæ, & æternæ Christianorum saluti perniciose, perstringit, & cum opportunum fuerit, & vis argumentandi postulat, deridendas propinat, cælum terræ miscetis, & ad arma conclamatis? Ubi pondus, & pondus? Ubi statera, & statera? Concina errores perstringit, & convellere studet: vos Coneinæ personam infestamini, ut ex libris vestris constat. Vobis ne omnia licent, & aliis, quæ licita sunt, per vos, vetita erunt? An dominari in clero vobis liberum erit? Quid ad hæc mi Noceti? Patet ne tibi effugium aliquod, unde evadas? superest ne aliquod persugium, quo te recipias? Displacet ne tibi hæc argumentandi ratio? At tu te hoc intristi, tibi omne est exedendum. Opportunius in te hoc Terentianum dictum quadrat, quam Virgiliani versus in Concinam, immo injuria summa, & evidentissima illos eidem applicuisti. Tu mi Noceti undique versum quasiatus ea ipsa resellenda arripis, quæ in caput tuum contorta, te plenissima confusione obruunt. Responsum præbe, si potis es, ad Appendicem additam tomo 4. suarum Epistolarum ab Eusebio Eraniste, qua præcipua capita tui libri inscripti *Veritas vindicata* penitus profligat, tuamque sinceritatem, & bonam fidem in discrimen manifestura adducit. Verum tua interest hæc omnia dissimulare, quia neque distinctionisculis cavillatoriis vellicare eadem audes. Sed alteram argumenti partem dispiciamus.

VII. *P. Concinna magnam partem sue Theologie defuspsi ex Auditoribus Transalpinis.* Quinam h̄i Auctores Transalpini? Alibi obtrusisti Henricum a S. Ignatio, Sinnichium, Paschalem. Sed h̄e falsa commenta (non utar ego; sicut tu, verbis calumnia, & impostura, quod id mihi non conveniat) supra convulsa, & penitus labefactata sunt. Rursus te urgeo, ut palam facias Auctores istos transalpinos, a quibus *Concinna magnam suę Theologię* partem hausit. Sed his pr̄terminisis hoc te adorior dilemmate. Aut h̄e magna Theologię *Concinianę* pars falsa, & antievangelica est: aut vera, & evangelica? Si primum, cur hanc falsitatem antievangelicam hætenuis non patefecisti? Cur eam non demonstrasti? Tu, & Socii tui nullum non movisti lapidem, ut Theologię Christianę extremam contaretis invidiam. Viginti circiter Socii per annum, & amplius severissima critice eam excusere, ut nodum in scirpo quærerent: & nihil objicere potuere, nisi opiniones laxas Casuistarum non esse sincere relatas, aut nimium profligatas. Huc zelus vester, huc conamina vestra tendunt, ut Casuistæ vestri sint falli nescii. Hoc si consistat, salva omnia sunt; sed rursus ego inclamo. Cur ex duodecim voluminibus neque unam (arrige aures) neque unicam propositionem aut æquo rigidiorem, aut æquo laxiorum opponere ausi estis? Numquid alto silentio testa jacuisset, si inventa fuisset? Quid respondes? Sed ne hiscere quidem valeas, te exoro, obtestorque, atque etiam humillime provoco, ut vel unicam doctrinam falsam ex omnibus *Concinianis* operibus opponas, & tibi coram universo Christianismo spondeo, eam *P. Concinna* retractaturum fore. An te latet, quid *P. Concinna* rescriperit in *Præsat. ad tom. 9. pag. 28.*? Audi. Ea dumtaxat propono, quæ imbecillitati mea vera videntur. Quamobrem rogo, obtestorque lectores, ne quidquam aut mihi deferant, aut sententiis meis fidem adhibeant, propter auctoritatem meam, quam nullius omnino momenti esse scio, & volo. Si quid lectores invenerint, quod *Scripturis* divinis, *SS. Patribus*, & *Ecclesiæ doctrina*, atque discipline judicaverint consensaneum, amplectantur: si quid contra, proflui rejiciant, atque proscrivant. Lege ibi plura.

VIII. Ad alteram dilemmatis partem quod attinet, si vera, si evangelica, aut Evangelio conformiora sunt, quæ *P. Concinna* scripsit, quid resert, quod eadem Transalpini Theologi doceant? Finge *P. Concinna* eis purum, putumque exscriptorem, collectorem, infarinatorem, & quidvis aliud, quod tibi, Sociisque tuis arrideat: si evangelica sunt quæ scribit, numquid rejicienda h̄e, propterea quod etiam a Transalpinis illa doceantur? Numquid aliud Italorum, aliud Transalpinorum Evangelium est? Falsitatis arguere doctrinam *P. Concinna* non audetis, & ideo, ut invidiam eidem confletis, illam a Transalpinis transcriptam esse evulgatis? Aut Transalpini illi in fide claudicant, aut sunt catholici? Si primum, hoc magis torquere te debet, mi Noceti, quod veritatem, quod saniorem doctrinam,

nam, vel ab ipsis heterodoxis propugnatam, respucas, & detesteris. Quoniam veritas a quocumque dicatur, a Spiritu Sancto est. Si Transalpini Theologi catholici sunt, & sanam doctrinam doceant, quid Concinam criminari, quod eamdem veram, & sanam doctrinam defendat? Ut multa in pauca contraham, aut tibi demonstrandum est magnam Theologiam Christianam a P. Concinna editam partem esse falsam: & tunc tibi P. Concinna victoriam canet. Aut confiteare necessum est, doctrinam esse veram, & tum injuste Concinam accusas, quod veritatem a Transalpinis transcriperit: quia evangelica lex veritatis lex est, quam omnes catholici docere astringuntur. Est ne aliquid medium, verum inter & falsum?

IX. Ultima tandem propositi argumenti pars sub examen veniat. *Et multo minus (erumpat tandem vera vox) volumus introducere in Italianam Rigorismum quorundam Transalpinorum.* Revere, Noceti Pater, erupit tandem ex intimis praecodiis Reverentia tuz sincera probabilistica vox. Quisnam, amabo te, Rigorismus iste Transalpinus, quem ab Italia exclusum vis? Piccionicus ne, an Beruyericus, an Stadlericus? Explica te clarius, ut tota libertate disputes. Quinam isti Transalpini Rigorista? Heretici ne, an catholicci? Si heretici, omnes eosdem rejicimus. Si catholicci, quinam isti? Numquid Merbesius, Gennetus, Natalis Alexander, Poncaius, Tornelius, & alii similes, qui laxas improbant plurium Casuistarum opinaciones? Si perhorreclis Rigorismum istorum cum tuo Francolino, amas ne *Laxismum* Italianam depopulantem? An periculum imminet, ut Rigorismus seviat in Italia? Si periculum non imminet, quid vociferaris contra Rigorismi spectrum, & obmutescis contra *Laxismum* Christi animas devorantem? Ad universa Italie Tribunal te provoco. Omnes & viri, & senes testantur sub eorum oculis *Laxismum* inerevissle, & funestissimam parere animarum stragem. Numquam, inquiunt, tam liberae conversationes viros inter, & feminas: numquam luxus, pompe, vanitates, quibus in professione baptimali renuentiarunt Christiani, latius vexillum explicarunt. Numquam tanta ludorum, qui familias evertunt, frequentia: numquam tanta otii, theastrorum, comediarum, chorearum pestis: numquam mollities tanta, numquam denique corruptior vivendi forma. Ex altera parte nunquam tanta Sacramentorum frequentia, quin ulla appareat in plurimis morum reformatio. Ergo in Sacramentorum administratione *Laxismus* serpit, & triumphat. Consequentia haec ineluctabilis est. Et cum haec ita se habeant, audes inclamare: *Erumpat tandem vera vox: nolumus introducere in Italianam Rigorismum quorundam Transalpinorum?* Abeat, tecum clamabo, abeat Rigorismus Transalpinorum, & in Italiani veniat Rigorismus Evangeliorum. Placet ne tibi Rigorismus iste? qui clamat: *Qui non bajulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus: Luc. 14.* Et turfum cap. 13. *Cestendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, querent intra-*

re, & non poserunt. Idem inculcat S. Matthæus cap. 7. *Quam angusta porta, & ardua via est, que ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam!* Attendite a falsis Prophetis. Intonat Paulus ad Gal. 5. *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.* Erumpat ex corde tuo, mi Noceti, vera vox. Rigorismus iste, non Transalpinorum, sed Evangeliorum arridet ne tibi? Viri, & mulieres simul conversantes, convivantes, ludentes, & bibentes, quibus administrantur Sacraenta, crucifigunt necarnem suam cum vitiis, & concupiscentiis suis? Si affirmas, te deridendum præbes; si negas, cur Benignitæ iisdem Sacraenta administrant? Intelligas tandem velim Doctrinam evangelicam corrumpendam esse, non a Rigoristis, sed a Benignitæ, ut omnes Scripturæ Sanctæ testantur. Erit enim tempus (inquit S. Paulus 2. ad Tim. 4.) *cum sanam doctrinam non sustinebant, sed ad sua desideria conservabant sibi Magistros prurientes auribus.* Qui sunt, qui pruriunt auribus, qui indulgent desideriis humanis, & obsecundant, nisi blandiloqui, & benignitæ? Nam Rigoristæ perterrefaciunt, & magnatum multitudinem sibi non conciliant. Hæc meditare, & postea clama, si valles, contra Rigoristas, qui sanctum, non Transalpinorum, sed Evangeliorum rigorem deprædicant. Altius animo tuo impressum velim, ultimum statis nostræ malorum esse, quod rigor evangelicus carni, & sanguini summopere infestus, nova Rigorismi transalpini larva a nonnullis obregatur, & dicatur malum bonum, & bonum malum. Et Christiani plurimi his *Laxissimi* fucis præventi vitam perpetuo otio, & deliciis disfluentem cum Sacramentorum frequentia conjungunt. Dicito mi Noceti Pater: Confessarii Benignitæ præparant ne hos Christianos Recidivos, Confuetudinarios, seu pravis habitibus irreitos jejuniis, eleemosynis, precibus, aliisque laboriosis operibus, ad absolutionem sacramentalem, ut Scripturæ, Patres, & Concilia, & maxime Tridentinum præscribunt? Tu vero hunc Evangelicum Rigorem vocas Rigorismum Transalpinorum? Dicas iterum. Confessarii Benignitæ vetant ne præfatis penitentibus, ne ludos, comedias, promiscuas conversationes, theatraque frequentent? Immo tu, ut exibilandum propines librum P. Concinæ adversus Theatra in nota ad pag. 79. epist. 2. Dinelli, hec scribis. *Præserim cum liber de spectaculis maximam partem ab aliis exscriptus sit.* Falleris mi Noceti. Totus liber, nedum maxima pars, conflatus est ex Scripturis divinis, Patribus, Conciliis, & in confirmationem evangelicæ doctrine adduxit P. Concinæ testimonia Theologorum per insignis Societatis tue.

X. Ad Lectoris solamen adjicere aliud tuum commentatum lubet, quod scribis pag. 81. ad hæc Magistri Dinelli verba: *Quid ait, Noceti? Jesuitæ fædi sunt Dominicanorum Discipuli? Nostri que sine leges, quas impununt Dominicanii Discipulis suis: in his, que pertinent ad divinam gratiam, sequendos esse: Augustinum, & Thomam Aquinatem.* Hactenus Di-

nellias. Tu vero in tuis anthiteticis haec subjicis. Etiam nos in hac materia sequimur Augustinum, & Thomam, & contendimus Sandos ipsos Doctorum numquam sententiam vestram docuisse. Peregregie more tuo. Vos ergo defenditis cum Augustino, & Thoma Prædestinationem gratuitam, quam dogma Ecclesiaz esse testatur præclarissimus Bellarminus tuus? Vos ergo improbatis Prædestinationem ex prævisione meritorum? Vos ergo impugnatis cum Augustino, & Thoma gratiam illam versatilis Molinianam, quæ suam efficacitatem accipit ab infirmitate libertatis humanæ? Si haec vera sunt, rejicis ergo, & improbas tuum P. Ludovicum Molinam, qui basilice affirmare non dubitavit, S. Augustinum ignorasse proprium systema a se metipso inventum. Parentem novæ doctrinæ incognitæ Augustino, se luculentissime jactat P. Ludovicus Molina. Quomodo ergo tu, Molinianus cum sis, assetere non reformatas in conspectu Républicæ litterariz, & vos sequi in hac materia Augustinum, & Thomam? Et ne fucum vel tuis clientibus facere audeas, en verba tui P. Ludovici Molinæ, qui in sua famosa concordia quæst. 23. art. 4. & 5. memb. ultim. pag. 394. edit. Antwerp. an. 1595. haec scribit. „ Nós pro nostra tenuitate rationem totam conciliandi, libertatem arbitrii cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione, quam toto art. 13. quæst. 14. & art. 6. quæst. 12. quæst. 11. & tota hac quæstione tradidimus, sequentibus principiis, ex quibus eam deduximus, quæque in variis locis tradidimus, ianiti judicavimus. Que si data, explicataque semper fuissent, forte neque Pelagiana (N. B.) habessent exortia, neque LUTHERANI tam impudenter arbitrii nostræ libertatem fuissent ausi negare, obdidentes cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione coherere non posse: NEQUE EX AUGUSTINI OPINIONE, concertationibusque cum Pelagianis tot fideles fuissent turbati, ad PELAGIANOSQUE DEFENSSENT: facileque reliquæ ille Pelagianorum in Gallia, quarum in epistola Prospere, & Hilarii fit mentio, fuissent extinctæ, ut patet ex iis, in quibus homines illos convenisse, & ab illis dissensisse rædom epistole sestantur: concertationes denique inter catholicos fuissent compositoræ. “

XI. Neque existimes solum P. Ludovicum Molinam ignorantem notam impegnitè Sanctissimo Parenti Augustino. Audi quæ scriptis alter Socinus tuus P. Adam in libro Gallice scriptos, cui titulus est: Calvinus suis, & Augustini armis prestratus 1. p. cap. 6. pag. 614. & 615. cap. 7. pag. 626. cap. 8. pag. 634. 640. 642. & 681. Augustini scripta tenebris, & nubibus, obvoluta esse, ejusque doctrinam intricatam, cum nulla sit intricior, quam quæ secum ipsa pugnat. Augustinum in delectu opinionum, & rationum, quibus eas fulcie, non ita felicem, quin intellectibus nostris integrum relinquit facultatem dissentendi, & oppositum ejus, quod ipse ruetur, propugnandi .... Noluisse Augustinum clare sensus suos explicare, neque illos ita feliciter expli-
casse, quin locus superius habuisset de ejus mente. In confiditu contra Pela-

gianos Augustinum se se in excessus periculosoſ præcipitasse: cum excessu locutum esse in materia dicitur gratia, & prædestinatione, omnino certum, quandoquidem ejus verba mollienda sunt, ne in errorem contrarium dilabamur, licet mibi esse debere, ut queram modarum catholicum. Confilia Augustini, & aliorum Patrum sic rationabiliter mollio, ut vitando errorem Pelagi, non incidam in excessum Augustini. Dommodo non incidam in errorem Pelagi, quem Augustinus impugnat, licet mibi non sequi, imperium verborum, quibus utitur ad illos impugnandos. Jesuitæ Lovanienses, ut constat ex censura Vall-sol. Inquis. die 8. Martis 1650. dicere non reformatarunt: Miserram fore Ecclesiam, si Augustini placitis obstricta manaret, tamque a tutela, & pedagogia Augustini esse vindicandam. Minus audentius locutus non est Jesuita Logicus, de quo hæc narrat Joannis Rivius lib. 4. de vita S. Augustini cap. 10. §. 6. Augustinum etiam Juliani Pelagiiani argumentis non satisficeris. Si triumphus Ecclesie (videlicet supra Pelagiarios) nitescit posterioribus Augustini scriptis, immerito de eis illa triumphasset. Volentem sustinere partes Juliani non posse Augustini rationibus convinci. Quid, quod non modo Augustinum, sed ipsum Sanctissimum Apostolum Paulum Scriptorem divinum, a quo suam hausit doctrinam S. Augustinus, carpere non reformatavit Jesuita Casinus tom. 3. Curie Sanctæ max. 6. cuius verbo latine reddo. Non est cur S. PAULI ac S. Augustini verbis teneamus, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuere videntur, etiam abh[ic] illo bonorum nostrorum operum intuitu. Hos enim duos magnos viros, quasi duo maria magna considerare necesse est, qui ingenii sui impetu in unum litus ita exundant, ut alterum pro aliquo tempore secum relinqueret velle videantur. Verum sicut Oceanus postquam in aliquam plagam effusus sparsum est, in limites sibi a Deo constitutos regreditur: sic ictusmodi viri postquam in rebellis veritatis impugnatores insulerunt, ad tranquillam aequalitatem & discensioni fidelium accommodatam redeunt. Si plura, mi Noceti, cupis lege Sapientissimum Cardinalem Norisium in vindiciis Augustinianis, ubi sequentes, inter multas, leges censuras latas a Jesuitis nonnullis in Augustinum, & Paulum. Ingenii S. Pauli ardor satis ferrebat, ut in ictusmodi expressiones, excessivas nempe, facile abriperetur.... Cum in epistola ad Romanos fidem extollit, arma Calvinus videtur ministrare ad suam heresim stabilendam, & videtur afferre per eam solam quemlibet salvati. Cum vero in epistola ad Corinthios caritatem prædicat, via'etur omnia quæcumque de fide dixerat; evertere, & omnem spem nostram in ea ponere. Lege ibidem plurima, & interum in transversu pauca verba faciamus. Non pauci Socii tui ipsos Patres, præsertim S. Augustinum, immo ipsum S. Paulum divino afflato scribentem vellicare non dubitariunt. Contra si quis Casuistarum tuorum Gobati, Moyæ, Tamburini, Burga'eri, Laymani, Escobarii, Lacroixii, Vivæ, & similium laxas opiniones, salvo etiam officio erga Auctores, refellit, & labefactat, utpote æternae Christianorum salutis pernicioſas, tum vos continuo

timu^r rambres feritis, turbas concitat^r, supras commovere potest^{ur} es fatigatis. Quid? Pluris ne apud te est Burgaber, quam S. Augustinus? Majoti ne in pretio habes Tamburinum, quam S. Paulum? Absit a me ut vel de te, vel de quocumque Socio tuo id suspicer. Sed ad has argumentationes instituendas tu, & aliqui Socii tui urgent, & impellunt. Quandoquidem quero. Cur in justissimas censuras a quibusdam Sociis tuis latas in SS. Augustinum, & Paulum alio præteri silentio, & contra justissimas censuras contortas, non in Casuistis tuos, sed in eorumdem noxias opiniones, vociferaris, frateris, excandescis? Erumpat e corde tuo vera vox, & genuinum responsum præbe', quia ego redire in semitam volo.

XII. Non me latet, alios Socios, tuos, præcipue Doctorem eximium Suarezum, ut novitatis maculam declinarent, pertentasse infelici conatu pertrahere in partes suas SS. Augustinum, & Thomam circa doctrinam de prædestinatione, & gratia. Sed te quoque non fugit, P. Granadum Socium tuum P. i. tr. 5. disp. 3. sed. 2. P. Suarezum impugnare, præterea quidem scientiam medium S. Thomæ, veterumque Theologorum suffragio munire studuit, aitque. Pateor nullum ex his testimonis multum urgere: tum paucis interjectis: Nec mirum est, si temporis decursu aliquid NOPI a Theologis recentioribus excoxitatum sit, præsertim si firmis nitatur fundambris, ut nostram hanc nisi persuadent multa, qua subiciemus.

XIII. P. Henrice Jesuita p. 1. tr. 2. disp. 7. cap. 7. & 8. inquit: Primo scientia media Patrōni & nostrar^r Societate sunt. Hos inter Princeps Molina.... Deinde Petrus a Fonseca.

XIV. P. Tiphanius Jesuita lib. de, ordine deque priori, & posteriori cap. 24. distinet pronuntiat nullum alium Theologum ante Molinam, ne per somnium quidem de scientia media cogitasse, nec illam ullibi vel supposuisse, vel adhibuisse.

XV. P. Gabriel Vasquez celebris Jesuita, ipsoque Suarezio; ut ego quidem arbitror, acutio 1. p. disp. 64. cap. 4. de scientia media loquens, ait: Quod enim antiqui scholastici, qui hancen scripserunt, tantum meminerit simplicis scientie visionis, & simplicis intelligentie, parum interest. Tum quia illi de hac scientia sub conditione nibil omnino disputarunt; aut meminerunt.... Quid igitur, si nos alias ponamus, cuius ipsi mentionem non fecerunt, neque regarunt?

XVI. Quid plura? Audi, mi Noceti, ipsum Ven. Cardinalem Bellarminum, qui tom. 4. edit. Paris. an. 1608. pag. 420. Lugdunensis an. 1593. p. 426. tom. 3. & postrem Venet. an. 1721. tom. 4. pag. 228. P. Ludovici Molina sententiam his verbis deserbit. Prima opinio eorum est, qui gratiam efficacem constituant in offensu, & cooperatione humana, ita ut ab eventu dicatur gratia efficax, quia videlicet fortitudo effectum, & ideo fortitudo effectum, QUILA voluntas humana cooperatur. Itaque existimant hi Auctores, in potestate

homini esse, ut gratiam faciat esse efficacem, que alioquin ex se non esset, nisi sufficiens. Hæc opinio ALIENA EST OMNINO A SENTENTIA B. AUGUSTINI, & quantum ego existimo, a sententia, etiam divinarum Scripturarum. Idque luculentissimis argumentis evincit. Accusabis ne Bellarminum tuum, quod minus sincere exposuerit P. Molinæ doctrinam? Transmigratus ne es a Castris Molinianis ad Castra Congruistarum? At quocumque patetim te recipias, in casles incidis, & a S. Augustino profugus abscedis. An ignoras librum an. 1586. curante celebri Generali Aquaviva editum, inscriptumque, *Ratiō atque institutio studiorum*, in quo, *Regula quinta*, declaratur, liberum esse Sociis a doctrina S. Thomæ Aquinatis circa causam securardarum præmotionem recedere?

XVII. Si tu, mi Noceti, in conspectu tot documentorum scribere ausus es: *& nos sequimur Augustinum, & Thomam*: an non audebis Solem in meridie lucere pernegrare? Quid si tot Sociis tuis, & quidem magni nominis, qui tibi contradicunt, addam universi catholici Orbis Sapientes, qui novitatis arguerunt, & arguunt P. Molinam sponte contentem se invixisse novum systema? Alii hoe novitatis vexillum retinuere, alii proventorum diversitate permutare e re sua esse existimarent.

XVIII. Verum, ut ad perpetuum silentium te, mi Noceti, hac de re adigam, cedo. Quid hisce diebus de S. Augustino scripsit P. Nicolaus Ghezzius Socius tuus? An suspectum hæreſeos gratia necessitantis non traduxit hunc Sanctissimum Ecclesiarum Doctorem? An Augustino, ceterisque Patribus non prætulit in morum controversiis unum Summiſtam recentiorem, puta Busembaum? In aurem colloquiamur. Putas ne solum P. Ghezium esse harum sententiarum patronum? Saltem Revisores illius operis consentientes ille habuit. Retractavit utique, seu, ut vis, declaravit hæc, & plura alia. At sponte ne, & libere id peregit? An coacta retractatio animum, & sententiā mutet, tibi decidendum subiecio. Quid, quod vel in ipsa declaratione facultatem sibi reservare oratione voluit n. V. oppugnandi doctrinam S. Augustini, in omni controversia a S. Apostolica Sede non definita? Porro cum hæc ita se habeant, hoc tempore, his in circumstantiis scribere ausus es: *Biam nos in hac materia sequimur Augustinum, & Thomam, & contendimus sanctos istos Doctores numquam sententiam vestram decuisse?*

XIX. Quid ad hæc, Noceti Pater? Etiam vos sequimini in hac materia Augustinum, & Thomam? Alterum ergo præstetis necessum est. Aut ex Molinianis evadere Augustinianos. (Oh quam misifica vicissitudo, si orbis catholici audiret Molinianos Augustinianas factos!) Aut si Moliniani perseveraverit velitis, numtium remittatis cum veltro P. Ludovico, Molina, S. Augustino, & Thomæ oportet. Sed sub alio asperetu expendamus hæc tua verba. *Enam nos in hac materia sequimur Augustinum, & Thomam.* &

contendimus. Sanctorum iheros. Doctores. numquam sententiam vestram docuisse. Dum hec scribebas, non meministi eorum, quae prius evulgaveras. Quenam haec? Audi verba tua. Immo a Dominicanis Magistris JESUITÆ discipuli dicerunt. Vides quibus te jugulas antilogias? Quid antilogias obtrudis? In hac materia Jesuitæ non sunt Dominicanorum discipuli: sunt vero in aliis. Doctissime. Quoties ergo propugnanda est laxa morum doctrina, quæ ipsos populos commovet, tum Jesuitæ sunt Dominicanorum discipuli. Ceterum in dogmatibus speculativis & communis cognitione abstractis, tum Jesuitæ sunt omnium Magistri. In materia de predestinatione, de efficacitate divina gratiae universa Ecclesia ante P. Ludovicum Molinam Augustini doctrinam non intellexit. Ipse P. Ludovicus Molina Scholæ fuit caput, & principilis doctrinae S. Augustini bellum indixit, quia inde ortam forte asserit semipelagianam heresim, & Lutherani ex eadē doctrina ansam artipuere tam impudenter negandi arbitrii nostri libertatem. Quia itaque sinceritate, Molinianus cum sis, SS. Augustini, & Thomæ discipulum te jactas, si Magister tuus Molina Augustini, atque adeo Aquinatis doctrinam rejecis? Ad pag. 84. epist. Dinollii ait: P. Concinam agmina obstinata fronte negasse declarationem Amici. Tō obstinata fronte in Concina esset convicium, in te vero eff elogium, non ne? Scribis ad pag. 74. *Gratias ago* - *Etiam hic dat manus vietas* - Qua de re? Quod Concinus in Lacroixio non adverterit unam *interpunctionem*, qua seceruntur Tâberna & Busebau. O dignum te, dignumque Theologia tua triumphum! Ha sunt nuga, quas opponitis, quasque ad pag. 85. immotas jactas, & gloriaris. Similes triumphos tibi libenter concedimus, & interim in omni alicujus momenti facto tui penitus prostrati commiseramus. Finem epistolæ impone, quia abuti otio nolo in aliis tuis notis convellendis. Unum mihi credas velim, Noceti Pater. Amici tui etiam intimiores, dum haec tua paradoxæ legunt, rident, obstupescunt, & ex iis, quæ referipsi, inferunt, cetera tua adversus Concinam scripta, esse ejusdem furiuris. Mihi satis sic verba S. Augustini reponere: *Mira sunt, quæ dicitis, novæ sunt, quæ dicitis: falsa sunt, quæ dicitis.* *Mira stupemus, novæ cibemus, falsa convincimus.* Fac ut valeas.

F E N I S.

N O T

NOI RIFORMATORI DELLO STUDIO DI PADOVA.

Avendo veduto per la Fede di revisione ed approvazione del P. F. Giovanni Paolo Zapparella Commissario del S. Officio di Venezia, nel libro intitolato: *Ad R. P. Carolum Nocetum Epistola octo de singularibus argumentis &c.* MS. non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi: concediamo licenza a *Simone Occhi* Stampatore di Venezia, che possa esser stampato; osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dato li. 17. Gennaro 1754. M. V.
G. P. Zapparella
(Daniel Bragadin Cav. Proc. Rifor.
(Marco Foscarini Cav. Proc. Rifor.

Registrato in Libro a carte 68. al num. 402.

Giacomo Zuccato Segret.

E R R A T A

C O R R I G E

Pag.	16	1. ult. lit.	lib.
	27	3 eris ab	eris
	28	14 incredili	incredibili
	52	14 ordini, quem	ordini, qui
	85	5 absaluta	absoluta
	95	11 Relata	Relatæ
	105	9 vendidisse	vendidisse
	107	35 in eos	in os
	38	funt iste	funt iste
	121	5 qua contra	quam contra
	128	8 damnum	demum
	131	13 violatores	violaturos
	152	18 Alexandro VIII.	Alexandro VII.
	155	48 regidi	redigi
	157	31 au- hic habebo	autem hic habeo
	160	36 sit æque	sint æque
	163	31 extremum	externum
	172	26 parvitatem	parvitate
	176	29 morale	mortale
	177	1 pañice	prætice
	184	20 Tom. 6	Tom. 5
	190	25 habites	habitibus.

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

1000 1000 1000

6-41

